

348.14358

2/5248

8-3

รูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด

ปริญญานิพนธ์
ของ
ปัญญา นามแพงหมื่น

-4 ส.ย. 2545

เสนอต่อ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษาดุริยบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการศึกษา

พฤษภาคม 2545

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

๒ 127110

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาดุขฎิบัณฑิต
วิชาเอกเทคโนโลยีการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

.....ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร. สุรัชย์ สิกขาบัณฑิต)
.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร. ชุติศักดิ์ ขัมภลขิต)
.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. เสาวลักษณ์ รัตนวิชัย)

คณะกรรมการสอบ

.....ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร. สุรัชย์ สิกขาบัณฑิต)
.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร. ชุติศักดิ์ ขัมภลขิต)
.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. เสาวลักษณ์ รัตนวิชัย)
.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(รองศาสตราจารย์ ดร. เสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต)
.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(อาจารย์ ดร. พลสันห์ โพธิ์ศรีทอง)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษาดุขฎิบัณฑิต วิชาเอกเทคโนโลยีการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร. นภาพร หะวานนท์)
วันที่ 10 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2545

ปริญญานิพนธ์นี้ ได้รับทุนสนับสนุน
จาก
กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน (กอ.รมน.)
ทุนงบประมาณแผ่นดิน ปี พ.ศ. 2544
ทุนทบวงมหาวิทยาลัย

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ได้รับความสำเร็จลุล่วงด้วยดี ด้วยความเมตตาอนุเคราะห์ให้คำปรึกษาแนะนำช่วยเหลือเป็นอย่างดีจากท่านรองศาสตราจารย์ ดร. สุรัช สิกขามันติต ประธานกรรมการ ท่านอาจารย์ ดร. ชุตักดิ์ ชัมภลขิต และท่านรองศาสตราจารย์ ดร. เสาวลักษณ์ รัตนวิชัย กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ท่านอาจารย์ ดร. พลสันห์ โพธิ์ศรีทอง รองเลขาธิการสภาสถาบันราชภัฏ และท่านรองศาสตราจารย์ ดร. เสาวณีย์ สิกขามันติต อาจารย์ที่ปรึกษานิสิตปริญญเอกเทคโนโลยีการศึกษา ซึ่งให้ทั้งคำปรึกษา และช่วยแก้ปัญหาการเรียนมาโดยตลอด และกรุณามาเป็นกรรมการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์ ผู้วิจัยใคร่ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญที่กรุณาประเมินรูปแบบการสอนและประเมินสื่อตลอดจนเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ รองศาสตราจารย์ ดร. นิคม ทาแดง, รองศาสตราจารย์เทือนทองแก้ว รองศาสตราจารย์ ดร. ปัญญา ศิริโรจน์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมศักดิ์ ทองเอก ผู้เชี่ยวชาญประจำสภาสถาบันราชภัฏ, อาจารย์ ดร. ผดุง พรหมมูล, ดร. ราชันย์ บุญธิมา, รองศาสตราจารย์ ดร. ณัฐพงษ์ เจริญพิทย์, รองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์, อาจารย์สมกิจ กิจพูนวงศ์, รองศาสตราจารย์ ดร. อรพรรณ พรสีมา, รองศาสตราจารย์ ดร. อัมพร สุขเกษม รองศาสตราจารย์ อัครา บุญทิพย์ และโดยเฉพาะท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไพโรจน์ เบาใจ ผู้เป็นกัลยาณมิตร (Facilitator) สำหรับศิษย์ยามยากทุกครั้งที่มีปัญหา มีดมา สว่างไป

ขอขอบพระคุณกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน (กอ. รมน.) ที่ให้โอกาสสำหรับคนหมดโอกาสและสร้างโอกาสสำหรับผู้ด้อยโอกาส ขอขอบพระคุณทบวงมหาวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่กรุณาจัดสรรทุนสนับสนุนการวิจัยในครั้งนี้ ตลอดจนขอขอบคุณคณาจารย์สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏและสถาบันราชภัฏทั่วประเทศ โดยเฉพาะ ดร. สมพร สุขะแห่งสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล เพื่อน ๆ นิสิตปริญญเอกทุกท่าน ปริญญโทและบัณฑิต - นิสิตโครงการเพชรในตม รวมถึงเจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษาทางไกลผู้ร่วมวิชาชีพเทคโนโลยีการศึกษาที่มีส่วนช่วยงานตั้งแต่ผู้วิจัยเป็นประธานนิสิตปริญญเอก ตลอดจนได้ช่วยให้การศึกษาวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงตามกระบวนการวิจัยและพัฒนาอย่างเป็นระบบจนครบทุกขั้นตอน

สุดท้ายนี้ขอขอบใจคุณมยุรีย์ เด็กหญิงสุนันทา นาแพงหมื่น ที่รอคอยความสำเร็จของผู้ปกครองอยู่ทุกขณะจิตและต่อแต่นี้ผู้วิจัยขออุทิศตนเพื่อความเจริญก้าวหน้าวัฒนาถาวรของการปฏิรูปการศึกษาไทยสืบไป คุณความดีของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ขออุทิศแด่ คุณพ่อคำศรี และคุณแม่แสง นาแพงหมื่น แห่งนาเหล่าหมากแข้ง เขตดงแม่แฝด บอนเขียว นาวาม สามขา บัวขาว กาฬสินธุ์ ผู้บังเกิดเกล้าที่มุ่งหวังและตั้งใจให้มีวันนี้ วันที่ทุกคนรอคอยให้เคนเต่ากลับบ้าน แม้จะเนิ่นนานก็มีแปรเปลี่ยน ด้วยจิตคารวะอย่างสูง

ปัญญา นาแพงหมื่น

สารบัญ

บทที่

หน้า

1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	7
ความสำคัญของการวิจัย.....	7
ขอบเขตของการวิจัย.....	8
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการสอน.....	12
ความหมายและขอบข่ายของรูปแบบการสอน.....	12
องค์ประกอบของรูปแบบการสอน.....	13
การจัดกลุ่มรูปแบบการสอน.....	14
รูปแบบการสอนที่เหมาะสม.....	17
การพัฒนารูปแบบการสอน.....	17
หลักสูตรและความหมายของหลักสูตร.....	19
ขอบเขตของการวิจัยหลักสูตร.....	20
วิธีการสอนทักษะ.....	22
ธรรมชาติของการพัฒนาทักษะทางภาษา.....	24
รูปแบบการสอนทักษะทางการพูด.....	30
เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง.....	38
ความหมายและขอบข่ายของการสอนทางไกล.....	38
ลักษณะการสื่อสารของระบบการเรียนการสอนทางไกล.....	40
เทคโนโลยีที่ใช้ในการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง.....	42
ระบบการสื่อสารของการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง.....	46
แนวทางการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง.....	48
การพัฒนาทักษะการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง.....	52
การพัฒนาคุณภาพรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง.....	55
รูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในประเทศและต่างประเทศ.....	56
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศและต่างประเทศ.....	64

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

หน้า

การวิจัยและพัฒนา.....	68
การวิจัยและพัฒนาการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง.....	68
การหาประสิทธิภาพชุดการสอน.....	70
ความสำคัญของการหาประสิทธิภาพชุดการสอน.....	70
ขั้นตอนการทดสอบประสิทธิภาพชุดการสอน.....	72
เกณฑ์การหาประสิทธิภาพชุดการสอน.....	73
การยอมรับประสิทธิภาพของสื่อการสอน.....	73
การวิจัยและพัฒนาชุดการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง.....	74
การวิจัยและพัฒนาสื่อการสอน.....	75
ระบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง แห่งอนาคต.....	75
แนวโน้มของระบบการเรียนการสอนทางไกลในอนาคต.....	76
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	77
สมมติฐานการวิจัย.....	77
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	78
ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน.....	80
ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบ.....	81
ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบการสอน.....	85
ขั้นตอนที่ 4 ปรับปรุงรูปแบบการสอน.....	86
ขั้นตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะรูปแบบการสอน.....	86
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	87
5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	92
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	92
สมมติฐานของการวิจัย.....	92
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	92
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	93
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	93

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	93
สรุปผลการวิจัย.....	94
อภิปรายผล.....	94
ข้อเสนอแนะ.....	102
บรรณานุกรม.....	104
ภาคผนวก.....	114
ภาคผนวก ก หนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.....	115
ภาคผนวก ข แบบประเมินรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด.....	126
ภาคผนวก ค ชุดการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด.....	140
ภาคผนวก ง แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อรูปแบบ การสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด.....	195
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	200
บทคัดย่อ.....	201

บัญชีตาราง

ตาราง

หน้า

1	แสดงการเปรียบเทียบระหว่างระดับของการสื่อสารร่วมกัน (Degree of Interactive) กับระดับการเข้าถึงเฉพาะกลุ่มเป้าหมาย (Degree of De – massification) และการเปรียบกับระดับของความสามารถในการเก็บข้อมูล (Degree of Asynchronicity).....	44
2	ขั้นตอนการพัฒนาารูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด.....	80
3	หัวข้อเรื่องการสอนทักษะการพูดและหัวข้อย่อยทักษะการพูดเรื่องการสอนแนะนำ ตนเองและแนะนำบุคคลอื่น การพูดเล่าเรื่อง การพูดอธิบายและการพูดชี้แจง.....	81
4	แสดงค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ในการประเมิน รูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด.....	84
5	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิภาพของชุดการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด.....	88
6	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนก่อนและหลัง การใช้รูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด.....	89
7	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S) ของผู้เรียน ที่มีต่อการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด.....	89

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

1 องค์ประกอบของการพูด.....	34
2 แสดงที่มาของระบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง.....	42
3 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	77
4 ขั้นตอนการพัฒนารูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด.....	79
5 แสดงรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด.....	82
6 รูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด.....	91

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

โลกในยุคปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) ได้เข้ามามีบทบาทในวงการศึกษาอย่างกว้างขวางในทุกระดับการศึกษา โดยเฉพาะกระบวนการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา สถาบันการศึกษาต่าง ๆ ได้มีความตื่นตัวในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามใช้ในการจัดการศึกษา ทำให้รูปแบบการเรียนการสอนได้รับการพัฒนาด้วยเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าและทันสมัยมากยิ่งขึ้น (สุรัชย์ สิกขาบัณฑิต. 2541 : 1) สำหรับสื่อที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารในยุคเทคโนโลยีสารสนเทศนั้นอาจกล่าวได้ว่า ภาษา คือสื่อประเภทหนึ่งที่มีความสำคัญยิ่ง เพราะภาษานอกจากจะเป็นเครื่องมือในการสื่อสารเพื่อแสดงความรู้สึกนึกคิดของคนทั่วโลกแล้วยังเป็นเครื่องแสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรม อารยธรรม พิธีกรรม และเอกลักษณ์ประจำชาติอีกด้วย (สมเด็จพระรัตนราชสุตา เจ้าฟ้ามหจักรีสิรินธร รัฐสีมาคุณากรปิยชาติ สยามบรมราชกุมารี. 2529 : 3 - 4) ประเทศไทยนับเป็นอารยประเทศซึ่งมีขนบธรรมเนียม ประเพณี พิธีกรรม วรรณคดี และภาษาซึ่งเจริญรุ่งเรืองมาแต่อดีตกาล อนุชนชาวไทยรุ่นหลังจึงควรภูมิใจและช่วยกันผดุงรักษามรดกทางวัฒนธรรม อันเป็นทรัพย์สินทางปัญญาที่บรรพบุรุษได้อุตสาหะสร้างขึ้นไว้ให้เจริญสืบไป

ความสามารถทางภาษา เป็นความสามารถในการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นโดยรวบรวมเอาวิธีการทุก ๆ อย่างที่ใช้ในการติดต่อเพื่อสื่อความหมายหรือเพื่อแสดงความรู้สึกนึกคิดทั้งหมด โดยจะรวมถึงการพูด การเขียน การแสดงสีหน้าท่าทางประกอบ การใช้ภาษาใบ้ การแสดงออกทางศิลปะต่าง ๆ เป็นต้น ภาษาจะเป็นเครื่องมือให้มนุษย์ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่เป็นนามธรรมต่อกัน ภาษาเป็นพฤติกรรมทางสังคม เมื่อมนุษย์อยู่ร่วมกันในสังคมจึงมีความจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้ภาษาเพื่อใช้ในการติดต่อสื่อสารกัน (เสาวลักษณ์ รัตนวิชัย. 2536 : 21) มนุษย์มีความจำเป็นอย่างยิ่งต้องสื่อสารซึ่งกันและกันโดยการสื่อสารของมนุษย์แบ่งได้เป็น 2 วิธีคือ การสื่อสารที่ใช้ภาษาและการสื่อสารที่ไม่ใช้ภาษา แต่การสื่อสารประเภทหลังนี้คือการสื่อสารที่ไม่ใช้ภาษามีข้อจำกัด ดังนั้นการใช้ภาษาในการสื่อสารจึงสำคัญมาก

เมื่อกล่าวโดยสรุปแล้วภาษาจึงหมายถึงระบบการสื่อสารของมนุษย์ที่มีภาษาพูดเป็นสิ่งสำคัญ (สมเด็จพระรัตนราชสุตา เจ้าฟ้ามหจักรีสิรินธร รัฐสีมาคุณากรปิยชาติ สยามบรมราชกุมารี. 2529 : 3) ภาษาเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อสื่อความหมายในสังคม โดยธรรมชาติแล้วมนุษย์ จะสื่อสารทางภาษาได้ 3 ทางด้วยกัน คือ ทางเสียง ทางตัวอักษร และทางกาย ทางเสียง ได้แก่ ทักษะการฟังและทักษะการพูด ส่วนทางตัวอักษร ได้แก่ ทักษะทางการอ่านและทักษะการเขียนและสำหรับทางกาย ได้แก่ การใช้ภาษาใบ้และภาษามือ ตลอดจนการแสดงความรู้สึกนึกคิดด้วยสีหน้า ท่าทางต่าง ๆ เป็นต้น (เสาวลักษณ์ รัตนวิชัย. 2536 : 21)

การสื่อสารทั้ง 3 ทาง ดังกล่าวมีเป้าหมายที่สำคัญคือ ความต้องการของมนุษย์ในการเข้าใจความหมายในการสื่อสารกันและกันทั้งสิ้นสำหรับการจัดกิจกรรมการสอนทักษะทางภาษานั้น ลำดับในการพิจารณาทักษะทางภาษาที่สำคัญจึงเริ่มขึ้นที่ความหมาย ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากมนุษย์ต้องการที่จะแสวงหาความหมายในการสื่อสารเป็นสำคัญ ภาษาจึงเริ่มต้นจากการเข้าใจความหมาย จนเกิดเป็นความคิดรวบยอด (ไวไลพร คำสะอาด. 2541 : 13) หลังจากพัฒนาเป็นความคิดรวบยอดแล้วจึงพัฒนาเป็นทักษะการฟัง – ทักษะการพูด โดยฝึกการออกเสียงที่สื่อความหมายจากความคิดรวบยอดที่เรามีอยู่เดิมแล้วจึงสื่อด้วยตัวสัญลักษณ์หรือตัวอักษรที่จะใช้แทนเสียงและความหมาย ซึ่งจะเป็นกระบวนการที่ผู้เรียนพึงพอใจเพราะจะเป็นไปตามธรรมชาติของการสื่อความหมายที่มนุษย์ต้องการในการสื่อสารและจะช่วยให้เกิดเจตคติที่ดีในการเรียนภาษาด้วย

การรับรู้และการเรียนรู้ภาษาตามกระบวนการดังกล่าวจึงจะมีประสิทธิภาพต่อเนื่องกัน และเกิดประสิทธิผลในการสื่อความหมายอย่างครบวงจร ซึ่งการสอนทักษะทางการพูดนั้นจะมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากการสอนทักษะอื่น ๆ เช่น การสอนทักษะการฟัง ทักษะการอ่าน และทักษะการเขียน เป็นต้น ดังนั้นจึงควรตระหนักในวิธีการสอนทักษะการพูดเป็นอย่างสูงยิ่ง เพราะการพูดนั้นมีความหมายดังต่อไปนี้ (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. 2525 : 591) คือ กระบวนการสื่อสารความคิดจากคนหนึ่งไปยังอีกคนหนึ่งหรืออีกกลุ่มหนึ่งโดยมีภาษานำเสียงและอากัปกริยาเป็นสื่อซึ่งการพูดนั้นจะเป็นสัญลักษณ์แห่งความประทับใจระหว่างมนุษย์กับมนุษย์เพราะการพูดคือการแสดงออกถึงอารมณ์และความรู้สึกโดยใช้ภาษาและเสียงสื่อความหมาย

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการพูดมีอิทธิพลต่อชีวิตและความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวันอย่างสูงยิ่ง คนที่พูดเป็นจะทำให้การติดต่อ การปรึกษาหารือ หรือการประสานงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย คนสำคัญของโลกหรือคนทั่วไปต้องอาศัยการพูดเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ตนเองและสังคมส่วนรวม (ฉัตร บุษยนาถ และคณะ. 2522 : 251) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคเทคโนโลยีสารสนเทศซึ่งเป็นยุคที่การติดต่อสื่อสารมีความสะดวกรวดเร็วโดยมีเครื่องอำนวยความสะดวกในการติดต่อสื่อสารมากขึ้น การติดต่อสื่อสารด้วยภาษาพูดจึงเป็นสิ่งจำเป็นและมีความสำคัญสูงสุด

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้ที่ทำหน้าที่ในการสอนทักษะการพูดจะต้องมีความรู้ความสามารถและความเข้าใจในรูปแบบการสอนหรือวิธีการสอนต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบการสอนในห้องเรียน ตามปกติ หรือรูปแบบการสอนทางไกล โดยเฉพาะรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทางเป็นรูปแบบการสอนที่น่าสนใจมากที่สุดและมีการนำมาใช้ในวงการศึกษาไทยอย่างกว้างขวางอยู่ในปัจจุบันนี้ ซึ่งจะเห็นได้ว่าวิธีการสอนทักษะการพูดที่จะประสบความสำเร็จได้อย่างแท้จริงนั้นจะต้องมีความรู้ มีความเข้าใจในธรรมชาติของวิชาทักษะการพูดและจะต้องมีความรู้และมีความเข้าใจในรูปแบบการสอนที่นำมาใช้ด้วย ซึ่งการสอนทักษะการพูดนั้นมีจุดมุ่งหมายเพื่อฝึกและส่งเสริมให้บุคคลเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมโดยเฉพาะสังคมประชาธิปไตยซึ่งจำเป็นต้องรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกหรือคู่สนทนาและที่สำคัญยิ่งกว่านั้นก็คือทักษะการพูดหรือวิชาการพูดนั้นสามารถที่จะเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพของบุคคลได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

นอกจากนี้ วิชาการพูดหรือการฝึกทักษะการพูดนั้นก็เพื่อฝึกและพัฒนาบุคลิกภาพให้ดีขึ้นผู้มีพัฒนาการทางการพูดที่ดีอาจจะนำไปถ่ายทอดแก่ผู้อื่นได้อย่างถูกต้องและเพื่อฝึกนักศึกษาหรือผู้เรียนครูให้มีศักยภาพสูงในวิชาการเกี่ยวกับการสอน เช่น การฝึกให้นักเรียนรู้จักพูดรายงาน ฝึกการพูดอย่างถูกวิธี การโต้วาทีและการแสดงออกซึ่งข้อคิดเห็นต่าง ๆ และเพื่อฝึกให้เป็นผู้มีวิจรรย์านที่ดีพูดอย่างมีหลักการมีหลักฐานอ้างอิงและเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการเป็นผู้นำที่ดี เพราะผู้นำต้องพูดเป็นหรือจะต้องมีทักษะในการพูดกล่าวคือ ผู้นำจำเป็นจะต้องสั่งงานไม่ว่าจะด้วยวาจาหรือลายลักษณ์อักษรเพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชาถือเป็นแนวปฏิบัติได้อย่างถูกต้องและเพื่อฝึกให้รู้จักการพูดที่ดีคือรู้จักพูดในโอกาสและสถานที่ต่าง ๆ ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งจำเป็นต่อสภาพของสังคมในยุคปัจจุบัน ตลอดจนเพื่อเป็นการสร้างมนุษยสัมพันธ์และสัมพันธภาพที่ดีในการอยู่ร่วมกัน เพราะในการอยู่ร่วมกันนั้นการพูดเป็นสิ่งสำคัญอย่างสูงยิ่ง ในการผูกไมตรีกับเพื่อนไม่ว่าเพื่อนบ้านหรือเพื่อนร่วมงาน จะมีเพื่อนหรือขาดเพื่อน เพราะคำพูดจะเป็นตัวบ่งชี้ได้เป็นอย่างดี

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา เจ้าฟ้ามหาจักรีสิรินธร รัฐสีมาคุณากรปิยชาติ สยามบรมราชกุมารี (2529 : 12 - 15) ได้ทรงทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนภาษาไทย พบว่า ปัจจุบันสภาพการเรียนการสอนภาษาไทยยังมีปัญหา กล่าวคือ นักเรียนมีความรู้ความสามารถและทักษะในการเข้าใจและใช้ภาษาไม่พอ จึงเป็นการสมควรที่จะคิดหาวิธีอธิบายวิชาภาษาไทยให้เข้าใจง่ายและน่าสนใจ ดังที่สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา ได้ทรงพระนิพนธ์ไว้ในบทความเรื่อง "ปัญหาการใช้ภาษาไทย" ความตอนหนึ่งว่า "ในการสอนภาษาไทยนั้นน่าจะมีการดำริวิธีการสอนภาษาไทยหรือรูปแบบการสอนภาษาไทยให้สนุกกว่า และเร็วกว่าที่เป็นอยู่ โดยทำให้ง่ายขึ้นและเก็บที่ยากเอาไว้สอนเป็นขั้น ๆ ไป" นอกจากนี้ยังพบว่ามีปัญหาเกี่ยวกับวิธีการหรือรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทย โดยสรุปได้ดังนี้คือ ทักษะการฟัง นักเรียนไม่สามารถจับประเด็นและวิเคราะห์เรื่องที่ฟังเท่าที่ควร ทักษะการอ่าน นักเรียนอ่านไม่ถูกต้องตามลักษณะฉันทลักษณ์และไม่รักการอ่านหนังสือ ทักษะการเขียน นักเรียนมีปัญหาเกี่ยวกับลายมือสะกดผิด เขียนตัวอักษรผิดลักษณะ การวางรูปสระและวรรคตอนไม่ถูกที่เขียนไม่มีใจความสำคัญ นอกจากนี้ครูผู้สอนภาษาไทยยังมีความเห็นว่าหลักสูตรให้ความสำคัญกับการเขียนน้อย ส่วนทักษะการพูดนั้นนักเรียนจะมีปัญหาดังนี้คือพูดไม่ชัด เช่น คำควบกล้ำ ตัว ร - ล ปัญหาเกี่ยวกับลีลาการพูด การแบ่งจังหวะ วรรคตอน น้ำหนักเสียงและการกำหนดขอบเขตเนื้อหาของเรื่องที่จะพูด นอกจากนี้นักเรียนยังมีปัญหาเกี่ยวกับภาษาถิ่นด้วย ดังนั้นจึงควรฝึกทักษะการพูด ทักษะการฟัง ทักษะการอ่านและทักษะการเขียน ให้มากขึ้นอย่างเป็นระบบ ซึ่งจากผลการศึกษาวิจัยดังกล่าว สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาเจ้าฟ้ามหาจักรีสิรินธร รัฐสีมา คุณากรปิยชาติ สยามบรมราชกุมารี (2529 : 162) ได้ทรงเสนอแนะแนวทางการแก้ไขไว้ดังต่อไปนี้คือ สอนหัวข้อการพูดเป็นเรื่องแรก ๆ และให้ฝึกพูดบ่อย ๆ ฝึกพูดเป็นกลุ่มเพื่อให้นักเรียนมีโอกาสฝึกพูดทุกคน โดยชี้แนะให้เลือกหัวข้อที่น่าสนใจ พร้อมทั้งหาตัวอย่างการพูดที่ดีให้แก่นักเรียนฟัง และครูต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการพูด ซึ่งจะเห็นได้ว่าพระองค์ท่านทรงห่วงใยในการสอนทักษะการพูดอย่างยิ่ง

ดังนั้น ถ้าหากได้มีการศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์ วิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการสอนทักษะการพูด โดยเฉพาะรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะทางการพูด ซึ่งจะช่วยลดปัญหาภาวะการขาดแคลนครู ลดค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปสอนที่ผู้สอนและผู้เรียนที่อยู่ห่างไกลกันแล้ว จะก่อให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาประเทศชาติได้อย่างแท้จริง ซึ่งวิธีการสอนหรือรูปแบบการสอนนั้นเป็นองค์ประกอบที่สำคัญมากประการหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (เสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต. 2530 : 112) ซึ่งวิธีการสอนหรือรูปแบบการสอนนั้นสามารถจัดได้หลายวิธีไม่ว่าจะเป็นวิธีการสอนหรือรูปแบบการสอนในระบบโรงเรียนซึ่งมีชั้นเรียนตามปกติ หรือจะจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการสอนทางไกลหรือรูปแบบการสอนทางไกล เช่น รูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง (<http://www.telelearn.ca/conference/index.html>) ก็จะสามารถทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะทางการพูดได้ดีเช่นเดียวกัน

นอกจากนี้ กระบวนการจัดการเรียนการสอนจะมีรูปแบบการสอนที่แตกต่างกันไปทั้งระบบการสอนในระบบโรงเรียนซึ่งมีห้องเรียนตามปกติหรือการจัดการสอนนอกระบบโรงเรียน ตลอดจนการสอนทางไกลในรูปแบบต่าง ๆ โดยเฉพาะรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง นั้นมีลักษณะเป็นการเรียนการสอนที่ผู้เรียนและผู้สอนอยู่คนละสถานที่หรือแยกกันทางกายภาพ มีการใช้เทคโนโลยีและความก้าวหน้าทางด้านการสื่อสารและคอมพิวเตอร์เป็นสื่อตัวนำในการสอน โดยใช้กระบวนการสื่อสารร่วมกันซึ่งจะทำให้การเรียนรู้เกิดขึ้นในเวลาเดียวกันด้วย ซึ่งการสอนที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดนั้นจะต้องมีรูปแบบการสอนที่เหมาะสมเพราะรูปแบบการสอนดังกล่าวจะมีแผน (Plan) หรือ แบบ (Pattern) ซึ่งสามารถใช้เพื่อการเรียนการสอนในห้องเรียน หรือการจัดการสอนพิเศษเป็นกลุ่มย่อย หรือเพื่อจัดสื่อการสอน ซึ่งรวมถึงหนังสือ ภาพยนตร์ วิทยุ โทรทัศน์ เทปบันทึกเสียง โปรแกรมคอมพิวเตอร์และหลักสูตรวิชาที่สอน ซึ่งแต่ละรูปแบบ (Model) จะให้แนวทางในการออกแบบระบบการสอน ที่จะช่วยทำให้นักเรียนบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ต่าง ๆ ที่ผู้สอนได้ออกแบบระบบการสอนไว้ซึ่งคำว่า รูปแบบการเรียนการสอน (Instructional Model หรือ Teaching - Learning Model) หมายถึง สภาพ หรือลักษณะของการจัดการเรียนการสอนที่จัดขึ้นอย่างเป็นระบบ ระเบียบ ตรงตามหลักปรัชญา แนวคิด หลักการและทฤษฎี หรือความเชื่อ โดยอาศัยวิธีสอนและเทคนิคการสอนต่าง ๆ เข้ามาช่วยให้สภาพการเรียนการสอนนั้นเป็นไปตามหลักการที่ยึดถือ (<http://www.telelearn.ca/conference/index.html>) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาค้นคว้าของเรา อรัญวงศ์ (2542 : 2) และทิศนา แคมมณี (2541 : 1) ที่ได้ผลสรุปว่า รูปแบบกระบวนการจัดการเรียนการสอนกับระบบการจัดการเรียนการสอนมีความหมายเหมือนกัน แต่นิยมใช้ต่างกันในแต่ละของระบบย่อยและระบบใหญ่ โดยระบบการจัดการเรียนการสอนนิยมใช้กับระบบใหญ่ ซึ่งครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญของการเรียนการสอนโดยส่วนรวม ส่วนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนนิยมใช้กับระบบที่ย่อยกว่า เช่น ระบบวิธีการสอนแบบต่าง ๆ เป็นต้น

ดังนั้นจะเห็นได้ว่ารูปแบบการสอนหรือระบบวิธีสอนแบบต่าง ๆ ดังกล่าวจะมีคุณลักษณะเฉพาะและแตกต่างกันไปตามลักษณะของการสอนหรือระบบวิธีสอนว่าเป็นรูปแบบการสอนบรรยายหรือรูปแบบการสอนทักษะโดยเฉพาะอย่างยิ่งรูปแบบการสอนทักษะทางภาษา (สุรัช สิกขาบัณฑิต. 2542 : คำนำ) เช่น การสอนทักษะการฟัง การสอนทักษะการพูด การสอนทักษะการอ่านและการสอนทักษะการเขียนย่อมแตกต่างกันไปตามลักษณะเนื้อหาและทักษะในแต่ละด้านเป็นที่ทราบกันดีว่าภาษาเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งต่อการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะผู้ที่เกี่ยวข้องกับ การเรียนการสอนภาษาไทยทั้งหลาย จึงควรให้ความสนใจกับการสอนทักษะภาษาไทยให้ได้ผลดีเป็นพิเศษ ทั้งการสอนทักษะการฟัง การสอนทักษะการพูด การสอนทักษะการอ่าน และการสอนทักษะการเขียน โดยเฉพาะการสอนทักษะการพูด ซึ่งการสอนทักษะทางการพูดที่จะประสบผลสำเร็จได้นั้นจะต้องมีรูปแบบการสอนที่เหมาะสมกับยุคสมัย ความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรมและวิธีการสื่อสาร ตลอดจนเทคโนโลยีที่ทันสมัย (สุรัช สิกขาบัณฑิต. 2541 : 1) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศได้เข้ามามีบทบาทอย่างกว้างขวางในทุกระดับการศึกษา ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องทำการศึกษา วิเคราะห์ วิจัย เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศให้เกิดความรู้ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ ซึ่งจากการศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์ วิจัย แล้วทำการสรุปผลการศึกษาอย่างเป็นระบบโดย สุรัช สิกขาบัณฑิต (2542 : 17 - 18) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าวิจัย พบว่าเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) เกิดขึ้นจากการผสมผสานระหว่างเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ (Computer Technology) และเทคโนโลยีโทรคมนาคม (Telecommunication Technology) เมื่อนำมารวมกับเทคโนโลยีการศึกษา (Educational Technology) จึงทำให้เกิดรูปแบบ (Model) ระบบการเรียนการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง (Two – way Distance Instruction)

รูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง เป็นรูปแบบการสอนทางไกลอีกรูปแบบหนึ่งที่กำลังได้รับความสนใจเป็นอย่างยิ่งและมีการนำมาใช้อย่างแพร่หลายในปัจจุบัน ซึ่งสาเหตุและปัจจัยที่นำไปสู่การเลือกรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง มาใช้นั้น สืบเนื่องมาจากปัญหาการขยายตัวอย่างรวดเร็วของประชากรศึกษา (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2541 : 2) ดังนั้น จึงเป็นสาเหตุทำให้สถานศึกษาต่าง ๆ ไม่ว่าระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานหรือระดับอุดมศึกษา โดยเฉพาะสถาบันอุดมศึกษาจะต้องขยายพื้นที่การจัดการศึกษาเพิ่มมากขึ้น ปัญหาที่ตามมาคือการขาดแคลนครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ที่มีความรู้ ความชำนาญ หรือความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านที่จะไปอยู่ประจำหรือไปสอนที่วิทยาเขตที่อยู่ห่างไกล ดังนั้น แนวความคิดในการจัดให้มีวิทยาเขตสารสนเทศ (Information Technology Campus หรือ IT Campus) จึงเกิดขึ้น เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้สอนที่อยู่ใดก็ได้ก็สามารถที่จะสอนโดยตรงซึ่งเป็นการสอนด้วยรูปแบบทางไกลแบบ 2 ทางไปยังวิทยาเขตสารสนเทศในเครือข่ายได้เสมือนกับผู้สอนและผู้เรียนอยู่ในสถานที่เดียวกันสามารถโต้ตอบซักถามหรือทำกิจกรรมการเรียนการสอนได้ทุกรูปแบบ

รูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทางนี้ได้รับการพัฒนามาโดยลำดับไม่ว่าจะเป็นรูปแบบการสอนหรือกระบวนการในการเรียนการสอน ตลอดจนการใช้สื่อการเรียนการสอน ซึ่งจากการประเมินโดยส่วนรวม พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่แตกต่างจากการเรียนการสอนในชั้นเรียนตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่เมื่อวิเคราะห์เป็นรายด้านแล้ว พบว่า การจัดการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ดังกล่าวนี้นั้น ส่วนมากจะเป็นการสอนแบบบรรยายหรือการสอนโดยการอ่านผ่านหน้าจอแบบปกติธรรมดา แต่ถ้าหากเป็นการสอนทักษะต่าง ๆ เช่น การสอนทักษะภาษา ซึ่งประกอบด้วยการสอนทักษะการฟัง การสอนทักษะการพูด การสอนทักษะการอ่าน และการสอนทักษะการเขียน โดยเฉพาะรูปแบบการสอนทักษะการพูด เพราะการสอนทักษะการพูดนั้นมีความคุณลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากรูปแบบหรือวิธีการสอนแบบอื่น เพราะทักษะการพูดมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง (อัมพร สุขเกษม และคณะ. 2542 : 30) และโดยเฉพาะการที่นำมาใช้กับรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง จะต้องทำการศึกษาค้นคว้า วิจัยและพัฒนาอย่างเป็นระบบ

จากผลการศึกษาการจัดการเรียนการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง นั้น อิบราฮิม (Ibrahim. 1995) ได้ศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์และมีผลต่อการใช้เทคโนโลยีในการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ซึ่งผลการศึกษาวิจัยพบว่า เจตคติของผู้สอนมีอิทธิพลต่อการใช้เทคโนโลยีในการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง และผู้สอนยังมีความเชื่อว่าการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง จะเป็นประโยชน์และช่วยให้ผลการเรียนรู้นักเรียนดีขึ้น

นอกจากนั้น โซเร็นเซน (Sorensen.1994) ได้ประเมินเจตคติผู้เรียนที่มีต่อการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง โดยใช้สื่อโทรทัศน์ ซึ่งผลของการศึกษาวิจัยพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจกับรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง แต่ความพึงพอใจนั้นมีความแตกต่างกันบ้างระหว่างเพศชายและหญิงตลอดจนระหว่างความแตกต่างของวัยด้วยซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ บาร์เกอร์และแบนนอน (Barker and Bannan. 1992) ซึ่งได้ศึกษาวิจัยพบว่า ผู้สอนมีความพอใจในรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง อยู่ในระดับสูงมาก

สำหรับผลการศึกษาวิจัยของโคร์ลิน (Koerlin. 1996) พบว่า การสอนทางไกลแบบ 2 ทางมีการใช้อย่างกว้างขวางและมีประโยชน์อย่างมากต่อการศึกษา ถึงแม้การสอนทางไกลแบบ 2 ทางจะประสบปัญหาอยู่บ้างดังต่อไปนี้ (สุรัชย์ สิกขามันติต. 2541 : 2 อ้างอิงมาจาก Albright. 1988) คือ ผู้สอนพูดเบาเกินไป ผู้สอนขาดทักษะในการนำเสนอ ส่วนผู้เรียนได้ยินไม่ชัดเจน และใช้วิธีสอนที่ไม่ดึงดูดความสนใจ เป็นต้น แต่ถ้าหากมีการฝึกทักษะทางการพูดให้เกิดความรู้ความชำนาญแล้วก็จะสามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ และถ้าเป็นการสอนทางไกลแบบ 2 ทางในการสอนทักษะการพูดแล้ว ผู้สอนจะต้องฝึกฝนตนเองให้มีความรู้ความสามารถและมีทักษะในการสอน (สุรัชย์ สิกขามันติต. 2542 : 23 - 40) นอกจากนั้นจะต้องมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับสื่อหรือชุดการสอนด้วยก็จะทำให้การสอนประสบผลสำเร็จ

จากปัญหาในเรื่องการพูดและความสำคัญของการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบ การออกแบบ วิเคราะห์ วิจัย และพัฒนาชุดการสอนสำหรับการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง มีความสนใจที่จะทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด โดยแบ่งเนื้อหาการสอนทักษะการพูดครั้งนี้ออกเป็น 4 ตอน คือ 1) การแนะนำตนเองและการแนะนำบุคคลอื่น 2) การพูดเล่าเรื่อง 3) การพูดอธิบาย และ 4) การพูดชี้แจง ทั้งนี้เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้จัดรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด ตามรูปแบบที่ได้ให้เกิดประสิทธิภาพและเป็นข้อมูลพื้นฐานทางการศึกษาเพื่อพัฒนาการศึกษาของชาติให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพของรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ที่เหมาะสมในการสอนทักษะการพูด
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการใช้รูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูดที่พัฒนาขึ้น

ความสำคัญของการวิจัย

ผลของการศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด มีความสำคัญของการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ได้รูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด
2. จากการดำเนินการศึกษา ออกแบบวิจัยและพัฒนา แล้วนำไปทดลองใช้จริง จะทำให้ทราบว่า รูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูดที่พัฒนาขึ้น มีความเหมาะสม ซึ่งผู้สอนสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในเชิงวิชาการและการพัฒนารูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในรายวิชาอื่นๆ ต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด มีขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

1. การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษารูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ที่เหมาะสมในการสอนทักษะการพูด ซึ่งมีเนื้อหาจำนวนทั้งสิ้น 4 ตอน ดังต่อไปนี้
 - 1.1 การแนะนำตนเองและการแนะนำบุคคลอื่น
 - 1.2 การพูดเล่าเรื่อง
 - 1.3 การพูดอธิบาย
 - 1.4 การพูดชี้แจง

2. การทดลองประสิทธิภาพของรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด ที่สร้างขึ้นใช้กับนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี

3. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1 ประชากร ที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ประกอบด้วยประชากรคือ นิสิต นักศึกษาระดับปริญญาตรีของสถาบันอุดมศึกษา

3.2 กลุ่มตัวอย่าง สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ได้มาเป็นการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) โดยเริ่มจากการสุ่มจากสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาด้วยการใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive random Sampling) ได้สถาบันราชภัฏสวนดุสิต ซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาที่มีกระบวนการจัดการเรียนการสอนทางไกลด้วยรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง จากนั้นเป็นการสุ่มกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาของสถาบันราชภัฏสวนดุสิต ซึ่งได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มจากจำนวนห้องเรียนที่มีกระบวนการจัดการเรียนการสอนด้วยรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ที่เรียนในรายวิชาทักษะการพูด โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างมาจำนวน 1 ห้องเรียน มีจำนวนนักศึกษาทั้งสิ้น 40 คน

นิยามศัพท์เฉพาะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด ครั้งนี้มีนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

1. รูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง หมายถึง การเรียนการสอนที่ผู้สอนและผู้เรียนอยู่ไกลกันคนละสถานที่ โดยกระบวนการจัดการเรียนการสอนจะใช้อุปกรณ์การสื่อสารเป็นตัวกลางในการถ่ายทอดความรู้และการโต้ตอบกันระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนซึ่งกระบวนการติดต่อสื่อสารกันนี้จะสามารถกระทำได้โดยทันที และสามารถติดต่อถึงกันได้หลายจุด โดยสามารถมองเห็นภาพและได้ยินเสียงพร้อมกัน

2. การสอนทักษะการพูด หมายถึง วิธีการสอนด้วยกระบวนการฝึกปฏิบัติในการติดต่อสื่อสารของมนุษย์โดยการพูดซึ่งใช้ระบบสัญลักษณ์ต่าง ๆ เป็นองค์ประกอบ ได้แก่ เสียง ภาษากาย อากัปกิริยา เพื่อถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดจากผู้พูดไปยังผู้ฟัง ทำให้ผู้ฟังเกิดความเข้าใจที่ถูกต้องตรงกับที่ผู้พูดต้องการและก่อให้เกิดความพึงพอใจเมื่อได้รับฟัง และเป็นความสามารถของผู้เรียนเกี่ยวกับการพูดในด้านต่าง ๆ ซึ่งสามารถวัดได้โดยใช้แบบทดสอบมาตรฐาน ของภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ดังต่อไปนี้คือ

- 1) การพูดแนะนำตนเองและการพูดแนะนำบุคคลอื่น
- 2) การพูดเล่าเรื่อง
- 3) การพูดอธิบาย
- และ 4) การพูดชี้แจง

3. ชุดการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะทางการพูด หมายถึง ชุดการสอนที่ประกอบไปด้วยสื่อต่าง ๆ เช่น โปรแกรมนำเสนอด้วยระบบคอมพิวเตอร์ วิดีทัศน์ประกอบการสอน เป็นต้น ซึ่งได้ออกแบบตามรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด มีจำนวนทั้งสิ้น 4 ตอน คือ 1) การพูดแนะนำตนเองและการพูดแนะนำบุคคลอื่น 2) การพูดเล่าเรื่อง 3) การพูดอธิบาย และ 4) การพูดชี้แจง

4. ประสิทธิภาพรูปแบบการสอน หมายถึง ความเหมาะสมของรูปแบบซึ่งสามารถนำไปใช้กับนักศึกษา เพื่อพัฒนาความสามารถทางด้านทักษะการพูดโดยพิจารณาได้จากเกณฑ์ E_1/E_2 เมื่อ E_1 มีความหมายแทนคำว่า ประสิทธิภาพของกระบวนการ และ E_2 มีความหมายแทนคำว่า ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ โดยตั้งเกณฑ์ $E_1/E_2 = 90/90$ และจากผลการทดสอบก่อนเรียน (Pre - test) และประสิทธิภาพการทดสอบหลังเรียน (Posttest) ประกอบด้วย ซึ่งการตั้งเกณฑ์ประสิทธิภาพ E_1/E_2 ไว้สูงถึง 90/90 เนื่องมาจากการสร้างรูปแบบหรือชุดการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด ครั้งนี้เป็นนวัตกรรมทางการศึกษาจึงได้ตั้งเกณฑ์ไว้สูงก็เพราะมีความมุ่งหวังให้ผลผลิต (Product) มีประสิทธิภาพ

5. ผู้เชี่ยวชาญ หมายถึง ผู้มีความรู้ความสามารถทางด้านการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ผู้มีความรู้ความชำนาญด้านรูปแบบการสอน การสอนทักษะการพูด และผู้มีความรู้ความสามารถทางด้านการวิจัยการศึกษา

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะทางการพูด ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการสอน
 - 1.1 ความหมายและขอบข่ายของรูปแบบการสอน
 - 1.2 องค์ประกอบของรูปแบบการสอน
 - 1.3 การจัดกลุ่มรูปแบบการสอน
 - 1.4 รูปแบบการสอนที่เหมาะสม
 - 1.5 การพัฒนารูปแบบการสอน
 - 1.6 ความหมายของหลักสูตร
 - 1.7 ขอบเขตของการวิจัยหลักสูตร
 - 1.8 วิธีการสอนทักษะ
 - 1.9 ธรรมชาติของการพัฒนาทักษะทางภาษา
 - 1.10 รูปแบบการสอนทักษะทางการพูด
 - 1.10.1 ขอบข่ายของรายวิชาทักษะทางการพูด
 - 1.10.2 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการพูด
 - 1.10.3 ความหมายของการพูด
 - 1.10.4 องค์ประกอบของการพูด
 - 1.10.5 ประเภทของการพูด
 - 1.10.6 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับผู้พูด
2. เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง
 - 2.1 ความหมายและขอบข่ายของการสอนทางไกล
 - 2.2 ลักษณะการสื่อสารของระบบการเรียนการสอนทางไกล
 - 2.3 เทคโนโลยีที่ใช้ในการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง
 - 2.4 ระบบการสื่อสารของการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง
 - 2.4.1 ระบบช่องสัญญาณสื่อสารโทรคมนาคม
 - 2.4.2 ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์
 - 2.4.3 ระบบโทรศัพท์
 - 2.5 แนวทางการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง

- 2.6 การพัฒนาทักษะการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง
 - 2.6.1 การพัฒนาทักษะการใช้คำถาม
 - 2.6.2 ความหมายและความสำคัญของการใช้คำถาม
 - 2.6.3 รูปแบบของคำถามที่ดี
 - 2.6.4 ยุทธวิธีการใช้คำถามที่ดี
 - 2.6.5 การหยุดและการรอคอยคำตอบ
- 2.7 การพัฒนาคุณภาพรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง
- 2.8 รูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในประเทศและต่างประเทศ
 - 2.8.1 รูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทางในประเทศไทย
 - 2.8.2 รูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทางในต่างประเทศ
- 2.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ
3. การวิจัยและพัฒนา
 - 3.1 การวิจัยและพัฒนาการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง
 - 3.1.1 โครงการจัดตั้งสำนักสื่อและเทคโนโลยีการศึกษา ของ มศว
 - 3.1.2 โครงการจัดตั้งศูนย์การศึกษาทางไกล ของสถาบันราชภัฏสวนดุสิต
 - 3.2 การหาประสิทธิภาพชุดการสอน
 - 3.3 ความสำคัญของการหาประสิทธิภาพชุดการสอน
 - 3.4 ขั้นตอนการทดสอบประสิทธิภาพชุดการสอน
 - 3.5 เกณฑ์การหาประสิทธิภาพชุดการสอน
 - 3.6 การยอมรับประสิทธิภาพของสื่อการสอน
 - 3.7 การประเมินประสิทธิภาพชุดการสอน
 - 3.8 การวิจัยและพัฒนาชุดการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง
 - 3.8.1 การวิจัยและพัฒนาสื่อการสอน
 - 3.8.2 รูปแบบการสอนทักษะทางการพูดของสถาบันราชภัฏ
 - 3.9 ระบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง แห่งอนาคต
 - 3.10 แนวโน้มของระบบการเรียนการสอนทางไกลในอนาคต
4. กรอบความคิดในการวิจัย
5. สมมติฐานการวิจัย

1. เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการสอน

1.1 ความหมายและขอบข่ายของรูปแบบการสอน

เราา อรัญวงศ์ (2542 : 9) กล่าวว่า รูปแบบการสอน (Teaching model) หมายถึง แบบหรือแผน (Plan) ของการสอนที่มีการจัดกระทำพฤติกรรมขึ้นจำนวนหนึ่ง ซึ่งมีความแตกต่างกันเพื่อจุดหมายหรือจุดเน้นเฉพาะเจาะจงอย่างหนึ่งอย่างใด ซึ่งสอดคล้องกับ จอยส์และเวลล์ (Joyce and Well, 1986) ที่ให้ความหมายของรูปแบบการสอนว่าเป็นแผน (Plan) หรือแบบ (Pattern) ซึ่งใช้เพื่อการเรียนการสอนในห้องเรียนหรือการสอนพิเศษเป็นกลุ่มย่อยหรือเพื่อจัดสื่อการสอนซึ่งรวมถึงหนังสือ ภาพยนตร์ เทปบันทึกเสียง โปรแกรม คอมพิวเตอร์และหลักสูตรทางวิชาการแต่ละรูปแบบจะให้แนวทางในการออกแบบการสอนที่ช่วยให้นักเรียนบรรลุวัตถุประสงค์ต่าง ๆ

สำหรับจอยส์และชาวเวอร์ส (Joyce and Showers, 1986) ได้ให้ความหมายของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนว่า เป็นแผนการสอนหรือรูปแบบที่สามารถนำไปใช้ในชั้นเรียนหรือใช้สอนเสริมและเพื่อปรับสื่อการสอน เช่น หนังสือพิมพ์ ฟิล์ม เทป โปรแกรมคอมพิวเตอร์ และหลักสูตรของรายวิชาที่สอน แต่ละรูปแบบจะให้แนวทางว่าครูจะต้องเตรียมการสอนอย่างไร ดำเนินการสอนและประเมินผลอย่างไรจึงจะช่วยให้นักเรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ละเอียด รักรัณเภา (2528 : 12) ให้ความหมายของรูปแบบการสอนว่ารูปแบบการสอนคือโครงสร้างที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ที่จะใช้จัดกระทำเพื่อให้เกิดผลที่ตั้งเป้าหมายให้แก่ผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับ ทิศนา ขัมมณี (2534 : 15) ที่ให้ความหมายของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนว่าหมายถึงสภาพหรือลักษณะของการจัดการเรียนการสอนที่จัดขึ้นอย่างเป็นระบบระเบียบตามหลักปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิดหรือความเชื่อต่าง ๆ โดยอาศัยวิธีสอนและเทคนิคการสอนต่าง ๆ เข้ามาช่วยให้สภาพการเรียนการสอนนั้นเป็นไปตามหลักการที่ยึดถือและได้ให้ข้อสรุปว่ารูปแบบการจัดการเรียนการสอนกับระบบการจัดการเรียนการสอนมีความหมายเหมือนกันแต่นิยมใช้ต่างกันในแง่ของระบบย่อยและระบบใหญ่ ระบบการจัดการเรียนการสอนนิยมใช้กับระบบใหญ่ซึ่งครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญของการเรียนการสอนโดยส่วนรวม ส่วนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนนิยมใช้กับระบบที่ย่อยกว่า เช่น ระบบวิธีสอน (Instructional System) หรือรูปแบบการสอน (Instructional Model) แบบต่าง ๆ เป็นต้น

จากแนวความคิดเกี่ยวกับความหมายของรูปแบบการสอนดังกล่าวข้างต้น อาจกล่าวสรุปได้ว่ารูปแบบการสอน หมายถึง แบบ (Pattern) แผน (Plan) หรือโครงสร้างที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ในกระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยได้ผ่านขั้นตอนการออกแบบ การสร้างและการพัฒนาขึ้นอย่างเป็นระบบ โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมายที่กำหนด

1.2 องค์ประกอบของรูปแบบการสอน

รูปแบบการสอนโดยทั่วไปมีองค์ประกอบร่วมที่สำคัญหลายประการ ดังนั้นผู้ที่ทำการพัฒนารูปแบบการสอนควรคำนึงถึงหลักการของรูปแบบการเรียนการสอน (ทิตนา แชมมณี. 2541 : 1 ; เรขา อรัญวงศ์. 2542 : 2) ซึ่งเป็นส่วนที่กล่าวถึงความเชื่อและแนวคิดทฤษฎีที่เป็นพื้นฐานของรูปแบบการสอน (ละเอียด รักษ์เฝ้า. 2528 : 2) หลักการของรูปแบบการสอนจะเป็นตัวชี้้นำการกำหนดจุดประสงค์ และเนื้อหา กิจกรรม ตลอดจนขั้นตอนการดำเนินงานในรูปแบบการสอนต่าง ๆ (เรขา อรัญวงศ์. 2542 : 4) ซึ่งมีองค์ประกอบของรูปแบบการสอน ตามลำดับดังนี้

1. จุดประสงค์ของรูปแบบการสอน เป็นส่วนที่ระบุถึงความคาดหวังที่ต้องการให้เกิดขึ้นจากการใช้รูปแบบการสอน
2. เนื้อหา เป็นส่วนที่ระบุถึงเนื้อหาและกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์รูปแบบการสอน
3. การวัดและการประเมินผลเป็นส่วนที่ประเมินถึงประสิทธิผลของรูปแบบการสอน
4. กิจกรรมและขั้นตอนการดำเนินงาน เป็นส่วนที่ระบุถึงวิธีการปฏิบัติในขั้นตอนต่าง ๆ เมื่อนำรูปแบบการสอนไปใช้

นอกจากนั้น จอยส์และคณะ (Joyce and others. 1992) ยังได้นำเสนอรูปแบบ (Model) กระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยเริ่มจากเสนอภาพเหตุการณ์ในห้องเรียน (Scenario) เพื่อนำไปสู่การจัดการเรียนการสอนแต่ละแบบ ซึ่งแต่ละแบบมีองค์ประกอบ 4 ส่วนตามลำดับ ดังนี้

ส่วนที่ 1 กล่าวถึงที่มาของรูปแบบการจัดการเรียนการสอน (Orientation to the model) ประกอบด้วยเป้าหมายของรูปแบบ ข้อตกลงเบื้องต้น หลักการ มโนทัศน์ที่สำคัญที่เป็นพื้นฐานของรูปแบบการสอน

ส่วนที่ 2 รูปแบบการจัดการเรียนการสอน (The Model of Teaching) มี 4 ส่วน ดังนี้

2.1 ขั้นตอนของรูปแบบ (Syntax หรือ Phases) เป็นการจัดเรียงตามลำดับกิจกรรมที่จะสอนเป็นขั้นๆ ซึ่งแต่ละรูปแบบมีจำนวนขั้นตอนการสอนแตกต่างกันไป

2.2 รูปแบบของสังคม (Social System) เป็นการอธิบายบทบาทของครูและนักเรียน ซึ่งแต่ละรูปแบบจะต่างกันไป

2.3 หลักการแสดงการโต้ตอบ (Principle of Reaction) เป็นการบอกวิธีการที่ครูจะตอบสนองต่อสิ่งที่นักเรียนกระทำ อาจเป็นการให้รางวัล การสร้างบรรยากาศอิสระไม่มีการประเมินว่าถูกหรือผิด เป็นต้น

2.4 สิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน (Support System) เป็นการบอกเงื่อนไขหรือสิ่งจำเป็นในการที่จะใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนให้เกิดผล เช่น การสอนฝึกทักษะ นักเรียนจะต้องได้ฝึกการทำงานในสถานที่และด้วยอุปกรณ์ที่ใกล้เคียงกับสภาพการทำงานจริง ๆ

ส่วนที่ 3 การนำรูปแบบการจัดการเรียนการสอนไปใช้ (Application) เป็นการแนะนำและให้ข้อสังเกตการใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนนั้น เช่น จะใช้กับเนื้อหาประเภทใด ใช้กับเด็กระดับใดจึงจะเหมาะสม เป็นต้น

ส่วนที่ 4 ผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม (Instructional and Nurturant Effects) เป็นการบอกให้รู้ว่าแต่ละรูปแบบจะเกิดผลอะไรบ้างกับนักเรียน โดยที่ผลทางตรงมาจากการสอนของครูที่จัดขึ้นตามขั้นตอน ส่วนผลทางอ้อมมาจากสภาพแวดล้อม ซึ่งถือเป็นผลกระทบที่เกิดแฝงไปกับผลการสอนซึ่งสามารถใช้เป็นสิ่งที่พิจารณาเลือกรูปแบบการสอนไปใช้ได้ด้วย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบการสอนดังกล่าว จะเห็นได้ว่าจะมีองค์ประกอบที่แตกต่างกันไปบ้าง แต่อาจสรุปได้ว่าองค์ประกอบที่เป็นสากลและเป็นองค์ประกอบในการวิจัยมี 5 องค์ประกอบ ดังนี้คือ หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา ขั้นตอนการสอน และการประเมิน ซึ่งจะเป็นสารสนเทศในการวิจัยครั้งนี้ต่อไป

1.3 การจัดกลุ่มรูปแบบการสอน

กระบวนการของการจัดกลุ่มของรูปแบบการสอนนั้น ได้มีนักการศึกษาหลายท่านได้นำเสนอการจัดกลุ่มรูปแบบการสอนไว้ ดังต่อไปนี้

การจัดกลุ่มรูปแบบการสอนตามแนวคิดของจอยซ์และคณะ (Joyce and others. 1992) ได้จัดกลุ่มของรูปแบบการสอนออกได้เป็น จำนวนทั้งสิ้น 4 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มที่เน้นการประมวลผลข้อมูล (The Information Processing Family) ซึ่งรูปแบบการสอนในกลุ่มนี้เน้นการค้นหาและประมวลผลข้อมูลให้รู้ปัญหาและคำตอบของปัญหา และให้ผู้เรียนได้พัฒนาความคิดและสร้างมโนทัศน์ รูปแบบการสอนในกลุ่มนี้บางรูปแบบเน้นให้ผู้เรียนสร้างมโนทัศน์และทดสอบสมมติฐาน บางรูปแบบที่การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ บางรูปแบบมุ่งส่งเสริมความสามารถทางสติปัญญาโดยทั่วไปตัวอย่างของรูปแบบการสอนในกลุ่มนี้ เช่น รูปแบบการสอนมโนทัศน์ (Concept Attainment Model) รูปแบบการสอนแบบสืบสอบทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Inquiry Model) รูปแบบการสอนกลยุทธการจำ (Memory Model) เป็นต้น

2. กลุ่มที่เน้นตัวบุคคล (The Personal Family) โดยรูปแบบการสอนในกลุ่มนี้มุ่งพัฒนาตัวบุคคล พัฒนาเจตคติค่านิยมที่ดีงาม เพื่อให้บุคคลมีความเข้าใจในตนเองดีขึ้น มีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง มีความสามารถสร้างสรรค์เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตให้สูงขึ้น ซึ่งตัวอย่างของรูปแบบการสอนที่ปรากฏให้เห็นได้อย่างเด่นชัด อาทิ รูปแบบการสอนแบบไม่สั่งการ (Non - Directive Teaching Model) และรูปแบบการฝึกความตระหนักรู้ (Awareness Training Model) เป็นต้น

3. กลุ่มที่เน้นปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (The Social Family) รูปแบบการสอนในกลุ่มนี้มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความสัมพันธ์อันดีกับบุคคลอื่นและยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล เน้นการใช้กระบวนการประนีประนอมในการแก้ปัญหาเน้นการมีส่วนร่วมกับผู้อื่นโดยใช้หลักประชาธิปไตย ตัวอย่างรูปแบบการสอนในกลุ่มนี้ เช่น รูปแบบการสอนแบบสืบสวนสอบสวนทางสังคมศาสตร์ (Social Science Inquiry Model) หรือ รูปแบบการให้ค้นคว้าเป็นกลุ่ม (Group Investigation Model) เป็นต้น

4. กลุ่มที่เน้นการปรับพฤติกรรม (The Behavioral Systems Family) รูปแบบการสอนในกลุ่มนี้มุ่งพัฒนาพฤติกรรมของผู้เรียนและทักษะในการปฏิบัติ ทฤษฎีพื้นฐานที่รองรับรูปแบบการสอนในกลุ่มนี้ ได้แก่ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Theory) ซึ่งเป็นที่รู้จักกันในนามของการปรับพฤติกรรม (Behavioral Modification) การรักษาเยียวยาพฤติกรรม (Behavioral Therapy) การกำหนดงานและแจ้งผลความก้าวหน้าให้ผู้เรียนได้ทราบอย่างชัดเจน ตัวอย่างเช่น รูปแบบการฝึกความกล้าแสดงออก (Assertive Training Model) และรูปแบบการเรียนรู้โดยมีการกำหนดเงื่อนไข (Contingency Management Model) เป็นต้น

ส่วนแนวคิดของโคล (Cole, 1987) ได้จัดรูปแบบการสอนโดยพิจารณาในแง่การสอนที่มีผลต่อผู้สอนและผู้เรียนในลักษณะต่างกันโดยเขาได้สรุปมาจากรูปแบบการสอนตามแนวคิดของคนอื่น ๆ ซึ่งการจัดกลุ่มรูปแบบการสอนตามแนวคิดของโคล (Cole) มีดังนี้

1. รูปแบบที่เน้นบุคลิกลักษณะ (The Personality Characteristic Model) ในรูปแบบนี้จะเน้นว่า ในการสอนนั้นครูผู้สอนจะต้องมีบุคลิกลักษณะที่ดี เช่น มีความเมตตากรุณา มีคุณธรรม จริยธรรมเป็นตัวอย่างให้กับผู้เรียนได้ และมุ่งให้ครูพัฒนาบุคลิกภาพ เป็นต้น

2. รูปแบบแนวพฤติกรรมนิยม (The Behaviorist Model) เป็นรูปแบบที่นำแนวคิดเรื่องการวางเงื่อนไขตามแนวพฤติกรรมมาใช้ในการปรับพฤติกรรมของผู้เรียนในห้องเรียนโดยให้ครูเป็นผู้กำหนดวางเงื่อนไขต่าง ๆ เช่น การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียน การให้รางวัล การลงโทษ เหล่านี้เป็นต้น ข้อดีของรูปแบบนี้คือ จะใช้ได้ดีกับผู้เรียนที่มีความสามารถในระดับต่ำ เหมาะสมกับทักษะการสอนให้อ่านออกเขียนได้ซึ่งเป็นทักษะพื้นฐาน สำหรับข้อจำกัด คือ มีลักษณะที่กำหนดตายตัวยืดหยุ่นได้น้อย ผู้สอนจะปรับให้เข้ากับลักษณะการสอนตนเองได้ยากและไม่เหมาะสมกับการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดในระดับสูง เช่น ความคิดเชิงวิจารณ์ ความคิดสร้างสรรค์ เป็นต้น

3. รูปแบบที่เน้นการฝึกทักษะการสอน (The Teaching Skills Model) บางครั้งเรียกว่า การสอนแบบจุลภาค (Microteaching) ซึ่งเป็นการเน้นการฝึกทักษะการสอนและรูปแบบการสอนนี้เหมาะสำหรับการสอนนักศึกษาครู โดยเน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกเพื่อพัฒนาทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องใช้ในการสอน เช่น การอธิบาย การตั้งคำถาม การจัดชั้นเรียน เป็นต้น ซึ่งเป็นการฝึกกลุ่มย่อยในห้องปฏิบัติการสอนแต่มีข้อจำกัดคือการขาดการบูรณาการเพื่อนำไปใช้ในสถานการณ์จริง เพราะมีการแบ่งฝึกเป็นทักษะย่อย และสภาพของการฝึกในห้องปฏิบัติการมักจะแตกต่างจากสภาพความเป็นจริงอยู่บ้าง

4. รูปแบบที่เน้นบทบาทของผู้สอน (The Roles Model) รูปแบบนี้มีพื้นฐานมาจากทฤษฎีทางด้านจิตวิทยาและสังคม ที่เน้นเรื่องการรับบทบาทต่าง ๆ ในสังคมมาใช้ในการปรับบุคลิกลักษณะ ทศนคติและพฤติกรรมที่แสดงออกในการสอน ผู้สอนอาจจะต้องแสดงหลายบทบาท ตัวอย่างเช่น การเป็นผู้ช่วยเหลือ ผู้แนะแนว ผู้บริหาร ตลอดจนการเป็นผู้นำกลุ่ม ซึ่งขึ้นอยู่กับสถานการณ์ของกระบวนการสอน

อย่างไรก็ตามรูปแบบที่เน้นบทบาทของผู้สอนก็ยังมีจุดอ่อน คือ บทบาทของอาชีพที่ผู้สอนนำมาใช้อาจไม่เหมือนกับบทบาทที่เป็นจริงทั้งหมดจึงต้องปรับให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในห้องเรียนที่ทำการปฏิบัติการสอนให้เหมาะสม

5. รูปแบบที่เน้นกลวิธีหรือเทคนิควิธี (The Subject Methods or Techniques Model) รูปแบบนี้เชื่อว่า หัวข้อต่าง ๆ ของเนื้อหาวิชาแต่ละเนื้อหาวิชานั้นจะต้องใช้เทคนิคเฉพาะหรือวิธีการที่มีลำดับขั้นตอนที่แน่นอน เป็นขั้นตอนเฉพาะแต่ละวิชา ซึ่งทำให้มีข้อจำกัดคือผู้สอนจะมุ่งเน้นและติดอยู่กับลำดับขั้นตอนการสอนที่ใช้อยู่ ไม่สามารถปรับไปใช้กับเนื้อหาได้ และมักจะละเลยไม่สนใจในการสร้างแรงจูงใจให้เกิดในตัวผู้เรียนหรือแม้แต่การจัดสภาพชั้นเรียน ซึ่งรูปแบบนี้ไม่สอดคล้องกับความต้องการในเชิงวิชาชีพของผู้สอน

6. รูปแบบที่เน้นหลักการสอน (The Teaching Principle Model) ซึ่งรูปแบบนี้จะมี ความเชื่อพื้นฐานว่า ในการสอนเนื้อหาต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพตามสถานการณ์ที่แตกต่างกันนั้น จะมีรูปแบบหรือหลักการสอนที่จะช่วยกำหนดชี้แนะการสอนเหล่านั้นจะช่วยครูได้ตัดสินใจเลือก ยุทธศาสตร์การสอน เลือกวิธีการสอน เลือกสื่อการสอน และเทคนิคการสอน ให้เหมาะสม สอดคล้องกับเนื้อหาหรือรายวิชาต่าง ๆ ได้

สำหรับการจัดกลุ่มรูปแบบการสอนตามแนวคิดของเรา อรัญวงศ์ (เรา อรัญวงศ์ 2542 : 6 อ้างอิงมาจาก Nuthall and Snook. 1973 : 49) ได้จัดเป็น 3 กลุ่ม โดยใช้ลักษณะของทฤษฎีพื้นฐานของรูปแบบการสอนเป็นเกณฑ์ ดังนี้

1. รูปแบบการควบคุมพฤติกรรม (Behavior Control Model) เป็นกลุ่มของรูปแบบการสอนที่ใช้ทฤษฎีหรือหลักการของจิตวิทยากลุ่มพฤติกรรมนิยมเป็นพื้นฐาน รูปแบบการสอนของกลุ่มนี้จะใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมเพื่อควบคุมพฤติกรรมนักเรียน งานวิจัยเกี่ยวกับการใช้รูปแบบการสอนในกลุ่มนี้มักหาคำตอบว่า การสอนตามรูปแบบการสอนในกลุ่มนี้จะมี ประสิทธิภาพสูงกว่าการสอนตามปกติหรือไม่

2. รูปแบบการเรียนรู้ด้วยการค้นพบ (Discovery Learning Model) เป็นกลุ่มของรูปแบบการสอนที่ใช้ทฤษฎีหรือหลักการของจิตวิทยากลุ่มปัญญานิยมเป็นพื้นฐาน ซึ่งรูปแบบการสอนของกลุ่มนี้จะใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมเพื่อให้ให้นักเรียนค้นพบคำตอบหรือความรู้ด้วยตนเอง และใช้เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน งานวิจัยเกี่ยวกับการใช้รูปแบบการสอนในกลุ่มนี้ มักพยายามหาคำตอบที่เป็นรายละเอียดของกระบวนการเรียนรู้ การใช้แรงจูงใจเพื่อให้เกิดการแสวงหาความรู้ และการถ่ายโยงการเรียนรู้ไปสู่สถานการณ์ใหม่

3. รูปแบบการพัฒนาการใช้เหตุผล (The Rational Model) เป็นกลุ่มรูปแบบการสอนที่ใช้หลักการของปรัชญาการวิเคราะห์ปัญหาทางการศึกษาเป็นพื้นฐาน ซึ่งรูปแบบการสอนกลุ่มนี้จะใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความมีเหตุผล เน้นกิจกรรมที่มีการเสนอข้อขัดแย้งเพื่อให้ใช้เหตุผล รูปแบบการสอนกลุ่มนี้มุ่งพัฒนาทั้งการใช้ภาษาและใช้ความคิดอย่างมีเหตุผล

จากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับแนวคิดการจัดกลุ่มรูปแบบการสอนดังกล่าวข้างต้นมาแล้ว สามารถสรุปได้ว่า การจัดกลุ่มของรูปแบบการสอนมีลักษณะแตกต่างกันไปซึ่งขึ้นอยู่กับการใช้พื้นฐานปรัชญาในการจัดกลุ่ม แต่เพื่อประโยชน์ในการวิจัยครั้งนี้ได้คำนึงถึงการมองหรือการมีวิสัยทัศน์ (Vision) ที่กว้างออกไปโดยมองถึงสิ่งที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับการสอน เช่น ผู้สอนหรือตัวครู บทบาทของครู และกระบวนการฝึกหัดครูที่คำนึงถึงรูปแบบการสอนในเชิงวิธีสอนแบบต่าง ๆ อาทิ รูปแบบการสอนแบบบรรยาย รูปแบบการสอนสาธิต รูปแบบการสอนทักษะ เป็นต้น

ดังนั้น คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของรูปแบบการสอนทักษะจะต้องเน้นให้ผู้เรียน (Learner) เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองได้อย่างเป็นระบบและสามารถที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตนเองได้

1.4 รูปแบบการสอนที่เหมาะสม

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการสอนที่เหมาะสมนั้นมีนักการศึกษาได้ทำการศึกษาค้นคว้าวิจัยไว้หลายท่าน แต่ที่น่าสนใจและเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัยในครั้งนี้คือผลการศึกษาค้นคว้าของ เรชา อรัญวงศ์ (เรชา อรัญวงศ์. 2542 : 9 อ้างอิงมาจาก Saylor and others. 1981) ซึ่งได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับรูปแบบการสอนที่เหมาะสมและยังได้ทำการจัดกลุ่มรูปแบบการสอนที่เหมาะสม ตามแบบของหลักสูตรเอาไว้ ซึ่งสามารถจำแนกได้ 5 รูปแบบ ดังนี้

1. รูปแบบการสอนที่เหมาะสมกับหลักสูตรที่เน้นเนื้อหาวิชา (Subject Matter Discipline) พบว่า มีหลายรูปแบบ เช่น การบรรยาย การอภิปราย การถามคำถาม เป็นต้น

2. รูปแบบการสอนที่เหมาะสมกับหลักสูตรที่เน้นสมรรถภาพเฉพาะหรือเทคโนโลยี (Specific Competencies/Technology) เช่น การทำแบบฝึกหัด การทบทวน และบทเรียนแบบโปรแกรม เป็นต้น

3. รูปแบบการสอนที่เหมาะสมกับหลักสูตรที่เน้นคุณลักษณะหรือกระบวนการ (Human traits/ Processes) พบว่า มีหลายรูปแบบ เช่น การค้นคว้าเป็นกลุ่ม การเรียนแบบสืบสวนสอบสวน เป็นต้น

4. รูปแบบการสอนที่เหมาะสมกับหลักสูตรเน้นกิจกรรมและหน้าที่ของสังคม (Social Function/Activities) ตัวอย่างเช่น การร่วมกิจกรรมกับชุมชน เป็นต้น

5. รูปแบบการสอนที่เหมาะสมกับหลักสูตรเน้นความต้องการและความสนใจของผู้เรียน (Interests and Needs/Activities) พบว่ารูปแบบการเรียนการสอนแบบเอกเทศกระบวนการเรียนด้วยตนเอง หรือการเรียนแบบเอกัตบุคคลจะมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

จากการศึกษาค้นคว้าผลการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการสอนที่เหมาะสมดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่ารูปแบบการสอนที่เหมาะสมจะต้องคำนึงถึงหลักสูตรกระบวนการเรียนการสอนเป็นสำคัญ และนอกจากนั้นยังจะต้องคำนึงถึงวิธีการสอน (Teaching Method) หรือรูปแบบการสอน (Teaching Model) ด้วย ซึ่งมีอยู่หลายวิธี เช่น วิธีสอนแบบบรรยาย วิธีสอนแบบสืบสวนสอบสวน และวิธีสอนทักษะ หรือรูปแบบการสอนทักษะต่าง ๆ เป็นต้น

ดังนั้นรูปแบบการสอนต่าง ๆ โดยเฉพาะรูปแบบการสอนทักษะนั้น จะต้องศึกษาวิจัยให้ถ่องแท้ไม่ว่าจะเป็นวิธีสอนทักษะทางวิทยาศาสตร์หรือวิธีสอนทักษะทางภาษาเพราะวิธีสอนทักษะจะมีคุณลักษณะเฉพาะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งรูปแบบการสอนทักษะทางภาษานั้นจะประกอบไปด้วยการสอนทักษะทั้งสี่ 4 ประการ ได้แก่ 1) การสอนทักษะการพูด 2) การสอนทักษะการฟัง 3) การสอนทักษะการอ่าน และ 4) การสอนทักษะการเขียน

1.5 การพัฒนารูปแบบการสอน

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาประมวลสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย และประยุกต์ใช้ต่อไป ดังนี้

ผลการวิจัยของนักการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการสอนในรูปแบบต่าง ๆ สามารถสรุปขั้นตอนสำคัญ ๆ ในกระบวนการพัฒนารูปแบบการสอน (ทิตนา เขมมณี. 2541 ; ละเอียด รักษ์เฝ้า, 2528 ; Joyce and others, 1992) ดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐานเป็นการศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีและข้อค้นพบจากการวิจัย ตลอดจนการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหา หรือการศึกษาวิจัยจากเอกสาร ผลการวิจัย หรือจากการสังเกต และสอบถามผู้เกี่ยวข้องด้วย

2. การกำหนดหลักการ เป้าหมายและองค์ประกอบอื่น ๆ ของรูปแบบการสอนให้สอดคล้องกับข้อมูลพื้นฐานและสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบ ซึ่งการกำหนดเป้าหมายของรูปแบบการสอนจะช่วยให้ผู้สอนสามารถเลือกรูปแบบการสอนไปใช้ให้ตรงกับจุดมุ่งหมายของการสอน เพื่อให้การสอนบรรลุผลสูงสุด

3. การกำหนดแนวทางในการนำรูปแบบการสอนไปใช้ ประกอบด้วย รายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการและเงื่อนไขต่าง ๆ เช่น การใช้กับผู้เรียนกลุ่มย่อย ผู้สอนจะต้องเตรียมงานหรือจัดสภาพการเรียนการสอนอย่างไร เพื่อให้การใช้รูปแบบการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

4. การประเมินรูปแบบการสอนเป็นการทดสอบความมีประสิทธิภาพของรูปแบบที่สร้างขึ้น โดยทั่วไปจะใช้วิธีการประเมินดังต่อไปนี้

4.1 การประเมินความเป็นไปได้ในเชิงทฤษฎีโดยคณะผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งจะประเมินความสอดคล้องภายในระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย

4.2 การประเมินความเป็นไปได้ในเชิงปฏิบัติการโดยการนำรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้ในสถานการณ์จริง ในลักษณะของการวิจัยทดลองหรือกึ่งทดลอง

5. การปรับปรุงรูปแบบการสอน ซึ่งการปรับปรุงรูปแบบการสอนนั้นสามารถที่จะทำการปรับปรุงได้ 2 ระยะ ดังนี้

5.1 ระยะก่อนนำรูปแบบการสอนไปทดลองใช้ โดยการปรับปรุงรูปแบบการสอนในระยะดังกล่าวนี้สามารถที่จะกระทำโดยใช้ผลจากการประเมินความเป็นไปได้ในเชิงทฤษฎีเป็นข้อมูลในการปรับปรุง

5.2 ระยะเวลาหลังจากการนำรูปแบบการสอนไปทดลองใช้แล้ว ซึ่งการปรับปรุงรูปแบบการสอนในระยะนี้อาศัยข้อมูลจากการทดลองใช้เป็นตัวชี้้นำในการปรับปรุงและอาจมีการนำรูปแบบการสอนไปทดลองใช้และปรับปรุงซ้ำ จนกว่าจะได้ผลเป็นที่น่าพอใจ

นอกจากนั้น จอยส์และเวล (Joyce and Well. 1986) ยังได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการพัฒนารูปแบบการสอนด้วย ซึ่งมีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

1.รูปแบบการสอนต้องมีทฤษฎีรองรับ เช่น ทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการ ทฤษฎีการเรียนรู้ หรือทฤษฎีจิตวิทยาทางการศึกษาอื่นๆ เป็นต้น

2.เมื่อทำการพัฒนารูปแบบการสอนเสร็จเรียบร้อยแล้ว ก่อนที่จะนำไปใช้อย่างแพร่หลาย ควรจะต้องมีการวิจัยเพื่อทดสอบทฤษฎีและตรวจสอบคุณภาพในการใช้งานในสถานการณ์จริง และนำข้อค้นพบมาปรับปรุงแก้ไขอยู่เรื่อยๆ เพื่อให้ใช้ได้เหมาะสม

3.การพัฒนารูปแบบการสอน อาจทำการออกแบบให้ใช้ได้กว้างขวางหรือเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะเจาะจงอย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้

4.การพัฒนารูปแบบการสอนแต่ละรูปแบบจะต้องมีจุดมุ่งหมายหลักเป็นตัวตั้ง ซึ่งในการนำรูปแบบการสอนไปใช้ควรเลือกให้ตรงกับจุดมุ่งหมายของรูปแบบการสนั้นๆ จึงจะทำให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด แต่ก็สามารถนำรูปแบบการสนั้นไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ ได้ ถ้าพิจารณาเห็นว่าเหมาะสม แต่ความสำเร็จอาจน้อยลง

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารตำรา และงานวิจัยของนักการศึกษาและนักวิจัยต่าง ๆ ที่ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการสอนแล้ว สามารถสรุปได้ว่า การพัฒนารูปแบบการสอนจะต้องคำนึงถึงหลักสูตรเป็นประการสำคัญ เพราะหลักสูตรคือตัวกำหนดทิศทางในกระบวนการจัดการเรียนการสอน และถ้าหากมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรแล้ว ก็จะเป็นสารสนเทศในการนำมาพัฒนารูปแบบการสอน พร้อมทั้งจะสามารถนำมาสร้างรูปแบบการสอนได้อย่างเหมาะสมอีกด้วย

1.6 หลักสูตรและความหมายของหลักสูตร

หลักสูตรและความหมายของหลักสูตร ในปัจจุบันมีขอบข่ายที่กว้างขวางกว่าที่เคยใช้กันมาในอดีตเป็นอย่างมาก ซึ่งในอดีตนั้นกระทรวงศึกษาธิการเคยใช้คำว่า หลักสูตรในความหมายที่เป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับหัวข้อรายการสอนระดับต่าง ๆ ซึ่งจะประกอบไปด้วยจุดมุ่งหมายและรายการสอนของแต่ละระดับชั้น ดังที่ปรากฏอยู่ในเอกสารหลักสูตรประถมศึกษาและมัธยมศึกษา พ.ศ. 2503 ทั้งนี้โดยมี “ประมวลการสอน” ซึ่งกล่าวถึง กระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยละเอียดซึ่งจะแยกเป็นอีกส่วนหนึ่งต่างหากจากหลักสูตร

ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า “หลักสูตร” หมายความว่ารวมถึงประสบการณ์ทั้งมวลที่จัดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ดังนั้นหลักสูตรจึงหมายถึงทั้งส่วนที่เป็นข้อกำหนดรายการสอนและส่วนที่เป็นกระบวนการทั้งปวงเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามข้อกำหนดนั้น

กระทรวงศึกษาธิการ ได้ให้นิยามของคำว่า “หลักสูตร” ไว้ในหนังสือแนวการใช้หลักสูตร มัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ว่าหลักสูตร คือ ข้อกำหนดแผนการเรียนการสอนอันเป็นส่วนรวมของประเทศ เพื่อนำไปสู่ความมุ่งหมายตามแผนการศึกษาแห่งชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 1 (3) 2529, 1 – 17) และได้กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตรว่า หลักสูตรประกอบด้วยองค์ต่าง ๆ เช่น จุดหมาย หลักการ โครงสร้าง จุดประสงค์ของการเรียนรู้ (แต่ละรายวิชา) เนื้อหาของรายวิชา สื่อการเรียนการสอน และการประเมินผล เป็นต้น (กระทรวงศึกษาธิการ. 2524 : 2)

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารตำราต่าง ๆ เกี่ยวกับหลักสูตรและความหมายของหลักสูตร สามารถสรุปได้ว่า หลักสูตรจะเป็นตัวกำหนดขอบข่ายกระบวนการจัดการกระบวนการเรียนการสอน โดยมีองค์ประกอบต่าง ๆ อาทิ จุดหมาย หลักการ โครงสร้าง จุดประสงค์ของกระบวนการเรียนรู้ (แต่ละรายวิชา) เนื้อหาของรายวิชา สื่อการเรียนการสอน และกระบวนการวัดผลประเมินผล เข้ามาเป็นองค์ประกอบ ซึ่งการสร้างรูปแบบการสอนจะต้องคำนึงถึงหลักสูตรและองค์ประกอบของหลักสูตรดังกล่าวนี้ด้วยจึงจะเหมาะสม

1.7 ขอบเขตของการวิจัยหลักสูตร

เนื่องจากคำว่า “หลักสูตร” เป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ดังนั้น การวิจัยหลักสูตร จึงต้องมีขอบเขตที่กว้างขวาง มิได้หมายถึงเฉพาะการวิเคราะห์เอกสารที่ระบุจุดหมาย หลักการ โครงสร้าง และรายวิชาต่าง ๆ ของหลักสูตรเท่านั้น หากรวมความไปถึง การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบและกระบวนการจัดการเรียนการสอน การบริหารหลักสูตรการใช้สื่อ ตลอดจนการประเมินผลการใช้หลักสูตรด้วย ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อค้นพบที่จะนำมาปรับปรุงหลักสูตร หรือแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดจากการนำหลักสูตรไปใช้ อันเป็นขั้นตอนสำคัญขั้นตอนหนึ่งของการพัฒนาหลักสูตร โดยนัยนี้การวิจัยหลักสูตรจึงมีลักษณะเป็นการวิจัยและพัฒนา (research and development) คือ นำข้อค้นพบจากการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในทางปฏิบัติมากกว่าการวิจัยความรู้พื้นฐาน (theoretical or basic research) ซึ่งเน้นการแสวงหาความรู้พื้นฐานทางการศึกษา ในปัจจุบันได้เริ่มสนใจมากขึ้นในเรื่องลึกซึ้งยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม แอพายด์ (APEID. 1987) กล่าวว่า การวิจัยความรู้พื้นฐานทางการศึกษาในปัจจุบันได้เริ่มสนใจมากขึ้นในเรื่องของความสัมพันธ์ ระหว่างการศึกษากับสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิ่งแวดล้อมทางด้านสภาพสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง จากเดิมที่เน้นการวิจัยในด้านของจิตวิทยาการเรียนรู้และการสอนเป็นส่วนใหญ่

ดังนั้น การวิจัยหลักสูตรจึงสามารถนำข้อค้นพบจากการเรียนรู้พื้นฐานมาใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นเพื่อวางรูปแบบหรือแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับตัวผู้เรียนและสภาพแวดล้อม ซึ่งการวิจัยหลักสูตรเพื่อมุ่งจะนำความรู้มาพัฒนาหรือปรับปรุงหลักสูตรและระบบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรโดยทั่วไป เช่น การวิจัยเกี่ยวกับเนื้อหาสาระของหลักสูตร หรือการวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการในการนำหลักสูตรไปใช้ เป็นต้น

การวิจัยเกี่ยวกับเนื้อหาสาระของหลักสูตรเป็นการวิเคราะห์หรือเป็นการประเมินคุณภาพขององค์ประกอบของหลักสูตรในส่วนที่เป็นเนื้อหาสาระ โดยเน้นในเรื่องความเหมาะสมสอดคล้องกับตัวผู้เรียนและสภาพแวดล้อม ความถูกต้องตามหลักวิชาการ และความสอดคล้องซึ่งรวมทั้งความสอดคล้องภายในองค์ประกอบนั้น และความสอดคล้องระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ซึ่งองค์ประกอบในส่วนที่เกี่ยวกับเนื้อหาสาระของหลักสูตรดังกล่าวสรุปได้ ดังนี้

1. จุดมุ่งหมายระดับต่าง ๆ ตั้งแต่เป้าหมายทั่วไปของการศึกษา ตามที่ระบุไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติ จุดหมายของหลักสูตรแต่ละระดับ จุดประสงค์ของกลุ่มวิชาต่าง ๆ จุดประสงค์รายวิชา ตลอดจนถึงจุดประสงค์ในการสอนซึ่งครอบคลุมจุดประสงค์รายทางย่อย ๆ ไว้ด้วย

2. หลักการและโครงสร้างของหลักสูตร

3. เนื้อหาสาระของรายวิชาต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร และที่กำหนดไว้ในคำอธิบายรายวิชาตลอดจนที่กำหนดไว้ในแบบเรียนหนังสืออ่านประกอบ เป็นต้น

4. วิธีการจัดรูปแบบการเรียนการสอน การออกแบบระบบการแนะแนว และกระบวนการวัดผลและประเมินผล ซึ่งจะระบุในเอกสารประกอบหลักสูตรประเภทหนังสือคู่มือหรือแนวทางการดำเนินงานต่าง ๆ ในรูปแบบการเรียนการสอนไว้อย่างเป็นระบบ

การวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการในการนำหลักสูตรไปใช้ดังกล่าวนั้นเป็นการศึกษาวิเคราะห์กระบวนการและองค์ประกอบต่าง ๆ ในการนำหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียน ซึ่งนับเป็นตัวแปรสำคัญที่จะช่วยให้การใช้หลักสูตรประสบผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย โดยเน้นในเรื่องประสิทธิภาพ คุณภาพ และความสะดวกคล่องตัวในการดำเนินงานต่อไป

1. การจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน รวมทั้งการใช้สื่อและการประเมินผลการเรียน

2. การจัดกิจกรรมตามหลักสูตรที่กำหนด รวมทั้งกระบวนการจัดกิจกรรมการสอน ซ้อมเสริม การจัดกิจกรรมแนะแนว ตลอดจนการสอบแก้ตัว เป็นต้น

จากการศึกษาขอบเขตของการวิจัยหลักสูตรสามารถสรุปได้ว่า การวิจัยหลักสูตรเป็นกระบวนการหนึ่งเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาหลักสูตร เพราะการวิจัยเป็นกระบวนการค้นหาข้อความรู้ความจริงตามหลักการทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Method) นอกจากนี้การวิจัยหลักสูตรทำให้ทราบผลของการศึกษาค้นคว้าที่จะเป็นข้อมูลพื้นฐานในการสร้างรูปแบบการสอนให้เหมาะสมต่อไปได้อีกด้วย

ดังนั้นจะเห็นได้ว่ารูปแบบการสอนตลอดจนการพัฒนาหลักสูตรนั้นเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันโดยมีวัตถุประสงค์คือมุ่งให้กระบวนการเรียนการสอนบรรลุเป้าหมาย และมุ่งเน้นให้ประสบผลสำเร็จทั้งระบบอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยเฉพาะรูปแบบการสอนทักษะในสาขาวิชาต่าง ๆ เช่น รูปแบบการสอนทักษะทางคณิตศาสตร์ รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติทางวิทยาศาสตร์ทั่วไป รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติทางฟิสิกส์ รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติทางเคมีต่าง ๆ

รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติทางชีววิทยาลดจนรูปแบบการสอนทักษะทางภาษา ซึ่งประกอบด้วยทักษะทางการอ่าน ทักษะทางการเขียน ทักษะทางการฟัง และทักษะทางการพูด เหล่านี้เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งรูปแบบการสอนทักษะทางการพูดนั้นถือได้ว่ามีความสำคัญอยู่ในระดับมาก ดังนั้น ถ้าหากมีการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการสอนทักษะทางการพูดที่เหมาะสมแล้ว จะเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการพัฒนาการเรียนการสอนอย่างแท้จริง

1.8 วิธีการสอนทักษะ

การสอนทักษะมีวิธีการสอนที่มีลักษณะเฉพาะ โดยสามารถสังเกตได้จากพฤติกรรมที่แสดงออกให้เห็นเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งมีความหมายและครอบคลุมพฤติกรรมด้านทักษะ ดังนี้

พฤติกรรมด้านทักษะ หมายถึง พฤติกรรมเกี่ยวกับกลไกและการปฏิบัติซึ่งมุ่งผลไปทีความคล่องแคล่วและชำนาญ (ณัฐพงษ์ เจริญพิทย์. 2542 : 82) ซึ่งวิธีการสอนทักษะดังกล่าวมีครอบคลุมพฤติกรรมรวมทั้งสิ้นจำนวน 5 ด้าน โดยเรียงลำดับจากต่ำไปสูง (ณัฐพงษ์ เจริญพิทย์. 2542 : 82 – 83 อ้างอิงมาจาก สมศักดิ์ สินธุระเวชชัย. 2525.) ตามลำดับต่อไปนี้

1. การเลียนแบบ (Imitation) เป็นการเลือกหาตัวแบบที่สนใจไว้เป็นแนวทาง แล้วจึงทำเลียนแบบซ้ำ ๆ โดยที่ยังไม่ได้ผลสมบูรณ์

2. การทำตามแบบ (Manipulation) เป็นการพัฒนารูปแบบขึ้นมา แล้วให้ทำตามแบบ โดยมีคำแนะนำหรือคำชี้แจงในการดำเนินงาน

3. การหาความถูกต้อง (Precision) เป็นการทำอย่างถูกต้องได้ผลดีโดยไม่ดูแบบ และไม่ต้องมีคำแนะนำ

4. การทำได้อย่างต่อเนื่อง (Articulation) เป็นการกระทำในสิ่งที่เห็นว่าถูกต้องแล้วนั้น ได้อย่างต่อเนื่องประสานกัน

5. การทำได้เองเป็นธรรมชาติ (Naturalization) เป็นการกระทำจนเกิดเป็นความเคยชินชำนาญชำนาญ ทำโดยอัตโนมัติจนเป็นไปตามธรรมชาติ

กรอบพฤติกรรมด้านวิธีการสอนทักษะข้างต้นเป็นกรอบพฤติกรรมกลาง ๆ ที่สามารถนำไปประยุกต์ได้กับโครงสร้างด้านเนื้อหาของวิชาต่าง ๆ ทุกลักษณะรวมทั้งวิธีการสอนทักษะทางการพูดดังกล่าวด้วย ส่วนวิธีการวัดและประเมินผลวิธีการสอนทักษะดังกล่าวนั้นสามารถวัดด้วยการใช้ข้อสอบวัดความคล่องแคล่ว ซึ่งการวัดความคล่องแคล่วเป็นการวัดความสามารถในการปฏิบัติงานของผู้เรียนซึ่งเป็นการวัดทางร่างกาย โดยการสร้างข้อสอบเพื่อวัดความคล่องแคล่วจะต้องคำนึงถึงพฤติกรรมที่แสดงออกเป็นข้อมูลพื้นฐานในการสร้างข้อสอบเพื่อการวัดความคล่องแคล่วดังกล่าวด้วย (เกษม สหรัยพิทย์. 2531 : 78 อ้างอิงมาจาก เปียน ไชยศรี. 2529 : 37-43) ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็นพฤติกรรมย่อย ๆ ได้ทั้งสิ้น 5 ชั้น ดังต่อไปนี้

1. การเลียนแบบ เป็นกระบวนการวัดความสามารถของผู้เรียนในการปฏิบัติตามขั้นตอนจากการสาธิตหรือมีผู้แสดงให้เห็นตัวอย่าง จะมีโครงสร้าง ดังนี้

1.1 คุณสมบัติที่เน้น ได้แก่ การทำตามแบบ การทำตามขั้นตอน

1.2 ความสามารถหลัก ได้แก่ สามารถลอกเลียนแบบ โดยสามารถปฏิบัติตามขั้นตอน
ที่ได้เห็นจากการสาธิตให้ดู

1.3 ตัวอย่างการปฏิบัติ เช่น การจับดินสอ การถือหนังสือ การออกเสียงตามครู

1.4 แนวการตรวจสอบ เช่น การปฏิบัติโดยมีรายละเอียดและขั้นตอนเหมือนกับการ
สาธิตมากน้อยเพียงใด

2.การทำตามแบบ เป็นการวัดความสามารถของผู้เรียนในการปฏิบัติตามคำชี้แจง
หรือบอกเล่า มีโครงสร้างดังนี้

2.1 คุณสมบัตินี้เน้น ได้แก่ การปฏิบัติจากการฟังคำอธิบายหรือศึกษาคำสั่ง

2.2 ความสามารถหลัก ได้แก่ สามารถปฏิบัติตามคำอธิบายหรือคำสั่ง

2.3 ตัวอย่างการปฏิบัติ เช่น การสวมเสื้อผ้า การรับประทาน การอาบน้ำ

2.4 แนวการตรวจสอบ เช่น ปฏิบัติด้วยตนเองได้ถูกต้องตรงกับคำอธิบายหรือคำสั่ง
มากน้อยเพียงใด

3.การหาความถูกต้อง เป็นการวัดความสามารถของผู้เรียนในการปฏิบัติ ด้วยความ
ถูกต้องคล่องแคล่ว แน่นนอน และรวดเร็ว มีโครงสร้างดังนี้

3.1 คุณสมบัตินี้เน้น ได้แก่ การปฏิบัติด้วยตนเองอย่างถูกต้อง คล่องแคล่ว แน่นนอน
และรวดเร็ว

3.2 ความสามารถหลัก ได้แก่ สามารถปฏิบัติด้วยตนเองได้ถูกต้อง คล่องแคล่ว
แน่นนอนและรวดเร็ว

3.3 ตัวอย่างการปฏิบัติ เช่น การทำอาหาร การทำความสะอาดบ้าน การเล่นดนตรี
การพิมพ์ดีด

3.4 แนวการตรวจสอบ เช่น ปฏิบัติด้วยตนเองอย่างถูกต้อง คล่องแคล่ว แน่นนอน
และรวดเร็วเพียงใด

4.การปฏิบัติอย่างต่อเนื่องเป็นการวัดความสามารถของผู้เรียนในการปฏิบัติในสถาน
การณ์ต่าง ๆ ด้วยตนเอง ที่อยู่นอกเหนือสถานการณ์ที่เคยเห็น มีโครงสร้างดังนี้

4.1 คุณสมบัตินี้เน้น ได้แก่ การเลือกวิธีปฏิบัติได้สอดคล้องสัมพันธ์และเหมาะสม
กับสถานการณ์ต่าง ๆ

4.2 ความสามารถหลัก ได้แก่ สามารถเลือกวิธีปฏิบัติได้สอดคล้องสัมพันธ์และเหมาะสม
กับสถานการณ์ต่าง ๆ

4.3 ตัวอย่างการปฏิบัติ เช่น การจับ เลี้ยง และโหม่งลูกบอลลในการแข่งขัน การใช้พู่กัน
การถักและหยุดจักรเย็บผ้า

4.4 แนวการตรวจสอบ เช่น เลือกวิธีปฏิบัติได้สอดคล้องสัมพันธ์เหมาะสมกับ
สถานการณ์ต่าง ๆ มากน้อยเพียงใด

5. การปฏิบัติอย่างเป็นธรรมชาติ เป็นการวัดความรู้ ความสามารถของผู้เรียนในการ
ปฏิบัติได้อย่างผสมกลมกลืนกับสถานการณ์ต่าง ๆ โดยจับพลัน ซึ่งมีโครงสร้างดังนี้

5.1 คุณสมบัติที่เน้น ได้แก่ การปฏิบัติได้อย่างผสมกลมกลืนกับสถานการณ์ต่าง ๆ โดยฉับพลันทันที

5.2 ความสามารถหลัก ได้แก่ สามารถปฏิบัติได้อย่างผสมกลมกลืนกับสถานการณ์ต่าง ๆ โดยฉับพลัน

5.3 ตัวอย่างการปฏิบัติ เช่น การออกแบบเสื้อผ้า การออกแบบทรงผม การออกแบบบ้านพักอาศัยตามลักษณะของที่ดิน การเล่นฟุตบอลและบาสเกตบอล

5.4 แนวการตรวจสอบ เช่น ปฏิบัติได้ผสมกลมกลืนกับสถานการณ์ต่าง ๆ เพียงใด จากกระบวนการสร้างข้อสอบวัดความคล่องแคล่วเพื่อใช้วัดผลและประเมินผล วิธีการสอนทักษะนั้น ถึงแม้ว่าการวัดส่วนใหญ่จะใช้วิธีการสังเกตก็ตาม แต่ถ้าวัดการสังเกตนั้นไม่มีกรอบแนวคิดหรือโครงสร้างในการพิจารณา ก็อาจทำให้คะแนนที่ได้จากการทดสอบมีลักษณะเป็นอัตนัยและไม่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของผู้สอน ซึ่งจะทำให้เชื่อถือคะแนนนั้นไม่ได้ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นต้องสร้างข้อสอบหรือเครื่องมือวัดวิธีการสอนทักษะให้มีความเป็นปรนัยซึ่งจะช่วยให้ผลของการทดสอบมีความตรงและเชื่อถือได้ (เกษม สหรัยทิพย์. 2531 : 80 อ้างอิงมาจาก ดำรง ศิริเจริญ. 2529 : 169 – 72) ซึ่งอาจดำเนินการได้ตามลำดับ ดังนี้

1. วิเคราะห์กระบวนการ (Process) ในการปฏิบัติงาน เพื่อใช้กำหนดเป็นวิธีการหรือหลักการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ

2. การวิเคราะห์ผลงาน (Product) ซึ่งการวิเคราะห์ผลงานนั้นก็เพื่อใช้กำหนดเป็นคุณลักษณะของผลงานที่มีประสิทธิภาพ

3. สร้างเครื่องมือวัดภาคปฏิบัติ ซึ่งโดยทั่วไปนิยมสร้างด้วยแบบตรวจสอบรายการ (Check - list) และมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) เพื่อใช้เป็นแบบสังเกตในการบันทึกคะแนน

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีการสอนทักษะและการสร้างข้อสอบวัดความคล่องแคล่ว ตลอดจนกระบวนการสร้างข้อสอบวัดวิธีการสอนทักษะดังกล่าวแล้ว สามารถสรุปได้ว่า วิธีการสอนทักษะเป็นรูปแบบการสอน (Teaching Model) ที่มีคุณลักษณะเฉพาะที่มีกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดผลและการประเมินผลการสอนที่แตกต่างไปจากวิธีการสอนหรือรูปแบบการสอนอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งรูปแบบการสอนทักษะการพูดจะมีคุณลักษณะเฉพาะตัวที่น่าสนใจและควรทำการศึกษาวิจัยอย่างเป็นระบบเพราะทักษะการพูดดังกล่าว มีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับกระบวนการติดต่อสื่อสารของมนุษย์มากที่สุด

1.9 ธรรมชาติของการพัฒนาทักษะทางภาษา

เสาวลักษณ์ รัตนวิรัช (2536 : 21) กล่าวว่า โดยธรรมชาติมนุษย์จะสื่อสารทางภาษาได้ทั้งสิ้น 3 ทางด้วยกัน คือ ทางเสียง ทางตัวอักษรและทางกาย ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ทางเสียง ได้แก่ ทักษะการฟัง ทักษะการพูด

2. ทางตัวอักษร ได้แก่ ทักษะทางการอ่าน ทักษะการเขียน

3.ทางกาย ได้แก่ การใช้ภาษาไป ภาษามือ ตลอดจนการแสดงความรู้สึกนึกคิดด้วยสีหน้า ท่าทางต่าง ๆ เป็นต้น

การสื่อสารทั้ง 3 ทาง ดังกล่าวนี้นี้มีเป้าหมายที่สำคัญคือ ความต้องการของมนุษย์ในการ เข้าใจความหมายในการสื่อสารกันและกันทั้งสิ้น ดังนั้น ลำดับในการพิจารณาทักษะทางภาษา ที่สำคัญจึงเริ่มขึ้นที่ความหมาย เนื่องจากมนุษย์ต้องการที่จะแสวงหาความหมายในการสื่อสาร เป็นสำคัญ

ภาษา เริ่มต้นจากการเข้าใจความหมายจนเกิดเป็นความคิดรวบยอด หลังจากพัฒนาเป็น ความคิดรวบยอดแล้วจึงพัฒนาทักษะการฟังและทักษะการพูดโดยฝึกใช้การออกเสียงที่สื่อ ความหมายจากความคิดรวบยอดที่เรามีอยู่เดิมแล้ว จึงสื่อด้วยตัวสัญลักษณ์หรือตัวอักษรที่จะใช้ แทนเสียงและความหมายเพื่อสื่อความที่เราเข้าใจจากความคิดรวบยอดซึ่งจะเป็นกระบวนการ ที่ผู้เรียนพึงพอใจเพราะจะเป็นไปตามธรรมชาติของการสื่อความหมายที่มนุษย์ต้องการในการ สื่อสารและจะช่วยให้เกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาด้วย การรับรู้และการเรียนรู้ภาษา ตามกระบวนการดังกล่าวจึงจะมีประสิทธิภาพต่อเนื่องกัน และเกิดประสิทธิผลในการสื่อความหมาย อย่างครบวงจร ซึ่งตามหลักการของการจัดหลักสูตรวิชาภาษาไทย โดยทั่วไปมีเป้าหมายที่สำคัญ คือการให้ผู้เรียนมีความสามารถในการสื่อสารได้ในชีวิตประจำวันทั้งการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน

นอกจากนี้ ยังต้องมีความสามารถในการคิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน สนใจอ่านและเข้าใจ วัฒนธรรม ทั้งนี้เพื่อการสื่อสารความหมายที่มีประสิทธิภาพได้ในสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างถูกต้อง ตามกาลเทศะ เมื่อหลักสูตรวิชาภาษาไทยเน้นการสอนเพื่อการสื่อสารเป็นหลักตามสากลนิยมแล้ว การพิจารณาแนวทฤษฎีการสอนเพื่อการสื่อสาร จึงเป็นเรื่องสำคัญที่ผู้สอนทุกคนพึงพิจารณา และวิเคราะห์ให้แจ่มแจ้งถึงหลักการและการดำเนินการสอนให้เป็นรูปธรรม หลักการที่สำคัญ สำหรับการสอนเพื่อการสื่อสารคือ การมุ่งหวังให้ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้ภาษาได้ทุกทักษะ ทุกสถานการณ์ ในสังคม ชุมชน ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้อง ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนจึงจำเป็นต้องสร้างโอกาสหรือเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีโอกาสได้ใช้ภาษาในสถานการณ์ ต่าง ๆ ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ด้วยสถานการณ์ของตนเอง ทำอย่างไรนักเรียนจึงจะมีโอกาสฝึก ทักษะการใช้ภาษาในชีวิตประจำวันได้อย่างบูรณาการ ปัญหาสำคัญในการพิจารณาการจัด กระบวนการสอนเพื่อการสื่อสารคือการพิจารณาหาวิธีการในการจัดลำดับกิจกรรมการเรียน การสอนต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสนฝึกทักษะการใช้ภาษาได้อย่างครบวงจร ทั้งการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ในสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างหลากหลายได้อย่างถูกต้องกระบวนการที่เป็น ไปตามธรรมชาติของการพัฒนาทักษะได้อย่างบูรณาการและครบวงจรในกระบวนการที่เป็นไปตาม ธรรมชาติของการพัฒนาทักษะภาษาได้อย่างบูรณาการและครบวงจรในกระบวนการคือ การเริ่มให้ ผู้เรียนมีโอกาสนฝึกทักษะการใช้ภาษาได้อย่างครบวงจร ทั้งการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ในสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างหลากหลายได้อย่างถูกต้องกระบวนการที่เป็นไปตามธรรมชาติของการ พัฒนาทักษะภาษาได้อย่างบูรณาการและครบวงจรในกระบวนการตามลำดับ

ดังนั้น การเริ่มให้ผู้เรียนเข้าใจความหมายได้อย่างถูกต้องกระบวนการที่เป็นไปตามธรรมชาติของการพัฒนาทักษะภาษาได้อย่างบูรณาการและครบวงจรตามกระบวนการอย่างเป็นระบบ คือการเข้าใจความหมาย หรือได้ความคิดรวบยอดในการสื่อสารจากบริบทภาษา (Context) หนึ่ง ๆ เสียก่อน จากนั้นจึงจะให้โอกาสผู้เรียนถ่ายทอดความคิดของตนเองเป็นภาษาพูด ซึ่งผู้เรียนจะได้ฝึกทักษะการฟังและการพูด นอกจากนี้ ต้องพยายามจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนถ่ายทอดความคิดของตนเองเป็นภาษาเขียน ซึ่งจะทำให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการเขียนและการอ่านรวมทั้งการใช้ภาษากายโดยผู้เรียนจะแสดงออกได้จากท่าทางและสีหน้าต่าง ๆ ตามการสื่อความหมายหรือตามความคิดของตนเอง ซึ่งการพัฒนาทักษะภาษาในกระบวนการดังกล่าว จะกระทำได้ไม่ยากนัก และครบวงจรได้อย่างเป็นธรรมชาติที่สุด (เสาวลักษณ์ รัตนวิชัย. 2536 : 22 – 23)

วิธีที่จะกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิดรวบยอดในการเรียนภาษาโดยเข้าใจความหมายโดยรวมของเรื่องที่นำมาสอน นั่นคือการจัดบริบทภาษาที่ใช้กันในชีวิตประจำวันให้ผู้เรียนอาจได้พบได้เห็นหรือได้ยินได้ฟังจริง ๆ ทั้งที่เป็นภาษาเขียน ภาษาพูด หรือภาษากาย มาใช้เป็นสื่อการสอน หรือนำมาจัดเป็นบทเรียนหรือกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ทำความเข้าใจ ด้วยเทคนิควิธีการสอนของผู้สอน เมื่อผู้เรียนเข้าใจเรื่องราวต่าง ๆ ที่ได้เรียนจากบริบทแล้วความคิดที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ในบทเรียนหรือกิจกรรมนำเหล่านั้นจะช่วยให้ผู้เรียนมีเรื่องราวที่สามารถถ่ายทอดออกมาเป็นภาษาพูด ภาษาเขียน หรือภาษากายได้ เพื่อสื่อความหมายที่ตนต้องการภายใต้การช่วยเหลือของครูผู้สอน เพื่อให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จของตนในการสื่อสารอีกด้วย ทำให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนภาษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนจะมีโอกาสได้ลองฝึก ลองถูก ในการเรียนภาษาด้วยตนเอง และเรียนรู้การแก้ปัญหาจากข้อบกพร่องของตน

ดังนั้น กระบวนการวิเคราะห์ประเภทของเนื้อหาภาษาที่มีในหลักสูตรจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นอยู่ในระดับมาก ตัวอย่างเช่น หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายได้กำหนดจุดมุ่งหมายเพื่อนำให้ผู้เรียนมีความสามารถทางภาษาไทยเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารและพัฒนาทักษะภาษาของตนเองให้ดีขึ้น เนื้อหาภาษาไทยที่หลักสูตรกำหนดให้เรียนแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

- 1.กลุ่มที่เกี่ยวกับการใช้ภาษา
- 2.กลุ่มความรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับภาษาไทย
- 3.กลุ่มความรู้ทางวรรณคดี

จากการวิเคราะห์ประเภทของเนื้อหาภาษาที่มีในหลักสูตร กลุ่มที่ 2 ที่มุ่งฝึกผู้เรียนให้มีประสบการณ์ตรงและเกิดความรู้ความชำนาญที่สามารถจะนำไปใช้ปฏิบัติและประกอบอาชีพได้ ดังนั้นหลักสูตรวิชาภาษาไทยจึงตอบสนองได้เป็นอย่างดี เพราะเนื้อหาส่วนใหญ่เป็นเรื่องของการพัฒนาทักษะทางภาษา โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะดังกล่าว ถ้าครูผู้สอนนำเรื่องราวหรือเนื้อหา เช่น บทความ สารคดี การอ่าน การเขียนและการนำเสนอที่ผู้เรียนเข้าใจชัดเจนในแต่ละประเภทมาฝึกจะทำให้ผู้เรียนมีความสนใจและเข้าใจง่ายขึ้น เช่น การจับใจความสำคัญของเรื่อง รวมทั้งการแสดงความคิดเห็นจากเรื่องที่อ่าน เป็นต้น

เนื้อความของภาษาที่นำมาจัดการเรียนการสอน หรือที่เรียกว่า อรรถลักษณะของภาษา (Genre) ซึ่งที่จะมีเป้าหมายในตัวเองชัดเจน ที่จะสื่อความให้ผู้ฟังและผู้อ่านสามารถเข้าใจเนื้อความชัดเจนแน่นอน นอกจากนี้ การลำดับความคิดตามเนื้อความจะเป็นไปได้ง่ายขึ้นหากเข้าใจอรรถลักษณะต่าง ๆ ของเนื้อความนั้น อรรถลักษณะของภาษาทั้งที่เป็นภาษาพูดและภาษาเขียนมีหลายชนิด ดังจะยกตัวอย่างมีสำคัญที่ใช้อยู่ทั่วไปในการสื่อความตามที่ เสาวลักษณ์ รัตนวิทย์ (2536 : 26 – 30) ได้ทำการศึกษาวิจัยและสรุปไว้ ดังนี้

1. เรื่องเล่าจากประสบการณ์ (Recount) เป็นเรื่องที่ทำการเขียนเล่าถึงเหตุการณ์ที่ผ่านมา และจากประสบการณ์ของผู้เขียน

2. รายงาน (Report) เป็นการเขียนเพื่อให้ความรู้แก่ผู้อ่าน

3. การอธิบาย (Explanation) เป็นการเขียนเกี่ยวกับสาเหตุและกระบวนการของการเกิดปรากฏการณ์ต่าง ๆ โดยให้รายละเอียดเกี่ยวกับเหตุการณ์ และผลว่าเกิดขึ้นได้อย่างไร และเหตุใดจึงเกิดขึ้น

4. เรื่องเกี่ยวกับความคิดเห็น (Exposition) เป็นการเขียนแสดงความคิดเห็นส่วนตัว หรือความคิดของตนเองหรือของผู้อื่นที่มีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งอาจจะเป็นการถกเถียงหรือโต้แย้ง

5. วิธีการ (Procedure) เป็นการเขียนแนะนำปฏิบัติ ซึ่งจะกล่าวถึงวิธีการ กระบวนการ หรือขั้นตอนการปฏิบัติที่ชัดเจน

6. เรื่องเล่าหรือบรรยายเชิงจินตนาการ (Narrative) เป็นการเขียนเรื่องเล่าจากจินตนาการ ส่วนมากจะเป็นเรื่องนิทาน หรือนิยาย

7. อภิปราย (Discussion) เป็นการเขียนเพื่อแสดงเหตุผล และความจำเป็น ชี้ให้เห็นข้อดีข้อเสีย เป็นการจูงใจให้ผู้อ่านคล้อยตาม

8. การสังเกต (Observation) เป็นการเขียนเพื่อให้ความเห็น และให้รายละเอียดของการสังเกตที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

จากการศึกษาผลการวิจัยของ เสาวลักษณ์ รัตนวิทย์ (2536 : 26 – 30) ดังกล่าวมาแล้ว ตามลำดับสามารถสรุปวิธีการสอนหรือรูปแบบการสอนทักษะต่าง ๆ ทั้งสิ้น 4 ทักษะ ซึ่งประกอบด้วยทักษะต่าง ๆ ดังนี้คือ 1) การสอนทักษะการพูด 2) การสอนทักษะการฟัง 3) การสอนทักษะการอ่าน และ 4) การสอนทักษะการเขียน โดยสรุปรายละเอียดของแต่ละทักษะได้ ดังนี้

การสอนทักษะการพูด

จากผลการวิจัยพบว่า ผู้มีทักษะการพูดจะประสบผลสำเร็จ สามารถติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี ดังนั้นครูควรสอนทักษะการพูดโดยสัมพันธ์กับทักษะอื่น ๆ หรือวิชาอื่น ด้วยวิธีการสนับสนุนให้ใช้ทักษะการพูดเป็นสื่อในการเรียนการสอนและการประกอบกิจกรรมเสริมอื่น ดังนี้

1. การอภิปราย โดยใช้วิธีมอบหมายงานให้ไปค้นคว้าแล้วนำเสนอผลงานและให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นตลอดจนฝึกทักษะการพูดให้คล่องแคล่ว รอบคอบ และต้องคิดก่อนพูด ให้อ่านการทำงานเป็นหมู่คณะ สามารถสรุปประเด็นสำคัญได้อย่างน่าสนใจ

2.การเล่าเรื่องจากประสบการณ์ จากการอ่าน หรือการฟังมาเป็นการฝึกทักษะการพูดที่ดี ครูอาจเสริมให้ผู้เรียนอ่านเรื่องมาแล้วถ่ายทอดให้ผู้อื่นฟัง ครูควรแนะนำวิธีและหลักการพูดที่ดี แล้วให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการพูดบ่อย ๆ

3.การรายงาน โดยครูมอบงานให้ไปศึกษาค้นคว้าแล้วให้นักเรียนออกมารายงานหน้าชั้น ซึ่งต้องมีหลักเกณฑ์ที่สำคัญ เช่น การเลือกเรื่องที่จะรายงาน การแบ่งเวลาในการพูดให้เหมาะสม เป็นต้น ซึ่งครูควรให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการรายงานของผู้เรียนด้วยการวิจารณ์หรือติชม ในทางสร้างสรรค์ จะทำให้ผู้เรียนมีกำลังใจแก้ไขปรับปรุงการพูดให้ดียิ่งขึ้น

4.การแสดงละคร บทบาทสมมุติ หรือการแสดงละครทางวิทยุ เป็นการฝึกทักษะการพูด ที่ผู้เรียนได้แสดงความรู้สึกรักนึกคิดออกมาด้วย การจัดรายการทางวิทยุที่ให้อารมณ์เร้าความรู้ต่าง ๆ รวมทั้งการแข่งขันตอบปัญหาอื่น ๆ ด้วย

5.การโต้วาที ซึ่งจะช่วยให้เด็กกล้าพูด คล่องแคล่วมีไหวพริบ และปฏิภาณในการโต้ตอบ ทำให้มีความรู้กว้างขวางขึ้น

การที่จะทราบว่าคุณเรียนมีประสิทธิภาพในการพูดเพียงใดครูควรมีวิธีการวัดผลด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การให้ทำกิจกรรมบางอย่าง การมอบปัญหาให้ไปแก้ไข แล้วฝึกฝนการพูดให้เกิดทักษะความชำนาญมากขึ้น

การสอนทักษะการฟัง

การฟัง เป็นทักษะที่สำคัญทักษะหนึ่ง เพราะปัจจุบันสิ่งต่าง ๆ ที่แวดล้อมอยู่มีส่วนสนับสนุนให้ต้องใช้ทักษะการฟังมาก ความเจริญทางด้านเทคโนโลยี ข่าวสาร สื่อมวลชน มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ดังนั้น ผู้เรียนควรได้รับการฝึกทักษะการฟังอย่างถูกต้องเหมาะสม เพื่อใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ การฟังมากทำให้เป็นคนรอบรู้ การได้ฝึกมารยาทในการฟัง ทำให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้เป็นอย่างดี

การสอนทักษะการฟัง มีจุดประสงค์เพื่อจับใจความสำคัญ บอกข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็น ตีความ หรือตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ตลอดจนการวิเคราะห์ข่าวสาร สามารถที่จะถ่ายทอดเรื่องราวที่ฟังให้ผู้อื่นฟังได้และให้เป็นผู้มีมารยาทในการฟังด้วย

การสอนทักษะการอ่าน

การอ่าน เป็นเครื่องมือแสวงหาความรู้ที่สำคัญที่สุด การฝึกฝนการอ่านทำให้เป็นผู้รอบรู้ สามารถปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข การอ่านที่ครูควรฝึกฝนให้ผู้เรียนคือ การอ่านในใจ การอ่านออกเสียง และการอ่านทำนองเสนาะ ตลอดจนการขับร้องเพลงไทยเดิม เพลงไทยสากล เพลงปฎิภาณ ซึ่งจะทำให้การสอนทักษะการอ่านประสบผลสำเร็จสูงสุด โดยเฉพาะการอ่านในใจ จะต้องเข้าใจในบทอ่าน คือ การอ่านรู้เรื่อง และต้องรู้ค่าให้มากพอความเข้าใจในการอ่านกินความไปถึงความสามารถในการตัดสินใจได้ว่าผู้เขียนต้องการให้รู้อะไรสามารถนำเอาความคิดของผู้แต่ง มาใช้กับสถานการณ์ใหม่ได้

สำหรับครูนั้นต้องชี้แจงให้ผู้เรียนเข้าใจถึงความเร็วในการอ่าน ประโยชน์ของการอ่านเร็ว และแนะวิธีอ่านที่ถูกต้องให้ได้ฝึกทักษะการอ่านโดยมีครูคอยควบคุม ซึ่งการมีวิจารณ์ในการอ่านอยู่เสมอจะทำให้มีความรู้กว้างขวางขึ้น การอ่านออกเสียง จะแสดงถึงอารมณ์และความรู้สึกของผู้อ่าน ส่วนมากจะฝึกเป็นรายบุคคล ในการฝึกครูควรมุ่งการอ่านที่เสียงดัง ฟังชัด ถูกต้อง ชัดเจน คล่องแคล่วเป็นสำคัญ ส่วนกิจกรรม ที่มอบหมายให้ทำ เช่น การรวบรวมคำศัพท์ คำยาก จากแผ่นพับหรือบัตรคำ แล้วให้อ่านออกเสียง ให้อ่านออกเสียง ให้อ่านออกเสียงให้ผู้เรียนเป็นผู้อ่านข่าว แล้วให้เพื่อนช่วยกันวิพากษ์วิจารณ์ หรือการบันทึกเสียงการอ่านแล้วเปิดให้ผู้เรียนฟัง เพื่อแก้ไขข้อบกพร่องและปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น

การสอนทักษะการเขียน

การเขียน จะต้องอาศัยความรู้ การเรียบเรียงความคิด ตลอดจนศิลปะการใช้ถ้อยคำสำนวนและภาษา ซึ่งการเขียนเป็นการแสดงออกถึงความสามารถ อุปนิสัย รสนิยม และเจตคติ ตลอดจนอุดมคติของผู้เขียนด้วย

ดังนั้น การสอนการเขียนจะประกอบไปด้วยการคัดลอกข้อความต่าง ๆ และการสะกดคำ ครูอาจนำบทความและข้อความต่าง ๆ หรือหนังสือให้อ่านแล้วจึงให้คัดลอกข้อความและมีข้อคิดที่ดีนำมาส่งครู โดยเน้นเรื่องความถูกต้องรวมทั้งความประณีตบรรจง หรือให้อ่านบทความจากวารสาร แล้วให้คัดลอกข้อความที่น่าสนใจ หรือให้เขียนป้ายประกาศ โฆษณา บัตรเชิญ ให้ทำบัญชีคำยาก แล้วช่วยกันตรวจ เป็นต้น

จากรูปแบบหรือวิธีการสอนทักษะภาษา คือการสอนทักษะการพูด การสอนทักษะการฟัง การสอนทักษะการอ่าน และการสอนทักษะการเขียน สามารถสรุปได้ว่าวิธีการสอนทักษะการพูด นั้นมีความยุ่งยากและสลับซับซ้อนมากที่สุด แต่จากการศึกษาวิจัยของ จินดา งามสุทธิ (2531 : 1) พบว่าทักษะการพูดมีความจำเป็นสูงสุดและสำคัญมากที่สุด เพราะการพูดถือว่าเป็นภาษาที่แท้จริงของมนุษย์ดังนั้นจึงเป็นภาษาที่สำคัญที่สุดและมนุษย์ใช้กันมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการสรุปของนักภาษาศาสตร์ว่า ภาษาพูดเป็นภาษาที่ใช้บ่อยในการออกเสียงเพื่อติดต่อสื่อสารกัน ส่วนภาษาเขียนเป็นเพียงสัญลักษณ์ของภาษาพูดและภาษาพูดก็เป็นสัญลักษณ์ของความคิดที่เราต้องการจะแสดงให้อีกฝ่ายหนึ่งรู้ เช่นเดียวกับเช็คเป็นสัญลักษณ์ของเงิน และเงินก็เป็นสัญลักษณ์ของทอง ซึ่งแต่ละประเทศจะต้องมีทองเป็นเครื่องค้ำจุนเงินตราของตนเอง ดังนั้น ภาษาพูดจึงสำคัญและมีค่าสูงสุด

ด้วยเหตุผลดังกล่าวการศึกษาวิจัยในครั้งนี้จึงมุ่งศึกษารูปแบบวิธีการสอนทักษะการพูด โดยเฉพาะรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด เพื่อนำเอาผลการวิจัยไปพัฒนากระบวนการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด ให้เกิดประสิทธิภาพ

จากการศึกษาค้นคว้าของ สนม ตรุฑเมือง (2523 : 146 – 180) และสมถวิล วิเศษสมบัติ (2525 : 61 – 79) และวิไลพร จำสอาด (2541 : 42) ได้กล่าวถึงวิธีการสอนทักษะการพูด โดยได้ประมวลวิธีการสอนและสรุปว่า ผู้ที่มีทักษะการพูดดีย่อมประสบผลสำเร็จและสามารถติดต่อสื่อสารกับผู้ที่เกี่ยวข้องได้เป็นอย่างดี ครูควรสอนทักษะการพูดโดยสัมพันธ์กับทักษะอื่น ๆ หรือวิชาอื่น ๆ ด้วยการสนับสนุนให้ใช้ทักษะการพูดเป็นสื่อในการเรียนการสอนและการประกอบกิจกรรมเสริมอื่น โดยสรุปเป็นวิธีการสอนทักษะการพูด ได้ทั้งสิ้น 5 ประการ ดังต่อไปนี้

1.การอธิบาย โดยมอบหมายให้ไปค้นคว้า แล้วนำเสนอผลงาน ให้แสดงความคิดเห็น และต้องฝึกพูดให้คล่องแคล่ว มีความรอบครอบและต้องคิดก่อนพูด รู้จักการทำงานเป็นหมู่คณะ และสามารถสรุปประเด็นสำคัญได้อย่างน่าสนใจ

2.การเล่าเรื่องจากประสบการณ์จากการอ่าน หรือจากการฟังมาเป็นการฝึกพูดที่ดี ผู้สอนอาจเสริมให้ผู้เรียนอ่านเรื่องแล้วนำมาถ่ายทอดให้ผู้อื่นฟัง หลังจากนั้นครูควรแนะวิธีหลักการพูดที่ดี แล้วให้ผู้เรียนฝึกพูดบ่อย ๆ จะทำให้ผู้เรียนพูดได้คล่องแคล่วขึ้น

3.การรายงานโดยครูมอบหมายให้นักเรียนไปศึกษาค้นคว้า แล้วออกมารายงานหน้าชั้น ซึ่งมีหลักเกณฑ์สำคัญคือ การเลือกเรื่องที่จะรายงาน การแบ่งเวลาในการพูดให้เหมาะสมและครูควรให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการรายงานของผู้เรียนด้วยการวิจารณ์หรือติชมในทางสร้างสรรค์ จะทำให้ผู้เรียนมีกำลังใจในการแก้ไขปรับปรุงการพูดให้ดีขึ้น

4.การแสดงละคร บทบาทสมมุติ หรือละครทางวิทยุ เป็นการฝึกพูดที่ผู้เรียนได้แสดงความรู้สึกนึกคิดออกมา เช่น การจัดรายวิทยุที่ให้สาระหรือเกร็ดความรู้ รวมทั้งการแข่งขันการตอบปัญหา เป็นต้น

5.การโต้วาที จะช่วยให้ผู้เรียนกล้าพูด เกิดความคล่องแคล่ว มีไหวพริบและปฏิภาณในการโต้ตอบ ทำให้มีความรู้กว้างขวางยิ่งขึ้น

ดังนั้น การที่ครูจะทราบว่าผู้เรียนมีประสิทธิภาพในการพูดมากน้อยเพียงใด ครูควรมีวิธีการวัดและประเมินผลอย่างเป็นระบบ เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การให้ทำกิจกรรมบางอย่างและการมอบปัญหาให้ไปแก้ไข ตลอดจนการฝึกทักษะการพูดให้เกิดความชำนาญมากขึ้น เป็นต้น ซึ่งจากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับธรรมชาติของการพัฒนาทักษะทางภาษาลดจนเทคนิควิธีการสอนทักษะการพูดดังกล่าวมาแล้ว สามารถสรุปได้ว่า การสอนทักษะการพูดจะต้องคำนึงถึงหลักการและทฤษฎีธรรมชาติของการพัฒนาทักษะทางภาษา โดยเฉพาะการสอนทักษะการพูด พร้อมทั้งนำมาเป็นข้อมูลสารสนเทศเพื่อสร้างกรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์ วิจัยและพัฒนา รูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูดให้เกิดประสิทธิภาพ

1.10 รูปแบบการสอนทักษะการพูด

การสอนทักษะการพูดนั้นมีรูปแบบเฉพาะที่แตกต่างไปจากรูปแบบการสอนทักษะด้านอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบการสอนทักษะคณิตศาสตร์

การสอนทักษะปฏิบัติวิทยาศาสตร์ การสอนทักษะปฏิบัติทางฟิสิกส์ การสอนทักษะปฏิบัติทางเคมี การสอนทักษะปฏิบัติทางชีววิทยา รูปแบบการสอนทักษะภาษาอื่น ๆ เช่น รูปแบบการสอนทักษะการฟัง การสอนทักษะการอ่านและการสอนทักษะการเขียน เพราะรูปแบบการสอนทักษะการพูดนั้น มีทั้งหลักการทฤษฎีและวิธีปฏิบัติ เพื่อให้เกิดทักษะการพูดได้อย่างแท้จริง (อัมพร สุขเกษม. 2540 : 21) และที่สำคัญคือรายวิชาทักษะทางการพูดนี้ นักเรียน นิสิต นักศึกษา หรือผู้เรียนทุกระดับจะต้องเรียนในรายวิชาดังกล่าว ตัวอย่างเช่น ระดับมัธยมศึกษา จะต้องเรียนวิชาภาษาไทย โดยเฉพาะในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จะต้องเรียนในรายวิชาภาษาไทย รหัสวิชา ท 606 เรื่องการพูดเพื่อการสื่อสาร (กระทรวงศึกษาธิการ. 2538 : 1) ส่วนในระดับอุดมศึกษา โดยเฉพาะในระดับปริญญาตรี ไม่ว่าจะเป็นหลักสูตรของทบวงมหาวิทยาลัย ที่ใช้สอนในมหาวิทยาลัยก็ต้องเรียนในรายวิชาทักษะ การพูด (อัมพร สุขเกษม. 2542 : 29 - 94) หรือหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการที่ทำการสอนในสถาบันราชภัฏก็ต้องเรียนในรายวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสารและการสืบค้น (สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ. 2542 : 3) และสถาบันการศึกษาอื่น ๆ ก็ต้องจัดให้มีการเรียนการสอนเช่นกัน ถึงแม้ว่าจะมีชื่อรายวิชาที่แตกต่างกันไปบ้างก็ตาม แต่เนื้อหาและขอบข่ายของรายวิชาทักษะการพูดก็มีรูปแบบ กิจกรรม สื่อการสอน ของกระบวนการจัดการเรียนการสอน โดยสรุปดังต่อไปนี้ (อัมพร สุขเกษม. 2540 : 29 - 31)

1.10.1 ขอบข่ายของรายวิชาทักษะทางการพูด

1.คำอธิบายรายวิชา ซึ่งคำอธิบายรายวิชาการสอนทักษะทางการพูดนั้นเป็นการกำหนดแนวทางให้ผู้เรียนได้เข้าใจหลักการพูดและสามารถฝึกทักษะการพูดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการพูด

2.2 ให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติและเพิ่มพูนทักษะการพูดอย่างมีประสิทธิภาพ

3.หัวข้อเนื้อหา

1.ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการพูด

1.1 ความหมายของการพูด

1.2 องค์ประกอบของการพูด

1.3 ประเภทของการพูด

2.ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับผู้พูด

2.1 ลักษณะของผู้พูดที่ดี

2.2 มารยาทในการพูด

3.ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับผู้ฟัง

4.หลักเบื้องต้นของการพูด

4.1 การใช้ภาษา

4.2 การใช้เสียง

- 4.3 การใช้โอกาंपกิริยา ทำทาง และการแต่งกาย
- 5.การเลือก การเตรียม และการจัดลำดับเรื่อง
 - 5.1 การเลือกเรื่องพูด
 - 5.2 การเตรียมเรื่อง
- 6.การแนะนำตนเองและการแนะนำบุคคลอื่น
 - 6.1 การแนะนำตนเอง
 - 6.2 การแนะนำบุคคลอื่น
- 7.การพูดเล่าเรื่อง
 - 7.1 ความหมายของการเล่าเรื่อง
 - 7.2 จุดประสงค์ในการเล่าเรื่อง
 - 7.3 คุณสมบัติของผู้เล่า
 - 7.4 วิธีเล่า
 - 7.5 ประเภทเรื่องเล่า
- 8.การพูดอธิบาย
 - 8.1 ความหมายของการพูดอธิบาย
 - 8.2 ลักษณะของการอธิบาย
 - 8.3 คุณสมบัติของผู้อธิบาย
- 9.การพูดชี้แจง
 - 9.1 ความหมายของการพูดชี้แจง
 - 9.2 ข้อควรปฏิบัติในการพูด
 - 9.3 วิธีชี้แจง
- 10.การพูดตามโอกาส
 - 10.1 หลักการทั่วไปของการพูดตามโอกาส
 - 10.2 แนวเนื้อหาสำหรับการพูดตามโอกาส
 - 10.1.1 การกล่าวแนะนำผู้พูด
 - 10.1.2 การกล่าวขอบคุณผู้พูด
 - 10.1.3 การกล่าวต้อนรับผู้มาเยือน
 - 10.1.4 การกล่าวตอบการต้อนรับ
 - 10.1.5 การกล่าวต้อนรับหัวหน้าหน่วยงาน
 - 10.1.6 การกล่าวในโอกาสเข้ารับตำแหน่งใหม่
 - 10.1.7 การกล่าวต้อนรับสมาชิกใหม่
 - 10.1.8 การกล่าวตอบในฐานะสมาชิกใหม่
 - 10.1.9 การกล่าวมอบของขวัญหรือรางวัล
 - 10.1.10 การกล่าวในโอกาสรับรางวัลหรือของขวัญ

- 10.1.11 การกล่าวในงานมงคล
- 10.1.12 การกล่าวอวยพรวันเกิด
- 10.1.13 การกล่าวอวยพรในงานมงคลสมรส
- 10.1.14 การกล่าวแสดงความยินดี
- 10.1.15 การกล่าวตอบการแสดงความยินดีและการอวยพร
- 10.1.16 การกล่าวแสดงความอาลัย
- 10.1.17 การกล่าวอำลา

11.การประชุม

- 11.1 ความหมายของการประชุม
- 11.2 จุดประสงค์ของการประชุม
- 11.3 องค์ประกอบของการประชุม
- 11.4 หลักการสำหรับการประชุมที่ดี
- 11.5 บทบาทและหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้องในการประชุม
- 11.6 การใช้ภาษาในที่ประชุม

12.การอภิปราย

- 12.1 ความหมายของการอภิปราย
- 12.2 ประเภทของการอภิปราย
- 12.3 องค์ประกอบของการอภิปราย
- 12.4 กระบวนการอภิปราย
- 12.5 ประโยชน์ของการอภิปราย

13.การโต้วาที

- 13.1 ความหมายของการโต้วาที
- 13.2 การโต้วาที
- 13.3 องค์ประกอบของการโต้วาที
- 13.4 ลำดับในการโต้วาที
- 13.5 แนวทางการตัดสินการโต้วาที

14.การสัมภาษณ์

- 14.1 ความหมายของการสัมภาษณ์
- 14.2 รูปแบบการสัมภาษณ์

จากการศึกษาการสอนทักษะการพูดดังกล่าวพบว่ามีทั้งหลักการทฤษฎีและแนวปฏิบัติตลอดจนขั้นตอนการสอนอย่างเป็นระบบ ซึ่งเป็นประโยชน์และเป็นข้อมูลสารสนเทศต่อการศึกษากันคว่าอย่างกว้างขวาง

1.10.2 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการพูด

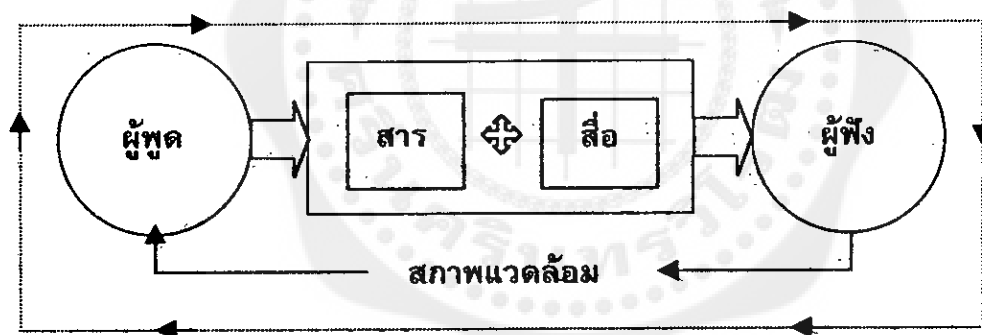
การพูด เป็นพฤติกรรมอย่างหนึ่งในการติดต่อสื่อสารของมนุษย์ ซึ่งเป็นพฤติกรรมสำคัญ เพราะช่วยให้การติดต่อสื่อสารถูกต้อง รวดเร็ว การเรียนรู้เกี่ยวกับการพูดและการฝึกทักษะการพูดอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการจะช่วยให้สามารถพูดได้อย่างเหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคล ทำให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่างราบรื่นและยังสามารถประกอบภารกิจต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

1.10.3 ความหมายของการพูด

การพูด เป็นกระบวนการติดต่อสื่อสารของมนุษย์ ซึ่งใช้ระบบสัญลักษณ์ต่าง ๆ ได้แก่ เสียงภาษาและอากัปกิริยาเพื่อถ่ายทอดความรู้สึกลงในจิตใจจากผู้พูดไปยังผู้ฟังทำให้ผู้ฟังเข้าใจถูกต้องตรงกับที่ผู้พูดต้องการและเกิดความพึงพอใจที่ได้รับฟัง

1.10.4 องค์ประกอบของการพูด

การสื่อสารมีหลายกระบวนการวิธี การพูด นับเป็นการสื่อสารอีกวิธีหนึ่งที่มีกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบต่าง ๆ ดังแสดงในภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 องค์ประกอบของการพูด

จากภาพประกอบ 1 แสดงว่า รูปแบบขององค์ประกอบของการพูด จะประกอบไปด้วย ผู้พูดหรือผู้ส่งสาร (Sender) สาร (Message) และสื่อ (Media) ซึ่งจะส่งสารโดยผ่านสื่อต่าง ๆ ไปยังผู้ฟังหรือผู้รับสาร (Receiver) โดยมีองค์ประกอบต่าง ๆ ดังมีรายละเอียด ต่อไปนี้

ผู้พูด คือ บุคคลที่เป็นผู้เริ่มต้นส่งสารไปยังบุคคลอื่น ๆ ผู้พูดต้องมีความรู้และมีความสามารถในการใช้ภาษา เสียง กริยาท่าทางและบุคลิกภาพของตนอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความรู้สึกของตนไปสู่ผู้ฟังรับรู้และเกิดปฏิกิริยาตอบสนองตามวัตถุประสงค์

สื่อ คือ สิ่งที่นำสารไปสู่ผู้ฟัง ได้แก่ อากาศซึ่งเป็นสื่อธรรมชาติ และสื่อที่เป็นเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ โทรศัพท์ เป็นต้น

สาร คือ เนื้อหา สาระ ที่ผู้พูดส่งไปยังผู้ฟัง

ผู้ฟัง คือ ผู้รับสารจากผู้พูด ซึ่งจะสามารถรับสารได้ตีเพิงโดนนั้นขึ้นอยู่กับทักษะ ความสนใจ เจตคติ และประสบการณ์เดิมของผู้ฟังเป็นสำคัญ

ปฏิกิริยาตอบสนอง คือ ผลที่เกิดจากการที่ผู้ฟังรับสารที่พูดส่งมาโดยแสดงออก ด้วยคำพูดหรือกริยาท่าทาง ตลอดจนพฤติกรรมอื่น ๆ

สภาพแวดล้อมของการพูด คือ สิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้พูดและผู้ฟัง เช่น สถานที่ โอกาส เวลา บรรยากาศ เหตุการณ์ต่าง ๆ ตลอดจน สภาพสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งองค์ประกอบ ทั้งหมดนี้ จะเห็นได้ว่าการพูดเป็นพฤติกรรมการสื่อสารที่ผู้ส่งสารและผู้รับสารต้องมีปฏิสัมพันธ์กัน ตลอดเวลาตั้งนั้นในการเรียนรู้เรื่องการพูดจึงไม่เพียงแต่ศึกษาเกี่ยวกับตัวผู้พูดอย่างเดียวแต่จำเป็นต้องศึกษารวมไปถึงเรื่องการวิเคราะห์ผู้ฟัง การเลือกวิธีการสื่อสาร และจะต้องคำนึงถึง องค์ประกอบอื่น ๆ ที่เหมาะสมเพื่อให้กระบวนการติดต่อสื่อสารเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

1.10.5 ประเภทของการพูด

การสอนทักษะการพูด จำเป็นจะต้องมีความรู้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งถึงประเภท ของการพูดซึ่งสามารถแบ่งได้หลายวิธี ดังนี้

1. แบ่งตามจุดมุ่งหมายในการพูด ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ประเภท กล่าวคือ

1.1 การพูดเพื่อให้ความรู้ หรือแจ้งให้ทราบถึงข้อเท็จจริง ข้อมูลข่าวสารเรื่องราวต่าง ๆ เช่น การบรรยาย การอธิบาย การสาธิต การชี้แจง การเล่าเรื่อง เป็นต้น

1.2 การพูดเพื่อโน้มน้าวใจ ซึ่งมีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้ฟังเกิดการรับรู้ พร้อมทั้งเข้าใจ เชื่อถือและคล้อยตามโดยใช้หลักการและเหตุผลตลอดจนหลักจิตวิทยาเพื่อให้ผู้ฟังเกิดปฏิกิริยา ตอบสนองตรงตามวัตถุประสงค์ เช่น การโฆษณา การพูดหาเสียง การชักชวนให้ปฏิบัติตาม ในกิจกรรมหรือเรื่องราวต่าง ๆ ที่มุ่งหวังให้ผู้อื่นกระทำตาม เป็นต้น

1.3 การพูดเพื่อจรรโลงใจ เป็นกระบวนการพูดที่มีจุดประสงค์เพื่อให้เกิดความพึงพอใจ ความสบายใจและได้รับคุณค่าทางจิตใจ โดยผู้พูดอาจจะให้ข้อคิด หรือแนวทางในการดำเนินชีวิต เพื่อให้ผู้ฟังนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม อาทิ การกล่าวอวยพร การให้โอวาท และการกล่าวสดุดี ตลอดจนการสนทนาธรรม เป็นต้น

1.4 การพูดเพื่อความบันเทิง มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้ฟังเกิดความสดชื่นรื่นรมย์ เป็นสำคัญ เช่น การพูดในงานชุมนุมของสโมสร สมาคม งานรื่นเริงต่าง ๆ เป็นต้น

2. แบ่งตามกระบวนการสื่อสาร ซึ่งการแบ่งตามกระบวนการสื่อสาร สามารถแบ่งออกได้ ทั้งสิ้น 4 ประเภท ตามลำดับต่อไปนี้

2.1 การพูดระหว่างบุคคล เป็นการพูดที่ใช้สื่อสารในชีวิตประจำวัน เช่น การพูด ทักทาย การสนทนา ปรัชญาหารือหรือการแสดงความคิดเห็น เป็นต้น

2.2 การพูดในกลุ่มเป็นการพูดที่มีผู้เข้าร่วมกลุ่มตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป เพื่อแลกเปลี่ยน ความรู้ความสามารถ ความคิดเห็น ประสบการณ์ การปรึกษาหารือ หรือการโต้แย้งแสดงเหตุผล เช่น การสนทนาในกลุ่มเพื่อน การประชุม การสัมมนา เป็นต้น

2.3 การพูดในที่ประชุม เป็นรูปแบบการพูดในที่สาธารณะต่อหน้าผู้ฟังเป็นจำนวนมาก อาจเป็นการพูดคนเดียว หรือพูดเป็นคณะก็ได้ สามารถเห็นได้ชัดว่าฝ่ายใดเป็นฝ่ายผู้พูด ฝ่ายใดเป็นผู้ฟัง และต้องมีจุดมุ่งหมายชัดเจนว่า จะพูดเรื่องอะไรมีการกำหนดเวลาไว้ค่อนข้างแน่นอน การพูดในที่ชุมชนที่พบโดยทั่วไป เช่น การปาฐกถา การได้เวที การอภิปราย การพูดหาเสียง การปราศรัย การพูดในโอกาสพิเศษต่าง ๆ เป็นต้น

2.4 การพูดทางสื่อสารมวลชน เป็นการพูดผ่านสื่อต่าง ๆ สำหรับการสื่อสารมวลชน ซึ่งมีสื่อที่ใช้กันมาได้แก่ การพูดทางวิทยุ การพูดทางโทรทัศน์ การพูดแบบนี้สามารถพูดให้ผู้ฟังจำนวนมากซึ่งกระจายกันอยู่ในทุกทิศทางได้รับฟังพร้อมกันได้ในเวลาเดียวกัน แต่ขณะที่พูด จะไม่สามารถสังเกตปฏิกิริยาตอบสนองจากผู้ฟังแต่ปัจจุบันกำลังได้รับการพัฒนาให้สื่อสารกันได้

3. แบ่งตามวิธีการพูด การแบ่งตามวิธีการพูดสามารถที่จะแบ่งออกได้เป็น 4 ประเภท ตามลำดับดังต่อไปนี้

3.1 การพูดโดยฉับพลัน คือ การพูดที่ผู้พูดไม่รู้ตัวมาล่วงหน้า ดังนั้นผู้พูดจะต้องอาศัยความรู้และประสบการณ์เดิมที่มีอยู่โดยใช้ปฏิภาณไหวพริบแก้ปัญหาเฉพาะหน้าเพื่อจะได้เสนอเนื้อหาให้เหมาะสมกับผู้ฟังและสถานการณ์ ฉะนั้นผู้ที่พูดลักษณะนี้ได้ดีจะต้องเป็นผู้สนใจใฝ่รู้เรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอยู่เสมอ

3.2 การพูดโดยมีการเตรียมตัวล่วงหน้า คือ การพูดที่ผู้พูดรู้ล่วงหน้าว่าจะพูดเรื่องอะไร พูดให้ใครฟังในโอกาสอะไรและพูดเวลานานเท่าใด ผู้พูดจึงมีเวลามากพอที่จะเตรียมตัวในด้านต่าง ๆ ตั้งแต่วางแผนในการพูด วิเคราะห์ผู้ฟัง รวบรวมและจัดลำดับเนื้อหาเตรียมอุปกรณ์ประกอบ การพูด ตลอดจนฝึกซ้อมการพูด การพูดโดยมีการเตรียมตัวล่วงหน้าใช้ในโอกาสต่าง ๆ เช่น การอภิปราย การปาฐกถา การประชุม เป็นต้น

3.3 การพูดแบบท่องจำ คือ การพูดที่ผู้พูดได้เตรียมต้นฉบับที่สมบูรณ์ไว้ และพยายามท่องจำเนื้อเรื่องที่จะพูดให้ได้ครบถ้วนแม่นยำ ทำให้ผู้พูดมีความมั่นใจในตนเอง ผู้พูดประเภทนี้ได้ดี จะต้องเป็นผู้มีความจำดี และสามารถถ่ายทอดการพูดได้อย่างเป็นธรรมชาติ มิฉะนั้นจะทำให้การพูดติดขัดได้ซึ่งโอกาสที่จะพูดแบบท่องจำ เช่น การพูดเพื่อการแสดงในรูปแบบต่าง ๆ เป็นต้น

3.4 การพูดโดยอ่านจากต้นฉบับ คือ การพูดโดยอ่านจากต้นฉบับที่เตรียมไว้แล้วการพูดชนิดนี้เหมาะสำหรับโอกาสที่เป็นพิธีกร เช่น การกล่าวคำปราศรัย หรือสุนทรพจน์ของบุคคลสำคัญ คำกล่าวในพิธีเปิด-ปิด การประชุมสัมมนา การรายงานข่าว ทางวิทยุและโทรทัศน์ เป็นต้น

1.10.6 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับผู้พูด

ผู้พูดที่ดีจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับหลักการพูดและวิธีการพูดโดยทั่วไปก่อนจึงจะทำให้การพูดน่าสนใจและประสบความสำเร็จ ซึ่งความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับผู้พูดสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ลักษณะของผู้พูดที่ดี

1.1 มีความรู้ในหลักการพูดและเนื้อหาสาระที่จะพูด

1.2 มีทักษะในการพูด เป็นต้นว่า การใช้ภาษา หรือวิธีการนำเสนอ เป็นต้น

1.3 มีทัศนคติที่ดีต่อการพูดเห็นประโยชน์และความสำคัญของการพูด ตลอดจนมีความสุขในการที่จะถ่ายทอดความรู้ และประสบการณ์ให้แก่ผู้ฟัง เป็นต้น

1.4 มีบุคลิกภาพที่เหมาะสม เช่น มีความเชื่อมั่นตัวเอง มีความสุภาพ มีความจริงใจ มีความรับผิดชอบ และมีความสามารถในการควบคุมอารมณ์ เป็นต้น

1.5 เป็นนักฟังที่ดีโดยเป็นผู้ที่สามารถจับประเด็นการพูดของผู้อื่นและเรียนรู้วิธีการพูดหรือวิธีการนำเสนอของผู้อื่นได้ดี

1.6 เป็นผู้หมั่นศึกษาหาความรู้อยู่เสมอ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้อย่างมีประสิทธิภาพในการพูด

1.7 เป็นผู้รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ตลอดจนพร้อมรับคำวิพากษ์วิจารณ์ของผู้อื่น เพื่อนำข้อบกพร่องนั้นมาพัฒนาการพูดของตนเองให้ดีขึ้น

2. มารยาทในการพูด

มารยาทในการพูดเป็นสิ่งสำคัญยิ่งของผู้พูดเพราะเป็นเครื่องช่วยเสริมสร้างความเชื่อถือ ความนิยมชมชอบให้แก่ผู้ฟังได้ มารยาทที่ดีในการพูด มีดังนี้

2.1 ใช้ภาษาที่สุภาพ เหมาะสมกับกาลเทศะ และบุคคล

2.2 ไม่ผูกขาดการพูดไว้คนเดียวควรเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้แสดงความคิดเห็นด้วย ถึงแม้จะแตกต่างไปจากความคิดเห็นของตนเองก็ตาม

2.3 ควรรอให้ผู้อื่นพูดจบก่อนแล้วจึงพูด และไม่ควรถูกแทรกในขณะที่ผู้อื่นกำลังพูด

2.4 เมื่อมีความคิดเห็นไม่สอดคล้องกับผู้อื่นควรแสดงความเห็นอย่างสุภาพมีเหตุผล และไม่ใช้อารมณ์ในการพูด

2.5 ไม่ควรพูดเรื่องส่วนตัวของตนเองและไม่ควรนำเรื่องส่วนตัวผู้อื่นหรือเกี่ยวข้องกับพาดพิงถึงผู้อื่นมาเปิดเผยซึ่งอาจก่อให้เกิดความเสียหายได้

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารตำราและงานวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบวิธีการสอนทักษะการพูดอย่างเป็นระบบแล้วพบว่า การสอนทักษะทางการพูดนั้นมีคุณลักษณะเฉพาะที่ผู้สอนและผู้เรียนจะต้องมีการใช้วิธีการสื่อสารร่วมกัน โดยจะต้องโต้ตอบกันไปมา ซึ่งเป็นการปฏิสัมพันธ์ต่อกันหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าจะต้องมีกระบวนการสื่อสารแบบ 2 ทาง (Two – way Communication) และวิธีการสอนหรือรูปแบบการสอนก็ต้องเป็นรูปแบบการสอนแบบ 2 ทาง (Two-way Instruction) เช่นเดียวกัน แต่ในปัจจุบันการเรียนการสอนทักษะการพูดประสบปัญหาการขาดแคลนผู้เชี่ยวชาญในการสอน ประกอบกับผู้เรียนมีจำนวนมากและผู้เรียนกับผู้สอนอยู่ห่างไกลคนละสถานที่กัน ตลอดจนประสบปัญหาในการเดินทางไปทำการสอนด้วย

ดังนั้นเพื่อแก้ไขปัญหาเรื้อรังดังกล่าวจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการศึกษาวิจัยหารูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด เพื่อจะได้จัดการเรียนการสอนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเพื่อลดปัญหาการขาดแคลนผู้เชี่ยวชาญ ตลอดจนยังสามารถขยายโอกาสและเปิดโอกาสให้กับผู้เรียนที่อยู่ห่างไกลหรือลดค่าใช้จ่ายในการเดินทางเพื่อการศึกษาได้อีกทางหนึ่งด้วย

ปัจจุบันซึ่งเป็นยุคเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) รูปแบบกระบวนการในการจัดกระบวนการเรียนการสอนนั้นได้มีการนำเอาเทคโนโลยีคมนาคม (Telecommunication) ร่วมกับเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ (Computer Technology) และเทคโนโลยีการศึกษา (Educational Technology) มาใช้ร่วมกันจึงเกิดเป็นรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง (Two – way Distance Instruction) ซึ่งขณะนั้นการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง (Two – way Distance Instruction) ได้รับความสนใจอยู่ในระดับมากและนิยมนำมาใช้อย่างกว้างขวาง เพราะการสอนทางไกลแบบ 2 ทางสามารถที่จะแก้ปัญหาการขาดแคลนบุคลากรผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางได้ (สุรัชย์ สิกขาบัณฑิต. 2542 : 3 – 4) อาทิ การสอนวิชาคณิตศาสตร์ เคมี ฟิสิกส์ หรือการสอนทางด้านทักษะภาษา โดยเฉพาะการสอนทักษะการพูดนั้นมีความจำเป็นต้องทำการศึกษาค้นคว้าเพื่อให้ได้รูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะทางการพูด ซึ่งผลของการวิจัยสามารถนำไปเป็นข้อมูลสารสนเทศในการออกแบบวางแผนในการจัดระบบและกำหนดวิธีหรือยุทธศาสตร์ในการออกแบบและพัฒนา ระบบการสอน (Instructional Systems Design) เพราะในการสอนแต่ละครั้งจะต้องสอนโดยมีผู้เรียนคราวละมาก ๆ และอยู่ห่างไกลกันซึ่งต้องลงทุนสูงมากในการจัดกระบวนการเรียนการสอน ประกอบกับต้องเผชิญสภาวะปัญหาการขาดแคลนผู้เชี่ยวชาญในการสอนทักษะการพูด ดังนั้น ถ้ามีรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด ที่มีประสิทธิภาพแล้วก็จะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง

2.1 ความหมายและขอบข่ายของการสอนทางไกล

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องพบว่ามีคำที่ใช้เรียกการสอนทางไกลอยู่หลายคำดังนี้คือ การศึกษาทางไกล (Distance Education) การสอนทางไกล (Distance Teaching) การเรียนทางไกล (Distance Learning) ซึ่งคำที่ใช้เรียกเหล่านี้มีความหมายใกล้เคียงกันและมีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

เพจและโทมัส (Page and Thomas. 1977 : 107) ได้ให้นิยามว่า การสอนทางไกล (Distance Teaching) เป็นการสอนที่มีได้กระทำโดยการเผชิญหน้า แต่ใช้การติดต่อระหว่างกันด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น เอกสารการสอน วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ ไอเซอร์แมนและวิลเลียมส์ (Eiserman and Williams. 1987 : 1) ระบุว่า การสอนทางไกล หมายถึง การติดต่อสื่อสารทางการศึกษาโดยไม่ต้องมาเผชิญหน้ากันและสามารถออกแบบระบบการสอนตลอดจนการจัดกระบวนการเรียนการสอนก็สามารถจัดกระทำได้อย่างหลากหลายรูปแบบ

ส่วนแนวคิดของโฮล์มเบิร์ก (Holmberg. 1981 : 11, 1989 : 127) ได้นิยามความหมายของการสอนทางไกลว่าเป็นวิธีการสอนที่ผู้เรียนและผู้สอนอยู่ห่างกัน ซึ่งในการสอนจะต้องใช้ระบบการสื่อสารผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ เครื่องมือกลและเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ เช่น วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ ตลอดจนใช้คอมพิวเตอร์ เป็นต้น

สำหรับ ราวน์ทรี. (Rowntree. 1981 : 71) ได้ให้นิยามการสอนทางไกลว่าเป็นการสอนที่ผู้เรียนและผู้สอนพบกันแบบเผชิญหน้าได้น้อยครั้งการติดต่อกันใช้วิธีการต่าง ๆ เช่น ใช้สื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง หรือวิทยุโทรทัศน์ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการและแนวคิดของ เบิร์กและฟรีวิน (Burge and Freewin. 1985 : 451) ที่ให้ความหมายและขอบข่ายของการสอนทางไกลว่าเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่สถาบันการศึกษาจัดให้กับผู้เรียนที่เลือกไม่เข้าเรียน หรือไม่สามารถเข้าเรียนในการสอนแบบชั้นเรียนปกติได้ ซึ่งกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดขึ้นจะเป็นการผสมผสานวิธีการที่สัมพันธ์กับทรัพยากร มีการวางแผนการดำเนินการ มีระบบการจัดส่งสื่อการสอนด้วยเทคโนโลยีต่าง ๆ และกริมส์ (Grimes. 1993 : 6 - 8) ก็ได้กล่าวว่าเป็นแนวทางทุก ๆ แนวทางของการเรียนรู้จากหลักสูตรการเรียนการสอนปกติที่เกิดขึ้น แต่ในกระบวนการเรียนรู้นี้ครูผู้สอนและนักเรียนอยู่คนละสถานที่กัน จากความหมายดังกล่าว ยังได้ยกตัวอย่างของการสอนทางไกลในยุคแรก ๆ ไว้ให้เห็นด้วย เช่น ในระหว่างปี ค.ศ.1840 ไอแซค พิตท์แมน (Grimes. 1993 : 7 อ้างอิงมาจาก Isac Pittman : 1840) ได้เปิดทำการสอนนิสิตทางไปรษณีย์ และในปี ค.ศ. 1892 มหาวิทยาลัยวิสคอนซิน (University of Wisconsin) ได้ใช้ประโยชน์ของการสอนทางไกล ด้วยการเปิดสอนวิชาต่าง ๆ ทางไปรษณีย์ ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า ปี ค.ศ.1892 เป็นปีแรกที่มีการศึกษาทางไกลเกิดขึ้น และ กริมส์ (Grimes. 1993 : 7 - 8) ยังได้อธิบายถึงเรื่อง การใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอนผ่านสื่อทางไกล โดยได้ให้นิยามที่กระชับเข้าใจง่ายสำหรับการสอนทางไกลสมัยใหม่ไว้ว่า คือการนำบทเรียนไปสู่ผู้เรียนโดยใช้เทคโนโลยีมากกว่าที่จะใช้เทคโนโลยีนำนักเรียนเข้าสู่บทเรียน

นอกจากนี้ยังได้ถอดความของคีแกน (Keegan. 1986) ซึ่งได้กำหนดคุณลักษณะเฉพาะของรูปแบบการเรียนการสอนทางไกล (ไพรัช รัชยพงษ์. 2540 : 3) ไว้ดังนี้คือ 1) เป็นกระบวนการในการจัดการเรียนการสอนที่ครูหรือผู้สอนและผู้เรียนอยู่ต่างสถานที่กัน ซึ่งสถาบันการศึกษาจะเป็นผู้กำหนดขอบเขตและวิธีการในการบริหารจัดการ รวมทั้งการวัดและประเมินผลการเรียนของนักเรียนด้วย 2) ใช้กระบวนการทางสื่อในการนำเสนอเนื้อหาหลักสูตรและเป็นตัวประสานระหว่างครู หรือผู้สอนกับผู้เรียน 3) รูปแบบการสอนและกระบวนการจัดการเรียนการสอนสามารถติดต่อกันได้ทั้งระหว่างครูกับนักเรียน หรือสถาบันการศึกษากับผู้เรียน สำหรับ กิดานันท์ มลิทอง (2540 : 126) ได้ให้ความหมายของการสอนทางไกลว่าเป็นการศึกษาที่อาศัยสื่อประสมในการเรียนและการสอนเพื่อให้ผู้เรียนที่อยู่ในสถานที่ต่าง ๆ สามารถเรียนรู้บทเรียนได้ด้วยตนเองจากสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์โดยใช้ระบบโทรคมนาคม (Telecommunication) ช่วยในการส่งเนื้อหาและบทเรียนซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาค้นคว้าวิจัยของ พงษ์ประเสริฐ หกสุวรรณ (2540 : 10) ที่ได้ให้ความหมาย ขอบข่ายของการสอนทางไกลว่า การสอนทางไกล หมายถึง การสอนที่ผู้เรียนและผู้สอนไม่จำเป็นต้องอยู่เผชิญหน้ากัน แต่จะใช้วิธีการจัดระบบสื่อต่าง ๆ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถเกิดกระบวนการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

ดังนั้นจึงอาจสรุปได้ว่า การสอนทางไกลเป็นรูปแบบการสอนที่ผู้เรียนและผู้สอนไม่จำเป็นต้องอยู่ในห้องเรียนเดียวกัน อาจอยู่ต่างสถานที่กันหรืออยู่ห่างไกลกันแต่สามารถที่จะเรียนรู้ได้จากเนื้อหาวิชาต่างๆ ที่ได้กำหนดไว้ในหลักสูตรได้โดยใช้สื่อและเทคโนโลยีการสอนทางไกลที่เหมาะสมถึงแม้ผู้เรียนจะอยู่ห่างไกลกันก็สามารถเรียนได้พร้อมกันโดยมีผู้สอนคนเดียว

2.2 ลักษณะการสื่อสารของระบบการเรียนการสอนทางไกล

ลักษณะการสื่อสารของระบบการเรียนการสอนทางไกล และแนวคิดเกี่ยวกับการใช้สื่อและเทคโนโลยีการสอนทางไกลนั้น มีนักเทคโนโลยีการศึกษา นักบริหารการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญด้านการสื่อสาร และนักการศึกษาหลายท่านได้ทำการศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์ วิจัย และกล่าวถึงลักษณะการสื่อสารของระบบการเรียนการสอนทางไกล ไว้ดังต่อไปนี้

สุรัชย์ สิกขามันจิต (2541 : 3) กล่าวว่า ลักษณะการสื่อสารของระบบการเรียนการสอนทางไกลแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

1. การสื่อสารแบบทางเดียว (Broadcasting) เป็นการเรียนการสอนในลักษณะที่อาจารย์ทำการสอนเพียงอย่างเดียวโดยที่ผู้เรียนไม่สามารถโต้ตอบหรือซักถามข้อสงสัย หรือขอคำอธิบายเพิ่มเติมจากผู้สอนได้ ลักษณะดังกล่าวเราสามารถพบเห็นได้ทั่วไป เช่น ระบบการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยรามคำแหง มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช หรือการสอนผ่านช่องสัญญาณโทรทัศน์หรือระบบเคเบิลทีวี ระบบการเรียนการสอนของศูนย์ศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) ผ่านช่องสัญญาณวิทยุ FM/AM เป็นต้น ซึ่งเนื้อหาวิชาสามารถเตรียมการล่วงหน้า โดยบันทึกติดต่อดลงม้วนเทป หรือสามารถทำการฉายซ้ำได้หลายครั้ง ซึ่งสามารถเข้าถึงผู้เรียนได้จำนวนมาก แต่ผู้เรียนไม่สามารถซักถามข้อสงสัยในระหว่างการเรียนการสอนหรือขอคำอธิบายในเนื้อหา นั้น ๆ เพิ่มเติมได้ รวมทั้งผู้สอนไม่สามารถที่จะตั้งคำถามหรือกำหนดให้มีแบบฝึกหัดภายในห้องเรียน เพื่อเป็นการวัดประสิทธิภาพและความเข้าใจหลังจากการสอนเนื้อหาวิชา อีกทั้งสภาพของการเรียนไม่ดูเหมือนสภาพห้องเรียนจริง ๆ ทำให้ผู้เรียนขาดแรงจูงใจหรือความตั้งใจในการเรียน ซึ่งมีผลทำให้ผู้เรียนไม่สนใจในบทเรียนและจะส่งผลให้เรียนได้ไม่ครบเนื้อหาตลอดหลักสูตร

2. การสื่อสารแบบ 2 ทาง (Two – way Communication) เป็นการเรียนการสอนในลักษณะที่จำลองห้องเรียนเสมือนว่าผู้สอนกับผู้เรียนอยู่ในห้องเดียวกันผู้เรียนยังสามารถซักถามผู้สอนได้ตลอดเวลาหากมีข้อสงสัยหรือสามารถขอคำอธิบายเพิ่มเติมในเนื้อหาที่ไม่เข้าใจหรือในเนื้อหาที่ไม่มีพื้นฐานความรู้มาก่อน อีกทั้งอาจารย์ผู้สอนสามารถจัดกิจกรรมแบบฝึกหัดแบบทดสอบภายในห้องเรียนเพื่อเป็นการวัดผลการเรียนรู้ของผู้เรียนว่าเข้าใจเนื้อหาได้ถูกต้องมากน้อยเพียงใด ซึ่งปัจจุบันนี้ระบบดังกล่าวเป็นที่แพร่หลายอย่างมาก ทั้งนี้เพื่อเป็นการแก้ไขกรณีที่เกิดปัญหาการขาดแคลนบุคลากรและอาจารย์ผู้สอน ซึ่งลักษณะการสื่อสารของระบบการเรียนการสอนทางไกลดังกล่าวนี้ ได้มีแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบในการใช้สื่อทางไกลเพื่อการเรียนการสอนมานานแล้ว

นับตั้งแต่ช่วงกลางศตวรรษที่ 15 ที่มีการคิดเกี่ยวกับการพิมพ์ ทำให้เกิดสิ่งพิมพ์ขึ้น และกลายเป็นสื่อสำคัญของการสื่อสารถึงกันและกัน ต่อมาขยายวงกว้างทำให้การสื่อสารที่เกิดจากเทคโนโลยีการพิมพ์ไม่ใช้การสื่อสารกันระหว่างบุคคลเท่านั้น แต่เป็นการสื่อสารในลักษณะมวลชน ส่วนกระบวนการจัดการศึกษานั้นได้นำเอาเทคโนโลยีทางด้านการพิมพ์มาเป็นพื้นฐาน ในการเรียนการสอน จนกระทั่งในต้นศตวรรษที่ 19 และช่วงระหว่างกลางศตวรรษที่ 20 ได้มีการพัฒนาการสื่อสารทางไกลที่เรียกว่า โทรคมนาคม (Telecommunication) เช่น วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และคอมพิวเตอร์ เป็นต้น ทำให้มนุษย์มีเครื่องมือในการสื่อสารได้หลายรูปแบบ (วิจิตรศรีสะอาด. 2534 : 3) และการสื่อสารมีลักษณะเป็นมวลชนที่กว้างใหญ่ขึ้น การศึกษาจึงได้นำเอาพัฒนาการของการสื่อสารที่เกิดขึ้นมาใช้ประโยชน์โดยการประยุกต์ใช้เป็นเทคโนโลยีทางการศึกษา มาโดยตลอด

ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าการศึกษที่ผ่านมาได้อาศัยความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีการสื่อสารเป็นส่วนประกอบสำคัญในการพัฒนาการศึกษา ทั้งการศึกษาในและนอกระบบโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวกับการศึกษาทางไกลดังจะเห็นได้จากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ เช่น มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช และมหาวิทยาลัยรามคำแหง เป็นต้น ซึ่งระบบการสื่อสารทางไกลมีคุณสมบัติหลากหลายไปตามจุดประสงค์ของการใช้งานตามผู้ใช้ ตลอดจนหัวข้อ (Topic) ที่ใช้และมีผลการศึกษาวิจัยที่น่าสนใจ 5 ประการ ดังนี้ (กาญจนา เขียววิทย์การ. 2540 : 22 - 23)

1. การสื่อสารทางไกลช่วยประหยัดต้นทุนและเวลาในการดำเนินการ ซึ่งเป็นสาเหตุหลักในการนำระบบนี้มาใช้
2. การสื่อสารทางไกลจำเป็นต้องมีการออกแบบระบบ การวางแผนเป็นพิเศษและการใช้โดยผู้ที่คุ้นเคยกันอยู่แล้วจะมีความสะดวกมากกว่าผู้ที่ไม่เคยรู้จักและคุ้นเคย เพราะจะต้องเสียเวลาในการทำความคุ้นเคย
3. การสื่อสารทางไกลมีข้อจำกัดอยู่บ้างเช่นกันคือ ไม่ได้ใช้ได้ดีในทุกกรณี กล่าวคือจะมีประสิทธิภาพมากถ้าเป็นการใช้ข้อมูลหรือการให้นโยบายฝ่ายจัดการแต่จะไม่ก่อให้เกิดประสิทธิผลเท่าที่ควรถ้าใช้ในกรณีของการเจรจาต่อรอง
4. ถ้าระบบสมบูรณ์ทุกระบบการสื่อสารทางไกล (Telecommunication) จะก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากกว่าการประชุมแบบพบปะกันเพราะจะมีการคุยกันและออกนอกประเด็นน้อยลง
5. สถานภาพทางอำนาจบางครั้งเปลี่ยนแปลงได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความชำนาญในการใช้สื่อของแต่ละบุคคลขณะเดียวกัน บางคนก็จะดูดีขึ้น หรือดูน่าเชื่อถือมากขึ้น เมื่อผ่านระบบสื่อสารหรือกล้องโทรทัศน์

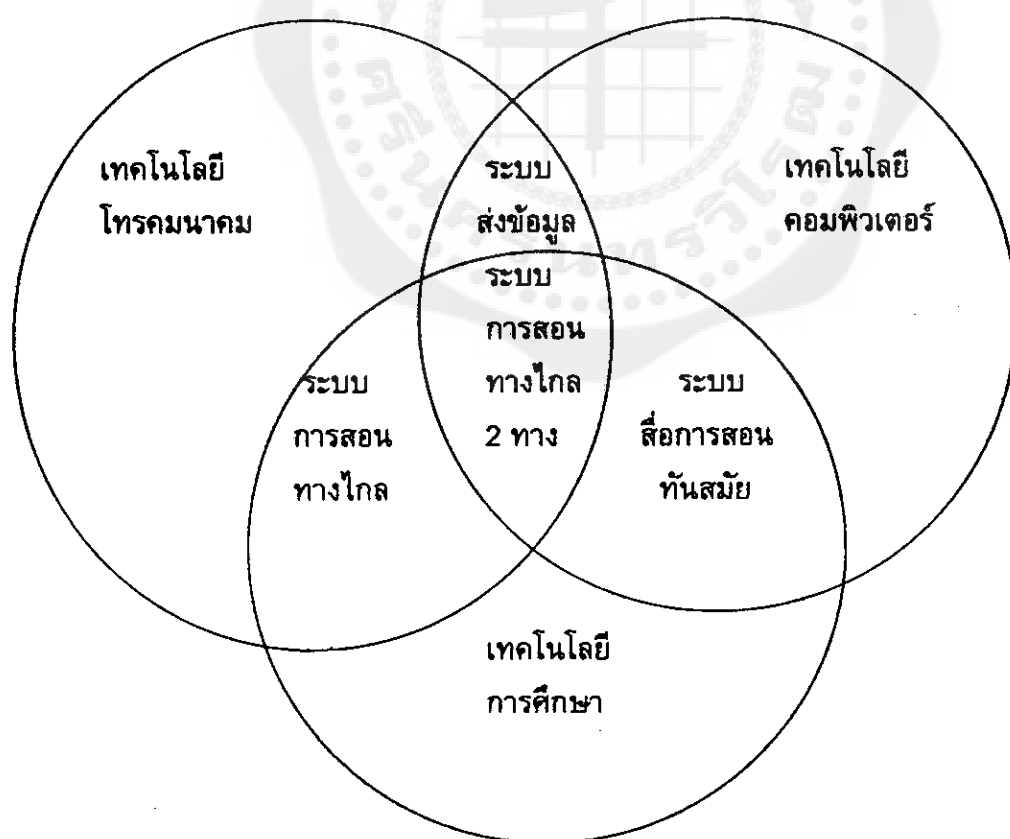
จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะการสื่อสารของระบบการเรียนการสอนทางไกลแล้วสามารถสรุปได้ว่าการสื่อสารของระบบการเรียนการสอนทางไกลมีลักษณะเฉพาะที่สามารถจัดขึ้นเพื่อให้เกิดความเหมาะสมและสอดคล้องกับกระบวนการเรียนการสอนทางไกลซึ่งการเรียนการสอนทางไกลที่เหมาะสมคือการเรียนการสอนแบบ 2 ทาง

2.3 เทคโนโลยีที่ใช้ในการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง

การสอนทางไกลแบบ 2 ทาง (Two – way Distance Instruction) เป็นรูปแบบการสอนทางไกลที่มีประสิทธิภาพแต่จะต้องใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมด้วยจึงจะมีประสิทธิผลสูงสุด

จากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเทคโนโลยีที่ใช้ในการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง อย่างเป็นระบบพบว่า มีนักเทคโนโลยีการศึกษา นักบริหารจัดการ นักวิจัยและนักการศึกษาได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเทคโนโลยีที่ใช้ในการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง สรุปได้ดังนี้

สุรัชย์ สิกขามันฑิต (2543 : 22 – 24) กล่าวว่า ลักษณะระบบการเรียนการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง เป็นการผสมผสานระหว่างเทคโนโลยีโทรคมนาคม (Telecommunication Technology) กับเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ (Computer Technology) และรวมเอาเทคโนโลยีการศึกษา (Educational Technology) เข้ามาใช้ด้วยกันอย่างเหมาะสม ดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 แสดงที่มาของระบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง

จากภาพประกอบ 2 แสดงให้เห็นว่า เทคโนโลยีการศึกษา (Educational Technology) จะทำหน้าที่จัดระบบออกแบบการเรียนการสอน (Instructional System Design) ที่เหมาะสม ด้วยการนำสื่อและเทคโนโลยีต่าง ๆ มาใช้ดังนี้คือ เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ (Computer Technology) จะช่วยในการรับส่งข้อมูลที่มีการบีบอัดสัญญาณในระบบดิจิทัลเพื่อให้สามารถ รับ – ส่ง ข้อมูลได้เป็นจำนวนมาก ๆ ส่วนเทคโนโลยีโทรคมนาคม (Telecommunication Technology) จะเป็นสื่อกลางในการส่งข้อมูลในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ISDN ผ่านคู่สายขององค์การโทรศัพท์ ระบบ ไมโครเวฟ หรือสัญญาณผ่านดาวเทียมตามความเหมาะสม ซึ่งแต่ละรูปแบบมีข้อดีและข้อจำกัด แตกต่างกัน (สุรัชย์ สิกขามันต. 2543 : 22 – 24)

สำหรับ โรเจอร์ (Rogers : 1986) กล่าวว่า สื่อสมัยใหม่ (New Media) ที่มีกระบวนการหลักของการสื่อสารทางไกลนั้นจะมีองค์ประกอบ 6 ประการ ดังต่อไปนี้

1. คอมพิวเตอร์ (Microcomputers)
2. การประชุมทางไกล (Teleconferencing)
3. ข้อมูลทางไกล (Teletext)
4. ข้อมูลทางภาพ (Videotext)
5. การสื่อสารร่วมกันผ่านทางเครือข่ายโทรทัศน์ (Interactive Cable Television)
6. ดาวเทียมเพื่อการสื่อสาร (Communication Satellites)

สำหรับองค์ประกอบทั้ง 6 ประการ ดังกล่าวข้างต้นจะต้องสามารถทำงานร่วมกันได้ อย่างเป็นระบบ จึงจะสามารถประสบผลสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และสำหรับ รูปแบบ (Model) ในส่วนของการประชุมทางไกล (Teleconferencing) จึงเป็นสื่อสมัยใหม่ชนิดหนึ่ง

นอกจากนั้น โรเจอร์ (Rogers : 1986) ได้ให้คำนิยามที่สอดคล้องกับนักการศึกษา ท่านอื่น ๆ โดยกล่าวถึงความหมายและขอบข่ายของการประชุมทางไกลไว้ว่า การประชุมทางไกล (Teleconferencing) เป็นการประชุมกลุ่มเล็กที่จัดขึ้นใหม่ ซึ่งจะสามารถทำการสื่อสารร่วมกันได้ (Interactive) โดยผ่านสัญญาณทางอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic) ระหว่างบุคคล 3 กลุ่ม หรือมากกว่านั้น แต่จะอยู่คนละสถานที่กันซึ่งสามารถแบ่งเป็นระบบต่าง ๆ ได้ทั้งสิ้น 3 ระบบ ดังนี้

1. การประชุมทางไกลด้วยวิดีโอ หรือการประชุมทางไกลผ่านจอภาพ หรือที่เรียกทับศัพท์กันว่า วิดีโอคอนเฟอร์เรนซ์ (Video Teleconferencing)

2. การประชุมทางไกลด้วยการใช้ระบบเสียง (Audio Teleconferencing)
3. การประชุมทางไกลโดยผ่านหน้าจคอมพิวเตอร์ (Computer Teleconferencing)

นอกจากนั้น โรเจอร์ (Rogers : 1986) ยังได้เปรียบเทียบและแสดงให้เห็นถึงคุณลักษณะของเทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่ทั้ง 6 ประเภท ดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้นว่ามีเกณฑ์ที่ใช้ในการวัดที่เด่นชัดมี 3 ประการ ดังนี้

1. ระดับของการสื่อสารร่วมกัน (Degree of Interactive)
2. ระดับของการเข้าถึงเฉพาะกลุ่มเป้าหมาย (Degree of De-massification)
3. ระดับของความสามารถในการเก็บข้อมูล (Degree of Asynchronicity)

จากคุณลักษณะของเทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่ทั้ง 6 ประเภท ดังกล่าวคือ คอมพิวเตอร์ (Microcomputers) การประชุมทางไกล (Teleconferencing) ข้อมูลทางไกล (Teletext) ข้อมูลทางภาพ (Videotext) การสื่อสารร่วมกันผ่านเครือข่ายโทรทัศน์ (Interactive Cable Television) และดาวเทียมเพื่อการสื่อสาร (Communication Satellites) และการใช้เกณฑ์ในการวัดดังกล่าว สามารถนำมาแสดงเพื่อเปรียบเทียบระหว่างระดับของการสื่อสารร่วมกัน (Degree of Interactive) กับระดับของการเข้าถึงเฉพาะกลุ่มเป้าหมาย (Degree of De - massification) และเปรียบเทียบกับระดับของความสามารถในการเก็บข้อมูล (Degree of Asynchronicity) ซึ่งสามารถนำมาแสดงการเปรียบเทียบได้ดังที่นำเสนอใน ตาราง 1

ตาราง 1 แสดงการเปรียบเทียบระหว่างระดับของการสื่อสารร่วมกัน (Degree of Interactive) กับระดับของการเข้าถึงเฉพาะกลุ่มเป้าหมาย (Degree of De-massification) และเปรียบเทียบกับระดับของความสามารถในการเก็บข้อมูล (Degree of Asynchronicity)

New Communication Technologies	Degree of Interactivity	Degree of De - massification	Degree of Asynchronicity
1. Computer communication			
Through computer bulletin Boards and electronic Messaging system	High	High	High
2. Videotext	High	High	High (?)
3. Teletext	Medium	High	High (?)
4. Teleconferencing			
(a) Video	High	High	Low
(b) Audio			
(c) Computer	High	High	High
5. Basic cable TV (with satellite Programming)	Low	Low	Low
6. Interactive cable TV	High	High	High

จากตาราง 1 ผลการเปรียบเทียบระหว่างระดับของการสื่อสารร่วมกัน (Degree of Interactive) และระดับของการเข้าถึงเฉพาะกลุ่มเป้าหมาย (Degree of De - massification) กับระดับของความสามารถในการเก็บข้อมูล (Degree of Asynchronicity) ของเทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่ทั้ง 6 ประเภท

ดังนั้นจึงอาจสรุปได้ว่าในส่วนของการสื่อสารระบบการประชุมทางไกลผ่านจอภาพ (Video Teleconferencing) เป็นสื่อที่มีระดับของการมีการสื่อสารร่วมกันสูง กับระดับของการเข้าถึงเฉพาะของกลุ่มเป้าหมายสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบการประชุมทางไกลผ่านจอภาพ (Video Teleconferencing) เป็นเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่เข้ามามีบทบาทสำคัญในการศึกษาซึ่งมีลักษณะหรือรูปแบบของระบบการประชุมทางไกลผ่านจอภาพที่คล้ายคลึงกัน กล่าวคือการประชุมทางไกลผ่านจอภาพ (Video Teleconferencing) จะมีคุณลักษณะที่คล้ายคลึงกับวิดีโอโฟน (Video Phone) หรือโทรศัพท์ภาพ แต่จะมีขนาดใหญ่กว่า ในกรณีการให้บริการและอุปกรณ์ต่าง ๆ ในงานของการประชุมทางไกลผ่านจอภาพจึงหลากหลายในด้านผู้ร่วมให้บริการมากกว่าวิดีโอโฟนโดยจะเป็นการประชุมกันทางโทรศัพท์แต่ผู้เข้าร่วมประชุมจะอยู่ต่างสถานที่กัน

การประชุมทางไกลผ่านจอภาพ (Video Teleconferencing) จะเป็นระบบการสื่อสารโทรคมนาคม (Telecommunication Technology) ที่ผู้ใช้สามารถติดต่อสื่อสารระหว่างกันได้ทั้งข้อมูลภาพและเสียง ในลักษณะการประชุมหรือสัมมนาพร้อมกันในระยะไกล (Teleconferencing) ด้วยอุปกรณ์สื่อสารที่สามารถส่งได้ทั้งภาพเคลื่อนไหว ภาพนิ่ง เสียง ในเวลาพร้อมกันทั้งต้นทางและปลายทาง โดยอาศัยสื่อโทรคมนาคมรูปแบบต่าง ๆ ในการสื่อสารถึงกันซึ่งสื่อที่ใช้ส่งข้อมูล (Transmission) มีทั้ง Leased - line, ISDN, Microwave Link และช่องสัญญาณดาวเทียมต่าง ๆ ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ระบบประชุมทางไกลผ่านจอภาพ (Video Teleconferencing) มีรูปแบบของการนำเสนอได้ทั้งภาพและเสียงโดยผู้เข้าร่วมประชุมที่อยู่ห่างไกลกันสามารถมีการสื่อสารโต้ตอบกันได้ ในทันทีทันใด (Two - way Video and Two - way Audio) ด้วยคุณลักษณะและศักยภาพของระบบการประชุมทางไกลผ่านจอภาพ (Video Teleconferencing) ที่สามารถเอาชนะข้อจำกัดทางด้านเวลา ระยะทางและสภาพที่ซึ่งแตกต่างในทางภูมิศาสตร์ ทำให้เกิดแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง โดยมีเป้าหมายอย่างชัดเจนที่จะมุ่งตอบสนองความต้องการทางการศึกษาของประเทศและส่งเสริมสนับสนุนนโยบายของรัฐบาล พร้อมทั้งนโยบายไอทีของกระทรวงศึกษาธิการ ที่ให้มีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) ซึ่งการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง จะช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนครู อาจารย์และบุคลากรผู้เชี่ยวชาญในบางสาขาวิชา ช่วยให้การเรียนการสอนมีคุณภาพมาตรฐาน และก่อให้เกิดความเสมอภาคทางการศึกษา โดยเฉพาะการให้การศึกษาแก่ชุมชนที่อยู่ห่างไกลความเจริญ

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีที่ใช้ในการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ทั้งในประเทศและต่างประเทศสามารถสรุปได้ว่า การสอนทางไกลแบบ 2 ทาง เกิดจากการผสมผสานของระบบเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่รวมกัน 3 ระบบ คือเทคโนโลยีโทรคมนาคม (Telecommunication Technology) เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ (Computer Technology) และรวมกับเทคโนโลยีการศึกษา (Educational Technology) เข้าด้วยกันอย่างเหมาะสม และต้องมีเกณฑ์การวัดการใช้ที่เด่นชัดอย่างเหมาะสมด้วยจึงจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2.4 ระบบการสื่อสารของการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง

ระบบการสื่อสารของการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง นับว่ามีความสำคัญยิ่ง ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ศึกษาค้นคว้าผลการวิจัยจากผู้ทรงคุณวุฒิและรวบรวมไว้อย่างเป็นระบบ ดังนี้

สรุชัย สิกขามันต์ (2541) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าแล้วจึงสรุปไว้ว่า ระบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง จะประกอบด้วยระบบย่อย ๆ ดังต่อไปนี้

1. ระบบการประชุมทางไกลผ่านจอภาพ (Video Conference)
2. อุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนและสื่อการเรียนการสอน (Media)
3. ระบบช่องสัญญาณสื่อสารโทรคมนาคม (Telecommunication)
4. ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ (Computer Networks)
5. ระบบโทรศัพท์ (Telephone)

สำหรับรูปแบบการประชุมทางไกลผ่านจอภาพ (Video Conference) หรือระบบการเรียนการสอนทางไกล (Distance Learning) ถือการจัดระบบการเรียนการสอนให้ห้องเรียนเสมือนจริง (Virtual Classroom) โดยอาศัยอุปกรณ์สื่อสารอิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ อาทิ การประชุมทางไกลผ่านจอภาพ หรือนิยมเรียกว่า ระบบวิดีโอคอนเฟอเรนซ์ (Video Conference) หรือระบบเคเบิลทีวี (Cable TV) หรือระบบสื่อสารทางวิทยุ - โทรศัพท์ ซึ่งอุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนการสอนนับว่าเป็นสื่อที่ช่วยให้การเรียนการสอนแบบทางไกลมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น หากขาดสื่อดังกล่าวแล้วจะทำให้การเรียนการสอนขาดความน่าสนใจ ผู้เรียนจะไม่สามารถติดตามเนื้อหาวิชาที่เรียนได้ตลอดเวลา ซึ่งสื่อการเรียนการสอนประกอบด้วยอุปกรณ์ต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ (สรุชัย สิกขามันต์. 2541)

1. กล้องถ่ายภาพวิดีโอหลัก (Main Camera)
2. กล้องถ่ายภาพวิดีโอเสริม (Auxiliary Camera)
3. กล้องถ่ายภาพ (Document Camera)
4. กล้องติดตามตัวผู้สอนแบบอัตโนมัติ (Auto-tracking Presenter Camera)
5. กล้องถ่ายภาพนิสิตอัตโนมัติ (Automatic Student Camera)
6. ไมโครโฟนแบบกดปุ่มแจ้งตำแหน่ง (Push-To-Talk Camera Activate Microphone)
7. เครื่องขยายเสียง (Power Amplifier)
8. ลำโพง (Speaker)
9. ชุดเครื่องเล่นและบันทึกเทป (Video Cassette Recorder : VCR)
10. กล้องจุลทรรศน์ (Microscope Camera)
11. เครื่องฉายสไลด์ (Slide Projector)
12. เครื่องโทรสาร (Facsimiles)
13. โทรศัพท์ (Telephone)
14. เครื่องคอมพิวเตอร์ (Personal Computer)
15. ไวท์บอร์ด (White Board)
16. เครื่องผสมสัญญาณ (Video Mixer)

การนำเอาคุณลักษณะของสื่อตลอดจนอุปกรณ์โสตทัศนูปกรณ์ต่าง ๆ ที่มีคุณภาพที่สูง (High Quality) ของเครื่องมือดังกล่าวข้างต้นนั้น มาช่วยให้การเรียนการสอนดูสมจริงสมจัง กับสภาพห้องเรียนจริง ทำให้ผู้เรียนและผู้สอนมีความรู้สึกว่ายู่ด้วยกันหรืออยู่ภายในห้องเดียวกัน นอกจากนี้ยังสามารถนำระบบการสื่อสารแบบต่าง ๆ เข้ามาใช้ได้อีกหลายระบบ ดังนี้

2.4.1 ระบบช่องสัญญาณสื่อสารโทรคมนาคม

ระบบช่องสัญญาณของการสื่อสารโทรคมนาคมโดยใช้สายสัญญาณใยแก้วนำแสง (Fiber Optic) จะเป็นสื่อนำพาข้อมูล ทั้งนี้เนื่องจากสายสัญญาณแบบใยแก้วนำแสง (Fiber Optic) นั้นจะมีข้อดีและมีคุณลักษณะดีเด่นพิเศษกว่าหลายประการ เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับระบบของการสื่อสารอย่างอื่น ๆ อาทิ (สุรัชย์ ลิกขาบัณฑิต. 2541) ระบบไมโครโฟน ระบบการสื่อสารผ่านดาวเทียม ระบบการเรียนการสอนทางไกล ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์และระบบโทรศัพท์ ซึ่งระบบดังกล่าวจะนำเอาข้อดีจากระบบต่าง ๆ ซึ่งจะรวมเอาข้อมูลทั้งสามประเภทโดยผ่านอุปกรณ์ที่เรียกว่า Multiplexer (MUX) ก่อนจะถูกส่งไปยังเครือข่ายวงจรความเร็วสูงต่อไป

2.4.2 ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์

สุรัชย์ ลิกขาบัณฑิต (2541) กล่าวว่า เครือข่ายคอมพิวเตอร์ภายใน (LAN : Local Area Network) ระหว่างมหาวิทยาลัยแม่ข่ายและวิทยาเขตที่ขยายออกไปสามารถติดต่อสื่อสารถึงกันได้ โดยผ่านช่องสัญญาณ ข้อมูล ความเร็วสูงตั้งแต่ 64 Kbps เป็นอย่างต่ำของเครือข่ายวงจรเช่า (Leased-Line Network) ซึ่งรวมถึงระบบอินเทอร์เน็ต (Internet) การรับส่งไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (Electronic mail) จะเชื่อมโยง เข้ากับ Internet Service Provider โดยไม่จำเป็นต้องผ่านคู่สาย โทรศัพท์ธรรมดา

2.4.3 ระบบโทรศัพท์

ปาร์กเกอร์ (Parker. 1974 : 34 – 36) กล่าวว่า การติดต่อสื่อสารทางโทรศัพท์ระหว่างมหาวิทยาลัยกับวิทยาเขตและศูนย์พัฒนาการศึกษาที่ขยายออกไปไม่จำเป็นต้องอาศัยการใช้ระบบโทรศัพท์ทางไกลติดต่อระหว่างกันเพราะระบบเครือข่ายสารสนเทศเพื่อการศึกษาได้ดำเนินการเชื่อมโยงระบบโทรศัพท์ระหว่างชุมสายย่อย (PABX) ระหว่างมหาวิทยาลัยแล้ว

ดังนั้นมหาวิทยาลัยและวิทยาเขตตลอดจนศูนย์พัฒนาการศึกษาสามารถติดต่อสื่อสารแบบกดเลขหมายต่อภายใน ซึ่งจะสามารถลดค่าใช้จ่ายโทรศัพท์ทางไกลและสะดวกรวดเร็วอีกด้วย ซึ่งจะเห็นได้ว่าการทำงานของระบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง โดยการใช้การประชุมทางไกลผ่านจอภาพหรือที่เรียกทับศัพท์ว่าวิดีโอคอนเฟอเรนซ์ (Video Conference) คือสถานีด้นทางหรือห้องสตูดิโอ ซึ่งจะเป็นสถานที่สำหรับที่ใช้ในการสอนโดยจะมีอุปกรณ์ระบบวิดีโอคอนเฟอเรนซ์ (Video Conference) และอุปกรณ์ประกอบการสอน เช่น กล้องโทรทัศน์ ไมโครโฟนและจอภาพขนาดใหญ่ เป็นต้น

สำหรับ ภาพและเสียง ของผู้สอนจะถูกส่งเข้า (coder) อุปกรณ์แปลงสัญญาณ ที่เรียกว่า โคเด็ค (Codec) เพื่อทำการแปลงสัญญาณเป็นดิจิตอล (Digital) แล้วจะทำการบีบอัดข้อมูลส่งไปตามช่องสื่อสารสัญญาณและแปลงกลับเป็นภาพและเสียง (Decoder) ผ่านสู่จอภาพที่อยู่ปลายทาง และในทำนองเดียวกันทางด้านผู้สอนก็สามารถเห็นภาพและได้ยินเสียงของนักเรียนที่อยู่ทางไกลหรือปลายทางด้วยวิธีการและอุปกรณ์ประเภทเดียวกัน (สุรัชย์ ลิกขามันจิต. 2541)

จากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับระบบการสื่อสารของรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง จากเอกสารตำรา และผลการวิจัยต่าง ๆ สามารถสรุปได้ว่ารูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ต้องมีระบบหลาย ๆ ระบบเข้ามาร่วมกันอย่างเหมาะสม จึงจะทำให้กระบวนการจัดการเรียนการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ คู่มากับการลงทุนที่ค่อนข้างสูงเพราะจะต้องใช้วัสดุและอุปกรณ์ที่นำเข้าจากต่างประเทศเป็นส่วนมาก เช่น ชุดถ่ายทอดสัญญาณและเครื่องมืออุปกรณ์ต่าง ๆ ดังนั้นจึงควรมีการออกแบบระบบการเรียนการสอน (Instructional System Design) อย่างเป็นระบบจึงจะประสบความสำเร็จได้

2.5 แนวทางการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง

การสอนทางไกลยึดหลักปรัชญาการศึกษาตลอดชีวิตที่มุ่ง “เปิด” และ “ขยาย” ให้โอกาสทางการศึกษาไปสู่กลุ่มผู้ด้อยโอกาสเพื่อสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 43 ที่บัญญัติว่าให้ทุกคนมีสิทธิได้รับการศึกษาโดยเท่าเทียมกันและกำหนดไว้ในมาตรา 63 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่กำหนดให้รัฐต้องจัดสรรลดความถดถอย สอดคล้องและโครงสร้างพื้นฐานอื่นที่จำเป็นต่อการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ วิทยุโทรคมนาคมและการสื่อสารในรูปแบบอื่น เพื่อใช้ประโยชน์สำหรับการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย การทะนุบำรุง ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมตามความจำเป็น ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสโดยช่วยให้เกิดความเป็นธรรม และความเสมอภาคในสังคมอย่างแท้จริง ดังนั้นการพัฒนา รูปแบบการสอนทางไกลแบบต่าง ๆ โดยเฉพาะรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง นั้นยังมีความจำเป็นและสอดคล้องกับปรัชญาพื้นฐานดังกล่าวซึ่งจะมีองค์ประกอบอย่างน้อย 7 ประการ (ชัยยงค์ พรหมวงศ์. 2536 : 44) ดังนี้

1. การ “เปิดโอกาส” และ “ขยายโอกาส”
2. การตอบสนองความพร้อมของนักศึกษา
3. การจัดหลักสูตรที่ครอบคลุมมวลประสบการณ์
4. การพัฒนาวิชาการและวิชาชีพ
5. การถ่ายทอดเนื้อหาสาระโดยเน้นการเรียนรู้รายบุคคล
6. การควบคุมและรักษามาตรฐานของผู้สำเร็จการศึกษา
7. การจัดแหล่งวิทยุบริการและสื่อการศึกษาโดยใช้ประโยชน์สูงสุดจากทรัพยากรที่มีอยู่หรือใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดแต่ต้องใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

จากองค์ประกอบในการพัฒนาระบบการสอนทางไกล (Distance Instruction) ดังกล่าว การจัดระบบการสอนทางไกล จึงมีหลักการที่จะต้องคำนึงถึง หลักการที่สำคัญหลายประการ เช่น หลักของการจัดระบบหลักการของสถาบันที่จัดการศึกษาทางไกลหลักของการพัฒนาและประยุกต์ เทคโนโลยีการศึกษาและหลักในการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด เป็นต้น (APEID. 1987)

ดังนั้นรูปแบบการสอนทางไกลต้องมีการดำเนินการที่เป็นระบบมีขั้นตอนการดำเนินการที่ชัดเจนเป็นการดำเนินการโดยคณะบุคคลที่ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญหลายฝ่ายโดยการดำเนินงานแต่ละขั้นตอนต้องเป็นไปอย่างมีระบบ มีการควบคุมมาตรฐานและคุณภาพ (Holmberg. 1981 : 156) ซึ่งจากการศึกษาวิจัยของ สุรัชย์ สิกขาบัณฑิต (2541) พบว่า การสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ที่มีประสิทธิภาพควรจัดองค์ประกอบดังต่อไปนี้

1. การวางแผนและการดำเนินการรายวิชา

การวางแผนและการดำเนินการรายวิชาการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง จะมีความแตกต่างไปจากรายวิชาที่ทำการสอนโดยทั่วไปเนื่องจากเป็นกระบวนการสอนด้วยการบูรณาการสื่อการสอนและวิธีการต่าง ๆ ผ่านสื่อโทรทัศน์เป็นสำคัญส่วนผู้เรียนอยู่ในที่ห่างไกลต่างสถานที่กันการนำเสนออาจจะมีทั้งที่เป็นการสอนสดและการบันทึกเทปทำอย่างไรจึงจะทำให้การสอนดูเสมือนหนึ่งผู้เรียนอยู่ในห้องเรียนเดียวกัน ทำให้เกิดการสื่อสารร่วมกันระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนหรือระหว่างผู้เรียนด้วยกันเองได้อย่างไร ทำอย่างไรจึงจะให้ผู้เรียนมีความคุ้นเคย และมีเจตคติที่ดี ต่อระบบการสอนแบบนี้ที่ผู้สอนอยู่บนจอโทรทัศน์แทนที่จะปรากฏตัวจริงจะชดเชยส่วนนี้ได้อย่างไร นับว่ามีความสำคัญในการวางแผนและดำเนินการอย่างรอบคอบในการผลิตรายการโทรทัศน์แต่ละรายการนั้นจะต้องมีผู้ร่วมรับผิดชอบเป็นจำนวนมาก นับตั้งแต่ผู้ผลิตรายการ ผู้กำกับรายการ ผู้กำกับแสง ผู้กำกับเสียง ผู้กำกับเวที ผู้ควบคุมกล้องซึ่งจะต้องมีการควบคุมตามจำนวนกล้องที่ใช้ ช่างศิลป์และผู้ช่วยในแต่ละฝ่ายตามความจำเป็น (สุรัชย์ สิกขาบัณฑิต. 2541)

สำหรับรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง มีแนวคิดและระบบที่แตกต่างกันไปบ้าง โดยพยายามที่จะลดจำนวนผู้ร่วมรับผิดชอบดังกล่าวให้น้อยลงให้มีเฉพาะที่มีความจำเป็นเท่านั้น เนื่องจากสถานศึกษามักจะไม่มีบุคลากรทางเทคนิคพอเพียงเหมือนกับสถานีโทรทัศน์ จึงแก้ปัญหาโดยการทำอุปกรณ์บางอย่างให้ควบคุมได้โดยอัตโนมัติซึ่งผู้สอนสามารถควบคุมได้ด้วยตนเองด้วยการสัมผัสเพียงปลายนิ้ว (Touch Control) จึงทำให้ลดจำนวนบุคลากรลงไปได้จำนวนหนึ่ง

นอกจากบุคลากรทางเทคนิคดังกล่าวมาแล้วในรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง นั้นยังต้องมีบุคลากรทางด้านวิชาการ หรือบุคลากรทางด้านการศึกษาการสอน ตลอดจนผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ และผู้ช่วยอื่น ๆ อีกหลายคนดังที่ สุรัชย์ สิกขาบัณฑิต (2541) กล่าวสรุปไว้ดังนี้

1.1 ผู้สอน ต้องเป็นผู้รับผิดชอบในการเลือกเนื้อหาวิชาจัดลำดับการสอนและเลือกสื่อการสอนต่าง ๆ ที่จะต้องใช้ประกอบการสอนในแต่ละครั้ง เช่น รูปภาพ วัสดุกราฟิกส์ วัสดุสามมิติ เป็นต้น นอกจากนั้นยังต้องกำหนดหัวข้อการนำเสนอและการนำเสนอเนื้อหาในบทเรียนตามลำดับ ตลอดจนการสร้างและพัฒนาแบบวัดและประเมินผลอย่างครอบคลุมอีกด้วย

1.2 ผู้ออกแบบการสอน เป็นผู้รับผิดชอบในการประสานงานการจัดรายวิชาและให้คำแนะนำในการสอนผ่านสื่อโทรทัศน์ เช่น เกี่ยวกับการเตรียมตัว การแสดงบทบาทต่าง ๆ เมื่ออยู่หน้ากล้อง เทคนิคการตั้งคำถามที่เร้าใจให้ผู้เรียนมีการโต้ตอบกับการใช้สื่อและการรับสื่อการสอนแบบ 2 ทาง ร่วมกันหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าเป็นการมีปฏิสัมพันธ์ (Interactive) เป็นต้น นอกจากนั้นผู้ออกแบบการสอนจะต้องกำหนดการเลือกแบบกราฟฟิกส์ของสื่อต่าง ๆ ที่จะนำมาใช้ประกอบการสอน และประสานงานการกำหนดหัวข้อ การนำเสนอ ตลอดจนการประเมินรายวิชาต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ

1.3 ผู้ผลิตรายวิชาการสอนทางไกล ต้องเป็นผู้รับผิดชอบในการประสานงานการผลิตรายการการสอนทางวิทยุโทรทัศน์รวมทั้งการฝึกหัดบุคลากรทางเทคนิคให้สามารถออกแบบตัวหนังสือ งานกราฟิกส์และให้คำแนะนำผู้สอนให้รู้จักกับการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ในห้องเรียนทางไกล ผลิตและเผยแพร่รายการการสอนทางไกลไปยังห้องเรียนต่าง ๆ ทั้งไกลและใกล้

1.4 บุคลากรทางด้านกราฟิกส์และการถ่ายภาพ เป็นผู้ทำหน้าที่ช่วยการผลิตผลงานด้านกราฟิกส์ต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับการสื่อสารทางวิทยุโทรทัศน์ เช่น การจัดสัดส่วนของงานกราฟิกส์ให้อยู่ในสัดส่วน 3 : 4 ส่วนบุคลากรถ่ายทำมีหน้าที่รับผิดชอบแตกต่างกันไปตามลักษณะงานที่ได้รับมอบหมาย เช่น การควบคุมกล้อง การควบคุมภาพ การควบคุมแสง การควบคุมเสียง ตลอดจนการควบคุมสภาพแวดล้อมหรือการจัดการ ภายในห้องเรียนสตูดิโอ (Studio) เป็นต้น

2. การสร้างความประทับใจหน้ากล้อง

ภาพนักแสดงที่ปรากฏอยู่หน้าจอโทรทัศน์ ย่อมแสดงบุคลิกที่แตกต่างกันตามบทที่ได้รับมอบหมาย บ้างดูดี บ้างดูร้าย เพื่อให้ดูสมจริงตามการดำเนินเรื่องของบทแสดงนั้นๆ แต่ในบทบาทของการเป็นผู้สอนทางโทรทัศน์นั้น ภาพลักษณ์ของผู้สอนจะต้องมีแต่ดีเท่านั้น ดังนั้นการปรากฏตัวของผู้สอนหน้ากล้องโทรทัศน์จึงต้องคาดหวังไว้ว่าจะต้องดูดีตลอดเวลาที่ทำการสอน ซึ่งผู้สอนจะต้องศึกษาและเตรียมตัวล่วงหน้าไม่ว่าจะเป็นการแต่งกายการแต่งหน้า การแสดงอิริยาบถต่าง ๆ การเคลื่อนไหว การหยิบจับสิ่งของ การแสดง (Present) ต่อหน้ากล้องโทรทัศน์ รวมทั้งการใช้ภาษาการพูดจะต้องดำเนินการไปอย่างเหมาะสมไม่เคอะเขิน ซึ่งการเป็นผู้สอนทางวิทยุโทรทัศน์ที่ดีจะต้องอาศัยการฝึกฝนจนให้เกิดความเคยชิน ผู้สอนต้องมีความรู้ความเข้าใจด้วยว่าสิ่งใดควรปฏิบัติและไม่ควรปฏิบัติ ซึ่งสุรชัย ลิกขามันต. (2541) กล่าวสรุปว่า ถึงแม้ว่าบทบาทของผู้สอนจะไม่เหมือนกับนักแสดงทางโทรทัศน์โดยทั่วไป แต่ก็มีเทคนิคหลาย ๆ อย่างของนักแสดงโทรทัศน์ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับผู้สอนได้เป็น อย่างดีและประการสำคัญคือผู้สอนจะต้องเตรียมแผนการเคลื่อนไหวเมื่ออยู่หน้ากล้องไว้ล่วงหน้า ว่าจะต้องมีการเคลื่อนไหวไปในตำแหน่งใดบ้าง หรือจะหยิบจับสิ่งของชิ้นใดบ้าง สิ่งของใดที่ต้องการให้ผู้เรียนศึกษารายละเอียดให้เห็นชัดเจนควรจับอย่างไร นานเพียงใด ขณะที่อยู่หน้ากล้องต้องวางบุคลิกให้ดี เช่น ท่านั่งต้องดูสง่างาม การยืน การเดินต้องให้เป็นธรรมชาติไม่คุ่มกุ่มแคะเกาเมื่ออยู่ต่อหน้ากล้อง การพูดจาต้องชัดถ้อยชัดคำให้เสียงดังได้ยินชัดเจน ไม่ควรใช้วิธีการอ่านคำบรรยายหน้ากล้อง ถ้ามีความจำเป็นก็ให้ทำเป็นโน้ตสั้น ๆ วางซ่อนเอาไว้ดูเป็นบางครั้งบางคราว ไม่ควรใช้วิธีท่องจำคำบรรยาย เป็นต้น

3. การออกแบบงานกราฟิกส์ให้เหมาะสมกับสื่อโทรทัศน์

งานกราฟิกส์ทั้งหลายที่นำออกโทรทัศน์ควรมีสัดส่วนเหมาะสมกับสัดส่วนของจอโทรทัศน์ มาตรฐานคือ 3 : 4 นั่นคือ สูง 3 ส่วน กว้าง 4 ส่วน งานกราฟิกส์ที่ทำในรูปแบบของสื่อ บางประเภทที่มีสัดส่วนต่างไปจากสัดส่วนจอโทรทัศน์ เมื่อนำมาออกโทรทัศน์สัดส่วนเกินจะถูกตัดออกไป เช่น การนำเสนอ ซึ่งมีส่วนสัดส่วน 2 : 3 มาออกโทรทัศน์ สัดส่วนด้านข้างขวาและซ้าย จะถูกตัดออกเนื้อหาส่วนนั้นจึงไม่ปรากฏบนจอโทรทัศน์ (สุรัชย์ สิกขามันจิต. 2541)

การออกแบบกราฟิกส์ทางโทรทัศน์มีหลักการคล้ายคลึงกับหลักการออกแบบทัศนศิลป์ อาทิ หลักความสมดุลของการออกแบบเมื่อวางวัตถุที่เหมือนกันบนสองข้างของภาพ ซึ่งเป็นการจัดสมดุลแบบเท่ากันหรือนิยมเรียกสั้น ๆ ว่า สมดุล (Symetrical Balance) ส่วนการสมดุลที่เกิดจากการวางวัตถุที่แตกต่างกัน หรือมักเรียกกันว่า อสมดุล (Asymetrical Balance) ซึ่งสามารถนำหลักการดังกล่าวมาใช้ได้อย่างเหมาะสมตลอดจนการใช้เทคนิคของการเน้นจุดสนใจด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น การใช้ลูกศรชี้ การขีดเส้นใต้ การใช้สี การใช้ความตัดกันโดยใช้รูปทรง ขนาด สีหรือการวางตำแหน่งของวัตถุ เป็นต้น สำหรับในปัจจุบันนี้นิยมการออกแบบงานกราฟิกส์ด้วยคอมพิวเตอร์ (Computer Graphic) ซึ่งจะทำให้การออกแบบทำได้สะดวกรวดเร็วและง่ายขึ้น โดยเลือกใช้โปรแกรมการสร้างภาพกราฟิกส์ต่าง ๆ ได้อย่างมากมาย ซึ่งถือได้ว่าเป็นความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีการศึกษาในยุคปัจจุบันนี้ (สุรัชย์ สิกขามันจิต. 2541)

4. การวางแผนการจัดกิจกรรมการสื่อสารร่วมกัน

สุรัชย์ สิกขามันจิต (2541) ได้ศึกษาค้นคว้าและสรุปถึงความสำคัญของรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ว่าเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการ สื่อสารร่วมกันกับผู้สอนหรือกับผู้เรียนด้วยกันเองผู้สอนที่ไม่คุ้นเคยกับระบบการสอนที่ต้องอยู่กับหน้ากล้องโทรทัศน์อาจประสบปัญหาไม่สามารถจัดกิจกรรมได้ตลอดจนกระบวนการผลิตหรือการจัดทำคู่มือการสื่อสารร่วมกัน (Interactive Study Guide) เป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยแก้ไขปัญหานี้ได้ คู่มือดังกล่าวจะประกอบด้วยเนื้อหาในบทเรียน กราฟิกส์ รูปภาพต่าง ๆ ตามลำดับ ซึ่งจะมีเลขกำกับไว้อย่างเป็นระบบชัดเจน และมีแนวคำถามที่ผู้สอนตั้งขึ้น รวมถึงมีแนวการตอบคำถามของผู้เรียน ซึ่งกระบวนการการจัดกิจกรรมแบบนี้จะช่วยให้นักเรียนไม่น่าเบื่อช่วยปรับนิสัยการเรียนแบบจดโน้ตตามการบรรยายให้ลดลงอีกทั้งยังช่วยเป็นการทบทวนบทเรียนได้เป็นอย่างดี ผู้เรียนจะสามารถเรียนด้วยความเข้าใจได้มากยิ่งขึ้น

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสาร บทความ ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง มาโดยลำดับ สามารถสรุปได้ว่าการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้นจะต้องเปิดโอกาสและขยายโอกาสให้ผู้เรียนมีความเสมอภาคกันและผู้สอนจะต้องนำเสนอบทเรียนอย่างเป็นระบบ โดยจะต้องผ่านกระบวนการวางแผนและดำเนินการรายวิชาการสร้างความประทับใจให้นักเรียน ตลอดจนการออกแบบงานกราฟิกส์ให้เหมาะสมกับสื่อโทรทัศน์และการวางแผนการจัดกิจกรรมการสื่อสารร่วมกันกับผู้เรียนด้วย

2.6 การพัฒนาทักษะการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง

วิธีการสอนหรือรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง (Distance Instruction) นั้นถึงแม้จะมีระบบการเรียนการสอนที่มีการนำเสนอด้วยภาพให้เห็นอย่างชัดเจนเพียงใดก็ตามแต่ส่วนสำคัญอีกอย่างหนึ่งคือเสียงพูดหรือการบรรยายก็ยังมีความสำคัญต่อการสื่อสารเป็นอย่างมากผู้สอนอาจนำเอาภาพที่ดีมีคุณค่ามาใช้ประกอบการสอนได้ภาพนั้นจะให้ผลการเรียนที่ไม่สมบูรณ์ถ้าผู้เรียนไม่ได้ยินเสียงเพื่อสร้างความเข้าใจเสริมจากการดูภาพเหล่านั้นซึ่งการบรรยายการสอนทางไกลที่มีผู้เรียนกระจายอยู่ในห้องเรียนต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก ผู้สอนจึงควรจะต้องเน้นการสร้าง ความเข้าใจที่ชัดเจนโดยพูดซ้ำ ๆ ให้มีเสียงดังชัดเจนชัดคำ การพูดให้คนฟังเข้าใจ ถึงจะซ้ำหน่อยก็ยังดีกว่าพูดเร็วแล้วฟังไม่รู้เรื่องหรือคนฟังไม่ได้ยินและไม่เข้าใจเลยและที่สำคัญยิ่งคือจะต้องมีทักษะการพูดที่ดีด้วย (สุรัชย์ ลิกขามบัณฑิต. 2541) ดังนั้นการฝึกทักษะการสอนหรือฝึกทักษะการบรรยายจึงมีความจำเป็นสำหรับผู้สอนเป็นอย่างมาก การฝึกอาจทำได้โดยการฝึกพูดหน้ากระจกเงา ฝึกโดยการบันทึกเทปหรือฝึกหน้ากล้องโทรทัศน์แล้วจึงปรับปรุงแก้ไขตนเองจนสามารถบรรยายได้ดีที่สุดซึ่งที่กล่าวมานั้นก็คือการพัฒนาทักษะการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ซึ่งมีกระบวนการพัฒนาหลายประการ ดังจะได้นำเสนอรูปแบบการฝึกทักษะตามลำดับต่อไปนี้

2.6.1 การพัฒนาทักษะการใช้คำถาม

รูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง (Two - way Distance Instruction) เป็นหัวใจสำคัญของระบบการศึกษาทางไกล (Distance Education) ที่ขาดไม่ได้เพราะถือว่าเป็นรูปแบบการสอนที่มีความเหมาะสมมากที่สุดในยุคปัจจุบันนี้และกิจกรรมที่เหมาะสมกับการสอนกลุ่มใหญ่ที่นิยมใช้กันเป็นอย่างมากคือการใช้คำถาม ซึ่งการสอนทางไกลแบบ 2 ทางมีทั้งผู้เรียนที่เรียนอยู่ในห้องสตูดิโอ (Studio) และผู้เรียนที่อยู่ในห้องเรียนทางไกลเป็นจำนวนมาก ดังนั้นในการเตรียมคำถามและการเตรียมคู่มือการสอน หรือคู่มือการจัดกิจกรรมการสอนไว้ล่วงหน้า จึงมีความสำคัญ อยู่ในระดับมากและจำเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งจากผลการศึกษาวิจัยของ เอลล์เนอร์ (Ellner. 1983) พบว่า ณาจารย์ผู้ที่ทำการสอนทางไกลใช้เวลาในการถามอยู่ในระดับน้อยมากโดยเฉลี่ยเพียงร้อยละ 3.65 ของเวลาทำการสอนทั้งหมด และคำถามที่ใช้ก็เป็นเพียงคำถามที่เป็นข้อเท็จจริง (Factual Data) เท่านั้น แทนที่จะเป็นคำถามให้จำ เพราะฉะนั้นผู้สอนจึงควรเตรียมตั้งคำถามที่เหมาะสมล่วงหน้า และมีการใช้คำถามในระหว่างการเรียนรู้เป็นระยะ ๆ ซึ่ง ไชรัสและสมิธ (Cyrus and Smith. 1988) ได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการใช้คำถามที่ประสบความสำเร็จควรจัดแบ่งระดับการใช้เป็น 4 ระดับ ดังนี้

ระดับที่ 1 คำถามที่ให้ผู้เรียนใช้ความจำที่เรียนมาตอบคำถาม

ระดับที่ 2 คำถามที่ให้ผู้เรียนใช้ความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียนมาตอบคำถาม

ระดับที่ 3 คำถามที่ให้ผู้เรียนประยุกต์ใช้กฎเกณฑ์ หลักการ ทักษะการปฏิบัติหรือวิธีการตอบคำถามอย่างเป็นระบบ

ระดับที่ 4 คำถามที่มุ่งให้ผู้เรียนคิดแก้ปัญหา เลือกใช้กฎเกณฑ์ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ แสดงความคิดเห็น นำไปสู่การออกแบบมีแนวคิดสร้างสรรค์และสามารถผลิตเป็นต้นแบบได้

จากผลการศึกษาค้นคว้าดังกล่าวเกี่ยวกับการพัฒนาการตั้งคำถามจะเห็นได้ว่าลักษณะการใช้คำถามควรให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมของกระบวนการจัดการเรียนการสอน เพราะผู้เรียนที่ตอบคำถามได้นับได้ว่าเป็นผู้ที่ฉลาด แต่ผู้ที่ตั้งคำถามได้นั้นเป็นผู้ที่ฉลาดกว่า

2.6.2 ความหมายและความสำคัญของการใช้คำถาม

ราวน์ทรี (Rowntree. 1981 : 239) กล่าวว่า คำถาม หมายถึง โจทย์ปัญหาที่ครูตั้งขึ้นทั้งที่เป็นคำพูด ข้อเขียนหรือกิริยาอาการอื่น ๆ เพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้คิดคำตอบซึ่งคำตอบของผู้เรียนอาจเป็นการพูดคุย เขียนตอบ หรือลงมือทำงานให้ผลงานปรากฏออกมาเป็นคำตอบ เพราะฉะนั้นจึงอาจจะกล่าวได้ว่า คำถามมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการจัดประสบการณ์ เพราะจะช่วยกระตุ้นส่งเสริมให้ผู้เรียนได้คิดและก่อให้เกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ซึ่งวัลลภ กันทรพย (2535 : 1 – 3) สรุปว่า การใช้คำถามที่ทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดนั้น ผู้ถามจะต้องมีทักษะที่ดีและมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ ชมพันธุ์ ภูษธร ณ อยุรยา (2540 : 26) ที่กล่าวเพิ่มเติมว่า การใช้คำถามในลักษณะดังกล่าวจะส่งผลต่อพัฒนาการทางสติปัญญาของผู้เรียน การตั้งคำถามระดับสูงจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และความคิดวิจารณ์ญาณมากกว่าคำถามในระดับต่ำ ซึ่งสามารถสรุปได้ว่าในกระบวนการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนจะเกิดคำถามใน 3 ลักษณะ ดังต่อไปนี้

1. แบบที่ครูหรือผู้สอนเป็นผู้ถาม
2. แบบที่ผู้เรียนเป็นผู้ถาม
3. แบบที่ครูหรือผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันถามคำถาม

จากแบบคำถามทั้ง 3 ลักษณะ ดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าทั้งครูหรือผู้สอนและผู้เรียนจะต้องมีการใช้วิธีการสื่อสารร่วมกัน (Interactive) โดยเฉพาะลักษณะที่ 3 แบบที่ครู หรือผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันถามคำถามนั้นน่าจะเป็นการสื่อสารแบบ 2 ทาง (Two – way Communication) ที่สมบูรณ์แบบที่สุด

2.6.3 รูปแบบของคำถามที่ดี

คำถามที่ดีจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการคิดอย่างมีระบบและเกิดการเรียนรู้ได้ตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่งรูปแบบของคำถามที่ดีควรมีลักษณะ ดังต่อไปนี้

1. มีความหมายชัดเจนไม่คลุมเครือ ใช้ภาษาง่าย ๆ เฉพาะเจาะจง เมื่อผู้เรียนฟังคำถามที่ครูถามแล้วจะสามารถเข้าใจได้อย่างถูกต้อง
2. เป็นข้อความที่กะทัดรัดและไม่ควรมีคำถามหลายประเด็นพร้อมกัน
3. เป็นข้อความที่สมบูรณ์ไม่ควรละข้อความบางส่วน của คำถาม เพื่อให้ผู้เรียนคิด
4. คำถามที่ดีต้องมีความเหมาะสมกับระดับสติปัญญาของผู้เรียน มีความยากง่ายพอเหมาะ เพราะคำถามที่ยากเกินไป อาจทำให้ผู้เรียนเกิดความท้อถอย แต่ถ้าคำถามที่ง่ายเกินไปก็อาจทำให้ผู้เรียนไม่ได้ฝึกกระบวนการคิด
5. เป็นคำถามที่ส่งเสริมและกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้ความคิดเพื่อหาคำตอบที่เหมาะสม

จากรูปแบบของคำถามที่ดีดังกล่าวนี้ จะเห็นได้ว่าคำถามจะมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ (Learner center) ส่วนครูหรือผู้สอนจะทำหน้าที่เป็นเพียงผู้ช่วยเหลือ (Facilitator) เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

2.6.4 ยุทธวิธีการใช้คำถามที่ดี

การใช้คำถามที่ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ในการถามนั้นจะต้องเป็นการใช้คำถามที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียนและจะต้องมียุทธวิธีในการใช้ที่ดี ซึ่งควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. เตรียมคำถามล่วงหน้าพร้อมทั้งทดลองตอบคำถามนั้นว่า คำถามดังกล่าวสามารถนำไปสู่ประเด็นที่ต้องการหรือไม่ และควรเตรียมคำถามที่ยากสำหรับเด็กเก่งและคำถามที่ง่ายสำหรับเด็กที่เรียนอ่อน

2. ควรจะคำนึงถึงลักษณะที่ดีของคำถามและถามโดยใช้ภาษาง่าย ๆ เพื่อให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นอยากที่จะตอบคำถาม

3. พยายามใช้คำถามหลาย ๆ ประเภท เพื่อมุ่งสู่วัตถุประสงค์ที่ต้องการ

4. ให้ผู้เรียนทุกคนมีโอกาสดำเนินการตอบคำถามหรือขยายเพิ่มเติมคำตอบของเพื่อน

5. ให้ผู้เรียนตอบคำถามทีละคน เพราะการตอบพร้อมกันนั้นจะมีผลทำให้ผู้เรียนบางคนอาจไม่สนใจในคำถาม ทำให้ยุ่งยากในการประเมินว่าผู้เรียนคนใดเกิดการเรียนรู้แล้ว

6. ให้โอกาสผู้เรียนตอบคำถามด้วยความสมัครใจ เพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นในตนเอง

7. ให้ถามคำถามก่อนเรียกชื่อให้ผู้เรียนตอบ เพราะจะทำให้ผู้เรียนทุกคนมีความสนใจในคำถามและคิดหาคำตอบ

8. เมื่อถามคำถามแล้วควรเว้นระยะเพื่อเป็นการให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดอย่างรอบคอบ เป็นการรอคำตอบจากผู้เรียน

9. ไม่ควรทวนคำถามหรือคำตอบ เพราะจะทำให้ผู้เรียนไม่สนใจฟัง

10. ถามคำถามจากง่ายไปหายาก เพราะจะสร้างความสนใจในการตอบเพิ่มขึ้น

11. เมื่อได้คำตอบที่ยังไม่ชัดเจน ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนขยายหรือเพิ่มเติม

12. ใช้กิริยาท่าทาง และน้ำเสียง เป็นส่วนประกอบในการตั้งคำถามซึ่งเป็นการช่วยให้บรรยากาศในการใช้คำถามดีขึ้น

13. เมื่อถามคำถามเสร็จแล้ว ครูหรือผู้สอนไม่ควรชี้แนวทางหรือคำตอบให้ผู้เรียนทันที เพราะจะทำให้ผู้เรียนไม่คิดเอง

14. เมื่อผู้เรียนตอบคำถามถูก ครูหรือผู้สอนควรให้กำลังใจ เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการตอบคำถามต่อไป

จากยุทธวิธีในการใช้คำถามที่กล่าวถึงมาตามลำดับนั้น สามารถสรุปได้ว่า หลักในการใช้คำถามที่ดีนั้นจะต้องคำนึงถึงโอกาสและความเหมาะสม ซึ่งการใช้คำถามจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับผู้ใช้คำถามเป็นสำคัญ

2.6.5 การหยุดและการรอคอยคำตอบ

กระบวนการของการใช้คำถามที่ดีครูหรือผู้สอนควรหยุดเว้นระยะเวลา เพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดและคำถามควรเป็นคำถามชนิดปลายเปิด (Open - ended Question) เพื่อฝึกให้ผู้เรียนคิดแบบนิรนัยครูจะต้องเรียนรู้ในการเพิ่มความเจ็บและการรอคอยคำตอบเมื่อใช้คำถามที่ต้องใช้วิธีคิดหรือความคิดวิจารณ์ญาณระดับสูงซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ ราวนทรี (Rowntree, 1978) ที่ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการรอคอยคำตอบที่นานเกินกว่า 3 นาที ไว้ดังนี้

1. คำตอบของผู้เรียน ตอบได้ยาวและนานกว่าเดิม
2. ได้คำตอบที่ไม่คาดคิด แต่เป็นคำตอบที่ดีมีมากขึ้น
3. การไม่ตอบคำถามมีน้อยลง
4. มีความเชื่อมั่นในการตอบมากขึ้น
5. มีการเสี่ยงตอบเพิ่มขึ้น
6. ผู้เรียนมีการเปรียบเทียบข้อค้นพบมากขึ้น
7. ผู้เรียนมีการลงความคิดเห็นเป็นข้อความที่มีหลักฐานสนับสนุนเพิ่มขึ้น
8. ผู้เรียนถามคำถามเพิ่มขึ้น
9. ผู้เรียนที่เรียนช้าได้ตอบครูเพิ่มมากขึ้น
10. ผู้เรียนมีพฤติกรรมทางวาจาในหลายลักษณะหลายแบบเพิ่มขึ้น
11. ครูตอบคำถามได้ยืดหยุ่นมากขึ้น
12. ความคาดหวังของครูต่อพฤติกรรมของผู้เรียนปรากฏว่าผู้เรียนที่เรียนช้าจะมีการแสดงพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น
13. จำนวนและประเภทของคำถามที่ครูถามเปลี่ยนแปลงไป

จากการศึกษาค้นคว้าสามารถสรุปได้ว่า แนวคิดที่นำมาใช้ในการพัฒนารูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง นั้นมีหลายวิธี และเทคนิคการใช้คำถามเป็นเทคนิควิธีหนึ่งที่ผู้วิจัยเชื่อว่ามี ความเหมาะสมในการนำมาใช้ เพื่อเป็นสิ่งเร้าให้ผู้เรียนเกิดทักษะการพูดโดยการตอบคำถาม การฝึกให้ผู้เรียนตั้งคำถามการใช้คำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็นในประเด็นที่ยังไม่สามารถหาข้อสรุปได้หรือสถานการณ์ปัญหาที่กำหนดให้ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

2.7 การพัฒนาคุณภาพการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง

จากการศึกษาวิจัยของ สุรัชย์ สิกขานันตจิต (2541) พบว่า การสอนทางไกลแบบ 2 ทาง มีรูปแบบการสอนหลายรูปแบบ เช่น การสอนทางไกลด้วยระบบวิดีโอคอนเฟอร์เรนซ์ก็เป็นการสอนผ่านจอโทรทัศน์คล้ายคลึงกับการสอนทางไกลผ่านสื่อโทรทัศน์โดยทั่วไป แต่มีข้อแตกต่างตรงที่ระบบวิดีโอคอนเฟอร์เรนซ์เป็นการสอนแบบ 2 ทาง โดยผู้เรียนกับผู้สอนสามารถสื่อสารร่วมกัน (Interactive) ได้ด้วยสื่อเดียวกันตลอดเวลาและมักใช้กับการเรียนการสอนกับผู้เรียนที่เป็นกลุ่มขนาดใหญ่แต่อยู่ห่างไกลกัน

ดังนั้นคุณภาพของการเรียนการสอนจึงขึ้นอยู่กับคุณภาพในการสอนของผู้สอน ถ้าผู้สอนเน้นการบรรยายด้วยปากเป็นหลัก สิ่ง que ผู้เรียนได้รับจึงมีความเป็นนามธรรมสูง ผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นจึงขึ้นอยู่กับเทคนิคการสอน การพูดและการอธิบาย ของผู้สอน โดยเฉพาะเทคนิคการพูดนั้นกล่าวได้ว่ามีความสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งเทคนิคต่าง ๆ ดังกล่าวจะเป็นความสามารถเฉพาะตัวบุคคลและถ้ามีสื่อการสอนที่ดีเข้ามาช่วยในการสอนก็จะทำให้การสอนประสบความสำเร็จได้ตามวัตถุประสงค์ทุกประการ

สื่อโทรทัศน์ เป็นสื่อหนึ่งที่มีความสมบูรณ์ทั้งภาพเคลื่อนไหวและเสียง แต่ก็ยังถือว่าเป็นสื่อที่มีความเป็นรูปธรรมในระดับปานกลาง เนื่องจากเป็นสื่อประเภท 2 มิติ การเรียนรู้จากผู้สอนที่อยู่ในจอโทรทัศน์จึงควรใช้วิธีสอนที่ดีที่สุด นำสื่อที่เหมาะสมเข้ามาใช้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกหรือรณที่จะศึกษา ดังนั้นถ้ามีการนำสื่อและความสามารถเฉพาะตัวเข้ามาใช้อย่างเหมาะสมแล้ว ก็จะช่วยประกันคุณภาพการจัดการเรียนการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ได้เป็นอย่างดี

ปัจจุบันนี้สื่อโทรทัศน์ นับได้ว่าเป็นสื่อการสอนที่สามารถรองรับการบูรณาการของสื่อต่าง ๆ ได้ทุกรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นสื่อภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว เสียง ข้อมูลต่างๆ เมื่อนำมาใช้ร่วมกับเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ จึงทำให้สื่อนี้มีความสมบูรณ์ที่สุด และขณะสอนผู้สอนอาจจะนำเสนอการสาธิต การทดลอง ผ่านกล้องโทรทัศน์แนวตั้ง (Vertical Video Camera) หรือกล้องถ่ายเอกสาร (Document Camera) ฉายสไลด์ที่เตรียมมาผ่านเครื่องฉายสไลด์วีดิทัศน์ (Video Slide Projector) ฉายวีดิทัศน์ที่เตรียมมาล่วงหน้าขึ้นจอโดยตรง ฉายภาพชีวิตจริงของจุลชีวผ่านกล้องจุลทรรศน์ หรือนำเสนอบทเรียนจากโปรแกรมเพาเวอร์พอยท์ (Power Point) ผ่านเครื่องคอมพิวเตอร์ขึ้นจอโทรทัศน์ หรือเครื่องฉายวีดิทัศน์ขนาดใหญ่พอที่ผู้เรียนจะสามารถมองเห็นได้ทั่วถึงทั้งชั้น

จากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับ การพัฒนาคุณภาพการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า กระบวนการพัฒนามีหลายวิธีแต่ที่สำคัญคือเป็นการมุ่งเน้นให้ผู้สอนสามารถจัดกระบวนการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลและการนำรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง เข้ามาใช้ในการเรียนการสอนในประเทศไทย นับเป็นนวัตกรรมการศึกษาที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นนวัตกรรมที่สามารถนำมาใช้ในการแก้ปัญหาการจัดระบบการเรียนการสอน นอกจากนั้นยังสามารถจัดการเรียนการสอนได้มากตามที่ต้องการ โดยที่คุณภาพการศึกษาไม่แตกต่างกันและอาจดีกว่าการจัดการเรียนการสอนตามปกติด้วย เนื่องจากการนำเอาสื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัยและเหมาะสมเข้ามาใช้ร่วมกันได้อย่างสมบูรณ์ เป็นการศึกษาอย่างใกล้ชิด จึงสามารถทำให้การสอนทางไกลเป็นทางใกล้ได้อย่างแน่นอน ซึ่งถ้าหากรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ได้รับการวิจัยและพัฒนาอย่างต่อเนื่องแล้วเชื่อว่าจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษาของไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.8 รูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทางในประเทศและต่างประเทศ

การสอนทางไกลได้พัฒนารูปแบบการสอนมาโดยลำดับทั้งการสอนทางไกลในประเทศและการสอนทางไกลในต่างประเทศ ซึ่งสามารถสรุปเป็นรูปแบบได้ดังนี้

2.8.1 รูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทางในประเทศ

การศึกษาทางไกลของประเทศไทยได้เริ่มมีขึ้นอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมในปี พ.ศ. 2495 โดยกรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ ได้ริเริ่มจัดสอนวิชาชุดครูทางไปรษณีย์ จากนั้น ในปี พ.ศ. 2518 กระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดโครงการวิทยุและโทรทัศน์เพื่อการศึกษาออกโรงเรียน โดยจัดเป็นรายการความรู้ทั่วไปให้กับผู้สนใจที่อยู่ในเมืองและชนบท

เมื่อกรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ ได้รับการสถาปนาขึ้นในปี พ.ศ. 2522 จึงร่วมกับกรมประชาสัมพันธ์ จัดตั้งสถานวิทยุกระจายเสียงออกอากาศให้กับโครงการจัดการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ จนถึงปี พ.ศ. 2530 จึงพัฒนาหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน เป็นระดับมัธยมศึกษา โดยใช้สื่อคู่มือแบบเรียนและสื่อเสริมจากรายการวิทยุเสริมวิชาความรู้ ในเนื้อหาที่เหมาะสมและเมื่อรัฐบาลได้ให้สัมปทานแก่บริษัท ชินวัตรคอมพิเตอร์ แอนด์ คอมมิวนิเคชั่น จำกัด ส่งดาวเทียมไทยคมขึ้นสู่วงโคจรในปี พ.ศ. 2536 กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ร่วมมือกับบริษัทชินวัตรฯ ดำเนินโครงการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม และแพร่ภาพเสริมการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาในโรงเรียน และการศึกษานอกโรงเรียน ตลอดจนให้ความรู้แก่ประชาชนทั่วไปมาจนถึงปัจจุบัน

สำหรับโครงการของกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการซึ่งได้ดำเนินการในระยะที่ 1 ไปแล้วนั้น เป็นโครงการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ที่ดำเนินการร่วมกับโรงเรียนวังไกลกังวล จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยมีท่านรองเลขาธิการพระราชวัง ฝ่ายกิจกรรมพิเศษ เป็นผู้จัดการของโรงเรียนและได้รับการสนับสนุนงบประมาณบางส่วนจากองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย และกลุ่มบริษัทชินวัตรฯ จัดตั้งสถานีผ่านดาวเทียมเพื่อบroadcastการเรียนการสอนและรายการทางการศึกษา ณ โรงเรียนวังไกลกังวล ซึ่งได้ทดลองออกอากาศตั้งแต่วันที่ 5 ธันวาคม 2538 เป็นต้นมา (ไพรัช รัชพงษ์ 2540 : 22) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาระดับมัธยมศึกษาของโรงเรียนในภูมิภาคต่าง ๆ ให้ได้มาตรฐานใกล้เคียงกัน รวมทั้งแก้ปัญหาการขาดแคลนครูระดับมัธยมศึกษา สนับสนุนให้ทุกโรงเรียนในทุกสังกัดเกิดความคล่องตัวในการขยายโอกาสทางการศึกษาออกไปให้แก่ประชาชนในวงกว้างและเป็นแนวทางในการประชาสัมพันธ์ การนำเสนอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการศึกษา การชี้แจงนโยบายทางด้านการศึกษาให้แก่หน่วยงานต่าง ๆ และประชาชนได้รับทราบข้อมูลได้อย่างรวดเร็วทันเหตุการณ์ ส่วนการศึกษาทางไกลของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยนั้นมีการสอนทางไกลอยู่แล้วหลายสถาบัน เช่น มหาวิทยาลัยรามคำแหง มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต เป็นต้น ซึ่งการสอนผ่านสื่อทางไกลในประเทศที่ผ่านมา การเรียนการสอนผ่านสื่อทางไกลส่วนมากจะเป็นรูปแบบของการสื่อสารทางเดียว (One - way Communication) แต่ในปัจจุบันด้วยความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีการสื่อสาร เทคโนโลยีคมนาคม ตลอดจนเทคโนโลยีการศึกษา ทำให้โครงการการสอนทางไกลในระดับบัณฑิตศึกษาเป็นการศึกษาทางไกลที่มีการตอบโต้ระหว่างครูและนักเรียนได้ (ไพรัช รัชพงษ์ 2540 : 23) พร้อมทั้งสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับโครงการการศึกษาทางไกลหรือรูปแบบการสอนทางไกลของทบวงมหาวิทยาลัย ที่เรียกว่า โครงการขยายวิทยาเขตสารสนเทศของมหาวิทยาลัยไปในส่วนภูมิภาค หรือบางครั้งเรียกกันย่อๆ ว่า โครงการวิทยาเขตสารสนเทศ โดยได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 8 ตุลาคม 2539 ซึ่งโครงการดังกล่าวมีระยะเวลาการดำเนินงานอยู่ 3 ปี ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2539 มาจนถึงปีงบประมาณ 2541 ด้วยงบประมาณหลายพันล้านบาท

การดำเนินการในโครงการนี้จะประกอบด้วยการจัดสร้างทางด่วนสารสนเทศทางการศึกษา และติดตั้งระบบการเรียนการสอนทางไกลในมหาวิทยาลัยหรือสถาบันหลักที่เป็นแม่ข่ายให้ครบทั้ง 22 แห่ง และในวิทยาเขตลูกข่ายอีกจำนวนทั้งสิ้น 30 จังหวัด โดยใช้เครือข่ายเส้นใยแก้วนำแสง ส่วนการปรับปรุงเครือข่ายภายในมหาวิทยาลัย (Campus Network) ให้สามารถสื่อสารกันได้ ในระหว่างคณะ แขนงวิชา ภาควิชา ด้วยเครือข่ายเส้นใยแก้วนำแสงเช่นกัน เพื่อให้สามารถติดต่อสื่อสารข้อมูลวิชาการและการวิจัย ตลอดจนติดตั้งระบบวีดิทัศน์เมื่อต้องการ (Video on Demand) หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าวีดิทัศน์ตามประสงค์ (สุรัชย์ สิกขามันตจิต. 2542 : 2) เพื่อให้บัณฑิตนักศึกษามีสามารถทบทวนบทเรียนได้ตลอดเวลาด้วยตนเองตามความต้องการ

จากผลการดำเนินงานตามโครงการนี้ผลที่ได้เห็นได้ชัดเจนอีกประการหนึ่งของโครงการ นอกเหนือจากการดำเนินการเพื่อเป็นการขยายโอกาสทางการศึกษาไปสู่ภูมิภาคตามเป้าหมาย แผนพัฒนาฯ แห่งชาติ ฉบับที่ 8 ที่มุ่งเน้นในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อรองรับการพัฒนาประเทศแล้ว เมื่อพิจารณาในแง่ของการบริหารการศึกษาแล้วจะพบว่า โครงการนี้จะเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญของการใช้ทรัพยากรร่วมกันระหว่างมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในประเทศไทย กล่าวคือ การศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาในประเทศไทยได้มีการพัฒนามาเป็นลำดับอย่างต่อเนื่อง แต่เท่าที่ผ่านมามีการพัฒนาจะเป็นลักษณะที่แต่ละมหาวิทยาลัยจะพัฒนาขึ้นมาเอง โดยใช้ทรัพยากรของแต่ละมหาวิทยาลัยเป็นหลัก แต่จากจุดเริ่มต้นของโครงการนี้ที่เป็นเสมือนกับการรวมเอา มหาวิทยาลัยและสถาบันอุดมศึกษาหลาย ๆ แห่งเข้ามามีส่วนในการพัฒนาระบบการศึกษาทางไกลร่วมกัน ทำให้มองเห็นแนวโน้มอย่างหนึ่งว่า ในอนาคตรูปแบบการจัดการศึกษาทางไกลในประเทศไทย จะอยู่ในรูปแบบที่เป็นการพัฒนาร่วมกันระหว่างมหาวิทยาลัยและสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ มากยิ่งขึ้นและจะมีการแบ่งปันตลอดจนมีการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ร่วมกัน แนวทางในการพัฒนาร่วมกันดังกล่าวน่าจะเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน การพัฒนารูปแบบการศึกษาทางไกลเพื่อขยายโอกาสทางการศึกษาไปสู่ภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศ แต่ในทำนองเดียวกัน โครงการนี้จะสัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ก็ด้วยความร่วมมืออย่างจริงจังจากทุกมหาวิทยาลัยและสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ เพื่อยังผลให้เกิดเป็นมิติใหม่ในการเปิดประตูไปสู่การพัฒนาการศึกษาในระดับอุดมศึกษาของชาติร่วมกันของมหาวิทยาลัยและสถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งและยังจะเป็นการเอื้ออำนวยให้การศึกษาทางไกลของประเทศไทย มีความก้าวหน้าทัดเทียมกับนานาประเทศที่ได้มีการนำการศึกษาทางไกลมาใช้เป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาการศึกษาของชาติในที่สุด ขณะเดียวกันแต่ละมหาวิทยาลัยเองก็สามารถจะพัฒนาระบบการศึกษาทางไกลของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สุรัชย์ สิกขามันตจิต. 2542 : 4)

การดำเนินการดังกล่าวได้ดำเนินการโดยใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ต (Internet) ซึ่งเป็นเครือข่ายที่เชื่อมต่อเครือข่ายคอมพิวเตอร์ทั่วโลกและด้วยศักยภาพของอินเทอร์เน็ตที่นับวันเทคโนโลยีที่ใช้อยู่บนอินเทอร์เน็ตจะทวีความสามารถในการรวมสื่อทุกอย่าง เช่น ตัวหนังสือ รูปภาพ เสียงและวีดิทัศน์เข้าไว้ด้วยกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อใช้ประโยชน์ในการทำงานได้มากขึ้น ประกอบกับแนวโน้มการขยายตัวของโครงสร้างพื้นฐานด้านโทรคมนาคมของประเทศที่กำลังจะมีมากขึ้นในอนาคต ไม่ว่าจะเป็นการให้สัมปทานแก่เอกชนในโครงการดาวเทียม เป็นต้น

จากการศึกษาค้นคว้าอย่างเป็นระบบจากกล่าวได้ว่า ในระยะต่อไปรูปแบบของการศึกษาทางไกลแบบ 2 ทาง โดยการใช้สื่อผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตน่าจะเข้ามามีบทบาทต่อการศึกษาทางไกลเป็นอย่างมาก โดยจะสามารถใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนทางไกลที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดอีกประเภทหนึ่งและมีมีจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตมากขึ้น ไอดีซี (IDC : International Data Corporation) ได้ประมาณการว่า ในปี ค.ศ. 1994 จะมีจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตทั่วโลกประมาณ 38 ล้านคน และจะเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนประมาณ 56 ล้านคน ในปลายปี ค.ศ. 1995 พร้อมทั้งคาดการณ์ว่าจะมีผู้ใช้มากถึง 200 ล้านคน ภายในปี ค.ศ. 1999 ซึ่ง จะทำให้ค่าบริการของอินเทอร์เน็ตอาจจะถูกลง ซึ่งจะเป็นการเปิดโอกาสให้มีการนำอินเทอร์เน็ตเข้ามาใช้ในงานด้านการศึกษาได้มากยิ่งขึ้น

จากสภาพสถานการณ์ปัจจุบันของโลกในยุคโลกาภิวัตน์ (Gobalization) ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) โดยเฉพาะเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ (Computer) และโทรคมนาคม (Telecommunication) ทำให้มนุษย์ในยุคนี้สามารถเอาชนะข้อจำกัดด้านเวลา ระยะทางหรือสภาพภูมิศาสตร์ได้ ซึ่งก็ให้เกิดผลกระทบเป็นอย่างมากต่อการใช้เทคโนโลยีเพื่อระบบการศึกษา อันจะทำให้การศึกษาทางไกลแพร่กระจายและเจริญเติบโตได้ พร้อมทั้งจะเป็นการเปิดโอกาสทางการศึกษาให้แก่ประชาชนโดยทั่วถึงกัน

การศึกษาทางไกลนั้น มีการนำมาใช้ทั้งในมหาวิทยาลัยเปิดและมหาวิทยาลัยปิดตลอดจนมีหลักสูตรกระบวนการเรียนการสอนได้หลากหลายสาขาวิชาทั้งด้านภาษาศาสตร์ ด้านวิทยาศาสตร์ ด้านศิลปศาสตร์ หรือทางด้านวิศวกรรมศาสตร์ ดังตัวอย่างที่ได้กล่าวมาประเทศที่พัฒนาแล้ว อาทิ สหราชอาณาจักร หรือสหรัฐอเมริกา ที่ได้ริเริ่มมาก่อน จนมาถึงประเทศที่กำลังพัฒนา เช่น ในทวีปแอฟริกา และหลายโครงการก็มีลักษณะเป็นการร่วมมือกันระหว่างประเทศ ซึ่งนับตั้งแต่มีระบบการศึกษาทางไกลใช้แพร่หลายมา ก็เป็นการช่วยกระตุ้นให้พลเมืองเกิดการเรียนรู้และเพิ่มศักยภาพการพัฒนาบุคลากรของประเทศได้เป็นอย่างดี

สำหรับประเทศไทยนั้น รัฐบาลได้เล็งเห็นความสำคัญของการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอยู่ในระดับมาก ดังที่จะเห็นได้จากการที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติรับในหลักการของนโยบายไอที 2000 ซึ่งใจความของภารกิจหลักประการหนึ่งในสามประการของนโยบายไอที 2000 ก็คือ การลงทุนพัฒนาคุณภาพของพลเมือง ได้แก่ การสร้างให้พลเมืองอ่านออกเขียนได้ และบุคลากรมีทักษะทางเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างเพียงพอ

นอกจากนั้น ยังมีประเด็นที่สำคัญตอนหนึ่งกล่าวถึงการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ไว้ว่า จุดอ่อนทางด้านการบริการการศึกษาที่ประเทศกำลังเป็นอยู่อาจจะแก้ไขได้อย่างมีประสิทธิภาพ และไม่ต้องลงทุนมากนักด้วยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศการศึกษาทางไกลที่ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น สื่อประสมหรือมัลติมีเดีย (Multi - media) สื่อวีดิทัศน์ที่ผู้ส่งสารและผู้รับสารสามารถคุยกันได้ (Video Conference) หรือ การใช้อินเทอร์เน็ต (Internet) เป็นต้น ซึ่งสามารถพัฒนาการศึกษาและการฝึกอบรมให้แก่เด็กนักเรียนในโรงเรียนและนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาทั้งยังสามารถให้บริการการศึกษาต่อเนื่องแก่ผู้ใหญ่เพื่อพัฒนาทักษะและความรู้ให้ทันสมัยยิ่งขึ้นไปอีก

การเรียนการสอนทางไกลของประเทศไทยได้มีการพัฒนาเป็นขั้นตอนมาอย่างต่อเนื่อง จากการที่ใช้การเรียนการสอนผ่านสื่อทางไกลที่เป็นการสื่อสารทางเดียว ก็เริ่มมีโครงการที่เป็นการศึกษาทางไกลแบบ 2 ทาง ที่มีการตอบโต้ระหว่างครูกับนักเรียนได้ เช่น โครงการการศึกษาสายสามัญด้วยระบบทางไกลผ่านดาวเทียมของกรมสามัญศึกษาที่มีโครงการร่วมมือกันกับทำนบสงเคราะห์การพระราชวัง ฝ่ายกิจกรรมพิเศษ และบริษัทชินวัตร ฯ หรือในสถาบันการศึกษาก็ได้มีการดำเนินการสอนทางไกลผ่านสื่อดาวเทียม โมโครเวฟ เส้นใยแก้วนำแสงและโครงการใหม่ที่คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติให้ดำเนินการแล้ว คือ โครงการศึกษาทางไกลของทบวงมหาวิทยาลัยที่กำลังดำเนินการสร้างทางด่วนสารสนเทศและติดตั้งระบบการเรียนการสอนผ่านสื่อทางไกลในมหาวิทยาลัยแม่ข่ายและวิทยาเขตลูกข่ายทั่วประเทศ นอกจากนั้นการศึกษาทางไกลยังสามารถใช้รูปแบบการสอนผ่านสื่อคอมพิวเตอร์ (Computer) หรืออินเทอร์เน็ต (Internet) ซึ่งมีแนวโน้มที่จะแพร่หลาย และทวีความสำคัญมากขึ้นเรื่อย ๆ เมื่อการใช้อินเทอร์เน็ต กระจายไปในวงกว้างมากขึ้นทั่วประเทศและมีราคาถูกลง (ไพรัช รัชพงษ์, 2540 : 47 - 49)

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยตลอดจนการเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทางในประเทศสามารถสรุปได้ว่าการศึกษาทางไกลแบบ 2 ทางมีจุดเด่นที่เป็นประโยชน์ต่อกระบวนการจัดการศึกษาในระดับมาก โดยเฉพาะสำหรับประเทศไทย ที่การกระจายการศึกษายังกระจุกตัวอยู่ในเมืองใหญ่ยังไม่ทั่วถึงครอบคลุมทั้งประเทศ การศึกษาทางไกลจะทำให้เกิดความเสมอภาคทางการศึกษาได้ และยังสามารถพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนไปในทางที่ดีขึ้น พร้อมทั้งช่วยลดปัญหาการขาดแคลนครู คณาจารย์ บางสาขา และยังสามารถส่งเสริมให้เกิดการศึกษาตลอดชีวิต ทำให้สามารถเพิ่มคุณภาพของประชากรได้เป็นจำนวนมาก อย่างไรก็ตามข้อพึงระวังของการใช้ระบบการศึกษาทางไกลแบบ 2 ทาง ก็คือ ทำอย่างไรที่จะบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด หรือประหยัดงบประมาณการลงทุนในช่วงเริ่มต้นที่ค่อนข้างสูงในด้านเครื่องมือและเทคโนโลยี รวมทั้งโครงสร้างพื้นฐานด้านโทรคมนาคมที่ไม่เพียงพอและที่สำคัญอย่างยิ่งคือ จะมีการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้อย่างไร โดยเฉพาะรูปแบบการสอนทักษะด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะทางการพูดนั้นกล่าวได้ว่ามีความสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุด เพราะการพูดมีความสำคัญกับทุก ๆ คน

2.8.2 รูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทางในต่างประเทศ

การสอนทางไกลในต่างประเทศมีรูปแบบการสอนที่น่าสนใจมากซึ่งจากผลการศึกษา ค้นคว้าเอกสาร ตำรา ตลอดจนการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการสอนทางไกล ตลอดจนการพัฒนา รูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในต่างประเทศแล้ว มีประเด็นที่น่าสนใจกระบวนการ พัฒนาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ดังต่อไปนี้

ประเทศอังกฤษได้ออกแบบ ระบบ และจัดให้มีการสอนทางไกลมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1969 โดยใช้กับมหาวิทยาลัยระบบเปิด (Open University) ซึ่งได้ใช้สอนในระดับปริญญาตรีและปริญญาโท โดยมีบางวิชาในระดับปริญญาโทเป็นวิชาทางการผลิต (Manufacturing) และการประยุกต์ใช้ คอมพิวเตอร์ในงานอุตสาหกรรม เทคโนโลยีการสอนทางไกลที่ใช้ในสมัยนั้นเป็นการเผยแพร่ภาพ และเสียงทางโทรศัพท์และวิทยุ นอกเหนือจากเอกสารและเทปบันทึกภาพต่าง ๆ ต่อมาในระหว่างปี ค.ศ. 1987 – 1990 สถาบันวิศวกรไฟฟ้า (IEE : Institute of Electrical Engineers) แห่งสหราชอาณาจักร ได้ให้ความสนใจและให้บริการการสอนผ่านสื่อทางไกลแก่สมาชิกและบุคคลทั่วไปทาง สาขาวิศวกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้วิธีบันทึกเทปที่มหาวิทยาลัยแอสตันในเมืองเบอร์มิงแฮม และมหาวิทยาลัยยอร์ก จากนั้นในปี ค.ศ. 1991 ได้เริ่มใช้คอมพิวเตอร์ช่วยฝึกปฏิบัติ (CBT : Computer – Based Training) ทำให้เริ่มมีลักษณะโต้ตอบ (Interactive) และคาดว่าในไม่ช้าระบบ สื่อประสม (Multi-media) ซึ่งก็ใช้คอมพิวเตอร์เช่นเดียวกันจะเข้ามาแทนที่ เพราะสามารถสื่อสารได้ ทั้งตัวอักษร เสียง ภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหว รวมทั้งมีลักษณะโต้ตอบได้ด้วย ซึ่งวิชาที่สอนได้แก่ การสื่อสาร วิศวกรรมซอฟต์แวร์ การบริหารสำหรับวิศวกร กฎการปฏิบัติงานและความปลอดภัย ซึ่งรวมถึงเรื่องความปลอดภัยของคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าด้วย นอกจากนี้มหาวิทยาลัยปีตบางแห่ง เช่น มหาวิทยาลัยเบรดฟอร์ด ได้มีการเสนอแนวทางการสอนหลักสูตรปริญญาโทด้านวิศวกรรม คลื่นวิทยุ (RF Engineering) แบบทางไกลโดยใช้เครือข่ายคอมพิวเตอร์และคอมพิวเตอร์ช่วย ออกแบบ (CAD : Computer-Aided Design) ช่วยการฝึกปฏิบัติให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ส่วนในสหรัฐอเมริกา การศึกษาทางไกลจะมีลักษณะที่มากมายและหลากหลายมาก อาทิ ภาควิชาพัฒนาวิชาชีพวิศวกร (Department of Engineering Professional Development) ของมหาวิทยาลัยวิสคอนซินที่เมืองเมดิสัน มีการสอนภาษาญี่ปุ่นทางไกลแก่นักศึกษาวิศวกรรม ศาสตร์ มาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1968 โดยนอกจากการใช้ตำราแล้ว ยังมีการประชุมทางไกลด้วยเสียงที่ได้ตอบกันได้ อีกทั้งยังมีการใช้ระบบการศึกษาทางไกล (Distance Learning) โดยความร่วมมือกับ มหาวิทยาลัยในต่างประเทศเพื่อสอนทางไกลไปยังเม็กซิโก ทวีปยุโรป และทวีปเอเชีย เป็นต้น

นอกจากนั้น มหาวิทยาลัยโคโลราโด มหาวิทยาลัยจอร์จเมสันและมหาวิทยาลัยไรซ์ ได้ร่วมมือกันจัดหลักสูตรระดับปริญญาตรีวิศวกรรมไฟฟ้า สาขาการประมวลสัญญาณดิจิทัล แบบทางไกล โดยจัดเป็นภาคปฏิบัติให้นักศึกษาได้ฝึกทดลองทั้งนี้เพื่อเป็นการแบ่งทรัพยากรบุคคล และเครื่องมือเครื่องใช้ร่วมกัน และใช้เทคโนโลยีการสอนทางไกล โดยอาศัยระบบเครือข่าย อินเทอร์เน็ตซึ่งช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายได้มาก โดยเทคโนโลยีดังกล่าวมีส่วนประกอบ ดังต่อไปนี้

1. ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ และกลุ่มข่าวสาร (E - mail and Newsgroups) เพื่อใช้ในการส่งคำถามและตอบคำถามระหว่างอาจารย์กับนักศึกษาและนักศึกษากับนักศึกษาด้วย

2. โฮมเพจ (Homepage) โดยใช้เบราว์เซอร์ (Browser) ที่ชื่อโมเสก (Mosaic) ซึ่งจะเป็นซอฟต์แวร์ที่เกิดก่อนเน็ตเคป (Netscape) และเอ็กซ์พลอเรอร์ (Explorer) เพื่อสนับสนุนการสอน โดยเน้นรายละเอียดภาคปฏิบัติ ฐานข้อมูล เอกสารการเรียนการสอน แนวทางการเขียนรายงาน และรายการคำตอบของคำถามที่นักศึกษามักจะถาม (FAQ : Frequently Asked Questions)

3. การใช้ซอฟต์แวร์ที่ชื่อแมทแล็บ (matlab) ซึ่งเป็นโปรแกรมสำเร็จรูปแบบมาตรฐานสำหรับการศึกษาและวิจัยด้านการประมวลสัญญาณดิจิทัลในการฝึกภาคปฏิบัติ ซึ่งในการสอน นักศึกษาจะถูกจัดแบ่งเป็นกลุ่ม ซึ่งโดยปกติจะเป็นการรวมกลุ่มของนักศึกษาต่างมหาวิทยาลัยและก่อนการลงมือปฏิบัติจะมีเทปบันทึกภาพอธิบายให้เข้าใจทฤษฎีและแนวทางการทดลองเสียก่อน

นอกจากนั้น มหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด ยังมีเครือข่ายโทรทัศน์เพื่อการสอน (SITN : Stanford University Instructional Television Network) ซึ่งก่อตั้งมาเป็นเวลานาน 25 ปีแล้ว โดยทำหน้าที่แพร่ภาพหลักสูตรวิศวกรรมศาสตร์และวิทยาการคอมพิวเตอร์ เพื่อใช้ในการสอน นักศึกษาที่ทำงานอยู่ตามบริษัทที่อยู่ภายในรัศมีแพร่ภาพโดยไม่จำเป็นต้องเดินทางมาเรียนที่มหาวิทยาลัย ส่วนนักศึกษาที่อยู่นอกรัศมีการแพร่ภาพนั้นสามารถติดต่อขอซื้อเทปบันทึกภาพการสอนได้ นอกจากนี้ยังจัดเทปบันทึกภาพการสอนไว้ในห้องสมุด เพื่อให้นักศึกษาที่อยู่ภายในมหาวิทยาลัยมาขยืมได้ซึ่งทางห้องสมุดจะเก็บเฉพาะเทปการสอนสองสัปดาห์ล่าสุดเท่านั้น เนื่องจากข้อจำกัดด้านที่เก็บเทปบันทึกภาพการสอนทำให้ต้องมีการลบทิ้งเพื่อบันทึกใหม่และการบันทึกระบบการสอนจะทำจากห้องเรียนปกติซึ่งมีประมาณ 10 ห้องเรียน โดยในปัจจุบันทางมหาวิทยาลัยกำลังปรับปรุงเพื่อใช้ระบบที่เรียกว่า การศึกษาเมื่อต้องการ (EOD : Education on Demand) ซึ่งเรียกว่าเป็นเครือข่ายการสอนโดยใช้สื่อประสม (SMIN : Stanford Multimedia Instructional Network) ทั้งนี้เพื่อลดภาระการส่งเทปบันทึกภาพและเพิ่มการใช้สื่อประสม กล่าวคือการบันทึกภาพจากการสอนจริงในห้องเรียนลงในคอมพิวเตอร์ที่เรียกว่า เซิร์ฟเวอร์กลาง (Central Server) โดยมีการบีบอัดสัญญาณแบบดิจิทัล ซึ่งขณะเดียวกันก็จะแพร่ภาพดังกล่าวแบบทันที (Real Time) ให้แก่นักศึกษา เมื่อกระบวนการสอนจบลง นักศึกษาไม่จำเป็นต้องสั่งซื้อเทปบันทึกภาพการสอนแต่สามารถจะเรียกดูได้จากเซิร์ฟเวอร์ผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ทุกเวลาที่นักศึกษาต้องการ ส่วนรูปแบบการศึกษาทางไกลที่ทันสมัยและเป็นระบบที่กว้างไกลทั่วทั้งรัฐคือ รัฐนอร์ทคาโรไลนา (North Carolina) เชื่อมต่อมหาวิทยาลัยและโรงเรียนกว่า 150 แห่ง ในปี ค.ศ. 1994 และคาดว่าจะครอบคลุมได้ถึงจำนวน 1,000 แห่ง ซึ่งการบริการสอนผ่านสื่อทางไกล (DLS : Distance Learning Service) เป็นบริการหนึ่งในหลายบริการที่วิ่งอยู่บนทางด่วนสารสนเทศนอร์ทคาโรไลนา (NCIH : North Carolina Information Superhighway) ซึ่งนับเป็นโครงการทางด่วนสารสนเทศที่ใช้อัตราความเร็วของข้อมูลล่าสุดถึง 622 เมกะบิตต่อวินาที (ล้านบิตต่อวินาที) และคาดว่าจะขยายขึ้นไปถึงกิโลบิตต่อวินาที (พันล้านบิตต่อวินาที) ในที่สุด

สำหรับมหาวิทยาลัยระบบปิด ที่เปิดสอนทางไกลก็มีสถาบันเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งฮอกไกโด (HIIT : Hokaido Institute of Information Technology) ตั้งอยู่ในบริเวณโครงการสามเหลี่ยมวิจัยเหนือ (Research Triangle North Project) ซึ่งอยู่ในระหว่างเมือง 3 เมือง ได้แก่ ซัปโปโร ฮิโตะเซ และอิเทชิ ในเกาะฮอกไกโด สถาบันดังกล่าวทำหน้าที่บริหารเครือข่ายการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมชื่อว่าเครือข่ายไพน์ (PINE – NET : Satellite - Aided Education Network) โดยมีศูนย์กลางการบรรยายเพื่อแพร่ภาพสดจากสถาบันเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งฮอกไกโด ไปยังห้องเรียนทั่วประเทศญี่ปุ่นจำนวน 21 แห่ง ซึ่งรวมถึงมหาวิทยาลัยคอมพิวเตอร์พัฒนาอิเล็กทรอนิกส์ (EDC : Electronics Development Computer Colleges) จำนวน 11 แห่ง อยู่ด้วย โดยห้องเรียนแต่ละจุดจะประกอบด้วยอุปกรณ์รับสัญญาณจากดาวเทียมเพื่อแพร่ภาพและเสียงของผู้บรรยายและนักศึกษาจะดูจากจอภาพโทรทัศน์หรือจากจอภาพคอมพิวเตอร์ก็ได้ โดยจะใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ในห้องเรียนเชื่อมต่อเป็นข่ายงานบริเวณเฉพาะที่ (LAN : Local Area Network) ซึ่งนักเรียนแต่ละคนจะได้ใช้เครื่องคอมพิวเตอร์หนึ่งเครื่องมีระบบคอมพิวเตอร์ช่วยการสอน (CAL : Computer – Aided Instruction) เพื่อที่จะทำหน้าที่ตามลำดับดังต่อไปนี้

1. เพื่อแสดงเนื้อหาที่สอน
2. เพื่อตอบคำถามของนักเรียน
3. เพื่อวิเคราะห์การตอบคำถามของนักเรียน
4. เพื่อแสดงภาพนิ่ง

สำหรับระบบการทำงานนอกจากจะใช้ดาวเทียมในการแพร่ภาพและเสียงผู้บรรยายแล้วทางโครงการได้ใช้ระบบเครือข่ายบริการสื่อสารร่วมระบบดิจิทัล (ISDN : Integrated Services Digital Network) ช่วยอีกด้วย เพื่อเป็นการประหยัดช่องสัญญาณดาวเทียม โดยเฉพาะกรณีที่รับสัญญาณคำถามและภาพนิ่งจากนักศึกษากลับไปยังศูนย์ที่เกาะฮอกไกโด (Welcome to HIIT. 1995) ขณะนี้ทางผู้ดำเนินงานของสถาบันเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งเกาะฮอกไกโด (HIU : Hokkaido Information University) ได้จัดตั้งห้องเรียนเครือข่ายขึ้นใกล้ๆ กับที่ตั้งของสถาบันเพื่อยกระดับการศึกษาเป็นมหาวิทยาลัย ปัจจุบันโครงการทั้งหมดมีจุดรับสัญญาณจำนวน 21 จุด รวมจำนวนห้องเรียนทั้งสิ้น 40 ห้องเรียน

ฉะนั้นหากห้องเรียนหนึ่ง ๆ สอนนักเรียนได้ประมาณ 30 - 50 คน ก็สามารถสอนนักเรียนได้ประมาณ 1,200 – 2,000 คน ในเวลาเดียวกัน ส่วนที่มหาวิทยาลัยเคโอ (Keio University) ได้ร่วมมือกับบริษัทโทรเลขและโทรศัพท์แห่งญี่ปุ่น (NTT : Nippon Telegraph and Telephone Corporation) ทำการติดตั้งเครือข่ายลักษณะทางด่วนสารสนเทศเพื่อการศึกษาและทางการแพทย์เชื่อมต่อกัน 4 วิทยาเขตกับศูนย์วิจัยของบริษัทโทรเลขและโทรศัพท์แห่งญี่ปุ่นกับหอประชุมไคดันเรน (Keidanren Hall) โดยใช้เทคโนโลยีใหม่ล่าสุดคือเอทีเอ็ม (ATM : Asynchronous Transfer Mode) ที่มีอัตราเร็วประมาณ 156 เมกะบิตต่อวินาที ทำให้มีคุณภาพและลักษณะการทำงานคล้ายกับทางด่วนสารสนเทศบนออร์ธอโรไลนา ซึ่งสามารถครอบคลุมระบบการให้บริการได้ดังต่อไปนี้

1. การบริการด้านการแพร่ภาพการบรรยายทั้งแบบสดและเรียกศึกษาเมื่อต้องการ
2. การค้นหาเพื่อเรียนด้วยตนเอง เช่น จากซีดีรอม หรือจากเซิร์ฟเวอร์ เป็นต้น
3. การให้บริการในลักษณะสัมมนาเป็นกลุ่มระหว่างนักศึกษาต่างวิทยาเขตกัน
4. การให้บริการตลอดจนการจัดทำเอกสารประกอบการเรียนการสอน

นอกจากนี้ประเทศที่กำลังพัฒนาก็ตระหนักถึงความสำคัญของระบบการศึกษาทางไกล โดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เช่น ดาวเทียม และเส้นใยนำแสง เช่น ในแอฟริกาก็ได้ให้ความสำคัญ และได้มีการดำเนินการสอนผ่านดาวเทียมโดยโครงการนี้ได้เริ่มต้นเมื่อเดือนเมษายน ปี ค.ศ. 1994 ระหว่างมหาวิทยาลัยซิมบับเว ของประเทศซิมบับเวกับมหาวิทยาลัยไนโรบี ประเทศเคนยา และมหาวิทยาลัยเท็กซัส เอ แอนด์ เอ็ม แห่งเท็กซัส เอ แอนด์ เอ็ม แห่งสหรัฐอเมริกา โดยใช้ดาวเทียมอินเทลแซท 603 มีการทดลองสอนด้านเกษตรกรรมเทคโนโลยีชีวภาพ รวมทั้งการสัมมนาด้านควบคุมแมลงทำลายพืช และวิธีการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร เป็นต้น

จากการศึกษาการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในต่างประเทศแล้วจะเห็นได้ว่ามีรูปแบบการจัดการศึกษาทางไกลทั้งในมหาวิทยาลัยระบบเปิดและมหาวิทยาลัยระบบปิด และมีการใช้หลักสูตรสำหรับในการสอนทางไกลอย่างหลากหลายในสาขามนุษยศาสตร์ เช่น ภาษาศาสตร์ อักษรศาสตร์ เป็นต้น ส่วนในสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีก็มีการสอนทางไกลอยู่หลายสาขาวิชา เช่น วิศวกรรมศาสตร์ วิทยาการคอมพิวเตอร์ เกษตรกรรม และการแพทย์ เป็นต้น สำหรับสื่อและเทคโนโลยีที่ใช้ ได้แก่ ตำรา เทปเสียง เทปภาพ คอมพิวเตอร์ช่วยฝึกหัดหรือคอมพิวเตอร์การสอน (CI : Computer Instruction) สื่อประสมด้วยคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต การแพร่ภาพด้วยโทรทัศน์ การใช้ดาวเทียมและเส้นใยแก้วนำแสง รวมถึงการใช้ทางด่วนสารสนเทศ ซึ่งมีการจัดการศึกษาทางไกลทั้งในประเทศที่พัฒนาแล้วและประเทศที่กำลังพัฒนาและหลายโครงการมีลักษณะร่วมมือกันระหว่างประเทศซึ่งกำลังดำเนินการขยายผลอยู่ในขณะนี้ดังนั้นจึงอาจสรุปได้ว่าการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในต่างประเทศนั้นมีการขยายตัวไปอย่างรวดเร็ว และมีการพัฒนารูปแบบการสอนมาโดยตลอดอย่างเป็นระบบ ซึ่งรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ดังกล่าวกำลังเป็นที่สนใจและนิยมนำมาปรับใช้กับการจัดการศึกษาของแต่ละประเทศซึ่งแนวคิดและรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง นี้กำลังได้รับการเผยแพร่และขยายผลไปทั่วโลก

2.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศและต่างประเทศ

การศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องอย่างในด้านรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง นั้นมีการศึกษาวิจัยอยู่ต่างประเทศโดยสามารถสรุปผลการศึกษางานวิจัยออกเป็นด้านต่าง ๆ หลายด้าน เช่น ด้านประโยชน์ของการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ด้านความต้องการการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง เจตคติและความพึงพอใจ ผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เรียนทางไกลแบบ 2 ทาง กับผู้เรียนที่เรียนในห้องแบบปกติ ตลอดจนการออกแบบโปรแกรมการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ซึ่งผลการวิจัยมีดังต่อไปนี้

จากการศึกษาวิจัยของ อิบราฮิม (Ibrahim. 1995) ซึ่งได้ทำการวิจัยถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์และมีผลต่อการใช้เทคโนโลยีในการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ผลการศึกษาค้นพบว่า เจตคติของผู้สอนมีอิทธิพลต่อการใช้เทคโนโลยีในการสอนทางไกลและผู้สอนมีความเชื่อว่าการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง จะเป็นประโยชน์และช่วยให้ผลลัพธ์ทางการเรียนของนักเรียนดีขึ้น

นอกจากนั้น โซเร็นเซน (Sorensen. 1994) ได้ประเมินเจตคติผู้เรียนที่มีต่อการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง โดยใช้สื่อโทรทัศน์ซึ่งผลของการศึกษาพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจในการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง และความพึงพอใจนั้นมีความแตกต่างกันอยู่บ้างระหว่างเพศชายกับเพศหญิงและระหว่างความแตกต่างของวัยแต่ไม่มีความแตกต่างทางด้านประสบการณ์ในการศึกษาทางไกลซึ่งแตกต่างจากผลการวิจัยของบาร์เกอร์และแบนนอน (Barker and Bannan. 1992) ซึ่งได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในฮาวาย (Hawaii) ซึ่งผลของการศึกษาค้นพบว่าผู้สอนมีความพอใจในการสอนทางไกลสูงมาก

สำหรับผลการศึกษาค้นคว้าของโคร์ลิน (Koerlin. 1996) ซึ่งได้ทำการศึกษาอิทธิพลของการใช้เทคโนโลยีการสอนทางไกล พบว่า รูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง มีการใช้อย่างกว้างขวางและมีประโยชน์อย่างมากต่อการศึกษา ส่วนผลการศึกษาค้นคว้าของอัลเลน (Allen. 1995) ที่ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจของนักเรียนและครูที่สอนโดยใช้วีดิทัศน์ (Videobase) กับวิธีสอนโดยใช้สื่อสารร่วมกันทางโทรทัศน์ (Interactive Television) และวิธีสอนแบบปกติ ซึ่งผลของการศึกษาค้นพบว่า นักเรียนที่เรียนจากวีดิทัศน์มีความพึงพอใจวิธีการสอนมากกว่าการเรียนที่สอนโดยการสื่อสารร่วมกันทางโทรทัศน์แต่ความพึงพอใจของนักเรียนไม่ได้แตกต่างไปจากการสอนตามปกติ เมื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของครูระหว่างการสอนโดยใช้วีดิทัศน์กับการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง โดยวิธีการใช้การสื่อสารร่วมกันทางโทรทัศน์ (Interactive Television) และการสอนปกติพบว่าครูมีความพึงพอใจในระดับเท่า ๆ กัน

นอกจากนั้นบาร์เกอร์และเบอร์เนตต์ (Barker and Burnett. 1991) ได้ประเมินการสอนทางไกลในการสอนวิชาแคลคูลัส สำหรับนักศึกษาในชั้นปีที่ 1 โดยใช้รูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ไปสู่โรงเรียนที่อยู่ห่างไกลในชนบทจำนวน 11 โรงเรียน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามทั้งอาจารย์และนักเรียน ผลการศึกษาค้นพบว่า ครูและนักเรียนขาดการใช้การสื่อสารร่วมกันซึ่งนักเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 90 ต้องการเรียนแบบปกติ ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ โซเร็นเซน (Sorensen. 1994) ที่ได้ทำการประเมินการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง โดยใช้สื่อโทรทัศน์ผลของการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจในการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง แต่ยังคงมีความต้องการเรียนในห้องเรียนตามปกติมากกว่า ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของเกรย์ (Gray. 1996) ที่ได้ทำการศึกษาค้นคว้าความต้องการเรียนโปรแกรมการสอนทางไกลในระดับปริญญาโทของประเทศสิงคโปร์ โดยทำการวิจัยกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวนทั้งสิ้น 135 คน ที่เคยเรียนโปรแกรมการสอนทางไกลและทำการศึกษาทำกับนักเรียนจำนวน 135 คน ที่กำลังเรียนโปรแกรมการสอนทางไกลเช่นเดียวกัน ผลการศึกษาค้นพบว่า นักเรียนไม่ยอมรับมาตรฐานการสอนทางไกลและส่วนใหญ่มีความต้องการเรียนกับผู้สอนโดยตรงในห้องเรียนตามปกติ

สำหรับผลการศึกษาวิจัยของ วอร์เลย์ (Worley. 1991) ที่ได้ศึกษาวิจัยเจตคติของนักเรียนและเจตคติของผู้สอนที่มีต่อการสอนทางไกล โดยมีวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัยเพื่อต้องการเปรียบเทียบเจตคติของครูและนักเรียนที่มีต่อการสอนทางไกลแบบภาพทางเดียว ส่วนระบบเสียงเป็นแบบ 2 ทาง กับรูปแบบสอนทางไกลแบบภาพ 2 ทาง และระบบเสียงเป็นแบบ 2 ทาง ผลการศึกษาพบว่า ผู้สอนมีความต้องการวิธีการสอนทางไกลแบบภาพและเสียงแบบ 2 ทาง มากกว่าการสอนทางไกลแบบภาพทางเดียวเสียง 2 ทาง ในขณะที่นักเรียนมีเจตคติต่อการสอนทางไกลทั้งสองวิธีไม่แตกต่างกัน และอัลเลน (Allen. 1995) ได้ทำการศึกษาวิจัยความพึงพอใจของนักเรียนและครูที่ใช้วิดีโอเทป (Videobase) กับการสื่อสารร่วมกันโดยใช้โทรทัศน์ (Interactive Television) ในการสอนทางไกลผลของการศึกษาวิจัยพบว่า กลุ่มนักเรียนที่ทำการเรียนจากวิดีโอเทปมีความพึงพอใจว่ากลุ่มนักเรียนที่เรียนจากการสื่อสารร่วมกันโดยใช้โทรทัศน์ ส่วนผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการสอนไม่ได้แตกต่างไปจากการเรียนการสอนตามปกติ สำหรับครูพบว่ามีความพึงพอใจต่อการสอนทางไกลโดยใช้วิดีโอเทปกับโทรทัศน์ไม่แตกต่างกัน

นอกจากนั้น ผลการศึกษาวิจัยของ เกรย์ (Gray. 1996) ที่ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างนักเรียนในสภาพแวดล้อมปกติกับนักเรียนที่เรียนในสภาพแวดล้อมทางการเรียนแบบทางไกล ผลการศึกษาวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้รูปแบบการสอนทางไกลมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเท่ากับนักเรียนที่เรียนแบบปกติ ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของ พีเพิลส์ (Peoples. 1986) ที่ได้ทำการวิจัยเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ที่เรียนทางไกลแบบเสียง 2 ทาง และภาพทางเดียวกับการเรียนการสอนแบบปกติ ซึ่งผลของการศึกษาวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่สอนด้วยรูปแบบการสอนทางไกลแบบเสียง 2 ทาง และภาพทางเดียวไม่แตกต่างไปจากการสอนแบบปกติ ส่วนผลการวิจัยเกี่ยวกับการออกแบบระบบการสอน (Instructional System Design) เกี่ยวกับรูปแบบการสอนทางไกลนั้น เมเดวิทท์ (Medevitt. 1990) ได้ทำการออกแบบการสอนเพื่อพัฒนาบุคลากรในการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง โดยใช้สื่อโทรทัศน์ซึ่งผลของการวิจัยปรากฏว่า การฝึกอบรมครูโดยใช้โปรแกรมการสอนที่ออกแบบขึ้น ส่งผลให้พฤติกรรมการสอนของครูเปลี่ยนแปลงไปเมื่อทำการสอนหน้ากล้องโทรทัศน์ ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ โบซ่า (Boza. 1995) ที่ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการรับรู้ของผู้สอนและนักเรียนที่มีต่อรูปแบบบทเรียนที่ออกแบบให้มีการทำกิจกรรมร่วมกัน สำหรับรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง โดยจุดประสงค์ของการศึกษาคือต้องการอธิบายการรับรู้ของผู้สอนและนักเรียนที่มีต่อรูปแบบบทเรียนที่ออกแบบขึ้น ผลของการวิจัยพบว่า ผู้สอนที่สอนด้วยรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง มีวิธีสอนที่หลากหลายมากกว่าผู้สอนที่สอนในห้องเรียนแบบปกติ ซึ่งสาเหตุดังกล่าวไม่ได้เป็นเพราะการมีประสบการณ์ในการสอนทางไกลหรือเคยได้รับการฝึกอบรมในการสอนทางไกลมาก่อนแต่เกิดจากรูปแบบบทเรียนที่ออกแบบและสร้างขึ้น

สำหรับ คอรัเนทท์ (Cornett. 1995) ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนายุทธวิธีการสอนทางไกลในมหาวิทยาลัย โดยจุดประสงค์ของการศึกษาวิจัยคือ ต้องการพัฒนายุทธวิธีการสอนและรูปแบบการวางแผนการสอนทางไกลในมหาวิทยาลัยอย่างเป็นระบบ ซึ่งการศึกษาวิจัยดังกล่าวได้ยึดเป้าหมายของมหาวิทยาลัยและความสัมพันธ์ของปัจจัยภายนอกที่มีต่อการพัฒนาการสอนทางไกลในมหาวิทยาลัย ผลการวิจัยและพัฒนาพบว่าทำให้การพัฒนาการสอน การตัดสินใจ การวางแผน ตลอดจนการทำงานมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ส่วนการศึกษาวิจัยของ กอสไมร์ (Gosmire. 1995) ที่ได้ทำการวิเคราะห์โปรแกรมการสอนทางไกลในมหาวิทยาลัย เนบราสกา - ลินคอล์น (Nebraska - Lincoln) ผลการศึกษาวิจัยพบว่า การพัฒนาโปรแกรมการบริหารและการทำงานต้องมีการออกแบบ วางแผน เป็นเวลานาน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนในโปรแกรมการสอนทางไกลสูงกว่าหรือเท่ากับนักเรียนที่ได้รับการเรียนการสอนในรูปแบบปกติ นอกจากนี้ มาร์ตินและคณะ (Martin and Others. 1996) ได้ทำการศึกษาโปรแกรมการเรียนการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง เพื่อฝึกอบรมให้กับกองทหารในรัฐฟลอริดา สหรัฐอเมริกา โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ต้องการศึกษาประโยชน์ของการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง
2. ต้องการศึกษาคูณภาพของการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง
3. เพื่อเสนอแนวทางในการสอนทางไกลในอนาคต

ผลของการศึกษาวิจัยพบว่า โปรแกรมการสอนด้วยรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง มีความเป็นไปได้มากแม้จะต้องลงทุนสูง และโปรแกรมการสอนทางไกลแบบ 2 ทางที่เหมาะสม จะต้องได้รับการวางแผน หรือการออกแบบระบบการสอนอย่างเป็นอิสระและมีองค์การบริหาร ตลอดจนการจัดการที่ดีมีประสิทธิภาพจึงจะประสบผลสำเร็จ ซึ่งโปรแกรมการสอนด้วยรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง จะประสบผลสำเร็จได้นั้นจะขึ้นอยู่กับองค์ประกอบต่าง ๆ ดังนี้คือ การทดสอบก่อนเรียน (Pre - test) และการทดสอบหลังการเรียน (Post - test) ตลอดจนองค์ประกอบจากการเลือกกลุ่มผู้เรียน การประเมินรูปแบบการสอน การมีกิจกรรมร่วมกัน รวมถึงคุณลักษณะของรายวิชาที่จะสอนด้วยและจากการศึกษาผลการวิจัยทางด้านการออกแบบระบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ทำให้เห็นว่าการออกแบบการสอนทำให้พฤติกรรมการสอน พฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีการสอนของครูผู้สอนเปลี่ยนแปลงไป การสอน การตัดสินใจ และการวางแผนการสอนมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังส่งผลให้การเรียนรู้ของนักเรียนที่ได้รับการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง สูงกว่าหรือเท่ากับผลการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ อย่างไรก็ตามการออกแบบการสอนต้องมีความเป็นอิสระ ต้องคำนึงถึงความเหมาะสมของโปรแกรมการสอน การทำงานร่วมกันระหว่างครูผู้สอนกับเจ้าหน้าที่ที่ควบคุมอุปกรณ์การสอนทางไกล ต้องมีการบริหารจัดการที่ดี ต้องเลือกกลุ่มผู้เรียน มีการทดสอบก่อนเรียนและหลังการเรียนและให้ความสำคัญกับวิธีการหรือรูปแบบการสอนในแต่ละวิชาตลอดจนการใช้การสื่อสารร่วมกันระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนด้วยกระบวนการจัดการเรียนการสอนด้วยรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง จึงจะประสบผลสำเร็จอย่างแท้จริง

จากการศึกษาผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ทำให้เห็นข้อมูลเชิงประจักษ์และสามารถสรุปได้ว่า รูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง นั้นมีประโยชน์อย่างมากต่อการขยายโอกาสทางการศึกษา อันนำไปสู่การพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะในพื้นที่ที่ห่างไกลความเจริญ แต่ในด้านของผู้เรียนที่ได้เรียนโดยใช้รูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง นั้น แม้ว่าจะมีความพึงพอใจในการเรียนทางไกลแบบ 2 ทาง และผลการเรียนก็ไม่ได้แตกต่างไปจากการสอนแบบปกติ แต่ก็ยังมีผู้เรียนอยู่จำนวนหนึ่งที่มีความต้องการเรียนในห้องเรียนแบบปกติ ดังนั้น การปรับปรุงรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ให้มีประสิทธิภาพและเหมาะสมสำหรับรายวิชาต่าง ๆ โดยเฉพาะรายวิชาที่มีการสอนทักษะด้วย เช่น รายวิชาทักษะการพูด ทักษะการอ่าน ทักษะการฟัง และทักษะการเขียน เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในรายวิชาทักษะการพูดซึ่งถือว่าเป็นรายวิชาทักษะที่มีความสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุด ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงมีความจำเป็นอย่างเร่งด่วนที่จะต้องจัดกระทำโดยดำเนินการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) อย่างเป็นระบบ

3. การวิจัยและพัฒนา

การวิจัยและพัฒนา (Research and Development) หรือเรียกย่อ ๆ ว่า R & D นั้นเป็นรูปแบบการวิจัยและกระบวนการที่เหมาะสมสำหรับการวิจัยเรื่องรูปแบบการสอนทักษะทางการพูดที่เหมาะสมสำหรับการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอตามลำดับ ดังนี้

3.1 การวิจัยและพัฒนา รูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง

การวิจัยและพัฒนา รูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทางในครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการสอนทักษะทางการพูดที่เหมาะสมสำหรับการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษารูปแบบการสอนหรือวิธีการทางการสอนในสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ทั้งในมหาวิทยาลัยและสำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ ตลอดจนสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาอื่น ๆ พบว่า ในระดับมหาวิทยาลัย ได้มีการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง เรียกว่าโครงการเครือข่ายสารสนเทศ ซึ่งกำลังอยู่ระหว่างการศึกษาวิจัยและกำลังขยายผลดังที่ได้นำเสนอมาแล้วในตอนต้น

สำหรับในส่วนของสำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ โดยเฉพาะในสถาบันราชภัฏนั้นถือว่ารูปแบบการสอนเป็นนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการสอนที่กำลังได้รับความสนใจแต่ยังไม่มีการศึกษาวิจัยเลยเพียงแต่มีนโยบายให้ศึกษาข้อมูลพื้นฐานและให้รายงานผลการศึกษาค้นคว้าเพื่อเป็นสารสนเทศในการออกแบบและวางแผนในการบริหาร ซึ่งถ้ามีการวิจัยและพัฒนาอย่างเป็นระบบแล้วจะก่อให้เกิดประโยชน์อย่างสูงต่อสำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ และสถาบันราชภัฏทุกแห่งทั่วประเทศเพราะขณะนี้สถาบันราชภัฏกำลังประสบปัญหาการขาดแคลนครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาอยู่ในระดับมาก เพราะสถาบันราชภัฏมีภารกิจหลักคือเป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นและจะต้องมีภารกิจในการสอนซึ่งถือเป็นหน้าที่โดยตรงซึ่งปัจจุบันได้มีนักศึกษาเข้ามาเรียนในสถาบันราชภัฏเป็นจำนวนมาก

3.1.1 สำนักสื่อและเทคโนโลยีการศึกษา

สำนักสื่อและเทคโนโลยีการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เป็นผลจากการดำเนินงานตามโครงการขยายเครือข่ายสารสนเทศของทบวงมหาวิทยาลัย โดยตั้งอยู่ที่อาคาร 14 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เขตวัฒนา ถนนสุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ โดยโครงการจัดตั้งสำนักสื่อและเทคโนโลยีการศึกษาดังกล่าวนี้นี้ มีภารกิจในการออกแบบ วางแผน ในการสอนทางไกลด้วยรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง (สุรัชย์ ลิกขามบัณฑิต 2542 : 93)

นอกจากนั้นยังมีการให้บริการสื่อการเรียนการสอนในรูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการบริการผลิตสื่อต้นแบบสำหรับการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง และยังให้บริการโทรทัศน์วงจรปิดในมหาวิทยาลัยและยังบริการผลิตรายการ การดำเนินการถ่ายทอดสดงานพระราชพิธีต่าง ๆ เช่น พระราชพิธีพระราชทานปริญญาบัตร งานวันสมเด็จพระเทพ ฯ งานกีฬามหาวิทยาลัย เป็นต้น และยังมีบริการในรูปแบบวิทยุทัศน์ตามประสงค์ แต่ที่สำคัญที่สุดและสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล คือรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง แบบจุดต่อหลายจุด (Point to Multipoint) โดยทำการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เขตวัฒนา ถนนสุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ ไปยัง ศูนย์องค์กรฯ ซึ่งเป็นศูนย์การศึกษาของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก และจากการดำเนินการดังกล่าวได้ช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย เช่น ปัญหาการเดินทางไปสอนของคณาจารย์ ปัญหาค่าใช้จ่ายในการใช้โทรศัพท์ทางไกล ปัญหาค่าใช้จ่ายในการใช้โทรสาร และปัญหาการขาดแคลนอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญในเฉพาะสาขาวิชา ตลอดจนปัญหาอื่น ๆ ซึ่งจากการใช้รูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ดังกล่าว ในระยะทดลองแล้วพบว่า สามารถแก้ปัญหาของมหาวิทยาลัยได้อย่างเป็นรูปธรรมส่งผลให้ปัญหาต่าง ๆ หายไป

3.1.2 โครงการจัดตั้งศูนย์การศึกษาทางไกล

โครงการจัดตั้งศูนย์การศึกษาทางไกล และพัฒนาสื่อการเรียนการสอนทางไกลของสถาบันราชภัฏสวนดุสิต ถือเป็นนวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษาและเป็นต้นแบบรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ของสำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษาและสถาบันราชภัฏทั่วประเทศ ซึ่งโครงการดังกล่าวเริ่มจัดตั้งขึ้นเมื่อเดือนมิถุนายน 2540 จนถึงปัจจุบัน เป็นระบบการสอนทางไกลแบบจุดต่อหลายจุดหรือแบบศูนย์ต่อหลายศูนย์ (Point to Multipoint) ผ่านเครือข่ายสื่อสารสัญญาณวงจรเช่าความเร็วสูง มีศูนย์แม่ข่ายติดตั้งที่อาคาร 11 ชั้น ห้องเรียนแม่ข่าย (Master Room) สถาบันราชภัฏสวนดุสิต กรุงเทพฯ ปัจจุบันได้จัดตั้งศูนย์การศึกษาทางไกลได้หลายจุด เช่น สถาบันราชภัฏสวนดุสิต อาคาร 11 ชั้น 4 ห้อง Master Room กรุงเทพฯ อาคารสำนักอธิการบดี ชั้น 2 ศูนย์การศึกษาทางไกลอิมพีเรียลบางนาชั้น 5 ศูนย์การศึกษาทางไกลเซ็นทรัลปิ่นเกล้า ชั้น 7 กรุงเทพฯ ศูนย์การศึกษาทางไกลโรงเรียนเทคโนโลยีวิวัฒน์ จ. นครนายก ศูนย์การศึกษาทางไกลโรงเรียนพาณิชยการปราชญ์บุรี จ. ปราชญ์บุรี ศูนย์การศึกษาทางไกลโรงเรียนพาณิชยการสันติราษฎร์ พหลโยธิน 24 กรุงเทพฯ เป็นต้น

3.2 การหาประสิทธิภาพของชุดการสอน

การหาประสิทธิภาพสื่อมีความจำเป็นเพราะในการสร้างชุดการเรียนการสอนจำเป็นต้องมีการตรวจสอบเพื่อเป็นหลักประกันว่าสื่อที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพจริงตามความมุ่งหมาย ในการหาประสิทธิภาพสื่อมีผู้ให้ความหมายของการหาประสิทธิภาพชุดการสอนดังนี้

เสาวณีย์ ลิกขาบัณฑิต (2528 : 290) กล่าวว่า กระบวนการในการสร้างสื่อก่อนที่จะนำไปใช้นั้นควรจะได้ทดลองแก้ไขปรับปรุงให้ได้มาตรฐานเสียก่อนเพื่อให้ทราบว่าสื่อ นั้น ๆ มีคุณภาพเพียงใด มีสิ่งใดที่ยังบกพร่องอยู่ซึ่งการประเมินนี้ไม่ใช้การประเมินผู้เรียนแต่การประเมินผลสื่อโดยการนำสื่อไปทดลองใช้กับคนหลาย ๆ คน หลาย ๆ กลุ่ม แล้วจึงเผยแพร่ นำออกไปใช้จริง ซึ่งสอดคล้องกับ อธิพร ศรียมก (2525 : 211) ที่กล่าวว่า การหาประสิทธิภาพสื่อการสอนก็คือการตรวจสอบคุณภาพของสื่อการสอนนั้น ๆ ว่ามีคุณภาพดีเพียงใด ข้อมูล หรือผลที่ได้รับจากการประเมินสื่อการเรียนการสอนจะสามารถนำมาปรับปรุงสื่อการสอนให้มีคุณภาพต่อไป

นอกจากนั้น ไชยยศ เรืองสุวรรณ (2531 : 127) ได้กล่าวถึงการหาประสิทธิภาพของสื่อว่าเป็นการประเมินหรือพิจารณาคุณค่าด้านต่าง ๆ ของสื่อ นั้น ๆ เพื่อจะได้แก้ไขปรับปรุงให้ได้ผลตามจุดมุ่งหมาย ก่อนที่จะนำไปใช้ในระบบการเรียนการสอนและการเผยแพร่ต่อไป

สำหรับ บุญชม ศรีสะอาด (2532 : 23) ซึ่งได้ทำการศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์ วิจัยเกี่ยวกับการหาประสิทธิภาพของสื่อและได้กล่าวถึงการหาประสิทธิภาพของสื่อการสอนว่าเป็นการประเมินผลสื่อการสอนว่าสื่อการสอนมีคุณภาพและมีค่าหรือไม่ตลอดจนสื่อ นั้นอยู่ในระดับใด

ดังนั้นจึงอาจสรุปได้ว่าการหาประสิทธิภาพสื่อการเรียนการสอนเป็นกระบวนการตรวจสอบและพิจารณาคุณค่าของสื่ออย่างมีระบบก่อนนำสื่อไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพต่อไป ซึ่งการประเมินนี้ไม่ใช่ประเมินผู้เรียนแต่เป็นการประเมินสื่อการเรียนการสอน

3.3 ความสำคัญของการหาประสิทธิภาพชุดการสอน

การนำสื่อทุกประเภทมาใช้ในกระบวนการจัดการเรียนการสอนนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการหาประสิทธิภาพเสียก่อน เพราะในกระบวนการผลิตหรือระบบดำเนินงานทุกประเภทจำเป็นจะต้องมีการตรวจสอบทั้งระบบ ซึ่งการหาประสิทธิภาพของสื่อการเรียนการสอนหรือชุดการสอนมีความจำเป็นด้วยเหตุผลหลายประการ ดังต่อไปนี้

ฉลองชัย สุวัฒนสมบูรณ์ (2528 : 127) กล่าวถึงความสำคัญของการหาประสิทธิภาพของสื่อการสอนหรือชุดการสอนที่ผลิตขึ้นว่า ชุดการสอนที่ผลิตได้แล้วจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องนำไปทำการทดสอบหาประสิทธิภาพของสื่อหรือชุดการสอนนั้น ๆ เพื่อเป็นหลักประกันว่าสื่อ นั้นหรือชุดการสอนดังกล่าวมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการเรียนการสอน โดยใช้เกณฑ์การประเมินหาประสิทธิภาพของสื่อสำหรับพิจารณาสื่อหรือชุดการสอนนั้น

นอกจากนั้นยังมีผู้เชี่ยวชาญและนักการศึกษาอีกหลายท่านได้กล่าวถึงความสำคัญของการหาประสิทธิภาพของสื่อการเรียนการสอนไว้หลายประการ อาทิ อธิพร ศรียมก (2525 : 211) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการหาประสิทธิภาพของสื่อว่าสื่อที่จัดทำขึ้นนั้นมีความมั่นใจว่ามีคุณภาพหรือไม่และถ้าจะผลิตสื่อออกมาจำนวนมาก การทดสอบหาประสิทธิภาพจะเป็นหลักประกันว่าผลิตออกมาแล้วใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มิฉะนั้นแล้วจะเป็นการสูญเปล่าทางการศึกษานั้นคือเสียเงิน เสียเวลา เปล่าประโยชน์ เพราะผลิตออกมาแล้วใช้ประโยชน์อะไรไม่ได้ โดยในส่วนนี้ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2536 : 134) ได้ให้เหตุผลของการหาประสิทธิภาพสื่อการเรียนการสอนไว้หลายประการ โดยสรุปดังนี้

1. สำหรับหน่วยงานผลิตสื่อการสอน การหาประสิทธิภาพเป็นการประกันคุณภาพของสื่อการสอนว่าอยู่ในระดับสูงเหมาะสมที่จะลงทุนผลิตออกมาเป็นจำนวนมาก ดังนั้น ถ้าไม่มีการหาประสิทธิภาพเสียก่อนแล้ว หากผลิตออกมาใช้ประโยชน์ไม่ได้ดีก็จะต้องทำใหม่เป็นการสิ้นเปลืองเวลา แรงงาน และเงินทอง ตลอดจนไม่คุ้มกับการลงทุนในการผลิตด้วย

2. สำหรับผู้ใช้สื่อการสอน สื่อการสอนจะทำหน้าที่สอนโดยที่ช่วยสร้างสภาพการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเปลี่ยนพฤติกรรมตามความมุ่งหวัง บางครั้งต้องช่วยครูสอน บางครั้งต้องสอนแทนครู อาทิ ในโรงเรียนที่มีครูอยู่คนเดียว เป็นต้น ดังนั้น ก่อนนำสื่อการสอนไปใช้ ครูจึงควรมั่นใจว่าสื่อการสอนนั้นมีประสิทธิภาพในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้จริง การหาประสิทธิภาพตามลำดับขั้นจะช่วยให้เราได้สื่อการสอนที่มีคุณค่าทางการสอนจริงตามเกณฑ์ที่กำหนด

3. สำหรับผู้ผลิตสื่อการสอน การทดสอบประสิทธิภาพจะทำให้ผู้ผลิตมั่นใจได้ว่าเนื้อหาสาระที่บรรจุลงในสื่อการสอนเหมาะสมต่อการเข้าใจอันจะช่วยให้ผู้ผลิตมีความชำนาญสูงขึ้น เป็นการประหยัดแรงงาน สมอง เวลา และเงินทองในการเตรียมต้นแบบ

นอกจากนั้น ไชยยศ เรืองสุวรรณ (2531 : 127) กล่าวถึงความสำคัญของการประเมินสื่อการสอนว่าเป็นกระบวนการพิจารณาหาประสิทธิภาพและคุณภาพของสื่อการเรียนการสอนหรือชุดการสอน ดังนั้นการประเมินสื่อจึงเริ่มด้วยการกำหนดปัญหาหรือคำถามเช่นเดียวกับการทำการวิจัย ด้วยเหตุนี้การประเมินสื่อจึงเป็นการวิจัยอีกแบบหนึ่งที่เรียกว่า การวิจัยประเมิน (Evaluation Research) ซึ่ง บุญชม ศรีสะอาด (2532 : 23) ได้กล่าวว่าสื่อที่แตกต่างกันอาจช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้ต่างกันและสื่อชนิดเดียวกันถ้าจัดทำแตกต่างกันก็อาจมีประสิทธิภาพในการช่วยให้เกิดการเรียนรู้ในวัตถุประสงค์และเนื้อหาสาระอย่างเดียวกันได้ไม่เท่ากัน เมื่อจุดประสงค์ของการใช้สื่อการสอนก็ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องพัฒนาและเลือกสื่อที่เหมาะสมที่สุดตามสถานการณ์นั้น

จากการศึกษาถึงความสำคัญของการประเมินประสิทธิภาพของชุดการสอนดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า การหาประสิทธิภาพของชุดการสอนนั้นเป็นขั้นตอนที่สำคัญของการผลิตสื่อการสอนซึ่งจะทำให้ทราบว่าสื่อการสอนหรือชุดการสอนนั้นนั้นมีคุณภาพหรือข้อเด่นและข้อด้อย นอกจากนั้นยังจะช่วยประหยัดงบประมาณทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการสอนและยังเป็นข้อมูลพื้นฐานในการปรับปรุงและพัฒนาชุดการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3.4 ขั้นตอนการทดสอบประสิทธิภาพชุดการสอน

การทดสอบประสิทธิภาพของชุดการสอนเป็นกระบวนการที่สำคัญประการหนึ่งที่จะทำให้ทราบว่าเมื่อใช้ชุดการสอนแล้วจะเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการเรียนการสอนมากหรือน้อยเพียงใด ซึ่งฉลงชัย สุรวัฒนบุรณ (2528 : 214 - 215) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการทดสอบหาประสิทธิภาพของชุดการสอนว่า จะต้องนำไปทดลองใช้ (Try out) เพื่อปรับปรุงแก้ไข แล้วนำไปทดลองสอนจริงเพื่อนำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขเสร็จแล้วจึงดำเนินการผลิตเป็นจำนวนมากหรือใช้สำหรับการสอนในชั้นเรียนตามปกติได้ ซึ่งการทดลองมีขั้นตอนตามลำดับ ดังนี้

1. ขั้นการทดลองกับผู้เรียนแบบเดี่ยว โดยทดลองใช้กับผู้เรียน 1 คน ซึ่งจะมีระดับความรู้ความสามารถในระดับอ่อน ปานกลาง และเก่ง จากนั้นจึงจะทำการคำนวณหาประสิทธิภาพของชุดการสอนแล้วปรับปรุงให้ดีขึ้น

2. ขั้นการทดลองกับผู้เรียนเป็นกลุ่มตั้งแต่ 6 - 10 คน ทั้งผู้เรียนที่เก่งและอ่อน คำนวณหาประสิทธิภาพของสื่อ แล้วปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น

3. ขั้นทดลองภาคสนาม เป็นทดลองกับนักเรียนทั้งชั้น จำนวน 40 -100 คน คำนวณหาประสิทธิภาพของชุดการสอนแล้วปรับปรุงแก้ไข ซึ่งผลลัพธ์ที่ได้ควรจะใกล้เคียงกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้และต่ำกว่าเกณฑ์ได้ไม่เกินร้อยละ 2.5

จากขั้นตอนดังกล่าวข้างต้นยังสอดคล้องกับ อธิพร ศรียมก (2525 : 249) ที่ได้กล่าวถึงขั้นตอนการหาประสิทธิภาพของสื่อการสอนว่า เมื่อผลิตสื่อการสอนได้เป็นต้นฉบับแล้ว ต้องนำไปหาประสิทธิภาพตามขั้นตอน ตามลำดับต่อไปนี้

1. แบบเดี่ยว (1:1) คือการทดลองกับผู้เรียน 1 คน โดยใช้เด็กอ่อน ปานกลางและเก่ง คำนวณหาประสิทธิภาพเสร็จแล้วปรับปรุงให้ดีขึ้น โดยปกติคะแนนที่ได้จากการทดลองแบบเดี่ยวจะได้คะแนนต่ำกว่าเกณฑ์มาก แต่ไม่ต้องวิตกกังวล เมื่อปรับปรุงแล้วจะสูงขึ้นมากก่อนนำไปทดลองแบบกลุ่ม ในขั้นนี้ E_1/E_2 ที่ได้จะมีค่าประมาณ 60/60

2. แบบกลุ่ม (1:10) คือการทดสอบผู้เรียน 6 - 10 คน โดยละผู้เรียนที่เก่งกับอ่อน คำนวณหาประสิทธิภาพแล้วปรับปรุง ในคราวนี้คะแนนของผู้เรียนจะเพิ่มขึ้นอีกเกือบเท่าเกณฑ์โดยเฉลี่ยจะห่างจากเกณฑ์ประมาณร้อยละ 10 นั่นคือ E_1/E_2 ที่จะได้ค่าประมาณ 70/70

3. ภาคสนาม (1:100) ทดสอบกับผู้เรียนทั้งชั้นจำนวน 40 - 100 คน แล้วจึงคำนวณหาประสิทธิภาพ จากนั้นทำการปรับปรุงผลลัพธ์ที่ได้ซึ่งใกล้เคียงกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้หากต่ำกว่าเกณฑ์ไม่เกินร้อยละ 2.5 ก็ให้ยอมรับ หากแตกต่างกันมากผู้สอนต้องกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพของชุดการสอนใหม่โดยยึดสภาพความจริงเป็นเกณฑ์ สมมติว่า เมื่อทำการทดสอบหาประสิทธิภาพแล้วได้ 83.5/85.4 ก็แสดงว่าสื่อการสอนนั้นมีประสิทธิภาพ 83.5/85.4 ซึ่งใกล้เคียงกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ 85/85 แต่ถ้าตั้งเกณฑ์ไว้ 75/75 เมื่อผลการทดลองเป็น 83.5/85.4 ก็อาจเลื่อนเกณฑ์ขึ้นมาเป็น 85/85 ได้

3.5 เกณฑ์การหาประสิทธิภาพชุดการสอน

การกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพเป็นการคาดหมายว่า ผู้เรียนจะบรรลุจุดประสงค์ หรือเปลี่ยนพฤติกรรมเป็นที่พึงพอใจของผู้ประเมินโดยกำหนดเป็นค่าร้อยละ (%) ผลเฉลี่ยของคะแนนการทำงานและการประกอบกิจกรรมของผู้เรียนทั้งหมดต่อร้อยละ (%) ของผลการสอนหลังเรียนของผู้เรียนทั้งหมด (ชัยยงค์ พรหมวงศ์. 2536) นั่นก็คือ E_1/E_2 หรือประสิทธิภาพของกระบวนการ/ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ สำหรับประสิทธิภาพของกระบวนการ คือ การประเมินพฤติกรรมต่อเนื่อง (Terminational Behavior) ของผู้เรียน หรือ (E_1) ได้แก่ การประเมินกิจกรรมกลุ่มงานที่มอบหมายและกิจกรรมอื่นๆ ที่ผู้สอนกำหนดไว้ ส่วนประสิทธิภาพของผลลัพธ์ หรือ (E_2) คือ การประเมินพฤติกรรมขั้นสุดท้าย (Terminal Behavior) โดยพิจารณาจากการสอบหลังเรียน (Posttest) ซึ่ง เสาวณีย์ สิกขามันฑิต (2528 : 294 - 295) ได้เสนอแนวทางในการหาประสิทธิภาพของชุดการสอนโดยถือเกณฑ์ 90/90 โดย E_1 หรือประสิทธิภาพของกระบวนการมีค่าเท่ากับ 90 และ E_2 หรือประสิทธิภาพของผลลัพธ์มีค่าเท่ากับ 90 เช่นกัน

สำหรับ อรพรรณ พรสีมา (2530 : 130 - 131) ได้เสนอแนวทางการกำหนดเกณฑ์ความสัมพันธ์ระหว่างผลลัพธ์รวมและผลลัพธ์เฉพาะจุดมุ่งหมายเป็นการประเมินผลพฤติกรรมขั้นสุดท้าย โดยพิจารณาจากคะแนนสอบหลังเรียน เกณฑ์ E_1/E_2 อาจเท่ากับ 80/80 หรือ 90/90 หรืออื่น ๆ อีกได้ แต่ถ้ากำหนดเกณฑ์ไว้ต่ำเกินไป อาจทำให้ผู้ใช้ชุดการสอนไม่เชื่อถือคุณภาพของชุดการสอน ดังกล่าวนั้นได้

ดังนั้น จึงอาจสรุปได้ว่าการหาประสิทธิภาพของชุดการสอนนั้นจำเป็นจะต้องมีเกณฑ์ที่เหมาะสมสำหรับการประเมินประสิทธิภาพของชุดการสอนซึ่งการประเมินสามารถทำการประเมินประสิทธิภาพชุดการสอนดังกล่าวนี้สามารถทำการประเมินได้หลายแนวทาง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสม และความสอดคล้อง ตลอดจนกระบวนการใช้ชุดการสอนแต่ละประเภทที่สร้างขึ้น เช่น ใช้เกณฑ์พัฒนาการของผู้เรียนแต่ละคนเป็นหลัก หรือใช้เกณฑ์ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการและผลลัพธ์โดยเฉลี่ย ตลอดจนอาจใช้วิธีการหาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนการทดสอบหลังการเรียนโดยเฉลี่ยของผู้เรียนทั้งกลุ่มกับคะแนนสอบหลังการเรียนโดยเฉลี่ยของผู้เรียนทั้งหมด เป็นต้นทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมในการใช้ชุดการสอนด้วย

3.6 การยอมรับประสิทธิภาพของสื่อการสอน

สื่อการสอนที่ผ่านกระบวนการทดสอบประสิทธิภาพตามขั้นตอนนั้นตั้งแต่การทดลองแบบเดี่ยว (1:1) แบบกลุ่ม (1:10) แบบกลุ่มใหญ่ (1:100) แล้วจะนำผลคะแนนมาเทียบค่าระหว่างผลของประสิทธิภาพกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้เพื่อดูว่าจะยอมรับประสิทธิภาพหรือไม่ การยอมรับประสิทธิภาพให้ถือความแปรปรวนระหว่างร้อยละ 2.5 - 5 ซึ่งหมายความว่าประสิทธิภาพของชุดการสอนไม่ควรต่ำกว่าเกณฑ์เกินร้อยละ 5 แต่โดยปกติแล้วจะกำหนดไว้ที่ร้อยละ 2.5

อิทธิพร ศรียมก (2525 : 252) ได้ยกตัวอย่างไว้ เช่น เราตั้งเกณฑ์ประสิทธิภาพไว้ 90/90 เมื่อทดสอบแบบกลุ่ม (1:10) แล้วปรากฏว่าชุดการสอนนั้นมีประสิทธิภาพ 87.5/87.5 กล่าวคือต่ำกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้แต่เราก็ยอมรับได้ว่า ชุดการสอนที่สร้างขึ้นนั้นมีประสิทธิภาพที่ยอมรับได้นอกจากนั้น ฉลองชัย สุรวัฒนสมบูรณ์ (2528 : 215) ได้เสนอเกณฑ์การในการประเมิน ประสิทธิภาพของชุดการสอนที่ผลิตได้นั้นกำหนดได้ 3 ระดับ ดังนี้

1. สูงกว่าเกณฑ์ เมื่อประสิทธิภาพของชุดการสอนสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ มีค่าเกินกว่าร้อยละ 2.5 ขึ้นไป

2. เท่ากับเกณฑ์ เมื่อประสิทธิภาพของชุดการสอนเท่ากับหรือสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้แต่ไม่เกินร้อยละ 2.5

3. ต่ำกว่าเกณฑ์ เมื่อประสิทธิภาพของชุดการสอนต่ำกว่าเกณฑ์ แต่จะต้องไม่ต่ำกว่าร้อยละ 2.5 ก็ยังถือว่ามีประสิทธิภาพที่ยอมรับได้

จากการที่กล่าวถึงการหาประสิทธิภาพของชุดการสอนมาตั้งแต่ต้นนั้นสามารถสรุปได้ว่าการหาประสิทธิภาพของชุดการสอนเป็นการตรวจสอบหรือทดสอบคุณภาพชุดการสอนที่สร้างขึ้นโดยมีกำหนดเกณฑ์มาตรฐานขึ้นมาสำหรับทดสอบซึ่งสามารถทราบว่าคุณชุดการสอนนั้นเป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่สร้างขึ้นหรือไม่ และผลที่เกิดจากการใช้ชุดการสอนนั้น มีคุณภาพต่อผู้เรียนมากหรือน้อยเพียงใด

3.7 การวิจัยและพัฒนาชุดการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง

การวิจัยและพัฒนาชุดการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ตามรูปแบบการสอนหรือวิธีการสอนมีอยู่หลายแห่ง เช่น สำนักสื่อและเทคโนโลยีการศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และโครงการจัดตั้งศูนย์การศึกษาทางไกลและพัฒนาสื่อการเรียนการสอนทางไกลของสถาบันราชภัฏสวนดุสิต เป็นต้น ซึ่งสำนักสื่อและเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้ดำเนินการวิจัยและพัฒนาชุดการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ไปแล้วหลายชุด เช่น ชุดการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ ชุดการสอนวิชาฟิสิกส์ ชุดการสอนวิชาเคมี เป็นต้น โดยชุดการสอนดังกล่าวได้ทดลองใช้สำหรับการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ไปยังห้องเรียนทางไกลในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ศูนย์องค์กรฯ และห้องเรียนทางไกลเครือข่ายอื่น ๆ แต่สำหรับการวิจัยและพัฒนาชุดการสอนทักษะทางการพูดโดยใช้รูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง อยู่ในระหว่างดำเนินการ ส่วนการสร้างชุดการสอนทักษะทางการพูดสำหรับการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ของโครงการจัดตั้งศูนย์การศึกษาทางไกลและพัฒนาสื่อการเรียนการสอนทางไกลของสถาบันราชภัฏสวนดุสิต ก็อยู่ในระหว่างดำเนินการเช่นกัน เพราะสภาวิชาการของสถาบันราชภัฏได้ปรับปรุงหลักสูตรการสอนทักษะทางการพูด ซึ่งเดิมมีชื่อว่าวิชา วาการ (Speech) แต่เปลี่ยนชื่อเป็นอย่างอื่นแต่มีเนื้อหาวิชาคงเดิม ซึ่งวิชานี้จะใช้สอนสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีทุกคน ซึ่งถ้าหากมีการออกแบบในการผลิตชุดการสอนในวิชาดังกล่าวอย่างเป็นระบบแล้วจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอนและสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.8 การวิจัยและพัฒนาสื่อการสอน

สถาบันอุดมศึกษาและสถาบันราชภัฏทุกแห่งได้ให้ความสำคัญกับการวิจัยและพัฒนาสื่อการสอนเช่นกันแต่อาจมีวิธีการที่แตกต่างกันไปตามความเหมาะสม ส่วนรูปแบบการสอนทางไกลและการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนทางไกลของสถาบันราชภัฏสวนดุสิต ซึ่งมีการเรียนการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง เป็นแห่งแรก มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อให้ผู้สอนกับผู้เรียนมีการใช้การสื่อสารร่วมกัน (Interactive) แม้จะอยู่ต่างสถานที่กันแต่ให้เหมือนกับเรียนอยู่ในห้องเรียนเดียวกัน
2. เพื่อให้ผู้สอนสามารถใช้สื่อช่วยสอนได้ทุกประเภท เช่น คอมพิวเตอร์ แผ่นภาพใส แผ่นภาพทึบแสง วัสดุสามมิติ สไลด์ ภาพนิ่ง กล้อง เครื่องเล่นบันทึกเทป เป็นต้น
3. เพื่อให้สามารถสอนนักศึกษาได้ครั้งละจำนวนมาก ๆ และนักศึกษาก็ได้รับความรู้จากผู้สอนคนเดียวกัน
4. เพื่อประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในการเดินทาง
5. นอกจากจะใช้กับระบบการเรียนการสอนแล้ว ยังสามารถใช้จัดประชุมทางไกลระหว่างสถาบันได้
6. สามารถจัดฝึกอบรมเจ้าหน้าที่หรือกิจกรรมอื่น ๆ ของสถาบันได้โดยผ่านทางเครือข่ายระบบการสอนทางไกล
7. เลือกควบคุมอุปกรณ์ประกอบการสอนได้ที่โต๊ะบรรยาย
8. ทำให้ผู้เรียนมีความตื่นตัวและตั้งใจเรียนมากขึ้น
9. ผู้สอนและผู้เรียนสามารถเก็บบันทึกรายละเอียดการสอนไว้ในเทปบันทึกภาพและเสียงเพื่อทบทวนภายหลังได้
10. ทำให้ผู้สอนมีโอกาสใช้เทคโนโลยี ด้านสื่อช่วยการสอนที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพเป็นการประยุกต์ใช้และพัฒนาการเรียนการสอนของสถาบันให้สอดคล้องกับเทคโนโลยีปัจจุบัน และเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการนำเทคโนโลยีการสอนมาใช้ในอนาคต

จากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนาสื่อการสอน สามารถสรุปได้ว่า มีจุดประสงค์เพื่อที่จะอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยมุ่งเน้นที่ผู้เรียนเป็นสำคัญและมีผู้สอนเป็นผู้ออกแบบวางแผนในการจัดกิจกรรมโดยทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยเหลือ (Facilitator) ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองมากที่สุด

3.9 ระบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง แห่งอนาคต

ระบบการเรียนการสอนทางไกลแบบ 2 ทางแห่งอนาคต จะให้ความรู้สึกเหมือนว่าผู้เรียนและผู้สอนมีกิจกรรมการเรียนการสอนอยู่ในห้องเรียนเดียวกันปัจจุบันมีการพัฒนาการเข้ารหัสภาพของระบบวิดีโอคอนเฟอร์เรนซ์ที่ให้อรรถภาพดีกว่าระบบเดิมที่ขนาดของช่องข้อมูลสื่อสารเท่าเดิมเพื่อให้ได้ภาพเหมือนจริง พัฒนาอุปกรณ์วิดีโอคอนเฟอร์เรนซ์ เพื่อรองรับระบบเครือข่ายสื่อสารสัญญาณไอพี (IP Network) มีขนาดเล็ก ติดตั้งระบบง่าย สะดวกต่อการใช้งาน

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าระบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง แห่งอนาคตนั้นทั้งผู้เรียนและผู้สอน จะสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น โดยผู้เรียนจะมีความสุขกับการเรียนไม่จำเป็นต้องมาเผชิญหน้ากับผู้ สอนอยากจะเรียนเวลาใดก็ได้เพราะมีบริการวีดิทัศน์ตามประสงค์คอยให้ความสะดวกในการเรียน (สุรัชย์ ศึกษาบัณฑิต 2542 : 98) และกระบวนการในการเรียนแห่งอนาคตก็จะไม่จำกัดเวลาและ สถานที่ส่วนผู้สอนจะมีเวลาเป็นของตนเองมากยิ่งขึ้นมีอิสระในการคิดวางแผน ออกแบบระบบการ เรียนการสอน (Instructional System Design) และทำการสอนที่ใดก็ได้ เพราะในอนาคตระบบการ สอนทางไกลแบบ 2 ทาง จะมีเครือข่ายโยงใยไปทั่วโลก

3.10 แนวโน้มของระบบการเรียนการสอนทางไกลในอนาคต

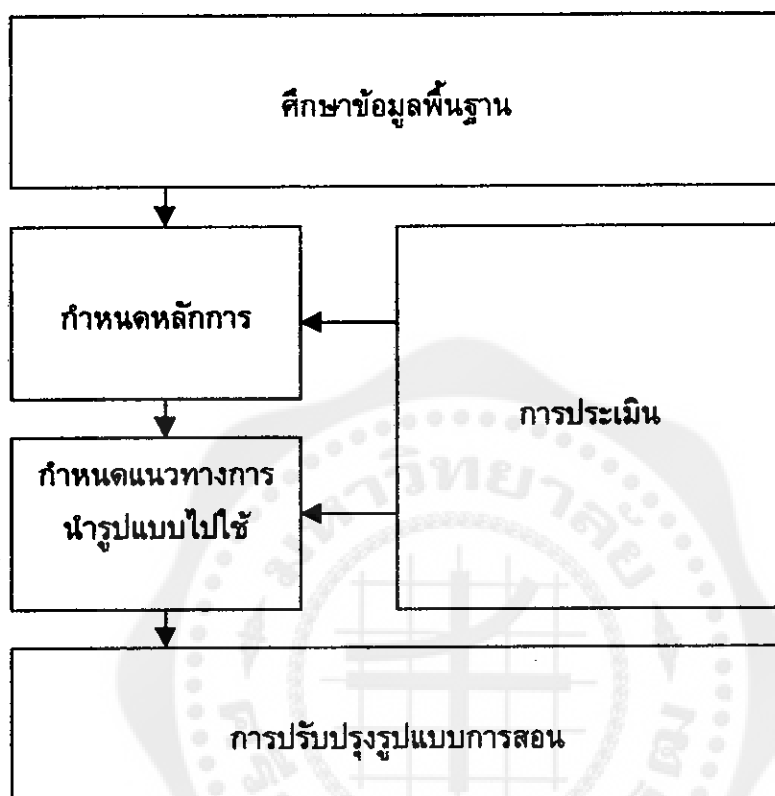
แนวโน้มของระบบการเรียนการสอนทางไกลในอนาคตนั้น จะก้าวเข้าสู่ระบบการเรียน การสอนที่ผสมผสานระหว่างการรับ - การส่ง ภาพ เสียงและข้อมูล ลงบนเครือข่ายเดียวกัน หรือที่ เรียกว่ามัลติมีเดีย (Multimedia) ด้วยเครือข่ายการสื่อสารข้อมูลที่หลากหลายรูปแบบ อาทิ เครือข่ายวงจรเช่าสัญญาณความเร็วสูง (Leased Line Network) เครือข่ายเฟรมรีเลย์ (Frame Relay Network) และเครือข่ายไอพี (IP Network) เครือข่ายไอเอสดีเอ็น (ISDN Network) เครือ ข่ายสัญญาณดาวเทียม (Satellite Network) ซึ่งขณะนี้ได้มีสถาบันอุดมศึกษาหลายสถาบันมี โครงการรองรับระบบการเรียนการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง หลายโครงการ อาทิ โครงการจัดตั้ง ศูนย์การศึกษาทางไกลและพัฒนาสื่อการเรียนการสอนทางไกล ของสถาบันราชภัฏสวนดุสิต โครงการเช่าระบบวิดีโอคอนเฟอร์เรนซ์และการใช้โทรคมนาคม เพื่อการเรียนการสอนทางไกล มหาวิทยาลัยรามคำแหง ตลอดจนโครงการเครือข่ายสารสนเทศระบบการศึกษาทางไกลซึ่งดำเนิน การโดยสำนักสื่อและเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เป็นต้น

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ ตลอดจนโครงการวิจัยและพัฒนาต่าง ๆ ที่กำลังดำเนินการอยู่ในขณะนี้สามารถสรุปได้ว่าในอนาคต ระบบการเรียนการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง จะได้รับความสนใจและนำมาใช้กับกระบวนการ จัดการศึกษามากยิ่งขึ้นและสามารถใช้เป็นสื่อหลักในกระบวนการจัดการเรียนการสอนได้ด้วย เพราะวิทยุโทรทัศน์ได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของการดำรงชีวิตและอยู่ในจิตวิญญาณของมนุษย์ไปแล้ว ดังนั้นวิทยุโทรทัศน์จึงไม่ใช่สื่อใหม่และในอนาคตข้างหน้าสื่อทุกสื่อจะรวมกันเป็นสื่อเดียวกันโดยมี สื่อหลักคือ วิทยุโทรทัศน์

ดังนั้นการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนากระบวนการจัดการศึกษาทางไกล ของชาติได้อย่างเหมาะสมและผลการวิจัยในครั้งนี้ยังจะสื่อเป็นต้นแบบในการสร้างชุดการสอน ในรายวิชาอื่น ๆ ตลอดจนยังจะเป็นข้อมูลสารสนเทศในกระบวนการจัดการศึกษาของประเทศชาติ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป ซึ่งจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยทำการศึกษาค้นคว้าถึงความหมายและขอบข่าย องค์ประกอบ การจัดกลุ่ม รูปแบบการสอน ที่เหมาะสมและการวิจัยพัฒนารูปแบบการสอนซึ่งได้นำไปเป็นข้อมูลสารสนเทศในการศึกษาค้นคว้า เกี่ยวกับรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด อย่างเป็นระบบ

4. กรอบความคิดในการวิจัย

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูดครั้งนี้ผู้วิจัยมีจุดประสงค์เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพทดลองจนเพื่อเป็นการศึกษาความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นโดยสรุปกรอบแนวคิดดังภาพประกอบ 3

ภาพประกอบ 3 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากภาพประกอบ 3 แสดงให้เห็นกรอบแนวคิดในการวิจัยโดยประกอบไปด้วยการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน การกำหนดหลักการ การกำหนดแนวทางการนำรูปแบบไปใช้ การประเมิน และการปรับปรุงรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทางในการสอนทักษะการพูด ซึ่งกรอบแนวคิดในการวิจัยนี้ได้เป็นพื้นฐานทางการคิดในการดำเนินการวิจัยไปจนเสร็จสิ้นกระบวนการ

5. สมมติฐานการวิจัย

1. รูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ
2. รูปแบบการสอนทักษะทางการพูดสำหรับการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ที่พัฒนาขึ้น มีผลการประเมินจากผู้เรียนอยู่ในระดับ พอใจ ขึ้นไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าเรื่อง รูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูดครั้งนี้ดำเนินการในลักษณะการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ได้แบ่งการวิจัยออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน โดยการศึกษา แนวคิด ทฤษฎี และข้อค้นพบจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน เอกสาร ผลการวิจัยจากการสังเกต สอบถามผู้เกี่ยวข้องแล้วกำหนดเป็นหลักการเป้าหมายและองค์ประกอบอื่น ๆ ของรูปแบบการสอนให้สอดคล้องกับข้อมูลพื้นฐานและสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบ

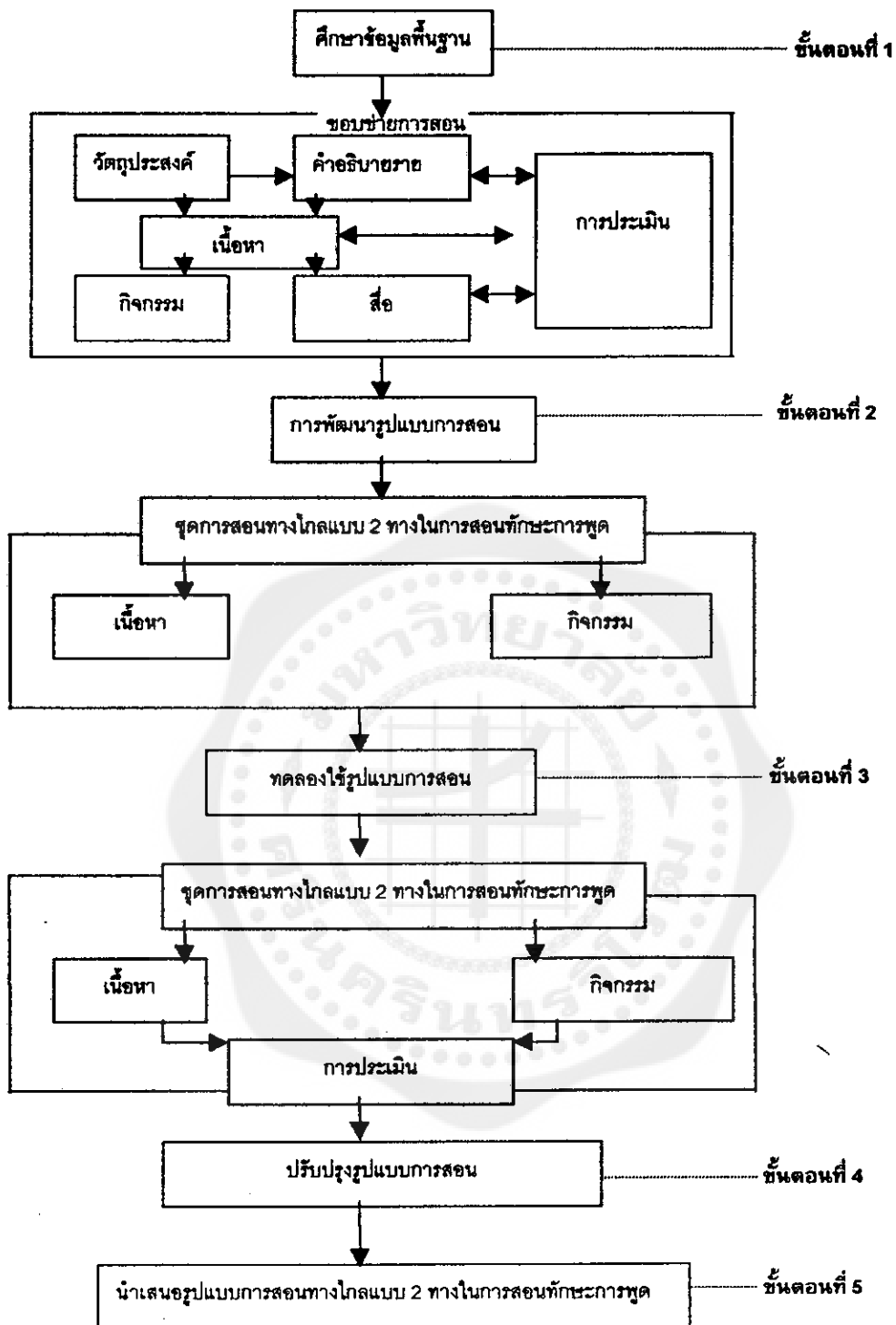
ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการสอน ดำเนินการสร้างและพัฒนารูปแบบการสอนให้สอดคล้องกับการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ในขั้นตอนที่ 1 โดยกำหนดจุดมุ่งหมายของการสอน แล้วร่างรูปแบบการสอนดังกล่าว จากนั้นนำร่างรูปแบบการสอนดังกล่าวไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมและให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับรูปแบบการสอน ปรับปรุงแก้ไขร่างรูปแบบการสอนตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้ได้รูปแบบสำหรับการใช้ในการสอน

ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้รูปแบบการสอน นำรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นในขั้นตอนที่ 2 ไปทำการทดลองกับกลุ่มนักศึกษาสถาบันราชภัฏสวนดุสิต โดยใช้แบบแผนการวิจัยด้วยแบบ One Group Pretest - Posttest Design เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้รูปแบบการสอนในสถานการณ์จริง และทราบประสิทธิภาพของรูปแบบและนำผลที่ได้ไปปรับปรุงรูปแบบการสอน เพื่อนำไปใช้ได้ตรงตามจุดประสงค์ยิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่ 4 ปรับปรุงรูปแบบการสอน ภายหลังทดลองใช้รูปแบบการสอนกับกลุ่มเป้าหมาย นำผลการทดลองดังกล่าวมาพิจารณาปรับปรุงรูปแบบการสอนให้เหมาะสมต่อไป

ขั้นตอนที่ 5 นำเสนอรูปแบบการสอน หลังจากผ่านการแก้ไขปรับปรุงแล้วก็นำรูปแบบขั้นสุดท้ายมานำเสนอเป็นรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทางในการสอนทักษะการพูด

โดยสรุปกระบวนการวิจัยและพัฒนารูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูดครั้งนี้มีขั้นตอนดังแสดงในภาพประกอบ 4

ภาพประกอบ 4 ขั้นตอนการพัฒนาารูปแบบการสอนทางไกลแบบ2ทาง ในการสอนทักษะการพูด

เมื่อนำขั้นตอนการพัฒนามาสังเคราะห์จัดลำดับอย่างเป็นระบบแล้วกระบวนการวิจัยและพัฒนาารูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 ขั้นตอนการพัฒนารูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด

ลำดับที่	ขั้นตอน	เป้าหมาย
1	การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน	เพื่อให้ได้ข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด
2	การพัฒนารูปแบบการสอน	เพื่อให้ได้รูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูดที่ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญ ก่อนนำไปทดลองใช้
3	การทดลองใช้รูปแบบการสอน	เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้รูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูดในสถานการณ์จริง และทำให้ทราบว่ารูปแบบการสอนสามารถนำไปใช้ได้ผลตามจุดมุ่งหมายหรือไม่
4	การปรับปรุงรูปแบบการสอน	เพื่อให้ได้รูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูดที่มีความเหมาะสม
5	การนำเสนอรูปแบบ	เพื่อให้ได้รูปแบบที่มีประสิทธิภาพ

กระบวนการดำเนินงานตามขั้นตอนของการพัฒนารูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

ขั้นการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เป็นการกำหนดเป้าหมายของรูปแบบการสอนให้ตรงกับจุดมุ่งหมายของการสอนเพื่อให้การสอนบรรลุผลสูงสุด โดยกำหนดแนวทางในการนำรูปแบบการสอนไปใช้ซึ่งประกอบด้วยรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการ และเงื่อนไขต่าง ๆ โดยการใช้กับผู้เรียนกลุ่มย่อยซึ่งผู้สอนได้เตรียมจัดสภาพการเรียนการสอนเพื่อให้การใช้รูปแบบการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการประมวลผลออกมาเป็นรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด ซึ่งมีเนื้อหาการสอน 4 อย่าง ดังนี้คือ 1) การแนะนำตนเองและการแนะนำบุคคลอื่น 2) การพูดเล่าเรื่อง 3) การพูดอธิบาย และ 4) การพูดชี้แจง โดยมีการจัดแบ่งหัวข้อย่อย ดังแสดงในตาราง 3

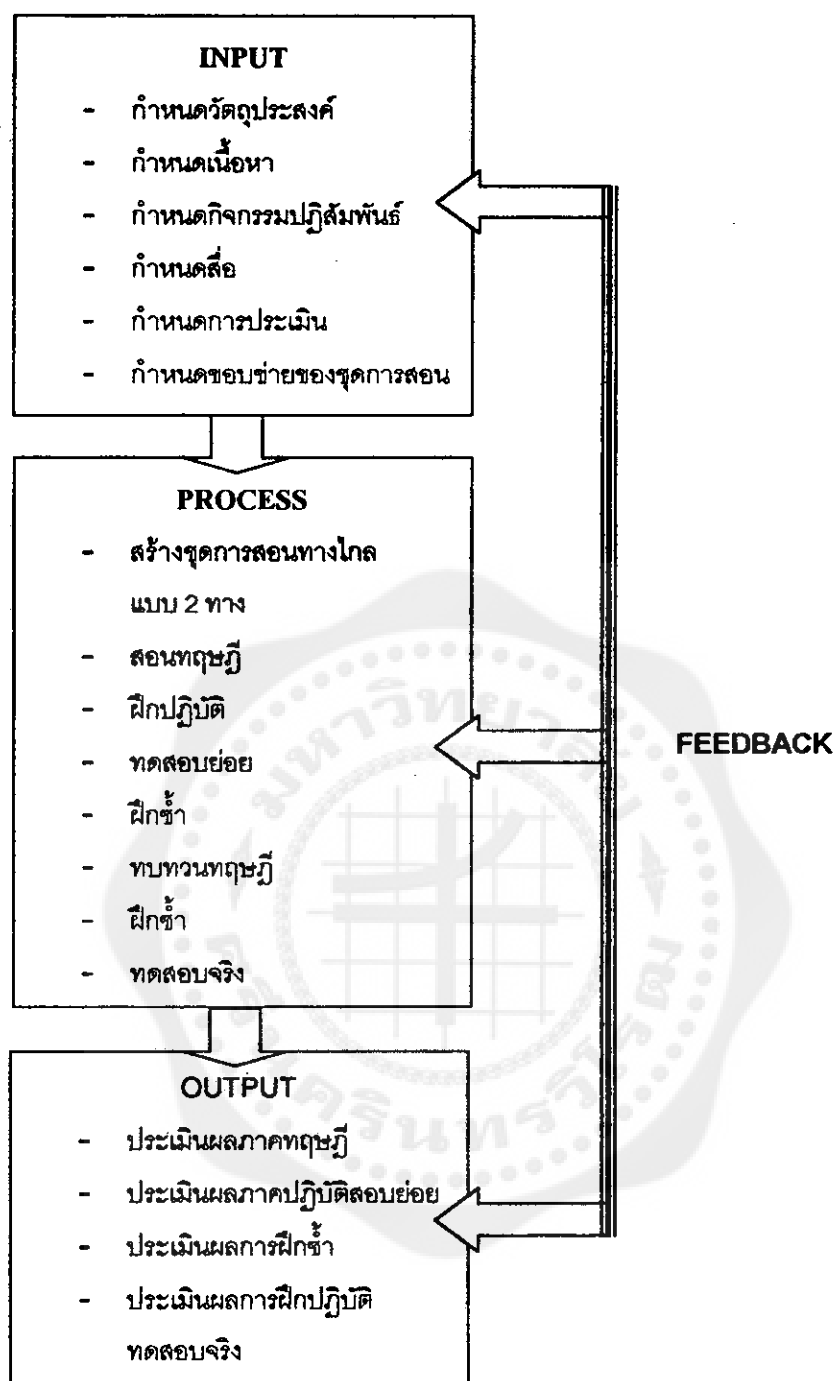
ตาราง 3 หัวข้อเรื่องการสอนทักษะการพูดและหัวข้อย่อยทักษะการพูดเรื่อง การพูดแนะนำตนเองและแนะนำบุคคลอื่น การพูดเล่าเรื่อง การพูดอธิบายและการพูดชี้แจง

หัวข้อเรื่อง	หัวข้อย่อย
1. การแนะนำตนเองและการแนะนำผู้อื่น	- การแนะนำตนเองต่อบุคคล - การแนะนำตนเองเมื่อเป็นประธานที่ประชุม - การแนะนำบุคคลอื่น - การแนะนำบุคคลต่อบุคคล - การแนะนำบุคคลอื่นต่อที่ประชุมชน
2. การพูดเล่าเรื่อง	- ความหมายของการเล่าเรื่อง - จุดประสงค์ในการเล่าเรื่อง - คุณสมบัติของผู้เล่าเรื่อง - วิธีเล่าเรื่อง - ประเภทเรื่องเล่า - การเล่าประสบการณ์ตรง - การเล่าเรื่องจากการอ่านหรือฟัง
3. การพูดอธิบาย	- ความหมายของการพูดอธิบาย - ลักษณะการอธิบาย - การอธิบายตามลำดับขั้นตอน - การอธิบายด้วยการให้คำจำกัดความ - คุณสมบัติของผู้อธิบาย - หลักการอธิบาย
4. การพูดชี้แจง	- ความหมายของการพูดชี้แจง - ข้อควรปฏิบัติในการพูดชี้แจง - วิธีชี้แจง

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบ

ขั้นการพัฒนารูปแบบเป็นการจัดสร้างชุดการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด และสร้างรูปแบบโดย โดยดำเนินการดังนี้

1. ดำเนินการวิเคราะห์เนื้อหาในการสอน 4 อย่าง คือ 1) การแนะนำตนเองและการแนะนำบุคคลอื่น 2) การพูดเล่าเรื่อง 3) การพูดอธิบาย และ 4) การพูดชี้แจง
2. ทำบัตรเรื่อง (Storyboard) และบท (Script) เป็นเรื่องๆ อย่างมีระบบ
3. สร้างสื่อหรือชุดการสอนและสร้างรูปแบบการสอนทางไกล ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ภาพประกอบ 5 แสดงรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด

เมื่อได้รูปแบบแล้วจึงทำการตรวจสอบคุณภาพโดยนำไปหาคุณภาพด้านความเที่ยงตรงด้วยการนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านเทคโนโลยีการศึกษา จำนวนทั้งสิ้น 5 คน และผู้เชี่ยวชาญทางด้านเนื้อหา จำนวนทั้งสิ้น 5 คน เป็นผู้ตรวจสอบแบบประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด

สำหรับการกำหนดแนวทางในการนำรูปแบบการสอนไปใช้ประกอบด้วยรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการและเงื่อนไขต่าง ๆ ด้วยการใช้กับผู้เรียนกลุ่มย่อยนั้นผู้สอนได้จัดสภาพการเรียนรู้ การสอนอย่างเหมาะสมเพื่อให้การใช้รูปแบบการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนการ ประเมินรูปแบบการสอนเป็นการทดสอบความมีประสิทธิภาพของรูปแบบการสอนที่สร้างขึ้นโดย ใช้วิธีการประเมินดังต่อไปนี้

1. ประเมินความเป็นไปได้ในเชิงทฤษฎี โดยคณะผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นการประเมินความ สอดคล้องภายในระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย

2. ประเมินความเป็นไปได้ในเชิงปฏิบัติการ โดยการนำรูปแบบการสอนที่ได้พัฒนาขึ้น แล้วไปทดลองใช้ในสถานการณ์จริง ในลักษณะการวิจัยเชิงทดลอง

สำหรับกระบวนการปรับปรุงรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะ การพูด ในครั้งนี้ได้ดำเนินการปรับปรุงทั้งสิ้น 2 ระยะ ดังนี้

1. ระยะก่อนนำรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด ครั้งนี้ ไปทดลองใช้ดำเนินการโดยการปรับปรุงรูปแบบการสอนด้วยการใช้ผลจากการประเมิน ความเป็นไปได้ในเชิงทฤษฎีเป็นข้อมูลพื้นฐานในการปรับปรุง

2. ระยะหลังจากการนำรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด ไปทดลองใช้แล้วเป็นการปรับปรุงรูปแบบการสอนโดยอาศัยข้อมูลจากการทดลองใช้เป็นตัวชี้ นำในการปรับปรุง

ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินเกี่ยวกับรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด เป็นการให้คะแนนการตอบแบบประเมินของผู้เชี่ยวชาญโดยใช้ค่าดัชนี ของความสอดคล้อง (Index of Item – Objective Congruence หรือ IOC) ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC หมายถึง ดัชนีความสอดคล้อง

$\sum R$ หมายถึง ผลรวมของคะแนนการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ

N หมายถึง จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

สำหรับการแปลความหมายจากการแสดงความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในแบบประเมิน รูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด มีการแปลความหมาย ดังนี้

คะแนน +1 หมายความว่า มีความเห็นว่าสอดคล้อง

คะแนน 0 หมายความว่า มีความเห็นว่าไม่แน่ใจ

คะแนน -1 หมายความว่า มีความเห็นว่าไม่สอดคล้อง

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าดัชนีของความสอดคล้อง (Index of Item – Objective Congruence หรือ IOC) ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 4

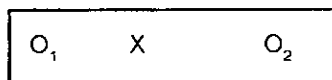
ตาราง 4 แสดงค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่านในการประเมินรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนนทกษะการพูด

หัวข้อ	ค่าความสอดคล้อง	สรุปผล	ข้อเสนอแนะ
INPUT			
- กำหนดวัตถุประสงค์	1.00	สอดคล้อง	-
- กำหนดเนื้อหา	1.00	สอดคล้อง	-
- กำหนดกิจกรรมปฏิสัมพันธ์	1.00	สอดคล้อง	-
- กำหนดสื่อ	1.00	สอดคล้อง	-
- กำหนดการประเมิน	1.00	สอดคล้อง	-
- กำหนดขอบข่ายชุดการสอน	1.00	สอดคล้อง	-
PROCESS			
- สร้างชุดการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง	1.00	สอดคล้อง	-
- สอนทฤษฎี	1.00	สอดคล้อง	-
- ฝึกปฏิบัติ	1.00	สอดคล้อง	-
- ทดสอบย่อย	1.00	สอดคล้อง	-
- ฝึกซ้ำ	1.00	สอดคล้อง	-
- ทบทวนทฤษฎี	1.00	สอดคล้อง	-
- ฝึกซ้ำ	1.00	สอดคล้อง	-
- ทดสอบจริง	1.00	สอดคล้อง	-
OUTPUT			
- ประเมินผลภาคทฤษฎี	1.00	สอดคล้อง	-
- ประเมินผลภาคปฏิบัติทดสอบย่อย	1.00	สอดคล้อง	-
- ประเมินผลการฝึกซ้ำ	1.00	สอดคล้อง	-
- ประเมินผลการฝึกปฏิบัติ	1.00	สอดคล้อง	-
- ทดสอบจริง	1.00	สอดคล้อง	-

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบการสอน

การทดลองใช้รูปแบบการสอนเป็นการใช้แผนการวิจัยแบบ One Group Pretest - Posttest Design เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้รูปแบบการสอนในสถานการณ์จริงและทราบค่าประสิทธิภาพของรูปแบบแล้วนำผลที่ได้ไปปรับปรุงรูปแบบการสอน

สำหรับรูปแบบการทดลองใช้ชุดการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูดนั้นเป็นการทดลองแบบกลุ่มเดียว (One Group Pretest - Posttest Design) ซึ่งมีรูปแบบดังนี้

เมื่อ O_1 หมายถึง การวัดตัวแปรตามก่อนการทดลอง

X หมายถึง การทดลองใช้ชุดการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง

O_2 หมายถึง การวัดตัวแปรตามหลังการทดลอง

ประชากร

การศึกษาครั้งนี้เรื่องรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูดได้กำหนดกลุ่มประชากรครั้งนี้เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีของสถาบันอุดมศึกษา

กลุ่มตัวอย่าง

การได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยได้มาจากการสุ่มจากกลุ่มประชากรดังต่อไปนี้

1. การสุ่มกลุ่มตัวอย่างที่เป็นสถาบันการศึกษา ใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Random Sampling) ผลจากการสุ่ม ได้แก่ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต

2. การสุ่มกลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นกลุ่มทดลอง โดยการสุ่มมาจากนักศึกษาที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรีของสถาบันราชภัฏสวนดุสิต โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม และได้กลุ่มตัวอย่างมา 1 ห้องเรียน มีนักศึกษาจำนวนทั้งสิ้น 40 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด มีดังนี้

3.1 แบบประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูดโดยใช้เกณฑ์ E_1/E_2

3.2 แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด

สถิติและการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นการวิเคราะห์ผลจากการทดสอบเพื่อวัดประสิทธิภาพของ E_1/E_2 เพื่อหาประสิทธิภาพของรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทางในการสอนทักษะการพูด ซึ่ง E_1 หมายถึง ประสิทธิภาพของกระบวนการ คือ การประเมินพฤติกรรมต่อเนื่อง (Terminal Behavior) ของผู้เรียน ได้แก่ การประเมินกิจกรรมกลุ่ม งานที่มอบหมายและกิจกรรมอื่น ๆ ที่ผู้สอนกำหนดไว้ ส่วน E_2 หมายถึง ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ คือ การประเมินพฤติกรรมขั้นสุดท้าย โดยพิจารณาจากการสอบหลังเรียน (Posttest) ซึ่งในการดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติสำหรับการวิจัยสังคมศาสตร์และคอมพิวเตอร์ SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) มาใช้วิเคราะห์ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจในรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทางในการสอนทักษะการพูด ผู้วิจัยได้ดำเนินการโดยนำแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด ไปสอบถามความคิดเห็นจากผู้เรียนโดยใช้แบบสอบถามแบบประมาณค่า (Rating Scale) ทั้งสิ้น 5 ระดับ ซึ่งมีเกณฑ์ในการประเมินดังนี้

5.00 – 4.51	หมายความว่า มีความคิดเห็นว่าพอใจมาก
4.50 – 3.51	หมายความว่า มีความคิดเห็นว่าพอใจ
3.50 – 2.51	หมายความว่า มีความคิดเห็นว่าเฉย ๆ
2.50 – 1.51	หมายความว่า มีความคิดเห็นว่าไม่พอใจ
1.50 – 1.00	หมายความว่า มีความคิดเห็นว่าไม่พอใจมาก

ขั้นตอนที่ 4 ปรับปรุงรูปแบบการสอน

ภายหลังจากการทดลองแล้วผู้วิจัยได้ศึกษาข้อคิดเห็นจากผู้เรียน ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับข้อบกพร่องและอุปสรรคต่าง ๆ ของการใช้รูปแบบการสอน จากนั้นได้แก้ไขรูปแบบการสอนทางไกล 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด ในส่วนที่ยังบกพร่องให้ดีขึ้นและจัดทำเป็นรูปแบบการสอนฉบับสมบูรณ์

ขั้นตอนที่ 5 นำเสนอรูปแบบการสอน

ขั้นตอนการนำเสนอรูปแบบการสอนเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญอย่างยิ่งอีกขั้นตอนหนึ่ง ดังนั้นการนำเสนอรูปแบบการสอนเกี่ยวกับรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูดครั้งนี้ได้ดำเนินการมาแล้วโดยลำดับอย่างเป็นระบบซึ่งคำนึงถึงความเหมาะสมเพื่อให้ได้รูปแบบที่มีประสิทธิภาพ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าเรื่อง รูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลและเสนอผลการวิเคราะห์ตามลำดับ ดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. ลำดับชั้นในการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าเรื่อง รูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด ในครั้งนี้มีสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

N	แทน	จำนวนผู้เรียน
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
S	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
$\bar{X}_0$	แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนนผลต่าง
S_0	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนผลต่าง
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณาใน t – distribution
p	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติ

ลำดับชั้นในการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าเรื่องรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด ได้นำเสนอตามลำดับชั้นอย่างเป็นระบบ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อแสดงประสิทธิภาพของชุดการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด

2. ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหรือผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเป็นการแสดงถึงพัฒนาการทางการเรียนของผู้เรียนก่อนและหลังการใช้รูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด

3. ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S) และการเปรียบเทียบความคิดเห็น (t – test แบบ dependent test) ของผู้เรียนเกี่ยวกับรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าเรื่องรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด ครั้งนี้มีผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏผลตามลำดับ ดังต่อไปนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อแสดงประสิทธิภาพของชุดการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด ซึ่งผลจากการทดลองใช้ชุดการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด ปรากฏผลดังแสดงรายละเอียดในตาราง 5

ตาราง 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิภาพของชุดการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด

เนื้อหาการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด	ประสิทธิภาพ ของกระบวนการ	ประสิทธิภาพ ของผลลัพธ์
1. การแนะนำตนเองและ การแนะนำบุคคลคนอื่น	87.50	96.50
2. การพูดเล่าเรื่อง	88.85	97.65
3. การพูดอธิบาย	89.75	97.35
4. การพูดชี้แจง	89.10	97.00
รวม	88.81	97.13

จากตาราง 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อแสดงประสิทธิภาพของชุดการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด โดยมีเนื้อหาทั้งสิ้น 4 เรื่อง ดังนี้คือ 1) การแนะนำตนเองและแนะนำบุคคลอื่น 2) การพูดเล่าเรื่อง 3) การพูดอธิบาย และ 4) การพูดชี้แจง ปรากฏผลการวิเคราะห์โดยส่วนรวมว่าประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) มีค่าเท่ากับ 88.81 และมีประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2) เท่ากับ 97.13 หรือมีประสิทธิภาพประมาณ 89/97 ซึ่งสามารถกล่าวได้ว่ามีประสิทธิภาพอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหรือผลการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อเป็นการแสดงถึงพัฒนาการทางการเรียนของผู้เรียนก่อนและหลังการใช้รูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด ปรากฏผลดังแสดงไว้ในตาราง 6

ตาราง 6 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนก่อนและหลังการใช้รูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด

ทักษะการพูด	คะแนนเต็ม	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง		$\bar{X}_D$	S_D	t
		$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S			
1. การแนะนำตนเองและ								
การแนะนำบุคคลอื่น	20	12.08	1.21	19.30	0.65	7.23	1.17	39.21**
2. การพูดเล่าเรื่อง	20	11.23	1.29	19.52	0.55	8.30	1.36	38.53**
3. การพูดอธิบาย	20	11.18	1.11	19.48	0.51	8.30	1.16	45.29**
4. การพูดชี้แจง	20	11.05	1.11	19.40	0.50	8.35	1.27	41.52**
รวม	80	45.53	2.50	80.20	15.73	34.68	16.48	13.31**

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 6 ผู้เรียนที่เรียนโดยใช้รูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนการทดลองและหลังการทดลอง ในทักษะการพูดแนะนำตนเองและการแนะนำบุคคลอื่น ทักษะการพูดเล่าเรื่อง ทักษะการพูดอธิบายและทักษะการพูดชี้แจงและการพูดรวมทุกทักษะแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติมีระดับ .01

3. ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S) ของผู้เรียนที่มีการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 7

ตาราง 7 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของผู้เรียนที่มีต่อการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด

ความคิดเห็น	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย
1. ด้านวิธีการสอน	4.10	0.25	พอใจ
2. ด้านสื่อการเรียนการสอน	4.10	0.25	พอใจ
3. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน	4.21	0.35	พอใจ
4. ด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน	4.10	0.41	พอใจ
รวม	4.11	0.17	พอใจ

จากตาราง 7 แสดงว่าผู้เรียนที่เรียนโดยใช้รูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด มีคะแนนความคิดเห็นต่อรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูดโดยรวมทุกด้านและรายด้านคือ ด้านวิธีการสอน ด้านสื่อการเรียน การสอน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนและด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียนอยู่ในระดับพอใจ

หลังจากทำการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอน ทักษะการพูดมาโดยลำดับและทำการวิเคราะห์ข้อมูลทุกชั้นตอนตามกระบวนการอย่างเป็น ระบบแล้วจึงสามารถสรุปองค์ประกอบของรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอน ทักษะการพูด ได้ดังต่อไปนี้

องค์ประกอบด้าน ปัจจัยนำเข้า (Input) ประกอบด้วย

- กำหนดวัตถุประสงค์
- กำหนดเนื้อหา
- กำหนดกิจกรรมปฏิสัมพันธ์
- กำหนดสื่อ
- กำหนดการประเมิน
- กำหนดขอบข่ายของชุดการสอน

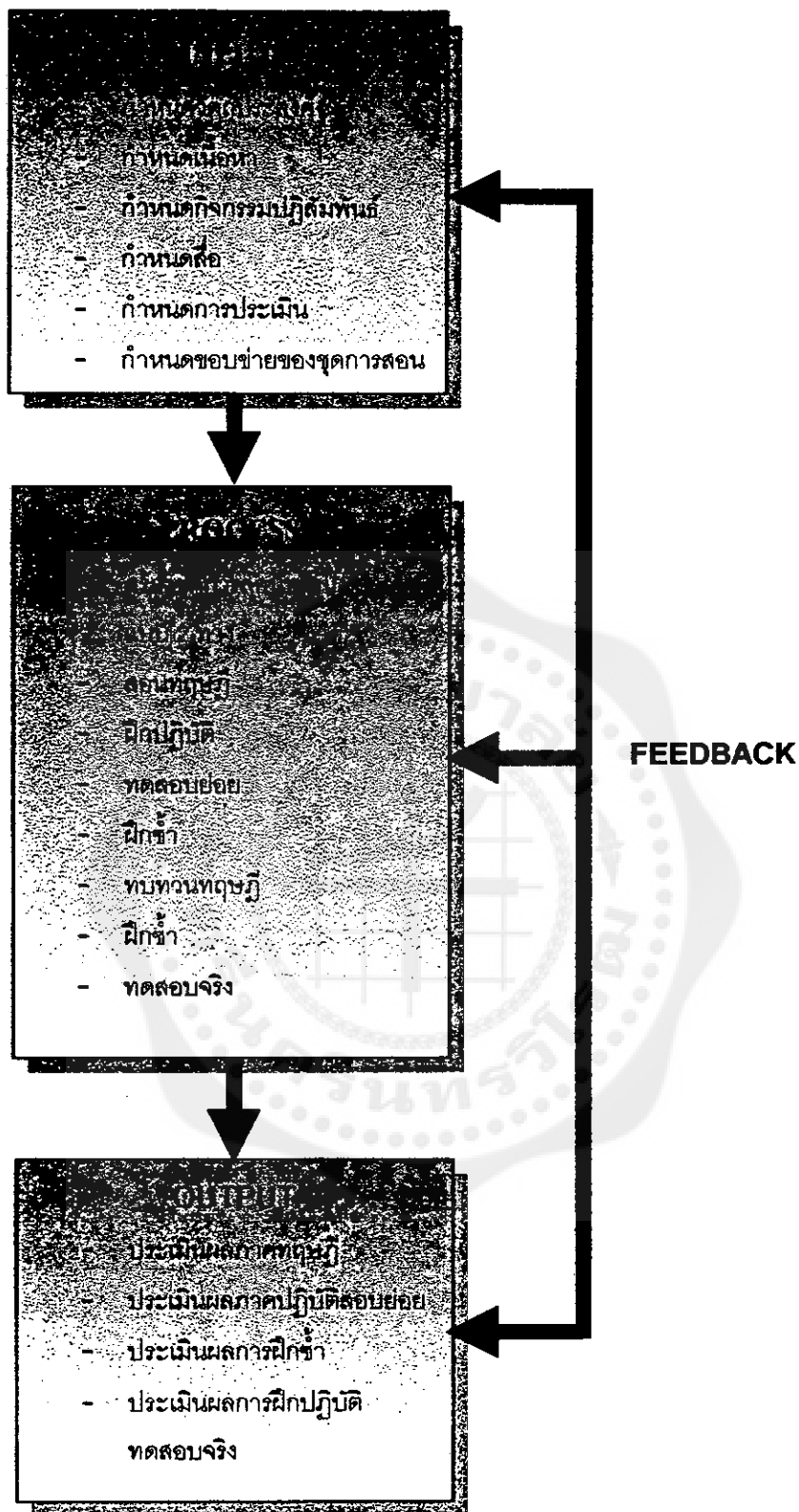
องค์ประกอบด้าน กระบวนการ (Process) ประกอบด้วย

- สร้างชุดการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง
- สอนทฤษฎี
- ฝึกปฏิบัติ
- ทดสอบย่อย
- ฝึกซ้ำ
- ทบทวนทฤษฎี
- ฝึกซ้ำ
- ทดสอบจริง

องค์ประกอบด้าน ผลลัพธ์ (Output) ประกอบด้วย

- ประเมินผลภาคทฤษฎี
- ประเมินผลภาคปฏิบัติสอบย่อย
- ประเมินผลการฝึกซ้ำ
- ประเมินผลการฝึกปฏิบัติ
- ทดสอบจริง

นอกจากนั้นยังมีข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) เพื่อให้เห็นข้อมูลเชิงประจักษ์ซึ่งเป็นภาพ สะท้อนกระบวนการอย่างเป็นระบบซึ่งสามารถสรุปเป็นรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด ดังแสดงในภาพประกอบ 6

ภาพประกอบ 6 รูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพของรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ที่เหมาะสมในการสอนทักษะการพูด
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการใช้รูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทางในการสอนทักษะการพูดที่พัฒนาขึ้น

สมมติฐานของการวิจัย

1. รูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ
2. รูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด ที่พัฒนาขึ้น มีผลการประเมินจากความคิดเห็นของผู้เรียนอยู่ในระดับพอใจขึ้นไป

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างไว้ตามลำดับดังนี้

1. ประชากร ที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นนิสิต นักศึกษา ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ของสถาบันอุดมศึกษา
2. กลุ่มตัวอย่าง เป็นการได้มาโดยการสุ่มซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาดังกล่าวครั้งนี้ ได้มาจากการสุ่มจากกลุ่มประชากร ดังต่อไปนี้

2.1 การสุ่มกลุ่มตัวอย่างที่เป็นสถาบันการศึกษา ใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Random Sampling) ผลจากการสุ่ม ได้แก่ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต ซึ่งเป็นสถาบันการศึกษา ที่ให้ความร่วมมือกับการดำเนินการวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี

2.2 การสุ่มกลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นกลุ่มทดลอง โดยการสุ่มมาจากนักศึกษาที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรีของสถาบันราชภัฏสวนดุสิต โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม และได้กลุ่มตัวอย่างมา 1 ห้องเรียน มีนักศึกษาจำนวนทั้งสิ้น 40 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยตามลำดับดังนี้

1. ชุดการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด
2. แบบประเมินรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด
3. แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลัง การใช้รูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด
4. แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ไปขอความอนุเคราะห์จากหน่วยงานต่าง ๆ ดังต่อไปนี้คือมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช มหาวิทยาลัยรามคำแหง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (คณะศึกษาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ และสำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา) สำนักงานสถาบันราชภัฏ และสถาบันราชภัฏสวนดุสิต เพื่อให้ออกหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามไปยังผู้เชี่ยวชาญด้านรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนทักษะการพูด และผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยทางการศึกษา เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้พิจารณาดำเนินการตอบแบบประเมิน

2. ผู้วิจัยนำเครื่องมือในการวิจัยไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญด้านรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนทักษะการพูด และผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยทางการศึกษาจากหน่วยงานต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นด้วยตนเอง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการทดลองใช้รูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด ผู้วิจัยได้ขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อขอความอนุเคราะห์จากสถาบันราชภัฏสวนดุสิต ในการทดลองใช้รูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด การทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการใช้รูปแบบการสอน และการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง โดยผู้วิจัยได้ร่วมมือกับอาจารย์ผู้สอนในการออกแบบวางแผน การทดลองงานวิจัยจนครบกระบวนการอย่างเป็นระบบ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์และคอมพิวเตอร์ SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) ดังนี้

1. วิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนทักษะการพูด และผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยทางการศึกษา
2. วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนก่อนและหลังการใช้รูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด สำหรับการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S) และวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการใช้รูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด โดยใช้ t - test แบบ dependent test
3. วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S) และวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้เรียนโดยใช้ t - test แบบ dependent test ที่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. จากการทดลองใช้รูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด พบว่า มีประสิทธิภาพหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง ซึ่งมีประสิทธิภาพอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ โดยเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้
2. หลังจากการได้รับการสอนด้วยรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด ผู้เรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากกว่าก่อนได้รับการสอนด้วยรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. การทดสอบประสิทธิภาพของชุดการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด หลังจากได้ดำเนินการสร้างชุดการสอนและทำการพัฒนาอย่างเป็นระบบแล้วจึงได้เก็บรวบรวมข้อมูลการใช้มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบแสดงประสิทธิภาพซึ่งผลของการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของชุดการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด พบว่า โดยส่วนรวมอยู่ในเกณฑ์ 88.81/97.13 หมายความว่าประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) กับประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2) หรือ E_1/E_2 มีค่าโดยประมาณเท่ากับ 89/97 ซึ่งมีความใกล้เคียงกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ 90/90 และเป็นเกณฑ์ที่ยอมรับได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ฉลองชัย สุรวัฒนสมบูรณ์ (2528 : 215) ที่ได้เสนอเกณฑ์ในการประเมินประสิทธิภาพของชุดการสอนที่สร้างขึ้นนั้นสามารถกำหนดได้ทั้งสิ้น 3 ระดับ ดังนี้คือ ประการที่หนึ่ง สูงกว่าเกณฑ์ หมายความว่า เมื่อประสิทธิภาพของชุดการสอนสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้มีค่าเกินกว่าร้อยละ 2.5 ขึ้นไป

ประการที่สองเท่ากับเกณฑ์ หมายความว่า เมื่อประสิทธิภาพของชุดการสอนเท่ากับหรือสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้แต่ไม่เกินร้อยละ 2.5 และ ประการที่สาม ต่ำกว่าเกณฑ์ หมายความว่า เมื่อประสิทธิภาพของชุดการสอนต่ำกว่าเกณฑ์ แต่จะต้อง ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 2.5 ก็ยังถือว่ามีประสิทธิภาพที่ยอมรับได้ และอิพร ศรียมก (2525 : 252) ยังได้ยกตัวอย่างเอาไว้ เช่น เราตั้งเกณฑ์ประสิทธิภาพไว้ 90/90 เมื่อดำเนินการทดสอบประสิทธิภาพ ชุดการสอนแล้วปรากฏว่าชุดการสอนนั้นมีประสิทธิภาพ 87.5/87.5 กล่าวคือ ต่ำกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้แต่ก็ยอมรับได้ว่า ชุดการสอนที่สร้างขึ้นนั้นมีประสิทธิภาพที่ยอมรับได้ ซึ่งการที่ทำให้ชุดการสอน ที่ใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาค้นคว้าวิจัย และทดสอบประสิทธิภาพรูปแบบการสอนทางไกล แบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูดครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าอย่างกว้างขวางแล้วจึงดำเนินการตามหลักการและแนวคิดของเสาวณีย์ ศึกษบัณฑิต (2528 : 290) และคนอื่น ๆ ตลอดจนผลการวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศที่ได้กล่าวถึงกระบวนการในการสร้างรูปแบบการสอน สื่อหรือชุดการสอนว่าก่อนที่จะนำไปใช้นั้นควรจะได้ทดลองแก้ไขปรับปรุงทดสอบและประเมินให้ได้มาตรฐานอย่างเป็นระบบเสียก่อน เพื่อให้ทราบว่ารูปแบบการสอนสื่อการสอนหรือชุดการสอนนั้นๆ มีคุณภาพอยู่ในระดับมากหรืออยู่ในระดับน้อยเพียงใดและยังมีสิ่งที่ยังบกพร่องอยู่หรือไม่ ซึ่งการประเมินนี้ ไม่ใช่การประเมินผู้เรียน แต่เป็นการประเมินผลรูปแบบการสอน สื่อการสอน หรือชุดการสอนโดยการนำรูปแบบการสอน สื่อการสอน หรือชุดการสอนดังกล่าวไปทดลองใช้กับคนหลายๆ คน หลายๆ กลุ่ม แล้วจึงเผยแพร่ นำออกไปใช้จริง

นอกจากนั้น ยังต้องมีการกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพด้วยซึ่งเป็นการคาดหมายว่า ผู้เรียนจะบรรลุจุดประสงค์ หรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเป็นที่พึงพอใจของผู้ประเมินโดยกำหนดเป็นค่าร้อยละ (%) ผลเฉลี่ยของคะแนนการทำงานและการประกอบกิจกรรมของผู้เรียนทั้งหมดคิดเป็นร้อยละของผลการสอนหลังเรียนของผู้เรียนทั้งหมดนั่นคือ เกณฑ์ประสิทธิภาพ E_1/E_2 ซึ่งหมายถึงประสิทธิภาพของกระบวนการ/ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ สำหรับประสิทธิภาพของกระบวนการ คือ การประเมินพฤติกรรมต่อเนื่อง (Terminational Behavior) ของผู้เรียนหรือ (E_1) ได้แก่ การประเมินกิจกรรมกลุ่มงานที่มอบหมายและกิจกรรมอื่น ๆ ที่ผู้สอนมอบหมายกำหนดให้ ส่วนประสิทธิภาพของผลลัพธ์ หรือ (E_2) คือการประเมินพฤติกรรมขั้นสุดท้าย (Terminal Behavior) โดยพิจารณาจากการทดสอบหลังเรียน (Posttest)

นอกจากนี้ อิพร ศรียมก (2525 : 211) กล่าวว่า การหาประสิทธิภาพของรูปแบบการสอน สื่อ หรือชุดการสอนนั้น ก็คือการตรวจสอบ คุณภาพรูปแบบการสอน สื่อ หรือชุดการสอนนั้น ๆ ว่ามีคุณภาพดีเพียงใด ข้อมูลหรือผลที่ได้รับจากการประเมินประสิทธิภาพตามกระบวนการดังกล่าวสามารถนำมาปรับปรุงรูปแบบการสอน สื่อการสอน หรือชุดการสอนให้มีคุณภาพต่อไป ซึ่งชุดการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด ได้ปรับปรุงและพัฒนาไปตามลำดับโดยผ่านกระบวนการประเมินและพิจารณาคูณค่าด้านต่าง ๆ ตามรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด และเป็นการทดสอบประสิทธิภาพของรูปแบบการสอนด้วย

นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับ ไชยยศ เรื่องสุวรรณ (2533 : 127) ที่ได้กล่าวถึงกระบวนการหาประสิทธิภาพของรูปแบบการสอน สื่อหรือชุดการสอนนั้นเป็นการประเมินหรือพิจารณาคุณค่าหรือประสิทธิภาพด้านต่าง ๆ ของรูปแบบการสอน สื่อหรือชุดการสอน เหล่านั้นเพื่อจะได้แก้ไขปรับปรุงให้ได้ผลตามจุดมุ่งหมายก่อนที่จะนำไปใช้ในระบบการเรียนการสอนและการเผยแพร่ต่อไป

สำหรับประเด็นของทักษะการพูดนั้นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช มหาราช ในหลวงรัชการปัจจุบัน ได้ทรงพระราชทานเป็น ส.ค.ส. พ.ศ. 2536 สวัสดิ์ปีใหม่ ความว่า แก่ปัญหา หายากไม่ ให้ตามสูตร พูดอะไร ให้พูดง่าย ไม่พูดผิด คิดก่อนทำ ทำตรงจุด หยุดก่อนชน จาก ส.ค.ส. พระราชทานจะเห็นได้ว่าพระองค์ท่านทรงให้ความสำคัญกับการพูดเป็นอย่างมาก และการพระราชทานพระราชทานพระราชดำรัสในวันที่ 4 ธันวาคม 2544 พระองค์ท่านก็ทรงเน้นเรื่องการพูดว่าปัจจุบันคนเราพูดกันไม่ค่อยรู้เรื่องพอดตอนที่ไปทำก็ขัดขวางกัน ดังนั้นการนำชุดการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด ไปใช้จึงควรคำนึงถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่จะเกิดขึ้นโดยเฉพาะเรื่องทักษะการพูดนั้นกล่าวได้ว่าเป็นทักษะมนุษย์ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต โดยเฉพาะสังคมในยุคปัจจุบันซึ่งเป็นสังคมข่าวสารข้อมูลหรือสังคมเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) จำเป็นอย่างยิ่งที่จะใช้คำพูดในการติดต่อสื่อสารทางไกล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การประชุมทางไกล (Teleconference) ซึ่งปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีได้ทำให้ทางไกลเป็นทางไกลซึ่งสอดคล้องกับ สุรัชย์ สิกขาบัณฑิต (2541. 1) ที่กล่าวว่ากระบวนการจัดการเรียนการสอนปัจจุบันก็เช่นเดียวกันถึงแม้ว่าผู้เรียนและผู้สอนจะอยู่ห่างไกลกันก็สามารถทำให้เสมือนว่าผู้เรียนและผู้สอนอยู่ห้องเรียนเดียวกันนั่นคือ “ทำห้องเรียนทางไกลให้เป็นทางไกล”

ดังนั้น กระบวนการจัดการเรียนการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูดจะต้องคำนึงถึงความเหมาะสมในกระบวนการจัดการเรียนการสอนด้วยและยังจะต้องให้เกิดความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมทางการเรียน ความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรมและจิตวิญญาณของกระบวนการเรียนรู้ด้วยเพราะทักษะการพูดนั้นเป็นเรื่องความสามารถและพรสวรรค์เฉพาะตัว การจะมาใช้กระบวนการเรียนการสอนในห้องเรียนอย่างเดียวเพื่อให้เกิดทักษะความชำนาญในการพูดคงไม่ได้ ซึ่งทักษะการพูดจะเกิดขึ้นได้กับบุคคลใดบุคคลนั้นจะต้องมีใจรักที่จะพูดและพร้อมที่จะฝึกพูดให้ตนเองเกิดทักษะการพูดสามารถที่จะพูดได้อย่างคล่องแคล่วตลอดเวลา ซึ่งสอดคล้องกับ คำกล่าวของ ฅัญฐพงษ์ เจริญพิทย (2542 : 82) ที่กล่าวว่า การฝึกทักษะนั้นเป็นพฤติกรรมเกี่ยวกับกลไกและการปฏิบัติซึ่งมุ่งผลไปที่ความคล่องแคล่วและชำนาญ ด้วยเหตุผลดังกล่าวมาอย่างเป็นระบบจึงอาจกล่าวได้ว่าทั้งประสิทธิภาพและความเหมาะสมต่างมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน ซึ่งสอดคล้องกับ ฉลองชัย สุรวฒนสมบูรณ์ (2528 : 127) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการหาประสิทธิภาพของรูปแบบการสอน สื่อการสอน หรือชุดการสอนที่สร้างขึ้นนั้นว่ารูปแบบการสอน สื่อหรือชุดการสอนที่สร้างขึ้นได้แล้วจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องนำไปทำการหาประสิทธิภาพของรูปแบบการสอน สื่อการสอนหรือชุดการสอนนั้น ๆ เพื่อเป็นหลักประกันได้ว่ารูปแบบการสอน สื่อการสอนหรือชุดการสอนดังกล่าว มีประสิทธิภาพ

ดังนั้นกระบวนการทดสอบประสิทธิภาพไม่ว่าจะเป็นการทดสอบประสิทธิภาพของรูปแบบการสอน สื่อการสอน หรือชุดการสอนย่อมเป็นหลักประกันได้ว่ารูปแบบการสอน สื่อการสอน หรือชุดการสอนใด ๆ ก็ตาม ที่ผ่านการทดสอบจนครบตามกระบวนการแล้วเชื่อได้ว่ามีประสิทธิภาพ ซึ่งรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูดยังได้คำนึงถึงในแง่ของความเหมาะสมในกระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นกับผู้สอนและผู้เรียน ในลักษณะที่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของโคล (Cole. 1987) ที่ได้จัดกลุ่มของรูปแบบการสอนไว้ปรากฏว่ารูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูดมีคุณลักษณะตรงกับกลุ่มรูปแบบที่เน้นบุคลิกภาพ (The Personality Characteristic Model) ซึ่งในรูปแบบดังกล่าวนี้จะเน้นว่า ในการสอนนั้นครูผู้สอนจะต้องมีบุคลิกลักษณะที่ดี อาทิ มีความเมตตา กรุณา มีคุณธรรม จริยธรรม เป็นตัวอย่างให้กับผู้เรียนได้และมุ่งให้ครูผู้สอนพัฒนาบุคลิกภาพ ซึ่งตรงกับเป้าประสงค์ของรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด ที่สร้างขึ้นมาเพื่อฝึกทักษะการพูดและพัฒนาบุคลิกภาพโดยตรง ซึ่งแนวคิดของโคล (Cole. 1987) ได้จัดกลุ่มไว้และสอดคล้องกับแนวคิดของคนอื่น ๆ มีดังนี้คือ รูปแบบที่ 1 เป็นรูปแบบที่เน้นบุคลิกลักษณะ (The Personality Characteristic Model) ในรูปแบบนี้จะเน้นว่า ในการสอนนั้นครูผู้สอนจะต้องมีบุคลิกลักษณะที่ดี เช่น มีความเมตตา กรุณา มีคุณธรรมจริยธรรมเป็นตัวอย่างให้กับผู้เรียน และมุ่งให้ครูพัฒนาบุคลิกภาพ เป็นต้น สำหรับรูปแบบที่ 2 นั้นเป็นรูปแบบแนวพฤติกรรมนิยม (The Behaviorist Model) ซึ่งเป็นรูปแบบที่นำแนวคิดในเรื่องการวางเงื่อนไข ตามแนวพฤติกรรมมาใช้ในการปรับพฤติกรรมของผู้เรียนในห้องเรียนโดยให้ครูเป็นผู้กำหนดวางเงื่อนไขต่าง ๆ เช่น การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียน การให้รางวัล ชมเชย การลงโทษ เป็นต้น ข้อดีของรูปแบบนี้จะใช้ได้กับผู้เรียนที่มีความสามารถในการระดับต่ำเหมาะสมกับทักษะการสอนให้อ่านออกเขียนได้ ซึ่งเป็นทักษะพื้นฐาน สำหรับข้อจำกัด คือ มีลักษณะที่กำหนดตายตัวยืดหยุ่นได้น้อยผู้สอนจะปรับให้เข้ากับลักษณะการสอนตนเองได้ยากและไม่เหมาะสมกับการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดในระดับสูง เช่น ความคิดเชิงวิจารณ์ ความคิดสร้างสรรค์ เป็นต้น ส่วนรูปแบบที่ 3 เป็นรูปแบบที่เน้นการฝึกทักษะการสอน (The Teaching Skills Model) บางครั้งเรียกว่า การสอนแบบจุลภาค (Microteaching) ซึ่งเป็นการเน้นในการฝึกทักษะการสอนและรูปแบบการสอนนี้เหมาะสมสำหรับการสอนนักศึกษาครู โดยเน้นให้ผู้เรียน ได้ฝึกเพื่อพัฒนาทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องใช้ในการสอน ตัวอย่างเช่น การอธิบาย การตั้งคำถาม การจัดชั้นเรียน เป็นต้น ซึ่งเป็นการฝึกกลุ่มย่อยในห้องปฏิบัติการสอน แต่มีข้อจำกัดคือ การขาดการบูรณาการเพื่อนำไปใช้ในสถานการณ์จริง เพราะมีการแบ่งฝึกเป็นทักษะย่อย และสภาพของการฝึกในห้องปฏิบัติการมักจะแตกต่างจากสภาพความเป็นจริงอยู่บ้าง และรูปแบบที่ 4 เป็นรูปแบบที่เน้นบทบาทของผู้สอน (The Roles Model) รูปแบบการสอนแบบนี้มีพื้นฐานมาจากทฤษฎีทางด้านจิตวิทยาและสังคมที่เน้นเรื่องการรับบทบาทต่าง ๆ ในสังคมมาใช้ปรับบุคลิกลักษณะ ทัศนคติ และพฤติกรรมที่แสดงออกในการสอน ผู้สอนอาจจะต้องแสดงหลายบทบาท ตัวอย่างเช่น การเป็นผู้ช่วยเหลือ ผู้แนะแนว ผู้บริหาร ตลอดจนการเป็นผู้นำกลุ่มซึ่งขึ้นอยู่กับสถานการณ์ของกระบวนการสอน

อย่างไรก็ตามก็ยังมีจุดอ่อน คือ บทบาทของอาชีพที่ผู้สอนนำมาใช้อาจไม่เหมือนกับ บทบาทที่เป็นจริงทั้งหมด จึงต้องปรับให้สอดคล้องกับสภาพในห้องเรียนที่ทำการปฏิบัติการสอนให้เหมาะสม ส่วนรูปแบบที่ 5 คือรูปแบบที่เน้นกลวิธีหรือเทคนิควิธี (The Subject Methods or Techniques Model) รูปแบบนี้เชื่อว่า หัวข้อต่าง ๆ ของเนื้อหาวิชาแต่ละเนื้อหาวิชานั้นจะต้องใช้ เทคนิคเฉพาะหรือวิธีการที่มีลำดับขั้นตอนที่แน่นอนรูปแบบที่เน้นกลวิธีหรือเทคนิควิธีนี้ที่เน้นเป็น ขั้นตอนเฉพาะแต่ละวิชาซึ่งทำให้มีข้อจำกัดคือผู้สอนจะมุ่งเน้นและติดอยู่กับลำดับขั้นตอนการสอนที่ใช้ อยู่จนไม่สามารถปรับไปใช้กับเนื้อหาได้ และมักจะละเลยไม่สนใจในการสร้างแรงจูงใจให้เกิดขึ้น ในตัวผู้เรียนหรือแม้แต่การจัดสภาพชั้นเรียนซึ่งรูปแบบนี้ไม่สอดคล้องกับความต้องการในเชิง วิชาชีพของผู้สอน ส่วนรูปแบบสุดท้ายคือรูปแบบที่ 6 ซึ่งเป็นรูปแบบที่เน้นหลักการสอน (The Teaching Principle Model) โดยรูปแบบนี้จะมีความเชื่อพื้นฐานว่าในการสอนเนื้อหาต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพตามสถานการณ์ที่แตกต่างกันนั้นจะต้องมีรูปแบบหรือหลักการสอนที่จะช่วย กำหนดชี้แนะการสอนซึ่งจะช่วยให้ครูได้ตัดสินใจเลือกยุทธศาสตร์การสอน วิธีการสอน สื่อการสอน และเทคนิคการสอน ให้เหมาะสมสอดคล้องกับเนื้อหาหรือรายวิชาต่าง ๆ ได้ นอกจากนั้น รูปแบบ การสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด ยังสอดคล้องกับแนวคิดของเรา อรัญวงศ์ (2542 : 6 อ้างอิงมาจาก Nuthall and Snook. 1973 : 49) ที่ได้กล่าวถึงลักษณะของทฤษฎีที่นำมา เป็นเกณฑ์ประเมินประสิทธิภาพรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด ว่าเป็นรูปแบบการเรียนรู้ด้วยการค้นพบ (Discovery Learning Model) ซึ่งเป็นกลุ่มของรูปแบบการ สอน ที่ใช้ทฤษฎีหรือหลักการของจิตวิทยากลุ่มปัญญานิยมเป็นพื้นฐาน ซึ่งรูปแบบการสอนของกลุ่ม นี้ จะใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนค้นพบคำตอบหรือความรู้ด้วยตนเองและใช้เพื่อ พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน และงานวิจัยเกี่ยวกับการใช้รูปแบบการสอนในกลุ่มนี้มักจะ พยายามหาคำตอบที่เป็นรายละเอียดของกระบวนการเรียนรู้การใช้แรงจูงใจเพื่อให้เกิดการแสวงหา ความรู้และการถ่ายโยงการเรียนรู้ไปสู่สถานการณ์ใหม่ ซึ่งตรงกับการสอนทักษะการพูดในด้าน ต่าง ๆ โดยในรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด ได้ทำการทดลอง ทักษะการพูดจำนวนทั้งสิ้น 4 เรื่อง คือ 1) การพูดแนะนำตนเองและการแนะนำบุคคลอื่น 2) การ พูดเล่าเรื่อง 3) การพูดอธิบาย และ 4) การพูดชี้แจง ซึ่งผลจากการทดสอบประสิทธิภาพ ปรากฏว่า ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2) สูงกว่าประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) อยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ และเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ทุกประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อพิจารณาประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2) พบว่า ทักษะทุกด้านมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัย ของ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2521 : 26) คือ มุ่งเน้นที่ผลการสอนหลังการเรียนของผู้เรียนทั้งหมด นั่นคือการประเมินพฤติกรรมขั้นสุดท้าย (Terminal Behavior) โดยพิจารณาจากการสอบหลังเรียน (Posttest) ซึ่งการทดสอบประสิทธิภาพของรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะ การพูดนี้ได้ตระหนัก (Awareness) ถึงประสิทธิภาพของผลลัพธ์หรือผลิตผล (Outcome) ของการ ใช้รูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด

รูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด เป็นรูปแบบที่สร้างขึ้นสำหรับระบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนรายวิชาที่ต้องฝึกทักษะโดยเฉพาะ ซึ่งการฝึกทักษะนั้น ฅญฐพงษ์ เจริญพิทย์ (2542 : 82 – 83) กล่าวว่า วิธีการสอนทักษะมีกรอบพฤติกรรมรวมทั้งสิ้น 5 ด้าน ซึ่งเมื่อนำวิธีการสอนทักษะทั้ง 5 ด้านมาเรียงลำดับโดยเรียงลำดับจากระดับต่ำไปสูงได้ดังนี้คือ การเลียนแบบ (Imitation) การทำตามแบบ (Manipulation) การหาความถูกต้อง (Precision) การทำได้อย่างต่อเนื่อง (Articulation) และการทำได้เองเป็นธรรมชาติ (Naturalization) ตามลำดับซึ่งในการสอนทักษะการพูดนั้นเป็นการฝึกทักษะให้เกิดความคล่องแคล่วและชำนาญโดยสอดคล้องกับกรอบพฤติกรรมดังกล่าวเพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะในการพูดและเกิดความคงทนในการเรียนสามารถพูดได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

อย่างไรก็ดี ผลการทดสอบประสิทธิภาพของชุดการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูดครั้งนี้ก็ไม่ได้เป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้คือ 90/90 เสียทั้งหมดถึงแม้จะอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ก็ควรคำนึงถึงรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูดที่เหมาะสมด้วยโดยเฉพาะรูปแบบการสอนที่เหมาะสมนั้นมีจำนวนทั้งสิ้น 5 รูปแบบ ดังนี้ (เรขา อรัญวงศ์. 2542 : 9 อ้างอิงมาจาก Saylor and other, 1981) คือ 1) รูปแบบการสอนที่เหมาะสมกับหลักสูตรที่เน้นเนื้อหาวิชา (Subject Matter Discipline) รูปแบบที่ 2 คือรูปแบบการสอนที่มีความเหมาะสมกับหลักสูตรซึ่งเน้นสมรรถภาพ (Specific Competencies/Technology) รูปแบบที่ 3 คือรูปแบบการสอนที่เหมาะสมกับหลักสูตรที่เน้นคุณลักษณะ (Human traits/Processes) และรูปแบบที่ 4 คือรูปแบบการสอนที่เหมาะสมกับหลักสูตรเน้นกิจกรรมและปัญหาสังคม (Social Function/Activities) ตลอดจนรูปแบบที่ 5 คือรูปแบบการสอนที่เหมาะสมกับหลักสูตรเน้นความต้องการและความสนใจของผู้เรียน (Interests and Needs/Activitiess) ดังนั้นการนำรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด ไปใช้ควรคำนึงถึงรูปแบบการสอนต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นด้วย

เมื่อกล่าวโดยสรุปแล้วการศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูดในครั้งนี้ซึ่งได้ดำเนินการตามขั้นตอนกระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มาอย่างเป็นระบบโดยรวมถึงกระบวนการตรวจสอบประสิทธิภาพตลอดจนการตระหนัก (Awareness) ถึงความเหมาะสมในการนำรูปแบบไปใช้นั้นพบปัญหาและอุปสรรคมากมายและมีข้อสังเกตว่าการสร้างและพัฒนา รูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง นั้นควรตั้งอยู่บนโครงสร้างพื้นฐาน (Infrasturcture) ที่มีความพร้อมของระบบและพร้อมที่จะสนับสนุนให้มีการวิจัยและพัฒนาการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง อย่างจริงจัง โดยเฉพาะผู้บริหารของหน่วยงานหรือสถาบันการศึกษาที่มีการจัดการเรียนการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง จะต้องมีความจริงใจต่อระบบงานอย่างแท้จริงโดยบริหารงานแบบเปิดเผย โปร่งใส ตรงไปตรงมา เพราะผู้ที่ปฏิบัติงานและผู้บริหารจัดการเกี่ยวกับการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง จะต้องเสียสละอุทิศตนและอุทิศเวลาให้กับกระบวนการจัดการเรียนการสอนทางไกลแบบ 2 ทางอย่างเต็มเวลา

สำหรับรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ที่อาจกล่าวได้ว่าเป็นรูปแบบการสอนทางไกลที่สมบูรณ์แบบที่สุดคือรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ซึ่งเป็นทั้งแหล่งวิจัยและพัฒนารูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง อย่างแท้จริงซึ่งการดำเนินการได้ดำเนินการโดยสำนักสื่อและเทคโนโลยีการศึกษา โดยเฉพาะการดำเนินการสอนด้วยรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง แบบจุดต่อหลายจุด ทั้งห้องเรียนทางไกลภายในมหาวิทยาลัย และห้องเรียนทางไกลที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒองครักษ์ ซึ่งปัจจุบันและภายในอนาคตอันใกล้รูปแบบการเรียนการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง แห่งนี้ก็จะให้ความรู้สึกเหมือนว่าผู้เรียนและผู้สอนมีกิจกรรมการเรียนการสอนอยู่ในห้องเรียนเดียวกัน เพราะมีการเข้ารหัสภาพของระบบวิดีโอคอนเฟอร์เรนซ์ที่ให้คุณภาพได้ดีเยี่ยม เพื่อรองรับระบบเครือข่ายสื่อสารสัญญาณไอพี (IP Network) ที่มีขนาดเล็ก ติดตั้งระบบง่าย สะดวกต่อการใช้งานซึ่งจะส่งผลให้ทั้งผู้เรียน (Learner) และผู้สอน (Teacher) สะดวกสบายมากยิ่งขึ้น โดยผู้เรียนจะมีความสุขกับการเรียนไม่จำเป็นต้องมาเผชิญหน้ากับผู้สอน อยากจะเรียนเวลาใดก็ได้เพราะมีบริการวีดิทัศน์ตามประสงค์ คอยให้ความสะดวกในการเรียน (สุรัชย์ สิกขามันติต. 2542 : 98) และกระบวนการเรียนในการเรียนก็ไม่จำกัดเวลาและสถานที่ ส่วนผู้สอนจะมีเวลาเป็นของตนเองมากยิ่งขึ้น มีอิสระในการคิดวางแผนออกแบบระบบการเรียนการสอน (Instructional System Design) และทำการสอนที่ใดก็ได้ เพราะในอนาคตระบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทางจะมีเครือข่ายโยงใยไปทั่วโลก จะเห็นได้ว่ากระบวนการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง เป็นระบบการเรียนการสอนแบบใหม่ที่ทันสมัยที่สุดและรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูดที่ได้สร้างขึ้นนี้มีการพัฒนาและหาประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงความเหมาะสมเป็นระบบ นับเป็นนวัตกรรมทางการศึกษา (Innovation) ที่มีประสิทธิภาพอย่างยิ่งสำหรับสภาวะวิกฤติทางการศึกษาในยุคปัจจุบัน ตลอดจนสภาวะวิกฤติทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง และด้านสังคมที่ประเทศชาติกำลังเผชิญอยู่ในขณะนี้โดยเฉพาะสภาวะวิกฤติทางการศึกษาซึ่งประเทศไทยกำลังมีการปฏิรูปการศึกษาอยู่ในปัจจุบัน เพราะการปฏิรูปการศึกษา คือ การปฏิรูปโครงสร้างและการปฏิรูปการเรียนรู้และให้หรือคอยผลสำเร็จแห่งผลการปฏิรูปซึ่งในการปฏิรูปการศึกษาครั้งนี้อาจจะล้มไปว่ากระบวนการเรียนการสอนจะหยุดหรือรอคอยไม่ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาการขาดแคลนครูและผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เช่น ผู้เชี่ยวชาญในการสอนทักษะการพูด ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการสอนทักษะการเขียน เป็นต้น ซึ่งปัจจุบันภาษาพูดของคนไทยแทบจะไม่เหลือรูปแบบการพูดที่ถูกต้องไว้ให้ดูหรือเห็นเป็นตัวอย่างที่ดีอีกต่อไปแล้วหรือทักษะการเขียนก็เช่นเดียวกัน ขณะนี้ถ้ากล่าวถึงการตัดลายมือหรือเขียนไทยนับว่าเป็นเรื่องไกลตัวนักเรียนไทยหรือคนไทยไปแล้วและมีหลักฐานยืนยันเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ว่า คนไทยพูดไม่ค่อยรู้เรื่อง (พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช. 2544 : 8) แสดงว่ากระบวนการสื่อสารแบบ 2 ทาง ของคนไทยขาดทักษะปฏิบัติ และในกรณีที่ขาดผู้เชี่ยวชาญ (Expert) ทั้งหลายทั้งปวงนั้น วิธีที่จะแก้ปัญหาได้ตรงจุดคือจัดรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ให้กว้างขวางและครอบคลุมโดยมีเครือข่ายเชื่อมโยงกันไปทั่วโลก

ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่ารูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง จะเป็นรูปแบบการสอนอีกวิธีหนึ่งที่จะช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนครูผู้สอนและผู้เชี่ยวชาญได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล พร้อมทั้งจะนำพาประเทศให้ผ่านพ้นวิกฤตที่ไปได้อย่างเป็นระบบอีกทางหนึ่งด้วยขอเพียงแต่ให้ผู้บริหารการศึกษา ครู ณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ได้ย้อนกลับมามองตนเองและเลือกเฟ้นศักยภาพของตนเองออกมาใช้ให้เหมาะสมปัญหาต่าง ๆ คงหมดไปในไม่ช้านี้

2. ความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด ซึ่งจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด หลังจากทดลองใช้รูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูดแล้วโดยส่วนรวมพบว่า อยู่ในระดับมีความพอใจ ($\bar{X} = 4.11$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนอยู่ในระดับมีความพอใจ ($\bar{X} = 4.21$) รองลงมาได้แก่ ด้านวิธีสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียนอยู่ในระดับมีความพอใจเช่นกัน ($\bar{X} = 4.10$) ส่วนก่อนทำการทดลองใช้รูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูดนั้นโดยส่วนรวมพบว่า ผู้เรียนมีความคิดอยู่ในระดับไม่พอใจ ($\bar{X} = 2.00$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านสื่อการเรียนการสอนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับไม่พอใจ ($\bar{X} = 1.97$) สำหรับด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ($\bar{X} = 2.01$) และด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน ($\bar{X} = 2.03$) ตลอดจนด้านวิธีการสอน ($\bar{X} = 2.06$) ต่างก็มีความคิดเห็นอยู่ในระดับไม่พอใจเช่นกัน แต่เมื่อได้ทำการออกแบบวางแผนสร้างความพึงพอใจในกิจกรรมการเรียนการสอนตามรูปแบบการสอนทางไกล แบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูดแล้วพบว่า ผู้เรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับพอใจขึ้นไปทั้งโดยส่วนรวมและรายด้านซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่ารูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพและผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยและหลักการทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจในการติดต่อสื่อสารของ อีแวน (Eevans.1962) และเรดดิ้ง (Redding. 1972)

นอกจากนั้นยังสอดคล้องสัมพันธ์กับผลการศึกษาวิจัยของไวโอ (Wio. 1978) ที่ได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการรับรู้ของนักเรียนและทฤษฎีการสื่อสารในองค์กร (Organizational Communication) ผลการศึกษาวิจัยดังกล่าวผู้วิจัยได้นำมาใช้สำหรับการวางแผนในการสร้างความพึงพอใจในกระบวนการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูดครั้งนี้ด้วย

อย่างไรก็ตาม เมื่อได้นำหลักการ ทฤษฎี และผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวแล้วมาเป็นพื้นฐานในการออกแบบวางแผนในการสร้างความพึงพอใจในรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด แล้วทำให้ผลการสำรวจความคิดเห็นของผู้เรียนหลังการทดลองใช้แล้วมีความคิดเห็นอยู่ในระดับพอใจขึ้นไปทั้งโดยรวมและรายด้านโดยเฉพาะด้านกิจกรรมการเรียนการสอนจะมีค่าเฉลี่ยระดับความพอใจมากที่สุด

ส่วนผลงานวิจัยที่ศึกษาวิจัยที่เกี่ยวกับความพึงพอใจของผู้เรียนต่อรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง พบว่า ความพึงพอใจกับระบบการสอนทางไกลแบบสองทางมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ของนักเรียน ดังนั้นจึงแสดงให้เห็นว่าถ้าหากผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ก็จะเป็นวิธีการหนึ่งที่จะสร้างความพึงพอใจในรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ได้อีกทางหนึ่งด้วยเช่นกันและการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในกระบวนการเรียนการสอนยังสอดคล้องกับบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่ให้ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ (Lerner center) อีกด้วย อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นไปตามสมมุติฐานการวิจัย กล่าวคือผู้เรียนความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด อยู่ในระดับพอใจขึ้นไป ($\bar{X} = 4.11$) แต่ก็ยังเป็นเพียงกลุ่มทดลองเท่านั้น

ดังนั้น เพื่อให้รูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด ที่สร้างขึ้นและได้รับการพัฒนามาโดยลำดับอย่างเป็นระบบนี้ก่อให้เกิดประสิทธิภาพและสร้างความพึงพอใจให้กับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจึงควรรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูดนี้ไปใช้สอนผู้เรียนกลุ่มอื่น ๆ ด้วยและเผยแพร่ต่อไป พร้อมทั้งเสนอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปเป็นสารสนเทศประกอบการตัดสินใจวินิจฉัยสั่งการในการบริหารจัดการกับระบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูดครั้งนี้มีข้อเสนอแนะ 2 ประการ ตามลำดับดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1.1 สำนักงานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย และสำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา สำนักงานราชภัฏทั่วประเทศซึ่งจะเปลี่ยนสถานภาพเป็นมหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาวิทยาลัยไทย เพื่อความเป็นไท ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ควรแสวงหากระบวนการวิธีหรือรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนรายวิชาต่าง ๆ เช่น รูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการฟัง รูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการอ่าน รูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการเขียน ตลอดจนรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนรายวิชาอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นวิชาการทางด้านสังคมศาสตร์ หรือมนุษยศาสตร์ เป็นต้น เพราะจะได้นำมาเป็นสารสนเทศทางการสอนและการวิจัยและพัฒนา (Research and Development หรือ R&D) ไม่ว่าจะเป็น การออกแบบระบบกระบวนการเรียนการสอน การผลิตสื่อการสอน ชุดการสอน แบบฝึกปฏิบัติ บทเรียนสำเร็จรูป กระบวนการจัดกิจกรรมทางการเรียน สภาพแวดล้อมทางการเรียน การวัดและการประเมินผลตามกระบวนการทุกขั้นตอนอย่างเป็นระบบจนครบทุกขั้นตอน

1.2 มหาวิทยาลัย สถาบันราชภัฏ หรือมหาวิทยาลัยราชภัฏ ควรร่วมมือกันในการแสวงหา รูปแบบที่เหมาะสมกับหน่วยงานของตนเอง โดยการออกแบบระบบวิธีการต่าง ๆ ภายใต้บริบทและ สิ่งอำนวยความสะดวก (Facilitator) ของตนเอง โดยเฉพาะความเป็นนิติบุคคลนั้นย่อมนำมาซึ่ง ความเป็นเอกเทศทางวิชาการ เอกเทศทางความคิดแต่อาจมีข้อจำกัดในการใช้ทรัพยากรร่วมกัน โดยเฉพาะสถาบันราชภัฏที่เป็นเอกเทศในแต่ละแห่งซึ่งจะสั่งการให้ดำเนินการร่วมกันคงเป็นเรื่อง ลำบากแล้ว ดังนั้นภายใต้จุดเด่นและข้ออ่อนด้อยดังกล่าวสถาบันราชภัฏแต่ละแห่งต้องมีคณะ ทำงานแสวงหาด้วยตนเอง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

การพัฒนาการศึกษาจำเป็นจะต้องดำเนินการวิจัยควบคู่ไปด้วยเพราะการวิจัยนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อกระบวนการพัฒนาเพราะการวิจัยเป็นทั้งการแสวงหาองค์ความรู้ใหม่และ เป็นการค้นหาคำตอบและแนวทางในการแก้ปัญหาหากมีอุปสรรคในกระบวนการจัดการศึกษาด้วย ดังนั้นการวิจัยและการพัฒนารูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ควรมีการศึกษาวิจัย ดังนี้

2.1 ควรมีการศึกษาค้นคว้าวิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูดในระดับต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ เพราะการพูดมีความสำคัญกับคนทุกคน และทุกชนชั้น ซึ่งการพูดนี้จะเป็นการสื่อสารที่สำคัญที่สุดในทุกระดับด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงควร พัฒนาการพูดให้ผู้พูดเกิดความรู้ความชำนาญมีทักษะการพูด

นอกจากนี้จะต้องกระบวนการวิธีในการฝึกฝนทักษะการพูดให้มีความคล่องแคล่วในการ ติดต่อสื่อสารซึ่งกระบวนการพัฒนาทักษะการพูดและค้นให้พบองค์ความรู้ใหม่จำเป็นจะต้องใช้ กระบวนการวิจัยจึงจะเกิดการพัฒนามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

2.2 ควรมีการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับสื่อที่เหมาะสมและพอเพียงสำหรับการสอนทางไกล แบบ 2 ทาง โดยใช้องค์ความรู้ของไทยด้วยการนำแนวคิดทฤษฎีของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ที่พระราชทานด้วยขั้นตอนและกระบวนการที่ว่า ค้นให้พบ ทดลองให้ได้ สาธิตให้เห็น ซึ่งจะสอดคล้องกับอุดมการณ์ แนวคิด ปรัชญา มหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาวิทยาลัย ไทยเพื่อความเป็นไทยอย่างแท้จริง

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กาญจนา นาคสกุล และคณะ. การใช้ภาษา กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เคล็คไทย , 2521.
- กาญจนา เขียววิทย์การ. พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร การรับรู้ประโยชน์และความพึงพอใจในการสอนสารระบบการประชุมทางไกลผ่านจอภาพ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.
- กิดานันท์ มลิทอง. นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา กรุงเทพฯ : เอดิสันเพรสโปรดักส์, 2540.
- เกษม สาทิตย์ทิพย์. เอกสารประกอบการสอนนิสิต 401 การวัดผลการศึกษา. ภาควิชาพื้นฐานของการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พินิจโลก. 2531, 191 หน้า.
- ขจิรวรรณ จิตรสถาพร. แนวคิดในการนำรูปแบบรายการสนทนามาใช้ในการสอนพูดภาษาไทยทางวิทยุ. สงขลา : ฝ่ายเทคโนโลยีทางการศึกษา ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้ จังหวัดสงขลา, 2536.
- คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. แผนพัฒนาสื่อสารมวลชนเทคโนโลยีสารสนเทศ และโทรคมนาคมเพื่อการพัฒนาคนและสังคม (พ.ศ. 2542 – 2551). กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2542.
- จินดา งามสุทธิ. การพูด. พิมพ์ครั้งที่ 3, กรุงเทพฯ : โอเอสพริ้นติ้งเฮาส์, 2531.
- จินดา งามสุทธิ และอัมพร สุขเกษม. การพูด. กรุงเทพฯ : จิตตภณท์การพิมพ์, 2516.
- จำนง ทองประเสริฐ. การใช้ภาษา-หลักภาษา (ท.401-ท.402). พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์, 2521.
- ฉลวย สุรสิทธิ์. วิชาการพูด. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แพรววิทยา , 2520.
- ฉลองชัย สุวพัฒน์บุรณ์. การเลือกใช้สื่อการสอน กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2528.
- ฉัตร บัญญา และคณะ. ศิลปะการใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวันและทางธุรกิจ. กรุงเทพฯ : สาขาวิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2522.
- ฉัตรวรรณ ตันนะรัตน์. การเตรียมเพื่อการพูดและการเขียน. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2539.
- . วาทศาสตร์เพื่อการสื่อสารทางธุรกิจ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2532.
- ชม ภูมิภาค. สมาคมการศึกษาแห่งประเทศไทย กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2540.
- ชมพันธุ์ ภูษธร ณ อยู่ธยา. การพัฒนาหลักสูตร กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2540.

- ชูศักดิ์ เอกเพชร. รูปแบบการจัดบัณฑิตศึกษาศาขาการประถมศึกษาในวิทยาลัยครูภาคใต้.
 ปรินญาณินทร์ กศ.ด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2541. ถ่ายเอกสาร.
- ชูศรี วงศ์รัตนะ. เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพฯ : ม.ป.ท., 2530.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. รายงานการสัมมนาอาจารย์สอนเสริมในระบบการสอนทางไกล. นนทบุรี :
 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2536.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และสุมาลี สังข์ศรี. ชุดวิชาการศึกษาทางไกล. นนทบุรี : มหาวิทยาลัย
 สุโขทัยธรรมาธิราช, 2534.
- ไชยยศ เรืองสุวรรณ. เทคโนโลยีการสอน : การออกแบบและพัฒนา. กรุงเทพฯ
 โอเดียนสโตร์, 2531.
- ทินวัฒน์ มฤคพิทักษ์. พูดได้พูดเป็น. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์พิชการพิมพ์, 2525.
- ทศนา แคมณี. การประเมินหลักสูตร ใน รวมบทความทางการประเมินโครงการ บรรณาธิการ
 โดย สมหวัง พริยานุวัฒน์. หน้า 112 - 130 กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัย, 2528.
- ทัศนีย์ ทานดวงนิช. เอกสารการสอนวิชาภาษาไทย 103 : วาการ. ชลบุรี : มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒบางแสน, 2529.
- ณัฐพงษ์ เจริญพิทย์. การวัดผลการเรียนวิทยาศาสตร์. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตร
 และการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2542, 283 หน้า.
- ดนัย ดุลาบติ. พูดอย่างผู้นำ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ดอกหญ้า, 2532.
- นฤมล ดันธสุเรษฐ์ และคณะ. แนวโน้มของการศึกษาทางไกลของประเทศไทย. นนทบุรี :
 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2538.
- นิคม ทาแดง. การพัฒนาสื่อการสอนระดับบัณฑิตศึกษาในระบบการสอนทางไกล. นนทบุรี :
 วารสารสุโขทัยธรรมาธิราช, 2537.
- นิพนธ์ ศศิธร. หลักการพูดต่อชุมชน. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2528.
- พงศ์ประเสริฐ หกสุวรรณ. การพัฒนารูปแบบการสอนเสริมโดยใช้วิทยุทัศน์ปฏิสัมพันธ์
ในการสอนทางไกลมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. ปรินญาณินทร์ กศ.ด. กรุงเทพฯ :
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2540. ถ่ายเอกสาร.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ :
 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530.
- พัชนี เชยจรรยา, เมตตา กฤตวิทย์ และถิรนนท์ อนวัชศิริวงศ์. แนวคิดหลักนิเทศศาสตร์.
 กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2534.
- พระเทพเวที (ประยุทธ ปยุตโต). ศาสนาและเยาวชน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
 ชวนพิศ, 2537.
- บุญชม ศรีสะอาด. การประเมินสื่อการสอน. กรุงเทพฯ : คพศ. สปช. สิงหาคม, 2533.
- . การวิจัยเบื้องต้น. มหาสารคาม : อภิชาติการพิมพ์, 2532.

บุญชม ศรีสะอาด. "ปัญหาและการแก้ปัญหา" แนะแนว 27 (144) : 5 - 8 ; ธันวาคม 2535 - มกราคม 2536.

———. พัฒนาหลักสูตรและการสอน. มหาสารคาม : ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, 2528.

บุญเหลือ เทพสุวรรณ, มล. แว่นวรรณกรรม. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง จำกัด, 2539.

บุปผชาติ ทัพพิกรณ์. "มัลติมีเดียปฏิสัมพันธ์" วารสาร สสวท. ปีที่ 23 ฉบับที่ 90 กรกฎาคม - กันยายน 2538.

ประหยัด จิระวรพงศ์. เทคนิคการฝึกอบรมเทคโนโลยีทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : อมรการพิมพ์, 2528.

ปิ่น มุกกันต์. วิธีการพูดของข้าพเจ้า. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์คลังวิทยา, 2521.

ปรีชา ช่างขวัญยืน. ภาษาไทยธุรกิจระดับอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สร้างสรรค์วิชาการ จำกัด, 2536.

ภูมิพลอดุลยเดช, พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. พระราชดำรัสพระราชทาน เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2540. กรุงเทพฯ : บริษัทบางจากปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน), 2541.

———. ความสุขจากพ่อ. กรุงเทพฯ : สตาร์ปริ้นท์ จำกัด, 2544.

เรา อริยวงศ์. รูปแบบการสอน. กรุงเทพฯ : โครงการตำราวิชาการราชภัฏเฉลิมพระเกียรติ เนื่องในวโรกาสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเจริญพระชนมายุครบ 6 รอบ, 2542.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ, 2536.

ละเอียด รักเผ่า. รูปแบบการสอนเป็นกลุ่มให้ผลการเรียนใกล้เคียงกับผลการสอนแบบครูหนึ่งคน ต่อนักเรียนหนึ่งคน. ปรินญานิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528. อัดสำเนา.

วัลลภ กันทรพย. "คำถามเชิงพรรณนา," วิจัยสนเทศ. 12(138) : 1 - 6 ; มีนาคม 2535.

วิจิตร ศรีสะอาด. การศึกษาทางไกล. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2534.

วิจิตร อาวะกุล. เพื่อการพูด การฟัง และการประชุมที่ดี. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2527.

วิเชียร เกตุสิงห์. หลักการสร้างและวิเคราะห์เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2530.

วิไลพร คำสะอาด. การศึกษาความสามารถในการใช้ภาษา ความคิดสร้างสรรค์ และความสนใจ ในวิธีสอนภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการสอนโดยใช้เพลงและ เกมประกอบการสอนกับการสอนตามคู่มือครู. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2541. ถ่ายเอกสาร.

ศรีนครินทรวิโรฒ, มหาวิทยาลัย. ทักษะทางภาษา ทย.101-ทย.102. กรุงเทพฯ : คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2542.

- ศักดิ์ดา ปั่นแห่งเพ็ชร. ภาษากับการสื่อสาร. นครปฐม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร พระราชวังสนามจันทร์, 2529.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. หนังสือเรียนภาษาไทยชุดทักษะพัฒนา เล่ม 2. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2525.
- . หนังสือเรียนภาษาไทย ชุดภาษาวิจารณ์ เล่ม 1 ท.605 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2526.
- สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา เจ้าฟ้ามหาจักรีสิรินธร รัฐสีมาคุณากรปิยชาติ สยามบรมราชกุมารี. การพัฒนานวัตกรรมเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้การสอนภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. ปริญญาณิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529. อัดสำเนา.
- สอวศ์ ดำเนินสวัสดิ์. ภาษาไทย 2. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.
- สวณิต ยมาภัย. "การสื่อสารเชิงอวัจน," นิเทศสาร. 2 (ฉบับที่ 1) : 65 - 77, พฤศจิกายน, 2521.
- สำเนียง มณีกาญจน์ และสมบัติ จำปาเงิน. หลักการพูด. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ข้าวฟ่าง, 2535.
- สุทัศน์ ขอบคำ. รูปแบบการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ. ปริญญาณิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2540. ถ่ายเอกสาร.
- สุรัชย์ ลิกขามันต์. การประกันคุณภาพการสอนทางไกล. จดหมายข่าว สำนักสื่อและเทคโนโลยีการศึกษา กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2541.
- . การสอนทางไกลปฏิสัมพันธ์. กรุงเทพฯ : วารสารเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 ประจำปีการศึกษา 2542, 2543.
- . ทำห้องเรียนทางไกลให้เป็นทางไกล. เอกสารการฝึกอบรมสัมมนาเทคนิคการสอนและการใช้สื่อเทคโนโลยีทันสมัยสำนักสื่อและเทคโนโลยีการศึกษา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2541.
- สุรัชย์ ลิกขามันต์. วิทัศน์ตามประสงค์. เอกสารการฝึกอบรมสัมมนาเทคนิคการสอนและการใช้สื่อเทคโนโลยีทันสมัย สำนักสื่อและเทคโนโลยีการศึกษา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2541.
- . สู่ความเป็นดารา (ครู) โทรทัศน์. เอกสารการฝึกอบรมสัมมนาเทคนิคการสอนและการใช้สื่อเทคโนโลยีทันสมัย สำนักสื่อและเทคโนโลยีการศึกษา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2541.
- เสาวณีย์ ลิกขามันต์. การประชุมผ่านจอภาพ. เอกสารการฝึกอบรมสัมมนาเทคนิคการสอนและการใช้สื่อเทคโนโลยีทันสมัย สำนักสื่อและเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2541.

- เสาวณีย์ ลิกขาบัณฑิต. การสื่อความหมายเพื่อการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2530.
- _____. เทคโนโลยีทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 2528.
- เสาวลักษณ์ รัตนวิชัย. การพัฒนาการสอนภาษาไทยแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา. กรุงเทพฯ : บริษัทประยูรวงศ์พรินต์ติ้ง จำกัด, 2536.
- อริพร ศรียมก. สื่อการสอนระดับมัธยมศึกษา. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช นนทบุรี, 2525.
- อรพรรณ พรสีมา. เทคโนโลยีทางการสอน. กรุงเทพฯ : โอ.เอส.พรินต์ติ้ง เฮาส์, 2530.
- _____. บทเรียนด้วยตนเอง. กรุงเทพฯ : พิมพ์ครั้งที่ 2. เอกสารประกอบการสอน วิชาเทคโนโลยี 437 ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางเขน, 2530.
- อัมพร สุขเกษม และคณะ. ทักษะทางภาษา ท.ย. 101 – ท.ย. 102 ; การสอนทักษะการพูด. กรุงเทพฯ : ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2542.
- Allen, Betty Archer. Masurement of Factors Related to Student and Faculty Satisfaction with Videobased and Interactive Television Courses in Distance Learning. Dissertation. Ph.D. Alabama : The University of Alabama, 1995. Photocopied.
- APEID, UNESCO. Distance Learning Systems and Structures : Training Manual. Vol. 2, Bangkok : UNESCO Regional Office for Education in Asia and the Pacific, 1984.
- Barker, Bruce and James Bannon. The Hawaii Teleschool : An Evaluation of Distance Learning for Advanced Placement Calculus Instruction in Paradise. Paper Presented at Annual Conference of the National Rural and Small School Consortium (6th Salt Lake City, UT, 19 – 21) March, 1992.
- Barker, Bruce and Keith Burnett. Distance Learning in Hawaii : Establishment and Evaluation of a Rural Teacher Inservice Training Program. Paper Presented at the Annual Conference of the National Rural Education Association, October 10 – 14 ; 1991.
- Brown, Gary Robert. "Multimedia Discourse Synthesis," Dissertation Abstracts International. 55 (12) : 3818 – A ; June, 1995.
- Brown, Victoria Smith. "The Relationship of Locus of Control and Cognitive Style to Self – instruction Strategies, Sequencing, and Outcomes in a Learner –

- Controlled Multimedia Environment," Dissertation Abstracts International. 56(10) : 3922 – A ; April, 1996.
- Burge, E.V. and C.C. Frewin. "Self – Directed in Distance Learning," The International Encyclopedia of Education. New York : Pergamon Press, Inc., 1985.
- Boza,Lynn Anne. Application of Instruction and Student Perceptions of Lesson Design to an Interactive Lesson Model for the One - way Video, Two-way Audio medium of Instruction Used in Higher Education. Wayne State University Degree : Ph.D., 1995.
- Childress, Marcusdale. "Effects of Three Multimedia Instructional Presentation Formats/Constraining Animation and Narration on Recall and Problem Solving Performance," Dissertation Abstracts International. 56(09) : 3430 – A ; March, 1996.
- Clark, Barbara Irene. "Understanding Teaching : An Interactive Multimedia Professional Development Observational Tool for Teacher," "Dissertation Abstracts International. 56(05) : 1656 – A ; November ,1995.
- Cole, Peter G. and Chan K.S. Larna. Teaching : Principles and Practice. New York : Prentice Hall, 1994.
- Cornet, Kathleen. The Development of Strategic Recruitment Plan for a Distance Learning University. P. 123. Walden University Degree, Ph.D., 1995.
- Cyrs, Thomas E. and Frank A. Smith. Faculty Training for Television Teaching : State of the Arts. Paper Presented at the Annual Conference of the Association for Educational Communications & Technology, New Orleans, 1988.
- Eiserman, William D. and David D. Williams. "Statewide Evaluation Report on Productivity Project Studies Related to Improved Use of Technology to Extend Educational Programs." Sub – Report Two : Distance Education in Elementary and Secondary Schools. A Review of Literature. ERIC. January, 1987.
- Ellner, Carolyn L. and Others. Studies of College Teaching. Lexington, Mass : Lexington Books, 1983.
- Emerald, V. Dechont. "Learning to Read Picture," In Improving the Teaching and Reading. 1994, pp.133-135.
- Estabrook, Debra Lynn. "Effective Multimedia Interface Design for Learning," Dissertation Abstracts International. 34 (01) : 341 ; February, 1995.
- Evans, John W. Alenation and Learning in Hospital Setting. American Sociology Review 27 : 6 (December 1962).

- Gooding, Susan Carrol. "An Empirical Investigation of the Effectiveness of Learning Option in Two Interactive Multimedia Spilling Programs," Dissertation Abstracts International. 56 (12) : 4735 – A ; June , 1995.
- Gosmire, Doreen Kaye. The Analysis of a Distance Learning Graduate Program. Dissertation Ed.D. Nebraska : The University of Nebraska Lincoln, 1995. Photocopied.
- Gray, Beverly Ann. Student Achievement and Temperament Types in Traditional and Distance Learning Environments. Dissertation Ed.D. Walyne : Wayne State University Degree, 1996. Photocopied.
- Grimes, G. "Going the Distance with Technology...Happy 100th Anniversary to Distance Education," Estin, pp. 6 - 8, May 1993.
- <http://www.telelearn.ca/conference/index.html>.
- Hall, Tom L. Utilizing Multimedia Toolbook 3.0, New York : Boyd & Fraser Publishing Company, A Division of International Thomson Publishing in U.S.A., 1996.
- Hatfied, Mary. "Using Multimedia in Preservice Education," Journal of Teacher Education. 47 (3) ; 233 - 288 ; May – June, 1996.
- Holmberg, B. Distance Education : a Servey and Bibliography. London : Kogan Page, 1977.
- Ibrahim, Abou – dagga, Sana. Factors Related to the Adoption of a Two – way Interactive Distance Education Technology : Instrument Development, Instrument Validation, and Causal Model Testing. Dissertation Ph.D. Iowa : Iowa State University, 1995. Photocopied.
- Jeffcoate, Judith. Multimedia In Practice : Techonology and Applications. London : Prentice Hall International Limited, 1995.
- Joyce. and others. Model of Teaching. 3rd ed., London : Prentice – Hall, 1986.
- Joyce. and Showers. Model of Teaching. 3rd ed., London : Prentice – Hall, 1986.
- Joyce. and Well. Model of Teaching. 3rd ed., London : Prentice – Hall, 1986.
- Keegan, D. "On defining distance education." Distance Education. London : Kogan Page, 1988.
- Kemp, Jerold E. and Don C. Smelli. Planning, Producing and Using Instructional Media, New York : Harper and Row, 1989.
- Koerlin, James Walter. An Evaluation of the Impact of Technology Rich Distance Learning Methodologies on Academic Outcomes (Interactive Video, Interactive Audio). Dissertation Ph.D. Walsen : Walsen University, 1987. Photocopied.

- Lindstrom, Robert L. Multimedia Presentations. Ca : McGraw – Hill, 1994.
- Litchfield, Brenda C. "Design Factors in Multimedia Environment : Research Findings and Implications for Instructional Design," Paper Presentation at the American Educational Research Association. Atlanta, April, 12-16 ; 1995.
- Ma, Hsiu – Lan. "A Comparative Study Between Traditional Instruction and Modified Multimedia Instruction in Mathematical Problem Solving Achievements and Beliefs of Sixth - Grade Students in Taiwan, The Republic of China," Dissertation Abstracts International. 55(05) : 1214 – A ; November , 1994.
- Martin, Barbara and Others. Lessons Learned from the Florida Talatrainning Project. National Convention of the Association for Educational Communications and Technology, 1986.
- Medevitt, Margaret A. An Instructional Design and Staff Development Model for Two – way Television. Dissertation Ed.D. New York : University of Lowell, 1990. Photocopied.
- Massaro, David Anthony. "A Multimedia Geology Program for Non – science Majors with Distance Learning Capabilities," Dissertation Abstracts International. 56(05) : 1745 –A ; November,1995.
- Page, Tarry and J.B. Thomas. International Dictionary of Education. London : Kogan Page, 1977.
- Parker, Lone. "Education Telephone Network and Subsidiary Communication Authorization : Educational Media for Continuing Education," Educational Technology. 34 – 36 ; Feb., 1974.
- Peoples, Donna Kasbourn. The Effectiveness of Distance Education Using Synchronous Two – way Audio and One – way Computer – Aided Instruction in Real Estate Education. Dissertation Ph.D. Texas : Texas A&M University, 1986.
- Rathbun, G.A. and David A. Goodrum. "Evaluating the Impact of Instructional Multimedia," Presentations at 1994 National Convention of the Association for Educational Communications and Technology. 9 (2) : 16 – 20 ; February, 1994.
- Redding, W. Charts. Communication with in the Organization. New York : Industrial Communication Council, Inc, 1972.
- Rogers, Everett M. and Lynne Svenning. Communication Technology. The New Media in society, New York : The Free Press, 1986.
- Romiszowski, A.J. The Selection and Use of Instructional Media. London : Kogan Page,1992.

- Rowntree, Derek. A Dictionary of Education. London : Harper and Row, 1981.
- Schultz, Y vonne kay. "Development and Validation of a School Leaders' Guidebook for Implementing Multimedia in the Classroom," Dissertation Abstracts International. 56(09) : 3552 – A ; March, 1996.
- Schwier, Richard A. "A Taxonomy of Interaction for Instructional Multimedia," A Paper Presented at the Association for Media and Technology in Education in Canada, June, 13 –17 ; 1992.
- Schwier, Richard A. "Issues in Emerging Interactive Technologies" Instructional Technology : Past, Present, and Future. 2^{ed}, edited by Gary J. Anglin, Englewood Cliffs, N.J. : Libraries Unlimited, Inc., 119 – 130 ; 1995.
- Schwier, Richard A., & E.R. Misanchuk. Interactive Multimedia Instruction. Englewood Cliffs, N.J. : Educational Technology Publications, 1994.
- Siribodhi, Tinsiri. "Effects of Three Interactive Multimedia Computer Assisted Language Learning Programs on the Vocabulary Acquisition of Elementary Level EFL Student," Dissertation Abstracts International. 56 (06) : p. 19 December, 1995.
- Sorensen, Christine Knupp. Evaluation of Two - way Interactive Television for Community College Instruction : Development of an Instrument and Assessment of Student Attitudes. Dissertation Ph.D. Iowa : Iowa State University, 1994. Photocopied.
- Stipek, Deborah J. Motivation to Learn : from Theory to Practice. Massachusetts ; A Division of Sim & Schuster, Inc. 1995.
- Vaughan, Tay. Multimedia Making It Work. New York : McGraw – Hill, 1996.
- Wright, Rick. "Presidential Multimedia" T.H.E. Journal, October, : 67 ; 1997.
- Wiio, Osme A. Organizational Communication Studies : The CTT and OCD Procedures. Paper Presented at Annual Meeting in Chicago, 1978.
- Wilson, Andrew. "Instructional Multimedia in the Math Classroom and Beyond," "A Paper Presented at Annual Conference of American Mathematical Association, 9 (9) : 3 – 6 ; November, 1994.
- Winslow, Joseph Robert. "Efficacy of a Computer Multimedia Program," Dissertation Abstracts International. 56(07) : 2651 – A ; January, 1996.
- Worley, Eddyth Nieeler. Compressed Digital Video Instructional Delivery : A Study of Student Achievement, Student Attitude and Instructor Attitude. Dissertation Ph.D. New York : Old Dominion University, 1991. Photocopied.
- Wright, Rick. "Presidential Multimedia" T.H.E. Journal, October, : 67 ; 1997.

ภาคผนวก ก

หนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญ

จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ที่ ทม ๑๐๑๒/ ๑๐๐๘

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท ๒๓ กรุงเทพฯ ๑๐๑๑๐

๑ มีนาคม ๒๕๔๔

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน อธิการบดี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบประเมิน

เนื่องด้วย นายปัญญา นาแพงหมื่น นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการสอนทางไกลแบบ ๒ ทาง ในการสอนทักษะการพูด” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.สุรัช สิกขามันต์ อาจารย์ ดร.ชูศักดิ์ ชัมภลจิต และ รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ รัตนวิชัย เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ รองศาสตราจารย์ ดร.นิคม ทาแดง เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบประเมิน รูปแบบการสอนทางไกลแบบ ๒ ทาง ในการสอนทักษะการพูด

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญ ให้ นายปัญญา นาแพงหมื่น ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ปฏิบัติราชการแทนอธิการบดี

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๖๖๔-๑๐๐๐ ต่อ ๕๗๒๖, ๕๖๔๔

โทรสาร. ๒๕๘-๔๑๑๕

ที่ ทม ๑๐๑๒/ ๑๐๐๔

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท ๒๓ กรุงเทพฯ ๑๐๑๑๐

๑ มีนาคม ๒๕๔๔

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน อธิการบดี มหาวิทยาลัยรามคำแหง

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบประเมิน

เนื่องด้วย นายปัญญา นาแพงหมื่น นิติระดับปริญญาเอก สาขาเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการสอนทางไกลแบบ ๒ ทาง ในการสอนทักษะการพูด” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.สุรัชย์ สิกขาบัณฑิต อาจารย์ ดร.ชูศักดิ์ จัมภลจิต และ รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ รัตนวิชัย เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ รองศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา ศิริโรจน์ รองอธิการบดีฝ่ายเทคโนโลยี เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบประเมินรูปแบบการสอนทางไกลแบบ ๒ ทาง ในการสอนทักษะการพูด

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญ ให้ นายปัญญา นาแพงหมื่น ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ปฏิบัติราชการแทนอธิการบดี

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๖๖๔-๑๐๐๐ ต่อ ๕๖๒๖, ๕๖๔๔

โทรสาร. ๒๕๘-๔๑๑๕

ที่ นม ๑๐๑๒/๑๐๑๐

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒฯ กรุงเทพมหานคร

สุขุมวิท ๒๓ กรุงเทพฯ-๑๐๑๑๐

๑ มีนาคม ๒๕๔๔

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน เลขาธิการสภาสถาบันราชภัฏ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบประเมิน

เนื่องด้วย นายปัญญา นามแพงหมื่น นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาคณิตศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการสอนทางไกลแบบ ๒ ทาง ในการสอนทักษะการพูด” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.สุรัช สิกขามันต์ อาจารย์ ดร.ชูศักดิ์ ขัมภลิจิต และ รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ รัตนวิชัย เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ อาจารย์ ดร.พลสันต์ โพธิ์ศรีทอง รองเลขาธิการสถาบันราชภัฏ
รองศาสตราจารย์เทื่อน ทองแก้ว และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ ทองงอก ผู้เชี่ยวชาญประจำภา
สถาบันราชภัฏ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบประเมินรูปแบบการสอนทางไกลแบบ ๒ ทาง ในการสอนทักษะ
การพูด

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญ
ให้ นายปัญญา นามแหงหมื่น ซึ่งจะเป็่นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็น
อย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ย่น เลขานุการ

1. เพื่อโปรดทราบและพิจารณาอนุมัติ
๒. เห็นควรขอพร่องอำนาจการพิจารณา
ที่มอบฯ ทด: ผู้ว่าราชการจังหวัดขอนแก่น

นางสาวกัญญา นิลพนมกุล
6 ต. ๔ ๔

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

คณะนิติบัณฑิตวิทยาลัย
ปฏิบัติราชการแทนอธิการบดี

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๖๖๔-๑๐๐๐ ต่อ ๕๗๒๖, ๕๖๔๔

ໂທຣາກ. ໒໕໘-໔໑໑໕

1. ทราบ,อนุญาต

๕. จัดตามเสนอ

Done 8 Feb. 44

(นายสุวรรณ นาคพนม)

รองเลขาธิการ รักษาการแทน

ที่ ทม ๑๐๑๒/ ๑๐๑๑

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท ๒๓ กรุงเทพฯ ๑๐๑๑๐

๑ มีนาคม ๒๕๔๔

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน อธิการบดี สถาบันราชภัฏสวนดุสิต

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบประเมิน

เนื่องด้วย นายปัญญา นาแพงหมื่น นิติระดับปริญญาเอก สาขาเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการสอนทางไกลแบบ ๒ ทาง ในการสอนทักษะการพูด” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.สุรัช สิกขามันติ อาจารย์ ดร.ชูศักดิ์ ชัมภลิจิต และ รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ รัตนวิชัย เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ อาจารย์ ดร.ผดุง พรหมมูล ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาทางไกล เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบประเมินรูปแบบการสอนทางไกลแบบ ๒ ทาง ในการสอนทักษะการพูด

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญ ให้ นายปัญญา นาแพงหมื่น ซึ่งจะ เป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๖๖๔-๑๐๐๐ ต่อ ๕๗๒๖, ๕๖๔๔

โทรสาร. ๒๕๘-๔๑๑๕

ที่ ทม ๑๐๑๒/ ๑๐๑๒

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท ๒๓ กรุงเทพฯ ๑๐๑๑๐

๑ มีนาคม ๒๕๔๔

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิตร ทองชั้น

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบประเมิน

เนื่องด้วย นายปัญญา นาแพงหมื่น นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการสอนทางไกลแบบ ๒ ทาง ในการสอนทักษะการพูด” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.สุรัช สิกขาบัณฑิต อาจารย์ ดร.ชูศักดิ์ ขัมภลิจิต และ รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ รัตนวิชัย เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ ท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบประเมินรูปแบบการสอนทางไกลแบบ ๒ ทาง ในการสอนทักษะการพูด

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้โปรดพิจารณาเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นายปัญญา นาแพงหมื่น ซึ่งจะ เป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๖๖๔-๑๐๐๐ ต่อ ๕๗๒๖, ๕๖๔๔

โทรสาร. ๒๕๘-๔๑๑๕

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มศว โทร. ๕๑๒๖, ๕๖๔๖

ที่ ทม ๑๐๑๒/ ๑๐๑๓

วันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๔๔

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

เนื่องด้วย นายปัญญา นามแพงหมื่น นิติระดับปริญญาเอก สาขาเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์เรื่อง “รูปแบบการสอนทางไกล แบบ ๒ ทางในการสอนทักษะการพูด” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.สุรัช สิกขามันต์ อาจารย์ ดร.ชูศักดิ์ ขัมภลิขิต และรองศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ รัตนวิชัย เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในกรณีนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวณีย์ สิกขามันต์ รองศาสตราจารย์ ดร.อรพรรณ พรสีมา รองศาสตราจารย์ นภา ศรีไพโรจน์ รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพงษ์ เจริญพิทย และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ เปาใจ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบประเมินรูปแบบการสอนทางไกล แบบ ๒ ทาง ในการสอนทักษะการพูด

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นายปัญญา นามแพงหมื่น ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และ ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มศว โทร. ๕๑๒๖, ๕๖๔๔

ที่ ทบ ๑๐๑๒/๑๐๑๔

วันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๔๔

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน คณะบดีคณะมนุษยศาสตร์

เนื่องด้วย นายปัญญา นาแพงหมื่น นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์เรื่อง “รูปแบบการสอนทางไกลแบบ ๒ ทางในการสอนทักษะการพูด” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.สุรัชย์ สิกขาบัณฑิต อาจารย์ ดร.ชูศักดิ์ จัมภลจิต และรองศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ รัตนวิชัย เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ รองศาสตราจารย์ ดร.อัมพร สุขเกษม และ รองศาสตราจารย์ อัครา บุญทิพย์ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบประเมินรูปแบบการสอนทางไกลแบบ ๒ ทาง ในการสอนทักษะการพูด

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นายปัญญา นาแพงหมื่น ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิสุทธารณ์)

คณะบดีบัณฑิตวิทยาลัย

15๔๔. ร.ร. อังภา

เมื่อ 1๖/๓/๒๕๔๔ รับแจ้งผู้เกี่ยวข้อง

มีเรื่องติดต่อคณะ

๑

๔ ๓๑. ๕๕

15๔๔. ร.ร. อังภา

นางสาว... 11-๓-๒๕๔๔

OK 8 ๕๕๔๔

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มศว โทร. ๕๗๒๖, ๕๖๔๔

ที่ ทม ๑๐๑๒/๑๑๔๑

วันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๔

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการสำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา

เนื่องด้วย นายปัญญา นาแพงหมื่น นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์เรื่อง “รูปแบบการสอนทางไกลแบบ ๒ ทางในการสอนทักษะการพูด” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.สุรัช สิกขามังคิต อาจารย์ ดร.ชูศักดิ์ ขัมภลจิต และรองศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ รัตนวิชัย เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ อาจารย์ ดร.ราชันย์ บุญธิมา เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบประเมินรูปแบบการสอนทางไกลแบบ ๒ ทาง ในการสอนทักษะการพูด

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นายปัญญา นาแพงหมื่น ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ที่ ทม 1012/ ๖๖๔

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๔ ธันวาคม 2544

เรื่อง ขอความร่วมมือเพื่อการวิจัย

เรียน อธิการบดีสถาบันราชภัฏสวนดุสิต

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบทดสอบ

เนื่องด้วย นายปัญญา นาแพงหมื่น นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.สุรัช สิกขามันต์ อาจารย์ ดร.ชูศักดิ์ ขัมภลิจิต และ รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ รัตนวิชัย เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในครั้งนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขออนุญาตใช้สถานที่ และขอให้นักศึกษาปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 จำนวน 40 คน ทำแบบทดสอบรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด ในระหว่างเดือนมกราคม 2545

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นายปัญญา นาแพงหมื่น ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)
รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 664-1000 ต่อ 5726, 5644

โทรสาร. 258-4119

ที่ ทม 1012/ 4๕๑๗

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๕๕ ธันวาคม 2544

เรื่อง ขอความร่วมมือเพื่อการวิจัย

เรียน อธิการบดีสถาบันราชภัฏสวนดุสิต

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นายปัญญา นาแพงหมื่น นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการสอนทางไกล แบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.สุรัชย์ สิกขามันต์ อาจารย์ ดร.ชูศักดิ์ จัมภลจิต และ รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ รัตนวิชัย เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในกรณีนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย โดยขออนุญาตใช้สถานที่ และขอให้ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 จำนวน 40 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามรูปแบบการสอน ทางไกล แบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด ในระหว่างเดือนธันวาคม 2544 – มกราคม 2545

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นายปัญญา นาแพงหมื่น ได้เก็บข้อมูล ในการทำปริญญานิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณ เป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์)

รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 664-1000 ต่อ 5726, 5644

โทรสาร. 258-4119

ภาคผนวก ข

แบบประเมิน

รูปแบบการสอนทางไกล 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด

**แบบประเมิน
รูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง
ในการสอนทักษะการพูด**

**นิสิตปริญญาเอก
สาขาเทคโนโลยีการศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ปีการศึกษา 2543**

แบบประเมิน
รูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง
ในการสอนทักษะการพูด

คำชี้แจง

กราบเรียนท่านผู้เชี่ยวชาญด้วยความเคารพอย่างสูง ขอความกรุณา
ท่านได้โปรดกรอกแบบประเมินและให้ข้อเสนอแนะ ดังนี้

- 1. โปรดกรอกแบบประเมินหลังจากศึกษาเอกสารนี้แล้ว
- 2. ประเด็นในการประเมินความสอดคล้อง ให้พิจารณาว่า
องค์ประกอบแต่ละส่วนมีความสัมพันธ์สอดคล้องกันหรือไม่
- 3. โปรดใช้เกณฑ์การประเมินความสอดคล้อง โปรดใช้ดัชนี
ความสอดคล้อง(Index of Objective Congruence = IOC.) ซึ่งมี
เกณฑ์สำหรับการประเมิน ดังต่อไปนี้

มีความเห็นว่าสอดคล้อง	กำหนดคะแนนเป็น	+1
มีความเห็นว่าไม่แน่ใจ	กำหนดคะแนนเป็น	0
มีความเห็นว่าไม่สอดคล้อง	กำหนดคะแนนเป็น	-1

- 4. โปรดประเมินโดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างด้านขวามือ
ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน ถ้ามีข้อเสนอแนะอื่นๆ
โปรดเขียนไว้ด้านล่าง

ขอกราบขอบพระคุณครับ

นายปัญญา นาแพงหมื่น
นิสิตปริญญาเอก สาขาเทคโนโลยีการศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด

ภูมิหลัง

การสอนทางไกลแบบ 2 ทาง เป็นการสอนที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงที่สุดในการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะสาขาวิชาซึ่งปัจจุบันกำลังมีการพัฒนานำมาใช้ในวงการศึกษาอย่างกว้างขวางและรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด ก็เป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่เราควรให้ความสนใจโดยจะต้องทำการศึกษาวิจัยอย่างเป็นระบบ เพราะการพูดเป็นสิ่งสำคัญสูงสุดของมนุษย์ในการติดต่อสื่อสาร และยังถือเป็นเอกลักษณ์ เป็นศักดิ์ เป็นศรีของผู้ที่มีภาษาพูดเป็นของตนเองด้วย ปัจจุบันเรากำลังประสบปัญหาในการใช้ภาษาพูดอยู่ในระดับมากที่สุดซึ่งถือว่าอยู่ในขั้นวิกฤตที่จะต้องหาทางแก้ไขโดยการศึกษาวิจัยหารูปแบบการสอนที่มีประสิทธิภาพในการสอนทักษะการพูดให้ได้ ซึ่งการใช้ภาษาเพื่อเป็นสื่อในการติดต่อระหว่างมนุษย์กับมนุษย์นั้น พอจะแบ่งได้ 3 ลักษณะ ดังต่อไปนี้

1. การสื่อสารด้วยเสียง (Verbal Communication) เป็นภาษาที่แสดงออกทางการพูด มนุษย์จะใช้อวัยวะในการออกเสียงเพื่อเปล่งเสียงออกมาตามระบบที่ได้ตกลงกันไว้ในแต่ละกลุ่มชน เพื่อแสดงความรู้สึกนึกคิดของตนให้ผู้ฟังได้เข้าใจ ภาษาเสียงหรือภาษาพูด เป็นภาษาที่แท้จริงของมนุษย์ เป็นภาษาที่สำคัญที่สุดและมนุษย์ใช้กันมากที่สุด โดยนิยามความหมายของภาษาคือเสียงพูดที่มีระเบียบและความหมาย ซึ่งมนุษย์ใช้เป็นเครื่องมือสำหรับสื่อความคิด ความรู้สึก ความต้องการและใช้ในการประกอบกิจกรรมร่วมกัน

2. การสื่อสารด้วยสัญลักษณ์ (Symbolic Communication) เป็นภาษาที่มนุษย์ใช้สื่อสารกัน โดยใช้ ตัวอักษรหรือสัญลักษณ์ต่างๆ ภาษาสัญลักษณ์โดยทั่วไป หมายถึง ภาษาที่ใช้ตัวอักษรหรือตัวเขียนเป็นสำคัญบางครั้งจึงเรียกว่าภาษาอักษรหรือภาษาเขียน ปราชญ์ทางภาษามิได้ถือว่าภาษาเขียนเป็นภาษาเพราะมิได้ใช้อวัยวะในการออกเสียงเพื่อติดต่อสื่อสารกัน นักภาษาศาสตร์กล่าวว่า ภาษาเขียนเป็นสัญลักษณ์ของสัญลักษณ์ คือ ภาษาเขียนเป็นสัญลักษณ์ของภาษาพูดและภาษาพูดก็เป็นสัญลักษณ์ของความคิดที่เราต้องการจะแสดงให้อีกฝ่ายหนึ่งได้รู้ เช่นเดียวกับเช็คเป็นสัญลักษณ์ของเงินและเงินเป็นสัญลักษณ์ของทอง ซึ่งแต่ละประเทศต้องมีทองเป็นเครื่องค้ำจุนเงินตราของตน

3. การสื่อสารด้วยท่าทาง (Non - Verbal Communication) เป็นภาษาที่มนุษย์ใช้ติดต่อสื่อสารกันโดยใช้ท่าทางการเคลื่อนไหวอวัยวะร่างกายอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกัน ภาษาท่าทาง เป็นภาษาที่ใช้กันมากและมักจะใช้ควบคู่กันไปกับภาษาพูดเพื่อประกอบกันให้การสื่อความหมายชัดเจนยิ่งขึ้น

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษารูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด จึงได้สร้างเครื่องมือในการวิจัยซึ่งเป็นแบบประเมินซึ่งในแบบประเมินนี้มีองค์ประกอบดังต่อไปนี้คือ วัตถุประสงค์ คำอธิบายรายวิชา เนื้อหา กิจกรรม ชุดการสอน และการประเมิน เพื่อศึกษาความสอดคล้องขององค์ประกอบของรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูดดังกล่าวโดยมีรายละเอียดได้ดังต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์

การศึกษาวิจัยเรื่องการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง
ในการสอนทักษะการพูด ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบ
การสอนทางไกลแบบ 2 ทาง โดยเฉพาะในการสอนทักษะการพูด
ซึ่งวัตถุประสงค์ในการสอนทักษะการพูดซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของ
รูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง นั้นมีวัตถุประสงค์ ดังนี้คือ

- 1.1 เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการพูด
โดยสามารถอธิบายถึงวิธีการพูดได้อย่างถูกต้อง
- 1.2 ให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติและสามารถเพิ่มพูนทักษะการพูด
ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ความสอดคล้องของวัตถุประสงค์.....
ข้อเสนอแนะอื่นๆ (โปรดระบุ).....

ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ		
1	0	-1

2. คำอธิบายรายวิชา

กระบวนการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาทักษะการพูด
จะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

- 2.1 ศึกษาหลักการพูดต่างๆ อย่างเป็นระบบ
- 2.2 ฝึกทักษะการพูดเพื่อให้สามารถสื่อสาร
ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ความสอดคล้องของคำอธิบายรายวิชา.....
ข้อเสนอแนะอื่นๆ (โปรดระบุ).....

ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ		
1	0	-1

3.เนื้อหาการสอนทักษะการพูดสำหรับการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง

เนื้อหาการสอนมี 4 เรื่องคือ 1)การแนะนำตนเองและการแนะนำบุคคลอื่น 2)การพูดเล่าเรื่อง 3)การพูดอธิบาย และ 4)การพูดชี้แจง โดยแบ่งเป็นความสอดคล้องระหว่างหัวข้อใหญ่กับหัวข้อย่อย และหัวข้อย่อยกับรายละเอียดเนื้อหาของแต่ละเรื่อง ตามลำดับ ดังนี้

3.1 ความสอดคล้องระหว่างหัวข้อใหญ่กับหัวข้อย่อย

3.1.1 การแนะนำตนเอง และการแนะนำบุคคลอื่น
3.1.1.1 การแนะนำตนเอง
3.1.1.2 การแนะนำบุคคลอื่น
ความสอดคล้องระหว่างหัวข้อที่ 3.1.1 กับหัวข้อย่อย
ที่ 3.1.1.1 –3.1.1.2.....

ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ		
1	0	-1

ข้อเสนอแนะอื่นๆ(โปรดระบุ).....

3.1.2 การพูดเล่าเรื่อง
3.1.2.1 ความหมายของการเล่าเรื่อง
3.1.2.2 จุดประสงค์ของการเล่าเรื่อง
3.1.2.3 คุณสมบัติของผู้เล่าเรื่อง
3.1.2.4 วิธีการเล่าเรื่อง
3.1.2.5 ประเภทเรื่องเล่า
ความสอดคล้องระหว่างหัวข้อที่ 3.1.2 กับหัวข้อย่อย
ที่ 3.1.2.1 – 3.1.2.5.....

ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ		
1	0	-1

ข้อเสนอแนะอื่นๆ(โปรดระบุ).....

3.1.3 การพูดอธิบาย
3.1.3.1 ความหมายของการพูดอธิบาย
3.1.3.2 ลักษณะการอธิบาย
3.1.3.3 คุณสมบัติของผู้อธิบาย
3.1.3.4 หลักการอธิบาย
ความสอดคล้องระหว่างหัวข้อที่ 3.1.3 กับหัวข้อย่อย
ที่ 3.1.3.1 - 3.1.3.4.....

ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ		
1	0	-1

ข้อเสนอแนะอื่นๆ(โปรดระบุ).....

	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ		
	1	0	-1
3.1.4 การพูดชี้แจง			
3.1.4.1 ความหมายของการพูดชี้แจง			
3.1.4.2 ข้อควรปฏิบัติในการพูดชี้แจง			
3.1.4.3 วิธีชี้แจง			
ความสอดคล้องระหว่างหัวข้อที่ 31.4 กับหัวข้อย่อย			
ที่ 3.1.4.1 -3.1.4.3.....			
ข้อเสนอแนะอื่นๆ(โปรดระบุ).....			
.....			

3.2 ความสอดคล้องระหว่างหัวข้อย่อยกับเนื้อหา

	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ		
	1	0	-1
3.2.1 การแนะนำตนเอง			
3.2.1.1 การแนะนำตัวเองต่อบุคคล			
3.2.1.2 การแนะนำตัวเองต่อกลุ่มชน			
ความสอดคล้องระหว่างหัวข้อย่อยที่ 3.2.1 กับเนื้อหา			
ในหัวข้อที่ 3.2.1.1 - 3.2.1.2.....			
ข้อเสนอแนะอื่นๆ(โปรดระบุ).....			

	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ		
	1	0	-1
3.2.2 การแนะนำบุคคลอื่น			
3.2.2.1 การแนะนำบุคคลต่อบุคคล			
3.2.2.2 การแนะนำบุคคลต่อที่ประชุมชน			
ความสอดคล้องระหว่างหัวข้อย่อยที่ 3.2.2 กับเนื้อหา			
ในหัวข้อที่ 3.2.2.1 - 3.2.2.2.....			
ข้อเสนอแนะอื่นๆ (โปรดระบุ).....			

	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ		
	1	0	-1
3.2.3 ความหมายของการเล่าเรื่อง			
ความสอดคล้องเกี่ยวกับความหมายของการเล่าเรื่อง.....			
ข้อเสนอแนะอื่นๆ (โปรดระบุ).....			
.....			

	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ		
	1	0	-1
3.2.4 จุดประสงค์ในการเล่าเรื่อง			
3.2.4.1 เพื่อให้เกิดความเพลิดเพลิน			
3.2.4.2 เพื่อถ่ายทอดความรู้ ความคิดและประสบการณ์ ให้ผู้อื่นทราบ			
3.2.4.3 เพื่อถ่ายทอดอารมณ์และความรู้สึก			
3.2.4.4 เพื่อเป็นคติสอนใจและเป็นแนวทางในการ ดำเนินชีวิต			
ความสอดคล้องระหว่างหัวข้อย่อยที่ 3.2.4 กับเนื้อหา ในหัวข้อที่ 3.2.4.1 – 3.2.4.4.....			
ข้อเสนอแนะอื่นๆ (โปรดระบุ).....			

	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ		
	1	0	-1
3.2.5 คุณสมบัติของผู้เล่าเรื่อง			
3.2.5.1 รู้จิตวิทยาของผู้ฟังกลุ่มต่างๆ และสามารถ วิเคราะห์ผู้ฟังได้			
3.2.5.2 รอบรู้เกี่ยวกับเรื่องที่เล่า			
3.2.5.3 ใช้ภาษาถ่ายทอดเรื่องราวตลอดจนอารมณ์ และความรู้สึกได้ดี			
3.2.5.4 มีไหวพริบและปฏิภาณดี สามารถแก้ปัญหา เฉพาะหน้าได้			
3.2.5.5 เชื่อมั่นในตนเอง			
3.2.5.6 ออกเสียงได้ถูกต้องชัดเจน			
3.2.5.7 แสดงท่าทาง ใช้เสียง และอากัปกิริยา ประกอบการเล่าได้อย่างเหมาะสม			
ความสอดคล้องระหว่างหัวข้อย่อยที่ 3.2.5 กับเนื้อหา ในหัวข้อที่ 3.2.5.1 – 3.2.5.7.....			
ข้อเสนอแนะอื่นๆ (โปรดระบุ).....			
.....			
.....			
.....			
.....			

3.2.6 วิธีเล่าเรื่อง

- 3.2.6.1 การเลือกเรื่อง
- 3.2.6.2 การศึกษาเรื่องที่เล่า
- 3.2.6.3 การกระทำกิจกรรมขณะที่เล่าเรื่อง
- 3.2.6.4 การสร้างอารมณ์
- 3.2.6.5 การวิเคราะห์ผู้ฟัง
- 3.2.6.6 การใช้อุปกรณ์

ความสอดคล้องระหว่างหัวข้อย่อยที่ 3.2.6 กับเนื้อหา
ในหัวข้อที่ 3.2.6.1 – 3.2.6.6.....

ข้อเสนอแนะอื่นๆ (โปรดระบุ).....
.....
.....
.....

ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ		
1	0	-1

3.2.7 ประเภทเรื่องเล่า

- 3.2.7.1 การเล่าประสบการณ์ตรง
- 3.2.7.2 การเล่าเรื่องจากการอ่านหรือการฟัง

ความสอดคล้องระหว่างหัวข้อย่อยที่ 3.2.7 กับเนื้อหา
ในหัวข้อที่ 3.2.7.1 – 3.2.7.2.....

ข้อเสนอแนะอื่นๆ (โปรดระบุ).....
.....
.....
.....

ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ		
1	0	-1

3.3.1 ความหมายของการพูดอธิบาย

ความสอดคล้องเกี่ยวกับความหมายของการพูดอธิบาย.....

ข้อเสนอแนะอื่นๆ (โปรดระบุ).....
.....
.....

ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ		
1	0	-1

	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ		
	1	0	-1
3.3.2 ลักษณะการอธิบาย			
3.3.2.1 การอธิบายตามลำดับขั้น			
3.3.2.2 การอธิบายด้วยการให้คำจำกัดความ นิยาม			
3.3.2.3 การอธิบายด้วยการเปรียบเทียบ			
3.3.2.4 การอธิบายด้วยการยกตัวอย่าง			
3.3.2.5 การอธิบายด้วยการใช้อุปกรณ์			
3.3.2.6 การอธิบายด้วยการชี้สาเหตุและผลลัพธ์ ที่สัมพันธ์กัน			
ความสอดคล้องระหว่างหัวข้อย่อยที่ 3.3.2 กับเนื้อหา ในหัวข้อที่ 3.3.2.1 – 3.3.2.6.....			
ข้อเสนอแนะอื่นๆ (โปรดระบุ).....			
.....			
.....			
.....			

	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ		
	1	0	-1
3.3.3 คุณสมบัติของผู้อธิบาย			
3.3.3.1 มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่อธิบายเป็นอย่างดี			
3.3.3.2 มีความสามารถในการใช้ภาษาถ่ายทอด เรื่องที่ตนเองรู้ให้ผู้อื่นเข้าใจได้			
3.3.3.3 เป็นคนช่างสังเกตและสามารถวิเคราะห์ สิ่งที่พบเห็นได้อย่างแจ่มแจ้ง			
3.3.3.4 เป็นผู้ใฝ่รู้ ค้นคว้าหาประสบการณ์อยู่เสมอ			
3.3.3.5 มีบุคลิกภาพดี เชื่อมั่นในตนเอง			
ความสอดคล้องระหว่างหัวข้อย่อยที่ 3.3.3 กับเนื้อหา ในหัวข้อที่ 3.3.3.1 – 3.3.3.5.....			
ข้อเสนอแนะอื่นๆ (โปรดระบุ).....			
.....			
.....			
.....			

	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ		
	1	0	-1
3.3.4 หลักการอธิบาย			
3.3.4.1 กำหนดจุดมุ่งหมายเฉพาะเรื่องก่อนการอธิบาย			
3.3.4.2 วิเคราะห์กลุ่มผู้ฟังก่อนที่จะเตรียมเนื้อเรื่อง			
3.3.4.3 การเตรียมเนื้อเรื่อง			
3.3.4.4 เตรียมศึกษาค้นคว้ารายละเอียดของเนื้อเรื่อง			
3.3.4.5 เตรียมอุปกรณ์ที่จำเป็น			
3.3.4.6 การเลือกกลวิธีการอธิบาย			
3.3.4.7 การใช้ภาษาในการอธิบาย			
ความสอดคล้องระหว่างหัวข้อย่อยที่ 3.3.4 กับเนื้อหา			
ในหัวข้อที่ 3.3.4.1 – 3.3.4.7.....			
ข้อเสนอแนะอื่นๆ (โปรดระบุ).....			

	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ		
	1	0	-1
3.4 การพูดชี้แจง			
3.4.1 ความหมายของการพูดชี้แจง			
ความสอดคล้องเกี่ยวกับความหมายของการพูดชี้แจง.....			
ข้อเสนอแนะอื่นๆ (โปรดระบุ).....			

	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ		
	1	0	-1
3.4.2 ข้อควรปฏิบัติในการพูดชี้แจง			
3.4.2.1 ผู้พูดต้องคำนึงถึงความต้องการของมนุษย์			
3.4.2.2 การพูดชี้แจงควรใช้ภาษาสุภาพ			
3.4.2.3 ใช้จังหวะการพูดที่ดี ไม่ช้าหรือเร็วเกินไป			
3.4.2.4 ทำหน้าที่แสดงออกต้องแสดงความจริงใจน่าเชื่อถือ			
3.4.2.5 เป็นมิตรและเป็นกันเองกับผู้ฟัง			
3.4.2.6 ไม่ชี้แจงด้วยอารมณ์โกรธ ฉุนเฉียว ไม่พอใจ			
ความสอดคล้องระหว่างหัวข้อย่อยที่ 3.4.2 กับเนื้อหา			
ในหัวข้อที่ 3.4.2.1 – 3.4.2.6.....			
ข้อเสนอแนะอื่นๆ (โปรดระบุ).....			

	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ		
	1	0	-1
3.4.3 วิธีชี้แจง			
3.4.3.1 ศึกษาเรื่องที่จะชี้แจงให้เข้าใจอย่างถ่องแท้			
3.4.3.2 จัดลำดับขั้นตอนที่จะพูดชี้แจงให้ชัดเจน			
3.4.3.3 ควรกล่าวถึงภูมิหลังของเหตุการณ์			
3.4.3.4 พูดไปตามลำดับขั้นตอนที่เตรียมไว้			
ความสอดคล้องระหว่างหัวข้อย่อยที่ 3.4.3 กับเนื้อหา			
ในหัวข้อที่ 3.4.3.1 – 3.4.3.4.....			
ข้อเสนอแนะอื่นๆ (โปรดระบุ).....			

	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ		
	1	0	-1
4. กิจกรรม			
กิจกรรมการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะ			
การพูดจะมียอดประกอบต่อไปนี้			
4.1 สภาพแวดล้อมทางการเรียน ผู้สอนและผู้เรียนอยู่คนละ			
สถานที่กัน			
4.2 วัสดุอุปกรณ์ของผู้สอนประกอบด้วยสื่อต่างๆ สำหรับ			
การสอนทางไกลแบบ 2 ทาง และห้องเรียนของผู้เรียน			
ก็เช่นกัน จะมีจอภาพขนาดใหญ่สามารถมองเห็นผู้สอน			
ตลอดจนมีไมโครโฟนสำหรับซักถาม หรือตอบตอบ			
มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันได้ทันที			
4.3 กิจกรรมการเรียนการสอน จะมีวิธีการสอนเฉพาะ			
ที่แตกต่างไปจากการสอนปกติ เพราะผู้เรียนและผู้สอน			
อยู่คนละสถานที่กัน ดังนั้นกิจกรรมการเรียนการสอน			
จึงต้องเป็นกิจกรรมสำหรับการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง			
และมีชุดการสอนเป็นสื่อในการสอน ส่วนผู้เรียนจะมี			
บทบาทมากขึ้น มีความรับผิดชอบสูงขึ้นโดยการร่วมฝึก			
ปฏิบัติและตอบโต้ซักถามได้ทันทีเมื่อต้องการ			
ความสอดคล้องระหว่างกิจกรรมกับหัวข้อย่อยที่ 4.1 – 4.2.....			
ข้อเสนอแนะอื่นๆ (โปรดระบุ).....			

5.ชุดการสอน

ชุดการสอนทักษะการพูด ที่ใช้สำหรับการสอนทางไกล
แบบ 2 ทาง ประกอบวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ เช่น คู่มือผู้สอน วิธีการใช้
ชุดการสอน วิดีทัศน์เรื่องการพูดแนะนำตนเองและแนะนำบุคคลอื่น
วีดิทัศน์เรื่องการพูดเล่าเรื่อง วิดีทัศน์เรื่องการพูดอธิบายและวีดิทัศน์
เรื่องการพูดชี้แจง เป็นต้น

ความสอดคล้องชุดการสอนกับสื่อ วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ.....
ข้อเสนอแนะอื่นๆ (โปรดระบุ).....

ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ		
1	0	-1

6. การประเมิน

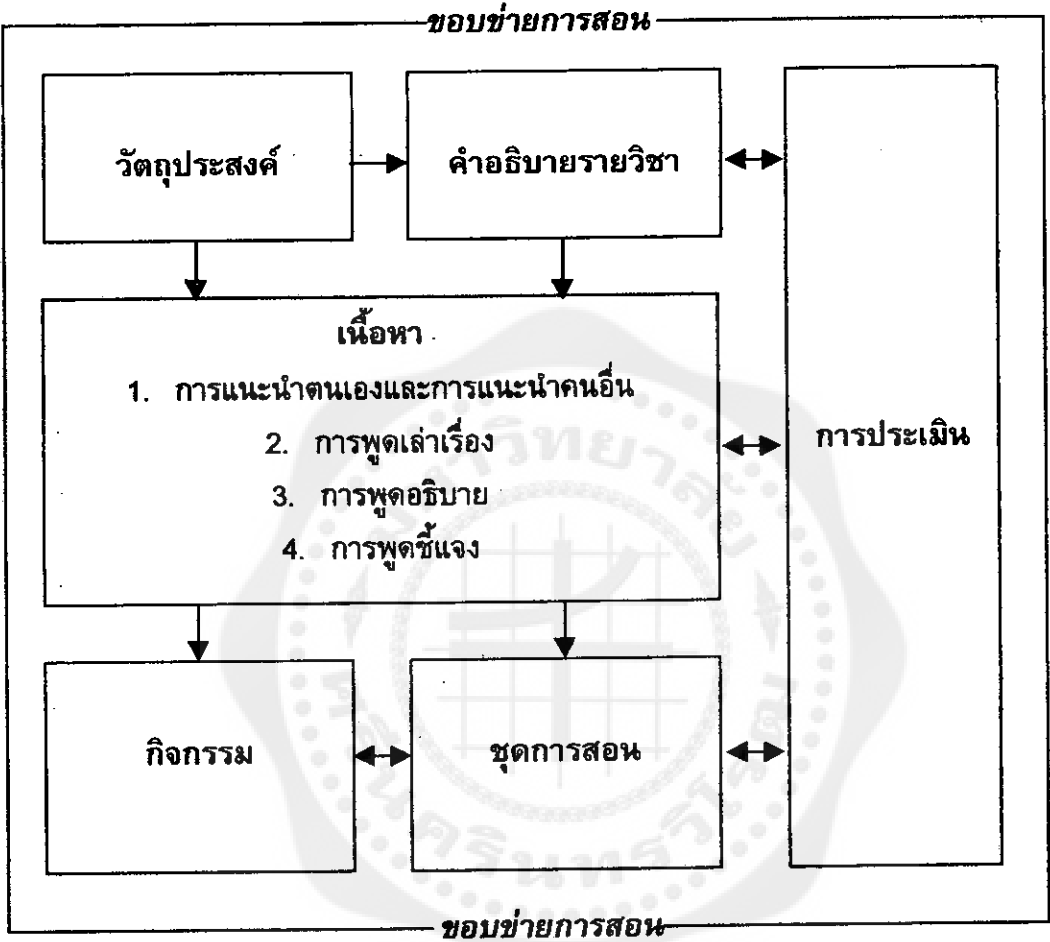
หลักการ
การประเมินครั้งนี้เป็นการประเมินเพื่อหาประสิทธิภาพ
วิธีการ
ประเมินระหว่างที่มีกระบวนการเรียนการสอน (E1)
ประเมินหลังจากจบสิ้นแล้ว (E2)

ความสอดคล้องชุดการสอนกับสื่อ วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ.....
ข้อเสนอแนะอื่นๆ (โปรดระบุ).....

ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ		
1	0	-1

รูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทางในการสอนทักษะการพูด

จากภูมิหลัง สภาพปัญหาและความต้องการดังกล่าวข้างต้น ตลอดจนความหมาย ขอบข่าย รายละเอียด ขององค์ประกอบต่างๆ จึงสรุปเป็นภาพรวมของรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด ดังภาพประกอบต่อไปนี้

รูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด

- 1. รูปแบบการสอนมีความสอดคล้องเหมาะสม
 - 2. องค์ประกอบของรูปแบบการสอนมีความสอดคล้อง
- ความสอดคล้องของรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง
ในการสอนทักษะการพูด.....
ข้อเสนอแนะอื่นๆ (โปรดระบุ).....

ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ		
1	0	-1

ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ภาคผนวก ค

ชุดการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด

ชุดการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด

ตอนที่ 1 การแนะนำตนเองและการแนะนำบุคคลอื่น

ตอนที่ 2 การพูดเล่าเรื่อง

ตอนที่ 3 การพูดอธิบาย

ตอนที่ 4 การพูดชี้แจง

โดย

นายปัญญา นาคแพงหมื่น

นิสิตปริญญาเอก สาขาเทคโนโลยีการศึกษา

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คำนำ

การสอนทักษะการพูด เป็นวิทยาการทางการสอนที่ผู้สอนจะต้องมีความรู้ความสามารถและมีความแคล่วคล่องว่องไวในการสอน เพราะการสอนทักษะการพูดนั้นอาจกล่าวได้ว่าเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ในการสอน โดยธรรมชาติแล้วนั้นความรู้อย่อมเป็นศาสตร์ ที่มีความสมบูรณ์ อยู่ในตัวของศาสตร์สาขาวิชานั้นๆ แต่การที่จะนำเอาศาสตร์ดังกล่าวมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดจะต้องมีศิลปะในการนำเสนอที่ดีด้วย

ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงมีผู้ผูกโยงร้อยรัดคำว่า “ความรู้” และ “การนำเสนอ” เอาไว้ว่า “ความรู้” นั้นเป็นศาสตร์ แต่การนำเสนอ”นั้นเป็นศิลป์” โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสอนทักษะการพูด สำหรับการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ซึ่งเป็นรูปแบบการสอนที่เป็นเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อการศึกษาที่ทันสมัยที่สุดในยุคนี้

ดังนั้นการศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทางในการสอนทักษะการพูด จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจและจะต้องทำการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) หรือ R&D เพื่อเป็นการศึกษาค้นคว้าหาข้อความรู้ความจริงเกี่ยวกับการสอนทักษะการพูดที่ใช้สำหรับรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง และยังเป็นสารสนเทศสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้สนใจทั่วไปได้เป็นอย่างดี

ชุดการสอน เรื่อง การสอนทักษะการพูด สำหรับการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง จึงนับว่าเป็นเทคโนโลยีทางการสอนที่ผู้สอนสามารถนำมาใช้สอนสำหรับการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับกระบวนการเรียนการสอนได้อย่างเป็นระบบ และชุดการสอนนี้เป็นนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการสอนอย่างหนึ่งซึ่งผู้สอนจะต้องนำมาเป็นสื่อหรือนำเทคโนโลยีนี้มารับใช้ผู้สอน และผู้สอนต้องออกแบบการผลิตและพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาให้เป็นไปด้วยความประหยัดแต่ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

(นายปัญญา นาแพงหมื่น)

นิสิตปริญญาเอก สาขาเทคโนโลยีการศึกษา

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คำชี้แจงการใช้ชุดการสอน

ชุดการสอนทักษะการพูด สำหรับการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง เป็นชุดการสอนสำเร็จรูปที่จัดทำขึ้นเพื่อใช้สอนในระดับอุดมศึกษา โดยได้รวบรวมเอาเนื้อหาสาระเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับการสอนทักษะการพูด โดยนำมาบูรณาการเข้าด้วยกัน แล้วจัดทำเป็นชุดการสอนสำเร็จรูปขึ้น ในชุดการสอนทักษะการพูดสำหรับการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง จะประกอบไปด้วยสื่อการสอนในรูปแบบต่างๆ ตามลำดับดังนี้

1. วิดีทัศน์(Video Tape) จำนวนทั้งสิ้น 4 ม้วน ในแต่ละม้วนจะมีม้วนละ 1 ตอน รวมทั้งสิ้นเป็นจำนวน 4 ตอน ตามลำดับดังนี้

- 1.1 ตอนที่ 1 การแนะนำตนเองและการแนะนำบุคคลอื่น
- 1.2 ตอนที่ 2 การพูดเล่าเรื่อง
- 1.3 ตอนที่ 3 การพูดอธิบาย
- 1.4 ตอนที่ 4 การพูดชี้แจง

วีดิทัศน์(Video Tape) ทั้ง 4 ตอนนี้ ใช้ในกระบวนการเรียนการสอน และชี้ประเด็นการสอนรวมถึงเป็นสื่อประกอบการสอนตลอดจนเป็นนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการสอนสำหรับรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูดด้วย

2. แผนการสอน ซึ่งจะระบุหัวเรื่องที่สอน แนวคิด จุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียน การวัดและประเมินผล

3. สื่อการเรียน นอกจากวีดิทัศน์(Video Tape) แล้วจะมีสื่อการเรียนซึ่งเป็นสื่อประสม (Multi - media) อาทิ เทปบันทึกเสียง บทบาทสมมุติ เกมส์การฝึกทักษะ ฯลฯ ครบถ้วนตามที่ระบุไว้โดยผู้สอนสามารถใช้สอนได้ทันทีตามความเหมาะสม

4. แบบทดสอบ ใช้ประเมินผลก่อนและหลังเรียน เป็นแบบทดสอบที่ครอบคลุมเนื้อหาทุกประการ

บทบาทของผู้สอน ก่อนทำการสอนทุกครั้งผู้สอนจะต้องทำการศึกษาคู่มือการสอน แผนการสอนและชุดการสอนอย่างละเอียดทุกครั้ง โดยจะต้องตรวจสอบส่วนประกอบต่างๆ ในชุดการสอนว่ามีครบถ้วนและอยู่ในสภาพสมบูรณ์หรือไม่ การสอนโดยใช้ชุดการสอนทักษะการพูดสำหรับการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง นั้น บทบาทของผู้สอนมิใช่ผู้บอกความรู้ให้แก่ผู้เรียนเท่านั้น แต่ผู้สอนจะต้องเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้การช่วยเหลือ(Facilitater) และเป็นผู้สร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ตลอดจนการฝึกฝนทักษะการพูดให้เกิดขึ้นในห้องเรียนทางไกลเสมือนหนึ่งผู้สอนและผู้เรียนอยู่ในห้องเรียนเดียวกัน

บทบาทของผู้เรียน การฝึกทักษะการพูดโดยใช้ชุดการสอนทักษะการพูดสำหรับการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง นี้ ผู้เรียนจะต้องเป็นผู้แสวงหาความรู้และฝึกฝนทักษะด้วยตนเอง เพราะชุดการสอนนี้สร้างขึ้นโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ(Learner center) ตรงตามบทบัญญัติแห่ง พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ 2542 ทุกประการและมีขั้นตอนจัดกระทำอย่างเป็นระบบ

รูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด

การสอนทางไกลแบบ 2 ทาง เป็นการสอนที่มีประสิทธิภาพสูงที่สุดในการแก้ไขปัญหา การขาดแคลนบุคลากรทางการศึกษาและปัจจุบันกำลังเป็นที่สนใจโดยนำมาใช้ในการสอน ด้วยรูปแบบต่าง ๆ และรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด ก็เป็นอีก รูปแบบหนึ่งที่มีความสำคัญมากและควรทำการศึกษาวิจัยอย่างเป็นระบบ เพราะการพูดเป็นสิ่ง สำคัญสูงสุดของมนุษย์ในการติดต่อสื่อสาร และยังถือเป็นเอกลักษณ์ เป็นศักดิ์เป็นศรีของผู้ที่มี ภาษาพูดเป็นของตนเองด้วย ปัจจุบันเรากำลังประสบปัญหา ในการใช้ภาษาพูดอยู่ในระดับมาก ที่สุดซึ่งถือว่าอยู่ในขั้นวิกฤตที่จะต้องหาทางแก้ไขโดยการศึกษาวิจัยหาแบบการสอนที่มี ประสิทธิภาพในการสอนทักษะการพูดให้ได้ เพราะภาษาเป็นสิ่งที่มนุษย์สมมุติขึ้น เพื่อใช้ในการ สื่อสารติดต่อทำความเข้าใจกัน การใช้ภาษาเป็นสื่อติดต่อติดต่อระหว่างมนุษย์กับมนุษย์นั้น พหุจะแบ่งได้ 3 ลักษณะ (สุรนันทา โสรัจ 2541: 4) ดังต่อไปนี้

1. การสื่อสารด้วยเสียง (Verbal Communication) เป็นภาษาที่แสดงออกทางการพูด มนุษย์จะใช้วิธีในการออกเสียงเพื่อเปล่งเสียงออกมาตามระบบที่ได้ตกลงไว้ในแต่ละกลุ่มชน เพื่อแสดงความรู้สึกนึกคิดของตนให้ผู้ฟังได้เข้าใจ ภาษาเสียงหรือภาษาพูดเป็นภาษาที่แท้จริง ของมนุษย์เป็นภาษาที่สำคัญที่สุด และมนุษย์ใช้กันมากที่สุด โดยนิยามความหมายของภาษา หมายถึงภาษาคือเสียงพูดที่มีระเบียบและความหมายซึ่งมนุษย์ใช้เป็นเครื่องมือสำหรับสื่อความคิด ความรู้สึก ความต้องการ และใช้ในการประกอบกิจกรรมร่วมกัน

2. การสื่อสารด้วยสัญลักษณ์ (Symbolic Communication) เป็นภาษาที่มนุษย์ใช้ติดต่อ สื่อสารกันโดยใช้ตัวอักษรตัวเขียนหรือสัญลักษณ์ต่างๆ ภาษาลายลักษณ์ หมายถึงภาษาที่ใช้ ตัวอักษร หรือตัวเขียนเป็นสำคัญบางครั้งจึงเรียกว่าภาษาอักษร หรือภาษาเขียน ปราชญ์ทางภาษา มิได้ถือว่าภาษาเขียนเป็นภาษาเพราะมิได้ใช้วิธีในการออกเสียงเพื่อติดต่อสื่อสารกัน นักภาษาศาสตร์กล่าวว่า ภาษาเขียนเป็นสัญลักษณ์ของสัญลักษณ์ คือ ภาษาเขียน เป็นสัญลักษณ์ของภาษาพูด และภาษาพูดก็เป็นสัญลักษณ์ของความคิดที่เราต้องการจะแสดงให้ อีกฝ่ายหนึ่งได้รู้ เช่นเดียวกับเช็คเป็นสัญลักษณ์ของเงินและเงินเป็นสัญลักษณ์ของทอง ซึ่งแต่ละ ประเทศต้องมีทองเป็นเครื่องค้ำจุนเงินตราของตน

3. การสื่อสารด้วยท่าทาง (Non-Verbal Communication) เป็นภาษาที่มนุษย์ใช้ติดต่อ สื่อสารกันโดยใช้ท่าทาง เช่น การใช้สีหน้า แววตา การเคลื่อนไหวอวัยวะของร่างกายอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างรวมกัน ภาษาท่าทางนี้เป็นการเคลื่อนไหวร่างกายด้วยอริยาบทต่าง ๆ จึงเรียกว่า ภาษาร่างกาย (Body Language) และเป็นการไม่ใช้คำพูด หรือตลอดจนภาษาเลย บางทีเรียกว่า ภาษาเงียบ (Silent Language) ภาษาท่าทางเป็นภาษาที่ใช้กันมากและมักจะใช้ควบคู่กันไปกับ ภาษาพูด เพื่อประกอบกันให้การสื่อความหมายชัดเจนยิ่งขึ้น

ดังนั้น ในการศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด จึงได้สร้างชุดการสอนทักษะการพูดขึ้นซึ่งในแต่ละตอนจะครบถ้วนสมบูรณ์ดีแล้ว

ข้อสอบก่อนเรียน (Pre-test) การสอนทางไกลแบบ 2 ทาง
ในการสอนทักษะการพูด
เรื่อง การแนะนำตนเองและการแนะนำบุคคลอื่น

คำสั่ง จงเขียนวงกลมล้อมรอบตัวอักษร ให้ตรงกับข้อ ก ข ค และ ง ที่ท่านเห็นว่าถูกต้องที่สุดในกระดาษคำตอบ ห้ามขีดเขียนเครื่องหมายใด ๆ ลงในข้อสอบนี้

1. ข้อใดที่ผู้พูดไม่ควรปฏิบัติในการพูดแนะนำตัว
 - ก. กล่าวยกย่องผู้ฟัง
 - ข. บอกรายละเอียดส่วนตัว
 - ค. บอกความรู้สึกและความมุ่งหมายในการพูด
 - ง. กล่าวถึงความสามารถของตนเองให้มากที่สุด
2. ถ้าท่านได้รับเลือกให้เป็นผู้กล่าวแนะนำวิทยากรที่มาให้ความรู้แก่สมาชิกในบริษัทของท่าน ข้อใดที่ท่านควรหลีกเลี่ยงมากที่สุด
 - ก. แนะนำให้เห็นว่าวิทยากรมีความรู้ เชี่ยวชาญ มีประสบการณ์ในเรื่องที่จะพูด
 - ข. เล่าชีวประวัติของวิทยากรอย่างละเอียด เพื่อให้ผู้ฟังรู้จัก
 - ค. กล่าวคำแนะนำด้วยใบหน้าที่ยิ้มแย้มแจ่มใส
 - ง. กล่าวถึงประโยชน์ที่ผู้ฟังจะได้รับจากการพูดของวิทยากร เป็นการจูงใจให้ผู้ฟังสนใจในเรื่องที่วิทยากรจะพูด
3. โอกาสใดที่ไม่ควรแนะนำตนเอง
 - ก. เมื่อต้องไปในงานสังคม ที่มีผู้ร่วมงานมากและไม่รู้จักกันมาก่อน
 - ข. เมื่อต้องการให้คู่สนทนาสนใจตัวผู้แนะนำ ในขณะที่คู่สนทนาสนใจเรื่องอื่นอยู่
 - ค. เมื่อต้องการขอความช่วยเหลือบางอย่างจากหน่วยงานราชการหรือเอกชน
 - ง. เมื่อต้องการเริ่มไมตรีจิตส่วนตัว
4. คำแนะนำตัวเองในข้อใดถูกต้อง ในกรณีที่ต้องแนะนำตัวเองในงานสังคมทั่วไป
 - ก. สวัสดีครับ ผมชื่อ นรินทร์ สรเดช ทำงานอยู่กรมบัญชีกลางครับ
 - ข. สวัสดีครับ ผมชื่อ นรินทร์ สรเดช ทำงานอยู่บริษัทแกรมมา เป็นนักร้องที่กำลังดังครับ
 - ค. สวัสดีครับ ผมชื่อ นรินทร์ สรเดช ทำงานอยู่กรมทางหลวง ยังเป็นโสดครับ
 - ง. สวัสดีครับ ผมชื่อ นรินทร์ สรเดช ทำงานอยู่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กำลังได้รับการคัดเลือกเป็นอาจารย์ดีเด่นครับ

5.. ข้อใดกล่าวถึงลำดับของการแนะนำตนเอง เมื่อเป็นประธานการประชุมโดยสมาชิกยังไม่รู้จักกันมาก่อนได้ถูกต้อง

- ก. ดำเนินการประชุมไปจนเสร็จสิ้น แล้วประธานจึงแนะนำตัวก่อนปิดประชุม
- ข. กล่าวชื่อ นามสกุล และตำแหน่งงาน แล้วกล่าวเปิดประชุม
- ค. ดำเนินการประชุมไปก่อน แล้วจะมีวาระให้ประธานแนะนำตัวเอง
- ง. กล่าวเมื่อเปิดประชุมแล้ว แล้วจึงบอกชื่อ นามสกุล และตำแหน่งงาน

6.. คำแนะนำตนเองในข้อใดไม่จำเป็น เมื่อไปติดต่องานราชการหรือเอกชน

- ก. บอกชื่อ นามสกุล
- ข. บอกอายุ และศาสนาที่นับถือ
- ค. บอกตำแหน่ง หรือหน่วยงานที่สังกัด
- ง. บอกธุรกิจที่มาติดต่อขอความช่วยเหลือ

7.. การแนะนำตัวเอง ในฐานะผู้เข้าร่วมประชุม ต้องบอกสิ่งใดบ้าง

- ก. บอกชื่อ นามสกุล
- ข. บอกชื่อ นามสกุล ตำแหน่งหน้าที่ปรกติ
- ค. บอกชื่อ นามสกุลตำแหน่งหน้าที่ปรกติและตำแหน่งหน้าที่พิเศษในคณะกรรมการชุดนั้น
- ง. บอกชื่อ นามสกุล ตำแหน่งหน้าที่ปรกติ และตำแหน่งหน้าที่ในคณะกรรมการชุดนั้น และหมายเลขโทรศัพท์เพื่อการติดต่อ

8.. ถ้าเราไม่ทราบรายละเอียดเกี่ยวกับวิทยากร เราควรปฏิบัติอย่างไร

- ก. กล่าวแนะนำโดยการคาดคะเน
- ข. งัดweinไม่กล่าวถึงเลย
- ค. ให้วิทยากรแนะนำตัวเอง
- ง. สืบถามจนได้ทราบรายละเอียด แล้วกล่าวแนะนำ

9.. เมื่อปฏิบัติหน้าที่พิธีกร ก่อนเริ่มดำเนินรายการควรแนะนำตัวอย่างไร

- ก. สวัสดีครับ ผมสุเทพ ไทยวัฒนา ได้รับมอบหมายจากท่านเจ้าภาพ ให้ดำเนินรายการคืนนี้ครับ
- ข. สวัสดีครับ ผมสุเทพ ไทยวัฒนา ทำงานอยู่ที่กรมอาชีวศึกษาครับ
- ค. สวัสดีครับ ผมสุเทพ ไทยวัฒนา เป็นผู้ดำเนินรายการคืนนี้ครับ
- ง. สวัสดีครับ ผมสุเทพ ไทยวัฒนา ครับ

10. ในการกล่าวแนะนำวิทยากร ท่านไม่ควรกล่าวถึงเรื่องใด

- ก. ท่านได้รับปริญญาเอก ทางวิทยาศาสตร์
- ข. ปัจจุบันท่านเป็นรองอธิการบดี
- ค. ท่านเป็นศิษย์เก่าของสถาบันนี้
- ง. เป็นเพื่อนของผมเอง เคยอยู่หอพักเดียวกัน

11. ข้อใดเป็นการแนะนำระหว่างบุคคลต่อบุคคล ที่ไม่ถูกวิธี
 - ก. ระหว่างผู้ใหญ่กับผู้น้อย ต้องบอกให้ผู้น้อยรู้จักผู้ใหญ่
 - ข. ระหว่างผู้หญิงกับผู้ชาย ต้องพูดกับผู้หญิงก่อน แล้วเอ่ยชื่อให้ผู้ชายรู้จัก
 - ค. ระหว่างผู้หญิงกับผู้ชาย ต้องพูดกับผู้ชายก่อน แล้วเอ่ยชื่อผู้หญิง ให้ผู้ชายรู้จัก
 - ง. ระหว่างพระภิกษุสงฆ์กับคฤหัสถ์ ต้องบอกให้คฤหัสถ์รู้จักกับพระภิกษุสงฆ์
12. ข้อความในข้อใดควรจะเป็นลำดับสุดท้าย สำหรับการกล่าวแนะนำตนเอง
 - ก. ดิฉันชื่อ วันเพ็ญ มีลาภ
 - ข. ดิฉันสนใจกีฬามาก โดยเฉพาะแบดมินตัน
 - ค. บ้านเกิดเมืองนอนของดิฉันคือจังหวัดขอนแก่น
 - ง. ดิฉันภูมิใจมากที่สามารถสอบเข้าเรียนคณะวิทยาศาสตร์ได้
13. การแนะนำตนเองในงานเลี้ยง ควรเริ่มต้นจากพฤติกรรมข้อใดก่อน
 - ก. การบอกชื่อ นามสกุลก่อน
 - ข. การเชิญเจ้าภาพมาให้การแนะนำ
 - ค. การช่วยเหลือให้บริการซึ่งกันและกันแล้วจึงแนะนำตัวเอง
 - ง. การบอกตำแหน่งหน้าที่การงานของตน
14. การกล่าวแนะนำผู้ร่วมอภิปราย ไม่ควรใช้แบบใด
 - ก. แนะนำเรียงตามลำดับอาวุโสหรือความสำคัญ
 - ข. แนะนำผู้หญิงก่อนผู้ชาย
 - ค. แนะนำตามลำดับที่นั่ง จากซ้ายมือไปขวามือ
 - ง. แนะนำผู้อ่อนวัยกว่าก่อน แล้วจึงแนะนำผู้สูงวัยกว่า
15. แนะนำตนเองในการเจรจากิจธุระ ควรเริ่มต้นอย่างไร
 - ก. บอกสถานที่ทำงาน หรือที่เรียน
 - ข. นัดหมายเวลาล่วงหน้าและไปให้ตรงตามนัด
 - ค. เคะะบังตาเบา ๆ แล้วกล่าวคำขออนุญาต
 - ง. แสดงสีหน้าและกิริยาอาการที่เป็นมิตรกับคู่สนทนา
16. ในการประชุมกลุ่มที่มีสมาชิกร่วมประชุมประมาณ 10-15 คน และสมาชิกส่วนใหญ่ไม่รู้จักชื่อกัน ก่อนดำเนินการประชุมสมาชิก ควรแนะนำตนเองอย่างไร
 - ก. บอกชื่อ นามสกุล อายุ
 - ข. บอกชื่อ นามสกุล ที่อยู่ปัจจุบัน
 - ค. บอกชื่อ นามสกุล สถาบันที่ตนสังกัด
 - ง. บอกชื่อ นามสกุล สถานภาพทางครอบครัว

17. การแนะนำให้บุคคลรู้จักกัน มีแนวปฏิบัติอย่างไร

- ก. แนะนำผู้น้อยต่อผู้มีตำแหน่งทางการงานสูงกว่า
- ข. แนะนำผู้เป็นแขกต่อเจ้าของสถานที่
- ค.. แนะนำผู้ชายต่อผู้หญิง
- ง. ถูกทุกข้อ

18. ถ้าเรารู้เรื่องราวเกี่ยวกับวิทยากรเป็นอย่างดีเราควรปฏิบัติอย่างไร

- ก. ให้วิทยากรรายงานตัว
- ข. แนะนำวิทยากรด้วยข้อมูลที่เป็นจริง
- ค.. กล่าวถึงโดยการคาดคะเนตามที่เคยรู้
- ง. จดเว้นไม่กล่าวถึงเลย

19 ถ้าเราไม่รู้เรื่องราวเกี่ยวกับวิทยากร เราควรปฏิบัติอย่างไร

- ก. จดเว้นไม่กล่าวถึงเลย
- ข. ให้วิทยากรแนะนำตัวเอง
- ค. กล่าวแนะนำโดยการคาดคะเน
- ง. สืบถามจนได้ข้อความที่ต้องการจะรู้

20. ในกรณีที่ท่านต้องแนะนำให้บุคคลชายหญิงที่มีฐานะทางสังคมใกล้เคียงกัน ท่านควรแนะนำอย่างไร

- ก. คุณรัตนาครับ นี่เพื่อนของผม ชื่อ ดวงเด่น บุญปก เป็นอาจารย์อยู่ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ครับ
- ข. คุณรัตนาครับ นี่เพื่อนของผม ชื่อ ดวงเด่น บุญปก เป็นอาจารย์อยู่ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ครับ คุณดวงเด่นยังเป็นโสด
- ค. คุณรัตนาครับ นี่คือนายอาจารย์ดวงเด่น บุญปก เป็นอาจารย์อยู่ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ อายุอ่อนกว่าผมนิดหน่อย
- ง. คุณรัตนาครับ นี่คือนายอาจารย์ดวงเด่น บุญปก เป็นอาจารย์อยู่ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มีบรรพบุรุษเป็นชาวเขมรครับ

ขอให้ทุกท่านโชคดี

แผนการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด เรื่อง การแนะนำตนเองและการแนะนำบุคคลอื่น

ประเด็น

1. ความสำคัญของการพูดแนะนำตนเองและการแนะนำบุคคลอื่น
2. องค์ประกอบของการพูดแนะนำตนเองและการแนะนำบุคคลอื่น
3. รูปแบบของการพูดแนะนำตนเองและการแนะนำบุคคลอื่น
4. การฝึกทักษะการพูดแนะนำตนเองและการแนะนำบุคคลอื่น

แนวคิด

การพูดแนะนำตนเองและการแนะนำบุคคลอื่นเป็นการพูดเพื่อสร้างสัมพันธภาพอันดีระหว่างบุคคลให้เกิดความสนิทสนมคุ้นเคย สามารถติดต่อสื่อสารกันได้ด้วยวจนสัญลักษณ์ พร้อมทั้งเป็นการสร้างปฏิสัมพันธ์ให้เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ดังนั้นจึงควรฝึกทักษะในการพูดแนะนำตนเองและการแนะนำบุคคลอื่นให้เกิดความคล่องแคล่วและชำนาญจนสามารถแนะนำตนเองและแนะนำบุคคลอื่นได้อย่างเป็นปกติวิสัย

วัตถุประสงค์

1. ผู้เรียนสามารถพูดแนะนำตนเองและแนะนำบุคคลอื่นได้
2. ผู้เรียนสามารถสร้างปฏิสัมพันธ์อันดีให้เกิดขึ้นได้ในช่วงการพูดแนะนำตนเองและการพูดแนะนำบุคคลอื่น
3. ผู้เรียนสามารถนำรูปแบบการพูดแนะนำตนเองและการแนะนำบุคคลอื่นไปใช้ได้
4. ผู้เรียนสามารถแนะนำตนเองและแนะนำบุคคลอื่นได้อย่างคล่องแคล่วเหมาะสม

เนื้อหา

การพูดแนะนำตนเองและการแนะนำบุคคลอื่นเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของคนในสังคม เพราะการพูดแนะนำตนเองและการแนะนำบุคคลอื่นเป็นการเริ่มต้นของสัมพันธภาพอันดีของมนุษยชาติ ซึ่งมีเนื้อหาในการสอนดังนี้คือ 1.การแนะนำตนเองการอยู่ร่วมในสังคมการเข้าสังคม บางครั้งจำเป็นต้องทำความรู้จักกับบุคคลอื่นหรือแนะนำตัวเองต่อผู้อื่น ซึ่งการแนะนำตัวจะช่วยให้การสนทนาเป็นไปอย่างสนิทสนมง่ายขึ้นมีประเด็นที่จะสนทนากันมากขึ้นและสะดวกในการคบหาสมาคมกันต่อไปซึ่งการแนะนำตนเองทำได้ 2 ลักษณะคือ การแนะนำตัวเองต่อบุคคล และการแนะนำตัวเองต่อกลุ่มชน ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. การแนะนำตัวเองต่อบุคคล

การแนะนำตัวเองต่อบุคคลอื่น อาจทำได้ในโอกาสต่างๆ เช่น ในงานเลี้ยงสังสรรค์ หรืองานสังคมต่างๆ เช่น งานมงคลสมรส งานเลี้ยงแสดงความยินดี งานศพ ฯลฯ

งานลักษณะนี้มักมีผู้ร่วมงานจำนวนมากโดยที่อาจจะไม่รู้จักกันมาก่อน ในกรณีเช่นนี้ควรเริ่มด้วยการทักทายกันตามมารยาท เช่น ยกมือไหว้กล่าวคำสวัสดิ หรือขออนุญาตนั่งร่วมโต๊ะด้วย เป็นต้น หลังจากนั้นก็ควรมีการกล่าวแนะนำตัวเองการกล่าวแนะนำตัวเอง ในกรณีนี้ไม่จำเป็นจะต้องบอกรายละเอียดมากนัก เพียงแต่บอกชื่อ นามสกุล แนะนำหน้าที่การงานให้ผู้ร่วมงานนั้นได้บันทึกชื่อกันไว้ว่าเป็นมารยาทอันสมควรแล้ว ตัวอย่างเช่น

“ผมชื่อ.....ทำงานอยู่หนังสือพิมพ์ไทยโพสต์ ครับ”

“ดิฉันชื่อ.....อยู่สำนักคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒค่ะ”

ข้อควรคำนึงอย่างหนึ่งก็คือ เราควรแนะนำตัวเมื่อมีผู้แสดงกิริยาท่าทีว่ายินดีสนทนากับเราหากบรรยากาศไม่เหมาะสมก็อาจไม่แนะนำตัวเองก็ได้

การแนะนำตัวเองเมื่อไปติดต่องานหรือขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานการไปติดต่องานตามหน่วยงานราชการหรือเอกชนบางแห่งอาจจำเป็นต้องแนะนำตัวเพื่อความสะดวกในการประสานงานในกรณีเช่นนี้ให้ดูว่า เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องนั้นพร้อมที่จะสนทนาด้วยหรือไม่ เมื่อเห็นสมควรจึงแนะนำตัวเองโดยการบอก ชื่อ นามสกุล ตำแหน่ง หน่วยงานที่สังกัดและธุรกิจที่ต้องการติดต่อหรือขอความช่วยเหลือให้ชัดเจน เช่น “สวัสดีครับ ผมชื่อ ปัญญา นามพงษ์ เป็นนิสิตระดับปริญญาเอกเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ขอติดต่อสมัครรับทุนวิจัยสาขาเทคโนโลยีการศึกษา ตามที่ทบวงมหาวิทยาลัยประกาศไว้ครับ” หรือ “สวัสดีค่ะ ดิฉันชื่อ มยุรีย์ บุญมีมาก เป็นอาจารย์ภาควิชาโลहितวิทยา มหาวิทยาลัยขอนแก่น จะขอทราบระเบียบการรับทุนจากต่างประเทศเพื่อวิจัยในประเทศไทยค่ะมหาวิทยาลัยที่ต่างประเทศแนะนำให้ดิฉันมาติดต่อที่นี่ค่ะ”

1.1 การแนะนำตัวเองเมื่อเป็นประธานที่ประชุม การแนะนำในลักษณะนี้จะเกิดขึ้นในโอกาสที่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นประธานการประชุมคณะกรรมการชุดใดชุดหนึ่งและการประชุมครั้งนั้นเป็นการประชุมครั้งแรกของคณะกรรมการดังกล่าว ซึ่งกรรมการ หรือผู้เข้าร่วมประชุม อาจจะยังไม่รู้จักประธาน ดังตัวอย่างตามลำดับ ดังนี้

รูปแบบที่หนึ่ง การแนะนำตัวเองของประธานการประชุม จะเริ่มเมื่อกกล่าวเปิดการประชุมแล้วโดยกล่าวถึง ชื่อ นามสกุล และตำแหน่งงาน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“...ผมขอขอบพระคุณท่านผู้มีเกียรติทุกท่านที่กรุณารับเชิญเป็นกรรมการชุดนี้ ผมขออนุญาตแนะนำตัวเองก่อนและจะขอให้กรรมการทุกท่านกรุณาแนะนำตัวเองต่อไปตามลำดับ ผมชื่อสุขสันต์ บรรณสาร เป็นอาจารย์ประจำภาควิชาภาษาต่างประเทศ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม และเป็นบรรณาธิการวารสาร ไอ ที อี ของคณะมนุษยศาสตร์ครับ”

รูปแบบที่สอง การแนะนำตัวเองในงานประชุมต่างๆ การแนะนำในลักษณะนี้ ประธานมักเป็นผู้ขอให้แนะนำในโอกาสร่วมการประชุมครั้งแรกเพื่อให้ที่ประชุมรู้จักและคุ้นเคยกัน

ในกรณีเช่นนี้ การแนะนำตัวเองจะกระทำโดยการยืนขึ้นทำความเคารพประธาน โดยการไหว้แล้วกล่าวแนะนำตัวต่อที่ประชุมโดยบอก ชื่อ - สกุล ตำแหน่งหน้าที่การงานปรกติ และตำแหน่งในการประชุมนั้น (ถ้าจำเป็นหรือสมควร) ตัวอย่างเช่น

“สวัสดีค่ะ ดิฉัน สุนันทา นาแพงหมื่น อาจารย์ภาควิชาชีววิทยา ทำหน้าที่เลขานุการ สาขาวิชาจุลชีววิทยา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นตัวแทนของภาควิชาค่ะ และได้รับมอบหมายให้เป็นฝ่ายเอกสารของกรรมการชุดที่กำลังประชุมอยู่นี้ค่ะ”

รูปแบบที่สาม การแนะนำตัวเมื่อต้องปฏิบัติหน้าที่พิธีกร การปฏิบัติหน้าที่พิธีกรในงานบางอย่างที่เป็นโอกาสพิเศษ อาทิ งานขึ้นบ้านใหม่ งานฉลองตำแหน่งใหม่ ฯลฯ งานหลายกลุ่มก่อนเริ่มปฏิบัติหน้าที่พิธีกร ผู้เป็นพิธีกรควรแนะนำตัวเองโดยเริ่มจากการทักทาย ปฏิสันถารผู้มาร่วมงานอย่างสั้นๆ แล้วจึงบอกชื่อ และนามสกุลของตนให้ชัดเจนก็อาจกระทำได้ แต่ทั้งนี้ควรดูความเหมาะสมว่าจำเป็นหรือไม่ด้วย หากเห็นว่ามีความเหมาะสมดีแล้ว อาจกล่าวดังตัวอย่างต่อไปนี้

“สวัสดีครับ ท่านผู้มีเกียรติทุกท่าน คุณสุรเดช เวียงสิมมา ซึ่งเป็นเจ้าภาพจัดงานในคืนนี้ ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้เกียรติมาร่วมงาน และได้มอบหมายให้ผม บรรพต มณีรัตน์ เป็นผู้ดำเนินรายการในงานคืนนี้ครับ” ในบางกรณีอาจกล่าวสั้น ๆ ว่า “สวัสดีค่ะท่านผู้มีเกียรติ ดิฉันสุนันทา นาแพงหมื่น ได้รับมอบหมายจากท่านเจ้าภาพให้เป็นผู้ดำเนินรายการในงานคืนนี้ค่ะ งานคืนนี้จะเริ่มด้วย.....”

1.2 การแนะนำบุคคลอื่น บางโอกาสที่เราจะต้องแนะนำบุคคลอื่นเพื่อให้บุคคลผู้นั้นสามารถเข้าสู่การสนทนาหรือกิจกรรมอย่างอื่นได้ ในกรณีเช่นนี้จะมีแนวปฏิบัติที่แตกต่างกันออกไปตามสถานการณ์ดังนี้

1.2.1 การแนะนำบุคคลต่อบุคคล มีวิธีการแนะนำบุคคลต่อบุคคลหลายรูปแบบ ดังรายละเอียดตามลำดับ ดังนี้

รูปแบบที่หนึ่ง ระหว่างผู้น้อยกับผู้ใหญ่ ต้องบอกให้ผู้น้อยรู้จักกับผู้ใหญ่หรือนำผู้น้อยไปเคารพผู้ใหญ่ โดยกล่าวชื่อผู้น้อยก่อนด้วยวาจาทางที่สุภาพ ตัวอย่างเช่น

“ผมขอถือโอกาส (หรือขออนุญาต) แนะนำอาจารย์.....เพื่อนของผม ต่อท่านรองอธิบดีครับ” แล้วจึงจะแนะนำผู้ใหญ่อต่อผู้น้อยในภายหลัง อาทิ

“คุณ.....วุฒิสมาชิกครับ” ไม่ว่าผู้น้อยจะเป็นหญิงหรือชาย ให้แนะนำแบบเดียวกันนี้

รูปแบบที่สอง แนะนำบุคคลที่มีสถานภาพเสมอกัน ตามธรรมเนียมนิยมถ้าผู้ชายไปให้รู้จักกับผู้หญิง เวลาแนะนำควรพูดกับผู้หญิงก่อนแล้วเอ่ยชื่อฝ่ายชายให้ฝ่ายหญิงรู้จัก เช่น “คุณ.....ครับนี่เพื่อนของผมชื่อ เต็น บุญปรก เป็นอาจารย์อยู่ภาควิชาเดียวกับผมครับ” แล้วแนะนำเพื่อนชายว่า “คุณรุ่งฤติ เป็นผู้จัดการฝ่ายขาย บริษัทเสียงไทยแลนด์อินเตอร์คอมมูนิเคชั่น จำกัด ครับ”

1.2.2 การแนะนำบุคคลต่อที่ประชุมชน มีวิธีการหรือรูปแบบการแนะนำบุคคลต่อที่ประชุมชนหลายรูปแบบ ดังนี้

รูปแบบที่หนึ่ง การแนะนำองค์ปาฐก ควรแนะนำให้ผู้ฟังได้รู้จักก่อนการพูด ซึ่งผู้ที่แนะนำมักจะเป็นผู้ที่จัดการปาฐกถานั้นเองควรกล่าวแนะนำไปในทางที่จะทำให้ผู้พูดรู้สึกสบายใจ สามารถพูดได้สะดวกแต่ไม่พูดเยิ่นเย้อหรือยกย่องจนเกิดละอายใจหรือกังวลใจ ควรคิดว่าแนะนำเพื่อให้ผู้ฟังเกิดความสนใจเรื่องที่จะพูด และให้ความร่วมมือในการฟัง ตัวอย่าง เช่น

“ท่านผู้มีเกียรติที่เคารพ กระผมมีความยินดีอย่างยิ่งที่ได้มีโอกาสแนะนำให้คุณ.....บุคคลที่เราทั้งหลายรู้จักเขาในนามของผู้ประสบความสำเร็จในชีวิตวันนี้คุณ.....ได้กรุณามาให้ข้อคิดต่อเรา ในหัวข้อที่ว่า อยู่อย่างไรจึงจะมีสุข ขอเชิญคุณ.....ณ บัดนี้”

รูปแบบที่สอง การแนะนำตัวในการอภิปรายและโต้วาที ตามปกติผู้ที่มีหน้าที่แนะนำก็คือประธานหรือผู้ดำเนินการอภิปรายหรือโต้วาที หลักการแนะนำตัวควรใช้วิธีสลับกล่าวคือ แนะนำชื่อ - สกุล ก่อนแล้วจึงกล่าวถึงความสามารถคนต่อไปก็ควรจะแนะนำคุณสมบัติเสียก่อนแล้วจึงบอกชื่อ - สกุล ตอนหลังเพื่อเรียกร้องความสนใจจากผู้ฟัง เช่น “ผู้สนับสนุนฝ่ายค้านคนหนึ่ง คุณพิมพ์า บุญประเสริฐ อาจารย์สอนนิสิตชาวทหาร ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อดีตประธานชมรมภาษาศิลป์ของมหาวิทยาลัย เป็นนักโต้วาทีมาตั้งแต่เป็นนิสิตและยังเป็นนักโต้วาทีฝึกปรืออยู่จนบัดนี้”

รูปแบบที่สาม การกล่าวแนะนำผู้ร่วมอภิปราย ซึ่งการกล่าวแนะนำผู้ร่วมอภิปรายนั้นควรกล่าวเรียงตามลำดับอาวุโส หรือบางครั้งนิยมให้เกียรติสตรีก่อนแล้วแต่กรณี ส่วนการโต้วาทีควรแนะนำเป็นฝ่ายๆ ไป เริ่มตั้งแต่หัวหน้า และจบท้ายด้วยฝ่ายสนับสนุนคนสุดท้าย

นอกจากนั้นยังนิยมแนะนำฝ่ายเสนอก่อนแล้วจึงแนะนำฝ่ายค้านทีหลัง โดยเรียงตามลำดับการพูดของแต่ละคน ส่วนข้อควรระวังในการแนะนำผู้อภิปรายหรือผู้โต้วาทีก็คือไม่ควรแนะนำยืดเยื้อ เยิ่นเย้อ เล่าประวัติโดยละเอียดหรือสรรเสริญมากเกินความเป็นจริง จนผู้พูดเกิดความประหม่า

กิจกรรมการสอน	สื่อการสอน	การประเมินผล
ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน 1. ให้ผู้เรียนที่อยู่ห้องเรียนทางไกลแบบ 2 ทาง ทำแบบทดสอบก่อนเรียน(Pre-test) 2. ให้ผู้เรียนที่อยู่ห้องเรียนทางไกลแบบ 2 ทาง เล่าประสบการณ์การพูดแนะนำตนเองและการแนะนำบุคคลอื่นให้เห็นเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์หลังผู้สอนเปิดประเด็นการสอนแล้ว 3. ผู้เรียนร่วมกันรวบรวมประเด็นและมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน	แบบทดสอบก่อนเรียน(Pre-test) บัตรคำสั่ง ใบงาน	จากแบบทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) ซึ่งเป็นกิจกรรมก่อนการเรียนการสอน จากการอภิปรายและสรุปประเด็น จากการมีปฏิสัมพันธ์ตามรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง
ขั้นการสอน 1. ให้ผู้เรียนชมวีดิทัศน์ชุดทักษะการพูดเกี่ยวกับการแนะนำตนเองและการแนะนำบุคคลอื่น 2. หลังจากชมวีดิทัศน์จบแล้ว ผู้สอนนำผู้เรียนอภิปรายในประเด็นต่อไปนี้ 2.1 ความหมายและความสำคัญของการพูดแนะนำตนเองและการแนะนำบุคคลอื่น 2.2 องค์ประกอบของการพูดแนะนำตนเองและการแนะนำบุคคลอื่น 2.3 รูปแบบของการพูดแนะนำตนเองและการแนะนำบุคคลอื่น 2.4 รูปแบบของการฝึกพูดแนะนำตนเองและการแนะนำบุคคลอื่น 3. ให้ผู้เรียนฝึกพูดแนะนำตนเองและการแนะนำบุคคลอื่นตามแบบฝึกที่กำหนดให้	วีดิทัศน์ชุดทักษะการพูด ตอน การแนะนำตนเองและแนะนำคนอื่น วิทยากร/ผู้ทรงคุณวุฒิ แบบฝึกทักษะการพูดแนะนำตนเองและการแนะนำบุคคลอื่น	จากการสังเกต จากการตั้งโจทย์คำถาม จากการตอบคำถาม
ขั้นสรุป 1. ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสรุปบทเรียนเกี่ยวกับความหมาย ความสำคัญ องค์ประกอบและรูปแบบการพูดแนะนำตนเองและแนะนำบุคคลอื่น 2. ให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบท้ายบทหรือแบบทดสอบหลังเรียน (Posttest)	กิจกรรมกลุ่มโดยการมีปฏิสัมพันธ์ในรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง	จากการใช้แบบทดสอบหลังเรียน (Posttest)

ข้อสอบหลังเรียน (Posttest) การสอนทางไกลแบบ 2 ทาง
ในการสอนทักษะการพูด
เรื่อง การแนะนำตนเองและการแนะนำบุคคลอื่น

คำสั่ง จงเขียนวงกลมล้อมรอบตัวอักษร ให้ตรงกับข้อ ก ข ค และ ง ที่ท่านเห็นว่าถูกต้องที่สุด
 ในกระดาษคำตอบ ห้ามขีดเขียนเครื่องหมายใด ๆ ลงในข้อสอบนี้

1.. ข้อใดที่ผู้พูดไม่ควรปฏิบัติในการพูดแนะนำตัว

- ก. กล่าวยกย่องผู้ฟัง
- ข. บอกรายละเอียดส่วนตัว
- ค. บอกความรู้สึกและความมุ่งหมายในการพูด
- ง. กล่าวถึงความสามารถของตนเองให้มากที่สุด

2. ถ้าท่านได้รับเลือกให้เป็นผู้กล่าวแนะนำวิทยากรที่มาให้ความรู้แก่สมาชิกในบริษัทของท่าน ข้อใดที่ท่านควรหลีกเลี่ยงมากที่สุด

- ก. แนะนำให้เห็นว่าวิทยากรมีความรู้ เชี่ยวชาญ มีประสบการณ์ในเรื่องที่จะพูด
- ข. เล่าชีวประวัติของวิทยากรอย่างละเอียด เพื่อให้ผู้ฟังรู้จัก
- ค. กล่าวคำแนะนำด้วยใบหน้าที่ยิ้มแย้มแจ่มใส
- ง. กล่าวถึงประโยชน์ที่ผู้ฟังจะได้รับจากการพูดของวิทยากร เป็นการจูงใจให้ผู้ฟังสนใจในเรื่องที่วิทยากรจะพูด

3.. โอกาสใดที่ไม่ควรแนะนำตนเอง

- ก. เมื่อต้องไปในงานสังคม ที่มีผู้ร่วมงานมากและไม่รู้จักกันมาก่อน
- ข. เมื่อต้องการให้คู่สนทนาสนใจตัวผู้แนะนำ ในขณะที่คู่สนทนาสนใจเรื่องอื่นอยู่
- ค. เมื่อต้องการขอความช่วยเหลือบางอย่างจากหน่วยงานราชการหรือเอกชน
- ง. เมื่อต้องการเริ่มไมตรีจิตส่วนตัว

4.. คำแนะนำตัวเองในข้อใดถูกต้อง ในกรณีที่ต้องแนะนำตัวเองในงานสังคมทั่วไป

- ก. สวัสดีครับ ผมชื่อนรินทร์ สรเดช ทำงานอยู่กรมบัญชีกลางครับ
- ข. สวัสดีครับ ผมชื่อนรินทร์ สรเดช ทำงานอยู่บริษัทแกรมมา เป็นนักร้องที่กำลังดังครับ
- ค. สวัสดีครับ ผมชื่อนรินทร์ สรเดช ทำงานอยู่กรมทางหลวง ยังเป็นโสดครับ
- ง. สวัสดีครับ ผมชื่อนรินทร์ สรเดช ทำงานอยู่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กำลังได้รับการคัดเลือกเป็นอาจารย์ดีเด่นครับ

- 5.. ข้อใดกล่าวถึงลำดับของการแนะนำตนเอง เมื่อเป็นประธานการประชุมโดยสมาชิกยังไม่รู้จักกันมาก่อนได้ถูกต้อง
- ก. ดำเนินการประชุมไปจนเสร็จสิ้น แล้วประธานจึงแนะนำตัวก่อนปิดประชุม
 - ข. กล่าวชื่อ นามสกุล และตำแหน่งงาน แล้วกล่าวเปิดประชุม
 - ค. ดำเนินการประชุมไปก่อน แล้วจะมีวาระให้ประธานแนะนำตัวเอง
 - ง. กล่าวเมื่อเปิดประชุมแล้ว แล้วจึงบอกชื่อ นามสกุล และตำแหน่งงาน
- 6.. คำแนะนำตนเองในข้อใดไม่จำเป็น เมื่อไปติดต่องานราชการหรือเอกชน
- ก. บอกชื่อ นามสกุล
 - ข. บอกอายุ และศาสนาที่นับถือ
 - ค. บอกตำแหน่ง หรือหน่วยงานที่สังกัด
 - ง. บอกธุรกิจที่มาติดต่อขอความช่วยเหลือ
- 7.. การแนะนำตัวเอง ในฐานะผู้เข้าร่วมประชุม ต้องบอกสิ่งใดบ้าง
- ก. บอกชื่อ นามสกุล
 - ข. บอกชื่อ นามสกุล ตำแหน่งหน้าที่ปรกติ
 - ค. บอกชื่อ นามสกุลตำแหน่งหน้าที่ปรกติและตำแหน่งหน้าที่พิเศษในคณะกรรมการชุดนั้น
 - ง. บอกชื่อ นามสกุล ตำแหน่งหน้าที่ปรกติ และตำแหน่งหน้าที่ในคณะกรรมการชุดนั้น และหมายเลขโทรศัพท์เพื่อการติดต่อ
- 8.. ถ้าเราไม่ทราบรายละเอียดเกี่ยวกับวิทยากร เราควรปฏิบัติอย่างไร
- ก. กล่าวแนะนำโดยการคาดคะเน
 - ข. จดเว้นไม่กล่าวถึงเลย
 - ค. ให้วิทยากรแนะนำตัวเอง
 - ง. สืบถามจนได้ทราบรายละเอียด แล้วกล่าวแนะนำ
- 9.. เมื่อปฏิบัติหน้าที่พิธีกร ก่อนเริ่มดำเนินรายการควรแนะนำตัวอย่างไร
- ก. สวัสดีครับ ผมสุเทพ ไทยวัฒนา ได้รับมอบหมายจากท่านเจ้าภาพให้ดำเนินรายการคืนนี้ครับ
 - ข. สวัสดีครับ ผมสุเทพ ไทยวัฒนา ทำงานอยู่ที่กรมอาชีวศึกษาครับ
 - ค. สวัสดีครับ ผมสุเทพ ไทยวัฒนา เป็นผู้ดำเนินรายการคืนนี้ครับ
 - ง. สวัสดีครับ ผมสุเทพ ไทยวัฒนา ครับ
10. ในการกล่าวแนะนำวิทยากร ท่านไม่ควรกล่าวถึงเรื่องใด
- ก. ท่านได้รับปริญญาเอก ทางวิทยาศาสตร์
 - ข. ปัจจุบันท่านเป็นรองอธิการบดี
 - ค. ท่านเป็นศิษย์เก่าของสถาบันนี้
 - ง. เป็นเพื่อนของผมเอง เคยอยู่หอพักเดียวกัน

11. ข้อใดเป็นการแนะนำระหว่างบุคคลต่อบุคคล ที่ไม่ถูกวิธี
- ระหว่างผู้ใหญ่กับผู้น้อย ต้องบอกให้ผู้น้อยรู้จักผู้ใหญ่
 - ระหว่างผู้หญิงกับผู้ชาย ต้องพูดกับผู้หญิงก่อน แล้วค่อยชื่อให้ผู้ชายรู้จัก
 - ระหว่างผู้หญิงกับผู้ชาย ต้องพูดกับผู้ชายก่อน แล้วค่อยชื่อผู้หญิง ให้ผู้ชายรู้จัก
 - ระหว่างพระภิกษุสงฆ์กับคฤหัสถ์ ต้องบอกให้คฤหัสถ์รู้จักกับพระภิกษุสงฆ์
12. ข้อความในข้อใดควรจะเป็นลำดับสุดท้าย สำหรับการกล่าวแนะนำตนเอง
- ดิฉันชื่อ วันเพ็ญ มีลาภ
 - ดิฉันสนใจกีฬามาก โดยเฉพาะแบดมินตัน
 - บ้านเกิดเมืองนอนของดิฉันคือจังหวัดขอนแก่น
 - ดิฉันภูมิใจมากที่สามารถสอบเข้าเรียนคณะวิทยาศาสตร์ได้
13. การแนะนำตนเองในงานเลี้ยง ควรเริ่มต้นจากพฤติกรรมข้อใดก่อน
- การบอกชื่อ นามสกุลก่อน
 - การเชิญเจ้าภาพมาให้การแนะนำ
 - การช่วยเหลือให้บริการซึ่งกันและกันแล้วจึงแนะนำตัวเอง
 - การบอกตำแหน่งหน้าที่การงานของตน
14. การกล่าวแนะนำผู้ร่วมอภิปราย ไม่ควรใช้แบบใด
- แนะนำเรียงตามลำดับอาวุโสหรือความสำคัญ
 - แนะนำผู้หญิงก่อนผู้ชาย
 - แนะนำตามลำดับที่นั่ง จากซ้ายมือไปขวามือ
 - แนะนำผู้อ่อนวัยกว่าก่อน แล้วจึงแนะนำผู้สูงวัยกว่า
15. แนะนำตนเองในการเจรจากิจธุระ ควรเริ่มต้นอย่างไร
- บอกสถานที่ทำงาน หรือที่เรียน
 - นัดหมายเวลาล่วงหน้าและไปให้ตรงตามนัด
 - เคาะบังดาเบา ๆ แล้วกล่าวคำขออนุญาต
 - แสดงสีหน้าและกิริยาอาการที่เป็นมิตรกับคู่สนทนา
16. ในการประชุมกลุ่มที่มีสมาชิกร่วมประชุมประมาณ 10-15 คน และสมาชิกส่วนใหญ่ไม่รู้จักชื่อกัน ก่อนดำเนินการประชุมสมาชิก ควรแนะนำตนเองอย่างไร
- บอกชื่อ นามสกุล อายุ
 - บอกชื่อ นามสกุล ที่อยู่ปัจจุบัน
 - บอกชื่อ นามสกุล สถาบันที่ตนสังกัด
 - บอกชื่อ นามสกุล สถานภาพทางครอบครัว

17. การแนะนำให้บุคคลรู้จักกัน มีแนวปฏิบัติอย่างไร

- ก. แนะนำผู้น้อยต่อผู้มีตำแหน่งทางการงานสูงกว่า
- ข. แนะนำผู้เป็นแขกต่อเจ้าของสถานที่
- ค.. แนะนำผู้ชายต่อผู้หญิง
- ง. ถูกทุกข้อ

18. ถ้าเรารู้เรื่องราวเกี่ยวกับวิทยากรเป็นอย่างดีเราควรปฏิบัติอย่างไร

- ก. ให้วิทยากรรายงานตัว
- ข. แนะนำวิทยากรด้วยข้อมูลที่เป็นจริง
- ค.. กล่าวถึงโดยการคาดคะเนตามที่เคยรู้
- ง. จดเว้นไม่กล่าวถึงเลย

19..ถ้าเราไม่รู้เรื่องราวเกี่ยวกับวิทยากร เราควรปฏิบัติอย่างไร

- ก. จดเว้นไม่กล่าวถึงเลย
- ข. ให้วิทยากรแนะนำตัวเอง
- จ. กล่าวแนะนำโดยการคาดคะเน
- ฉ. สืบถามจนได้ข้อความที่ต้องการจะรู้

20..ในกรณีที่ท่านต้องแนะนำให้บุคคลชายหญิงที่มีฐานะทางสังคมใกล้เคียงกัน ท่านควรแนะนำอย่างไร

- ก. คุณรัตนารับ นี่เพื่อนของผม ชื่อ ดวงเด่น บุญปก เป็นอาจารย์อยู่ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ครับ
- ข. คุณรัตนารับ นี่เพื่อนของผม ชื่อ ดวงเด่น บุญปก เป็นอาจารย์อยู่ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ครับ คุณดวงเด่นยังเป็นโสด
- ค. คุณรัตนารับ นี่คือนายคุณดวงเด่น บุญปก เป็นอาจารย์อยู่ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ อายุอ่อนกว่าผมนิดหน่อย
- ง. คุณรัตนารับ นี่คือนายคุณดวงเด่น บุญปก เป็นอาจารย์อยู่ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มีบรรพบุรุษเป็นชาวเขมรครับ

ขอให้ทุกท่านโชคดี

ข้อสอบก่อนเรียน (Pre-test) การสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด เรื่อง การพูดเล่าเรื่อง

คำสั่ง จงเขียนวงกลมล้อมรอบตัวอักษร ให้ตรงกับข้อ ก ข ค และ ง ที่ท่านเห็นว่าถูกต้องที่สุด
ในกระดาษคำตอบ ห้ามขีดเขียนเครื่องหมายใด ๆ ลงในข้อสอบนี้

1. ข้อใดจำเป็นน้อยที่สุด ในการพูดเล่าเรื่อง
 - ก. การกระตุ้นให้ผู้ฟังเกิดปฏิกิริยาตอบสนอง
 - ข. การสร้างอารมณ์ให้ผู้ฟังคล้อยตาม
 - ค. การเลือกเรื่องให้เหมาะกับผู้ฟัง เวลา
 - ง. การใช้อุปการณ์
2. ข้อใดจำเป็นน้อยที่สุด ในการพูดเล่าเรื่อง
 - ก. การเลือกเรื่อง
 - ข. การใช้สีหน้าท่าทาง
 - ค. การใช้น้ำเสียง
 - ง. การใช้ภาษาสุภาพ
3. ข้อใดสำคัญน้อยที่สุด ในการพูดเล่าเรื่อง
 - ก. เลือกเรื่องให้เหมาะกับกลุ่มผู้ฟัง
 - ข. ใช้ภาษาที่สุภาพ เหมาะกับผู้ฟัง
 - ค. ใช้น้ำเสียง สีหน้า ให้สอดคล้องกับเรื่องที่เล่า
 - ง. ใช้อุปการณ์ที่เหมาะสมกับเรื่องที่เล่า
4. ข้อใดไม่ใช่วัตถุประสงค์ของการเล่าเรื่อง
 - ก. เพื่อให้เกิดความเพลิดเพลิน
 - ข. เพื่อให้เกิดความรู้
 - ค. เพื่อให้เป็นแนวทางดำเนินชีวิต
 - ง. เพื่อชักชวนให้ปฏิบัติตนอย่างใดอย่างหนึ่ง
5. ข้อใดเป็นคุณสมบัติที่สำคัญน้อยที่สุด ของผู้เล่าเรื่องที่ดี
 - ก. ออกเสียงได้ถูกต้องชัดเจน
 - ข. ใช้ท่าทาง และกิริยาประกอบการเล่าได้เหมาะสม
 - ค. ใช้การถ่ายทอดเรื่องราว อารมณ์ ความรู้สึกได้ดี
 - ง. รอบรู้เรื่องที่เล่า
6. ข้อใดไม่ใช่การเล่าเรื่อง
 - ก. วิชิตรายงานการไปสัมมนา ให้ที่ประชุมฟัง
 - ข. วิชัยกล่าวถึงการไปท่องเที่ยวเกาะภูเก็ต
 - ค. วิชามอบคุณสมบัติของผู้สมัครสอบแก่ผู้สนใจ
 - ง. วิชานุกรยายประวัติวัดมหาธาตุ

7. ข้อใดกล่าวเกี่ยวกับการเตรียมเนื้อเรื่องในการเล่าประสบการณ์ ไม่ถูกต้อง
- เตรียมคำพูดให้เหมาะสมกับเรื่อง โดยยึดหลักความชัดเจน เข้าใจง่าย
 - เรียงลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นให้เหมาะสมกับลักษณะของเรื่อง
 - พิจารณาเนื้อเรื่องที่จัดลำดับไว้ ให้มีความสั้นยาว พอเหมาะกับเวลาที่มี
 - เลือกเรื่องที่ตื่นเต้นน่าติดตามมากที่สุด
8. หัวข้อใดที่จำเป็นน้อยที่สุดในการเล่าเรื่องที่ได้อ่านมา
- ความสำคัญหรือจุดหมายที่นำเรื่องนั้น ๆ มาเล่า
 - ชื่อเรื่อง ชื่อผู้เขียน หรือเจ้าของเรื่องที่นำมาเล่า
 - บอกถึงความยาวของเรื่องที่จะเล่า
 - ยกตัวอย่างส่วนที่เห็นว่าสำคัญหรือประทับใจ ตามที่ได้เตรียมไว้
9. ข้อใดไม่จำเป็นสำหรับการเตรียมการเล่าเรื่อง
- การเลือกข้อมูล
 - การวิจารณ์ข้อมูล
 - การวิเคราะห์ข้อมูล
 - การตัดและเติมข้อมูล
10. ข้อใดกล่าวถึงกระบวนการเตรียมการเล่าเรื่องบนเวทีได้ดีถูกต้อง
- ทำสังเขปหัวข้อเรื่อง ตัดหรือขยายเนื้อเรื่อง เรียงลำดับประเด็นสำคัญ จับประเด็นสำคัญทำความเข้าใจเนื้อเรื่อง
 - ทำความเข้าใจเนื้อเรื่อง จับประเด็นสำคัญ เรียงลำดับประเด็น ตัดหรือขยายเนื้อเรื่อง ทำสังเขปหัวข้อเรื่อง
 - จับประเด็นสำคัญ เรียงลำดับประเด็น ตัดหรือขยายเนื้อเรื่อง ทำสังเขปหัวข้อเรื่อง ทำความเข้าใจเนื้อเรื่อง
 - เรียงลำดับประเด็นสำคัญ ทำสังเขปหัวข้อเรื่อง ทำความเข้าใจเนื้อเรื่อง ตัดหรือขยายเนื้อเรื่อง จับประเด็นสำคัญ
11. ข้อใดจำเป็นน้อยที่สุด สำหรับการเล่าเรื่อง
- การเลือกเรื่อง
 - การสร้างอารมณ์แก่ผู้ฟัง
 - การแสวงหาถ้อยคำ
 - การใช้อุปกรณ์
12. ข้อใดสำคัญที่สุดในการพูดเล่าเรื่อง
- เลือกเรื่องให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้ฟัง
 - ใช้ภาษาที่สุภาพ เหมาะกับผู้ฟัง
 - ใช้น้ำเสียง สีหน้า ให้สอดคล้องกับเรื่องที่เล่า
 - ใช้อุปกรณ์ที่เหมาะสมกับเรื่องที่เล่า
13. วิธีเล่าเหตุการณ์ ข้อใดมีความสำคัญที่สุด
- ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ให้ความแจ่มแจ้ง
 - จัดลำดับเหตุการณ์ให้มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน
 - กล่าวถึงบุคคลสำคัญในเหตุการณ์
 - แสดงความคิดเห็นส่วนตัวประกอบ

14. ข้อใดเป็นหัวข้อสำคัญที่สุดของการเล่าเหตุการณ์หรือประสบการณ์
- ก. ผู้เกี่ยวข้อง หรือมีบทบาทสำคัญในเรื่อง ข. สถานที่ และเวลาเกิดเรื่อง
- ข. ผลอันเนื่องมาจากเรื่อง ง. ที่มาของเรื่อง
15. ข้อใดที่ไม่ควรนำมาใช้ในการเปรียบเทียบให้ผู้ฟังซึ่งไม่เคยเห็นกรุงเทพมหานครฟัง
- ก. ผอมเป็นกุ่มแห้ง ข. สวยเหมือนนางฟ้า
- ค. หวานเหมือนน้ำผึ้ง ง. คนแน่นราวกับพาหุรัด
16. ข้อใดจำเป็นน้อยที่สุด ในการเล่าเรื่องที่ได้ฟังหรือได้ค้นมา
- ก. แสดงทรรศนะของผู้เล่าได้ในบางกรณี ข. เล่าให้เป็นธรรมชาติ ไม่ควรท่องจำ
- ค. ใช้เสียงให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง ง. ยกตัวอย่างประกอบทุกตอน
17. ข้อใดไม่จำเป็นในการเล่าเรื่องที่ได้อ่านหรือได้ฟังมา
- ก. บอกจุดมุ่งหมายในการเล่า
- ข. บอกชื่อเรื่อง ประเภท ที่มา หรือชื่อผู้เขียน
- ค. ควรบอกประวัติผู้เขียน หรือเจ้าของเรื่องเดิมทุกครั้ง
- ง. กล่าวถึงแนวคิดสำคัญของเรื่องทุกครั้ง
18. ข้อใดจำเป็นน้อยที่สุด ที่จะต้องรู้ก่อนการเล่าเรื่อง
- ก. เล่าเพื่อจุดมุ่งหมายอะไร ข. เล่าให้ใครฟัง
- ค. มีเวลาเล่านานเท่าใด ง. จะตอบคำถามของผู้ฟังอย่างไร
19. ข้อใดไม่จำเป็น สำหรับผู้เล่าเรื่อง
- ก. เตรียมเนื้อเรื่องและศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมในเรื่องที่จะเล่า
- ข. มีความเข้าใจในลักษณะหรือประเภทของเรื่องที่จะเล่า
- ค. มีความเข้าใจในเนื้อหาสาระ ที่จะนำมาเล่า
- ง. ใช้จินตนาการส่วนตน ประกอบการเล่า
20. ข้อใดเป็นการใช้อุปกรณ์ประกอบการเล่าเรื่องที่ดี
- ก. ใช้ยิ่งมากยิ่งดี เพราะช่วยขยายความเข้าใจ
- ข. ใช้ยิ่งน้อยยิ่งดี เพราะการเล่าเรื่องเป็นกิจกรรมทางการพูด
- ค. ใช้เฉพาะตอนที่จำเป็น เพื่อสร้างความเข้าใจให้ชัดเจน
- ง. ใช้ประกอบกับการแสดงท่าทางของผู้เล่า

แผนการสอนชุดทักษะการพูดสำหรับการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง

เรื่อง การพูดเล่าเรื่อง

ประเด็น

1. องค์ประกอบของการพูดเล่าเรื่อง
2. ความสำคัญของการพูดเล่าเรื่อง
3. หน้าที่ของผู้เล่าเรื่อง
4. การฝึกทักษะการพูดเล่าเรื่อง

แนวคิด

การเล่าเรื่องเป็นการพูดถ่ายทอดเรื่องราว ความรู้ ความคิด และเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นแล้วให้ผู้อื่นทราบ ซึ่งการพูดเล่าเรื่องเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ในการพูดอีกรูปแบบหนึ่ง ดังนั้นจึงควรฝึกทักษะในการพูดเล่าเรื่องให้เกิดความคล่องแคล่วและชำนาญ

วัตถุประสงค์

1. ผู้เรียนสามารถเล่าเรื่องให้เกิดความเพลิดเพลินได้
2. ผู้เรียนสามารถถ่ายทอดความรู้ ความคิด และประสบการณ์ให้ผู้อื่นทราบได้
3. ผู้เรียนสามารถเล่าเรื่องแล้วถ่ายทอดอารมณ์และความรู้สึกได้
4. ผู้เรียนสามารถเล่าเรื่องเพื่อเป็นคติสอนใจและแนวทางในการดำเนินชีวิตได้

เนื้อหา

การเล่าเรื่องเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของคนในสังคม เพราะการเล่าเรื่องเป็นการพูดถ่ายทอดเรื่องราว ความรู้ ความคิดและเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นให้ผู้อื่นทราบ ซึ่งแต่เดิมการเล่าเรื่องจะเล่าสู่กันฟังในหมู่ผู้ใกล้ชิดเท่านั้น แต่ต่อมาเมื่อสังคมขยายและมีความเปลี่ยนแปลงในสังคมมากขึ้น วิถีชีวิตของคนจึงเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพของสังคมด้วย

ดังนั้น การเล่าเรื่องจึงได้พัฒนาไปทั้งเนื้อหาสาระและโอกาสที่เล่าก็เพิ่มขึ้นมากกว่าเดิม ด้วยเหตุผลดังกล่าวการเล่าเรื่องจึงกลายเป็นศาสตร์อย่างหนึ่งที่ต้องศึกษา โดยเฉพาะในเรื่องของกลวิธีและศิลปะในการเล่าเรื่องเพื่อจะได้สามารถจูงใจผู้ฟังให้เกิดความประทับใจไม่รู้ลืม ซึ่งการสอนเรื่องทักษะการพูดเล่าเรื่อง มีเนื้อหาในการสอนตามลำดับ ดังนี้

1. ความหมายของการเล่าเรื่อง

การเล่าเรื่องเป็นการพูดถ่ายทอดเรื่องราว ความรู้ ความคิด และเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นแล้วให้ผู้อื่นทราบ วิสัยของคนทั่วไปเมื่อได้รู้ได้เห็นหรือได้ฟังสิ่งใดมา ก็มักจะบอกเล่าหรือถ่ายทอดสิ่งนั้นให้ผู้อื่นได้รับรู้ด้วย

การเล่าเรื่องจึงเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของคนในสังคมเพราะนอกจากจะได้บอกเล่าสิ่งที่ได้ประสบมาทั้งโดยทางตรงและทางอ้อมแล้ว การเล่าเรื่องยังได้ระบายความตื่นเต้น ตีใจหรือความอัดอั้นตันใจต่างๆ ซึ่งนับเป็นการช่วยผ่อนคลายความเครียดที่ได้ผลอีกวิธีหนึ่ง แต่เดิมการเล่าเรื่องจะเล่าสู่กันฟังในหมู่ผู้ใกล้ชิดเท่านั้น แต่ต่อมาเมื่อสังคมขยายและมีการเปลี่ยนแปลงในสังคมมากขึ้น วิถีชีวิตของคนจึงเปลี่ยนแปลงและปรับเปลี่ยนไปตามสภาพของสังคมด้วย การเล่าเรื่องจึงพัฒนาไปทั้งเนื้อหาและโอกาสที่เล่าก็เพิ่มมากขึ้นกว่าเดิม กลุ่มผู้ฟังก็ขยายวงจากหมู่ผู้ใกล้ชิดไปเป็นกลุ่มที่ห่างตัวออกไป ด้วยเหตุผลและวิวัฒนาการมาโดยลำดับดังกล่าว การเล่าเรื่องจึงกลายเป็นศาสตร์อย่างหนึ่งที่ควรศึกษาโดยเฉพาะในเรื่องของกลวิธีและศิลปะในการเล่าเรื่องเพื่อจะได้สามารถจูงใจผู้ฟังให้เกิดความประทับใจทั้งในตัวผู้เล่าและเรื่องที่ได้ฟังไปพร้อมกัน

2 จุดประสงค์ในการเล่าเรื่อง

จุดประสงค์ในการเล่าเรื่องโดยทั่วไปมีหลายประการ และสามารถสรุปถึงจุดประสงค์ในการเล่าเรื่องได้ดังนี้

- 3.1 เพื่อให้เกิดความเพลิดเพลิน
- 3.2 เพื่อถ่ายทอดความรู้ ความคิดและประสบการณ์ให้ผู้อื่นทราบ
- 3.3 เพื่อถ่ายทอดอารมณ์และความรู้สึก
- 3.4 เพื่อเป็นคติสอนใจและเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต

3. คุณสมบัติของผู้เล่าเรื่อง

การเล่าเรื่องที่จะประสบความสำเร็จได้นั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับเรื่องที่น่ามาเล่า แต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น ผู้เล่ามีส่วนสำคัญมากที่จำทำให้เรื่องดำเนินไปอย่างน่าสนใจ ผู้ฟังได้รับทั้งความเพลิดเพลินและเนื้อหาสาระไปพร้อมๆ กันดังนั้นเพื่อให้การเล่าเรื่องประสบผลสำเร็จบรรลุตามวัตถุประสงค์ดังกล่าวผู้เล่าควรมีคุณสมบัติหลายๆ ประการดังนี้

- 3.1 รู้จิตวิทยาของผู้ฟังกลุ่มต่างๆ และสามารถวิเคราะห์ผู้ฟังได้
- 3.2 รอบรู้เกี่ยวกับเรื่องที่เล่า
- 3.3 ใช้ภาษาถ่ายทอดเรื่องราวตลอดจนอารมณ์และความรู้สึกได้ดี
- 3.4 มีไหวพริบและปฏิภาณดี สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้
- 3.5 เชื่อมั่นในตนเอง
- 3.6 ออกเสียงได้ถูกต้องชัดเจน
- 3.7 แสดงท่าทาง ใช้เสียง และอากัปกิริยาประกอบการเล่าได้อย่างเหมาะสม

4. วิธีเล่าเรื่อง

วิธีเล่าเรื่องของผู้เล่าแต่ละคนอาจแตกต่างกันไปตามความสามารถ และบุคลิกภาพของตนเองแต่อย่างไรก็ตามวิธีเล่าเรื่องที่ใช้เป็นแนวปฏิบัติพอจะสรุปได้ดังนี้

4.1 การเลือกเรื่อง ซึ่งการเลือกเรื่องนี้มีความสำคัญมาก เพราะผู้เล่าจะต้องเลือกเรื่องให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้ฟังเนื่องจากความสนใจของผู้ฟังแต่ละกลุ่มย่อมแตกต่างกันไปตามวัย เพศ อาชีพ ประสบการณ์และรสนิยมของกลุ่มนั้นๆ เช่น การเล่าเรื่องให้ผู้ใหญ่กับเด็กฟังย่อมจะต้องเลือกเรื่องที่มีเนื้อหาหลุ่มลึกต่างกัน เด็กอาจชอบเรื่องที่ใกล้ตัว สามารถรับรู้และเข้าใจได้ง่าย มักจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับสัตว์เลี้ยง เหตุการณ์ผจญภัยของเด็กวัยใกล้เคียงกัน หรือเรื่องนิยายวิทยาศาสตร์ที่ลึกลับมหัศจรรย์ ดังนั้น การเลือกเรื่องได้เหมาะสมกับผู้ฟังจึงทำให้การเล่าเรื่องประสบความสำเร็จได้ส่วนหนึ่ง

4.2 ศึกษาเรื่องที่เล่าให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ควบคู่ไปกับการฝึกใช้เสียงให้สอดคล้องกับบรรยากาศของเรื่อง เหมาะสมกับฐานะและอารมณ์ของตัวละคร ซึ่งผู้เล่าทำได้โดยการเตรียมอ่านบทและศึกษาตัวละครแต่ละตัวให้เข้าใจถึงบทบาทอย่างชัดเจน

4.3 ขณะที่เล่า ผู้เล่าควรปรับเปลี่ยนสีหน้าท่าทางให้สอดคล้องกับเนื้อเรื่องและระดับอารมณ์ของตัวละคร สายตาควรมองผู้ฟังให้ทั่วถึง และใช้สายตาให้เป็นประโยชน์เมื่อต้องการแสดงอารมณ์ของตัวละคร เช่น อาการตุตัน ตื่นเต้น เสียใจเหม่อลอย หรือครุ่นคิด เป็นต้น

4.4 การสร้างอารมณ์ เรื่องเล่าส่วนใหญ่จะไม่มีอารมณ์เดียวที่พบมากได้แก่ อารมณ์รัก โกรธ เกลียด ดีใจ เสียใจ ฯลฯ ดังนั้น ผู้เล่าเรื่องจะต้องมีความสามารถในการสร้างอารมณ์ลักษณะต่างๆ และปรับอารมณ์ให้สอดคล้องกับตัวละครในเรื่อง หรือลักษณะของเนื้อเรื่องที่กำลังเล่าอยู่นั้นให้พอดีและเป็นธรรมชาติมากที่สุด โดยผู้เล่าเรื่องใช้วิธีสมมุติตัวเองเป็นตัวละครที่กำลังแสดงบทบาทอยู่ในเรื่องหรือประสบกับเหตุการณ์เช่นนั้นจริงๆ

4.5 การวิเคราะห์ผู้ฟัง ในการเล่าเรื่องผู้เล่าควรประเมินผู้ฟังได้โดยการสังเกตปฏิกิริยาต่างๆ ที่ผู้ฟังตอบสนอง เช่น สีหน้าท่าทาง การหัวเราะ ประหม่อ ฯลฯ เนื่องจากผู้ฟังเป็นองค์ประกอบอันสำคัญยิ่งของการพูด การเล่าเรื่องจะประสบความสำเร็จตามความมุ่งหมายของผู้เล่าได้ถ้าผู้เล่าวิเคราะห์ผู้ฟังถูกต้อง

4.6 การใช้อุปกรณ์ เรื่องเล่าบางเรื่องจำเป็นต้องใช้อุปกรณ์ประกอบการเล่าจึงจะทำให้เรื่องสมบูรณ์ขึ้น เช่น การใช้ภาพหรือเสียงประกอบ การใช้นิ้วมือ หุ่นจำลอง เป็นต้น ส่วนข้อที่ควรคำนึงก่อนจะใช้อุปกรณ์ควรเตรียมให้พร้อมเพื่อจะใช้ได้คล่องแคล่วและถูกต้องตามขั้นตอนของการเล่าเรื่องนั้นๆ

5.ประเภทเรื่องเล่า

ประเภทของเรื่องที่จะนำมาเล่านั้นสามารถแบ่งเป็นประเภทใหญ่ๆ ได้หลายประเภท ซึ่งสามารถสรุปได้ตามลำดับ ดังนี้

5.1 การเล่าประสบการณ์ตรง ซึ่งการเล่าประสบการณ์ตรงนั้น คือการเล่าเรื่องที่เกิดขึ้นกับตัวผู้เล่าเองซึ่งอาจมีทั้งเรื่องสนุกสนานตื่นเต้น ประทับใจ น่ายินดี หรือเป็นเรื่องที่ทำให้ความรู้ แต่ต้องเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นจริง น่าสนใจ และประทับใจผู้เล่า มากพอที่จะถ่ายทอดให้ผู้ฟัง

ส่วนจุดประสงค์ของการเล่ามีดังนี้คือ 1) เพื่อถ่ายทอดประสบการณ์ที่น่าสนใจ และมีคุณค่าให้ผู้ฟังทราบ 2) เพื่อให้ออกคิด หรือคิดเตือนใจ 3) เพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน

วิธีการเล่า

การเล่าประสบการณ์ต้องเป็นการเล่าเรื่องที่เกิดขึ้นจริงวิธีเล่าอาจแตกต่างจากการเล่าเรื่องประเภทอื่น เช่น นิทาน หรือตำนาน เป็นต้น ดังนั้น เพื่อให้การเล่าประสบการณ์ประทับใจผู้ฟัง ผู้เล่าควรปฏิบัติดังนี้

ประการที่หนึ่ง การเตรียมเนื้อเรื่องถึงแม้ว่าการเล่าประสบการณ์จะเป็นการเล่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงกับตัวผู้เล่าเองก็ตามแต่การถ่ายทอดให้ผู้ฟังได้อย่างประทับใจนั้น ควรเตรียมเนื้อเรื่องก่อนที่จะเล่าดังนี้ 1) เลือกเรื่อง หรือเหตุการณ์ที่น่าสนใจและประทับใจผู้เล่า มากที่สุด 2) เรียงลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเหมาะสมกับลักษณะของเรื่องอาจเริ่มตั้งแต่การนำเรื่องไปสู่เหตุการณ์ที่ประทับใจที่สุดหรือสำคัญที่สุดแล้วจบด้วยการสรุปเป็นข้อคิด ข้อเตือนใจ ข้อเสนอแนะ หรือทิ้งให้คิดก็ได้ 3) พิจารณาเนื้อเรื่องที่จัดลำดับไว้ให้มีความ สั้น ยาว พอเหมาะกับเวลาที่กำหนดให้ 4) เตรียมคำพูดให้เหมาะสมกับเรื่องโดยยึดหลักความชัดเจน และเข้าใจง่าย

ประการที่สอง เตรียมทบทวนเนื้อเรื่องที่เตรียมไว้ให้พร้อมก่อนที่จะเล่า

ประการที่สาม เล่าเรื่องที่เตรียมไว้ตามลำดับ ไม่ควรเล่าเรื่องโดยใช้วิธีท่องจำ หรือนำบทที่เตรียมไว้ออกไปดูในขณะเล่า

ประการที่สี่ สร้างอารมณ์และความรู้สึกให้สอดคล้องกับเรื่องที่เล่า

ประการที่ห้า ใช้สีหน้า ท่าทาง และน้ำเสียงประกอบการเล่าให้เป็นธรรมชาติ แสดงความรู้สึกที่จริงในการเล่า

ประการที่หก ใช้ภาษาพูดที่เข้าใจง่าย ให้พูดววน

ประการที่เจ็ด แทรกอารมณ์ขัน หรือบทสนทนา เข้าไปในการเล่าประกอบเหตุการณ์ได้ ถ้าทำได้อย่างเหมาะสมจะทำให้การเล่ามีรสชาติมากขึ้น

ประการที่แปด รักษาเวลาให้การเล่าให้พอดีกับเนื้อเรื่อง

5.2 การเล่าเรื่องจากการอ่านหรือการฟัง ซึ่งการเล่าเรื่องจากการอ่านหรือการฟังนั้น เป็นการถ่ายทอดเรื่องให้ผู้เล่าได้อ่านหรือฟังมาแล้วให้ผู้อื่นทราบ เนื่องจากเรื่องราวที่ได้จากการอ่านและการฟังมีขอบเขตกว้างขวางมาก การฟังเรื่อง que ผู้อื่นได้อ่านหรือได้ฟังมาจึงเป็นการแสวงหาความรู้และประสบการณ์อย่างตีกีกรวิธีหนึ่ง แต่ในชีวิตประจำวันของคนปัจจุบันนี้ ไม่สามารถอ่านและฟังเรื่องทุกเรื่องให้ทั่วถึงได้ การเล่าเพื่อถ่ายทอดเรื่องราวต่างๆ ที่ผู้เล่ามีโอกาสได้อ่านหรือฟังไปให้ผู้อื่นบ้างจึงเป็นสิ่งที่มีความประโยชน์และเหมาะสมกับวิถีชีวิตของคนปัจจุบันเป็นอย่างยิ่ง ส่วนจุดประสงค์ของการเล่า ก็เพื่อถ่ายทอดเรื่องราวที่ได้จากการอ่านและการฟังให้ผู้อื่นทราบ

วิธีการเล่า

เนื่องจากในปัจจุบันนี้เรื่องราวที่ได้จากการอ่านหนังสือพิมพ์หรือข้อเขียนรวมทั้งเรื่องที่ได้จากการฟังสารประเภทต่างๆ มีอยู่เป็นจำนวนมาก และมีหลายประเภทแต่ละประเภทก็มีจุดมุ่งหมายและวิธีการเสนอเนื้อหาที่แตกต่างกัน ผู้เล่าจึงควรทำความเข้าใจกับลักษณะและประเภทของหนังสือ ข้อเขียนที่อ่านหรือเรื่องที่ดฟังและศึกษาเนื้อสาระที่ผู้นำเสนอต้องการสื่อมายังผู้อ่านและผู้ฟังให้เข้าใจอย่างถ่องแท้เสียก่อนแล้วจึงเตรียมเนื้อเรื่องเพื่อเล่าให้ผู้อื่นฟังเพื่อความสะดวกในการเตรียมเนื้อเรื่อง เราอาจจัดประเภทตามลักษณะสำคัญของหนังสือ และลักษณะของเรื่องที่ดฟังมาเป็นประเภทใหญ่ๆ มี 2 ประเภท คือ บันเทิงคดี และสารคดี

หนังสือประเภทบันเทิงคดี

หนังสือประเภทบันเทิงคดีจะมีองค์ประกอบแตกต่างกันจากสารคดีกล่าวคือจะมีตัวละคร บทบรรยาย บทสนทนา ฉาก ฯลฯ ดังนั้น สาระสำคัญและทัศนคติต่างๆ ที่ผู้เขียนต้องการจะสื่อมายังผู้อ่านจึงมักจะแฝงอยู่ในเนื้อเรื่องซึ่งผู้เขียนไม่ได้บอกไว้โดยตรง การเตรียมเรื่องเพื่อเล่าให้ผู้ฟังจึงควรปฏิบัติดังนี้

1. ศึกษาเพื่อทำความเข้าใจเนื้อเรื่องที่ได้อ่านได้ฟังมาตั้งแต่ต้นจนจบ
2. จับประเด็นสำคัญที่ต้องการจำ เช่น เนื้อเรื่อง ข้อคิดทัศนคติต่างๆ ของผู้เขียน ฯลฯ จุดเด่นหรือสิ่งที่ประทับใจผู้อ่านอันได้แก่ ตัวละคร การใช้ภาษา กลวิธีในการแต่ง เป็นต้น
3. เรียงลำดับประเด็นต่างๆ ที่ได้จากการอ่าน หรือการฟัง เรียบเรียงด้วยภาษาของตนเอง
4. พิจารณาตัดหรือขยายเนื้อเรื่องที่จะเล่าให้พอเหมาะกับเวลาที่กำหนดให้
5. ทำสังเขปหัวข้อเพื่อเตือนความจำในขณะที่เล่าและอ่านบททวนก่อนเวลา

สำหรับบันเทิงคดีนั้นมีหลายประเภทซึ่งมีให้เห็นกันอยู่ทั่วไปทั้งที่เป็นทัศนสัญลักษณ์หรือวจนสัญลักษณ์ เช่น นิทาน นิยาย นวนิยาย เรื่องสั้น เป็นต้น

สารคดี

สารคดีเป็นเรื่องที่ประกอบด้วยความจริงมากกว่าจินตนาการ เพื่อไม่ให้ผู้อ่านหรือผู้ฟังเกิดความเบื่อหน่ายผู้นำเสนอสารคดีจึงพยายามหาวิธีที่จะทำให้ผู้อ่านได้รับความเพลิดเพลินไปด้วยและเนื่องจากสารคดีมีเนื้อหากว้างขวาง และมีหลายรูปแบบซึ่งแบ่งตามวิธีการเขียนได้ทั้งสิ้น 3 ประเภท ดังต่อไปนี้

ประเภทที่หนึ่ง สารคดีประเภทความเรียง

ประเภทที่สอง สารคดีประเภทเรื่องเล่า

ประเภทที่สาม สารคดีประเภทรวบรวม

นอกจากนี้ เรื่องของสารคดียังครอบคลุมถึงสารคดีประเภทภาพยนตร์ หรือวีดิทัศน์ (Video Tape) การนำเสนอสารคดีแต่ละประเภทจะมีจุดประสงค์ และรูปแบบการนำเสนอที่แตกต่างกัน ผู้เล่าจึงควรปฏิบัติดังต่อไปนี้

การเตรียม

1. ทำความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบและประเภทของสารคดีที่จะเล่าให้ชัดเจน
2. ศึกษาเรื่องที่จะเล่าอย่างละเอียดแล้วจับใจความสำคัญของเรื่องให้ครบถ้วน
3. ตริยข้อความ หรือเนื้อหาส่วนที่จะใช้เป็นตัวอย่างรวมทั้งข้อความที่ประทับใจเพื่อใช้ประกอบการเล่า

การเตรียม

4. เรียบเรียงเนื้อหาที่คัดเลือกไว้จากการอ่านหรือการฟังด้วยภาษาของตนเอง พร้อมทั้งเตรียมบทนำ บทสรุป และข้อสรุปที่เกี่ยวกับแหล่งที่มาของสารคดีที่ได้อ่านหรือได้ฟังมาแล้ว เช่น ชื่อผู้ผลิตสารคดี ประเภท ฯลฯ

5. พิจารณาความสั้นยาวของเนื้อเรื่องที่เล่าให้พอเหมาะกับเวลาที่กำหนดให้
6. ทำสังเขปหัวข้อเพื่อเตือนความจำในขณะที่เล่าและอ่านบททวนก่อนเล่า

วิธีการเล่า

การเล่าเรื่องจากหนังสือที่ได้อ่านหรือเล่าเรื่องที่ได้อ่านมาไม่ว่าจะเป็นประเภทใดก็ตามก็มีวิธีเล่าแบบเดียวกันอาจแตกต่างกันบ้างในรายละเอียด ซึ่งวิธีการเล่ามีดังนี้

1. บอกความสำคัญหรือจุดมุ่งหมายที่นำเรื่องนั้นๆ มาเล่า
2. บอกชื่อ เรื่อง ประเภท ที่มาและชื่อผู้เขียน หรือเจ้าของเรื่องที่นำมาเล่า
3. เล่าเรื่องย่อ หรือส่วนที่เป็นแนวคิดสำคัญของเรื่องด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย
4. ยกตัวอย่างส่วนที่เล่าเห็นว่าสำคัญหรือประทับใจตามที่ได้เตรียมไว้ โดยคำนึงถึงสัดส่วนและความเหมาะสม

5. เล่าให้เป็นธรรมชาติ ไม่ควรใช้วิธีเล่าแบบท่องจำ หรืออ่านจากบทที่เตรียมมาตลอดเวลาในการเล่าควรใช้เสียงให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง และใช้ท่าทางสีหน้าประกอบการเล่าให้ได้เหมือนกับการพูดประเภทอื่น ๆ

6. การเล่าสารคดีในตอนจบ ผู้เล่าอาจสรุปเป็นข้อคิดหรือเสนอทัศนะของผู้เล่าไว้ด้วยก็ได้

กิจกรรมการสอน	สื่อการสอน	การประเมินผล
ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน 1. ให้ผู้เรียนที่อยู่ห้องเรียนทางไกลแบบ 2 ทาง ทำแบบทดสอบก่อนเรียน(Pre-test) 2. ให้ผู้เรียนที่อยู่ห้องเรียนทางไกลแบบ 2 ทาง เล่าประสบการณ์การพูดเล่าเรื่องของตนเองที่เคยประสบมา หลังจากผู้สอนได้กล่าวทักทายและเปิดประเด็นการสอนแล้ว 3. ผู้เรียนร่วมกันรวบรวมประเด็นและมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน	แบบทดสอบก่อนเรียน(Pre-test) บัตรคำสั่ง ใบงาน	จากแบบทดสอบก่อนเรียน(Pre-test) ซึ่งเป็นกิจกรรมก่อนการเรียนการสอน จากการอภิปรายและสรุปประเด็นจากการมีปฏิสัมพันธ์ในรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง
ขั้นการสอน 1. ให้ผู้เรียนชมวีดิทัศน์ชุดทักษะการพูดตอน การพูดเล่าเรื่อง 2. หลังจากชมวีดิทัศน์เสร็จเรียบร้อยแล้วผู้สอนนำผู้เรียนอภิปรายในประเด็น ต่อไปนี้ 2.1 องค์ประกอบของการพูดเล่าเรื่อง 2.2 ความสำคัญของการพูดเล่าเรื่อง 2.3 หน้าที่ของผู้เล่าเรื่อง 3. ให้ผู้เรียนฝึกทักษะการพูดเล่าเรื่องตามแบบฝึกทักษะที่กำหนดให้	วีดิทัศน์ชุดทักษะการพูด ตอน การพูดเล่าเรื่อง วิทยากร / ผู้ทรงคุณวุฒิ แบบฝึกทักษะการพูดเล่าเรื่อง	จากการสังเกต จากการตั้งโจทย์คำถาม จากการตอบคำถาม
ขั้นสรุป 1. ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสรุปบทเรียนเกี่ยวกับองค์ประกอบและความสำคัญของการพูดเล่าเรื่องตลอดจนหน้าที่ของผู้พูดเล่าเรื่อง 2. ให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบท้ายบทประจำบทเรียน (Posttest) หลังจากผู้เรียนและผู้สอนร่วมกันสรุปบทเรียนเรียบร้อยแล้ว และหลังจากผู้เรียนได้ฝึกทักษะการพูดเล่าเรื่อง ตามแบบฝึกทักษะการพูดเล่าเรื่องที่กำหนดให้จนเสร็จสิ้นกระบวนการฝึกทักษะแล้ว	กิจกรรมกลุ่ม โดยการมีปฏิสัมพันธ์ด้วยรูปแบบกระบวนการเรียนการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด	จากแบบทดสอบหลังการเรียน (Posttest) ซึ่งเป็นแบบทดสอบประจำบทเรียน

ข้อสอบหลังเรียน (Posttest) การสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด เรื่อง การพูดเล่าเรื่อง

คำสั่ง จงเขียนวงกลมล้อมรอบตัวอักษร ให้ตรงกับข้อ ก ข ค และ ง ที่ท่านเห็นว่าถูกต้องที่สุด
ในกระดาษคำตอบ ห้ามขีดเขียนเครื่องหมายใด ๆ ลงในข้อสอบนี้

1.. ข้อใดจำเป็นน้อยที่สุด ในการพูดเล่าเรื่อง

- ก. การกระตุ้นให้ผู้ฟังเกิดปฏิกิริยาตอบสนอง
- จ. การสร้างอารมณ์ให้ผู้ฟังคล้อยตาม
- ฉ. การเลือกเรื่องให้เหมาะกับผู้ฟัง เวลา
- ช. การใช้อุปการณ

2.. ข้อใดจำเป็นน้อยที่สุด ในการพูดเล่าเรื่อง

- ข. การเลือกเรื่อง
- ค. การใช้น้ำเสียง
- ข. การใช้สีหน้าท่าทาง
- ง. การใช้ภาษาสุภาพ

3.. ข้อใดสำคัญน้อยที่สุด ในการพูดเล่าเรื่อง

- ก. เลือกเรื่องให้เหมาะกับกลุ่มผู้ฟัง
- ข. ใช้ภาษาที่สุภาพ เหมาะกับผู้ฟัง
- ค. ใช้น้ำเสียง สีหน้า ให้สอดคล้องกับเรื่องที่เล่า
- ง. ใช้อุปการณที่เหมาะสมกับเรื่องที่เล่า

4.. ข้อใดไม่ใช่วัตถุประสงค์ของการเล่าเรื่อง

- ก. เพื่อให้เกิดความเพลิดเพลิน
- ข. เพื่อให้เกิดความรู้
- ค. เพื่อให้เป็นแนวทางดำเนินชีวิต
- ง. เพื่อชักชวนให้ปฏิบัติตนอย่างใดอย่างหนึ่ง

5.. ข้อใดเป็นคุณสมบัติที่สำคัญน้อยที่สุด ของผู้เล่าเรื่องที่ดี

- ก. ออกเสียงได้ถูกต้องชัดเจน
- ข. ใช้ท่าทาง และกิริยาประกอบการเล่าได้เหมาะสม
- ค. ใช้การถ่ายทอดเรื่องราว อารมณ์ ความรู้สึกได้ดี
- ง. รอบรู้เรื่องที่เล่า

6.. ข้อใดไม่ใช่การเล่าเรื่อง

- ก. วิชิตรายงานการไปสัมมนา ให้ที่ประชุมฟัง
- ข. วิชัยกล่าวถึงการไปท่องเที่ยวเกาะภูเก็ต
- ค. วิชาบอกคุณสมบัติของผู้สมัครสอบแก่ผู้สนใจ
- ง. วิชาบรรยายประวัติวัดมหาธาตุ

7.. ข้อใดกล่าวเกี่ยวกับการเตรียมเนื้อเรื่องในการเล่าประสบการณ์ ไม่ถูกต้อง

- ก. เตรียมคำพูดให้เหมาะสมกับเรื่อง โดยยึดหลักความชัดเจน เข้าใจง่าย
- ข. เรียงลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นให้เหมาะสมกับลักษณะของเรื่อง
- ค. พิจารณาเนื้อเรื่องที่จัดลำดับไว้ ให้มีความสั้นยาว พอเหมาะกับเวลาที่มี
- ง. เลือกเรื่องที่ตื่นเต้นน่าติดตามมากที่สุด

8.. หัวข้อใดที่จำเป็นน้อยที่สุดในการเล่าเรื่องที่ได้อ่านมา

- ก. ความสำคัญหรือจุดหมายที่นำเรื่องนั้น ๆ มาเล่า
- ข. ชื่อเรื่อง ชื่อผู้เขียน หรือเจ้าของเรื่องที่นำมาเล่า
- ค. บอกถึงความยาวของเรื่องที่จะเล่า
- ง. ยกตัวอย่างส่วนที่เห็นว่าสำคัญหรือประทับใจ ตามที่ได้เตรียมไว้

9.. ข้อใดไม่จำเป็นสำหรับการเตรียมการเล่าเรื่อง

- ก. การเลือกข้อมูล
- ข. การวิจารณ์ข้อมูล
- ค. การวิเคราะห์ข้อมูล
- ง. การตัดและเติมข้อมูล

10. ข้อใดกล่าวถึงกระบวนการเตรียมการเล่าเรื่องบันเทิงคดีได้ถูกต้อง

- ก. ทำสังเขปหัวข้อเรื่อง ตัดหรือขยายเนื้อเรื่อง เรียงลำดับประเด็นสำคัญ จับประเด็นสำคัญทำความเข้าใจเนื้อเรื่อง
- ข. ทำความเข้าใจเนื้อเรื่อง จับประเด็นสำคัญ เรียงลำดับประเด็น ตัดหรือขยายเนื้อเรื่อง ทำสังเขปหัวข้อเรื่อง
- ค. จับประเด็นสำคัญ เรียงลำดับประเด็น ตัดหรือขยายเนื้อเรื่อง ทำสังเขปหัวข้อเรื่อง ทำความเข้าใจเนื้อเรื่อง
- ง. เรียงลำดับประเด็นสำคัญ ทำสังเขปหัวข้อเรื่อง ทำความเข้าใจเนื้อเรื่อง ตัดหรือขยายเนื้อเรื่อง จับประเด็นสำคัญ

11. ข้อใดจำเป็นน้อยที่สุด สำหรับการเล่าเรื่อง

- ก. การเลือกเรื่อง
- ข. การสร้างอารมณ์แก่ผู้ฟัง
- ค. การแสวงหาถ้อยคำ
- ง. การใช้อุปกรณ์

12. ข้อใดสำคัญที่สุดในการพูดเล่าเรื่อง

- ก. เลือกเรื่องให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้ฟัง
- ข. ใช้ภาษาที่สุภาพ เหมาะกับผู้ฟัง
- ค. ใช้น้ำเสียง สีหน้า ให้สอดคล้องกับเรื่องที่เล่า
- ง. ใช้อุปกรณ์ที่เหมาะสมกับเรื่องที่เล่า

13. วิธีเล่าเหตุการณ์ ข้อใดมีความสำคัญที่สุด

- ก. ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ให้ความแจ่มแจ้ง
- ข. จัดลำดับเหตุการณ์ให้มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน
- ค. กล่าวถึงบุคคลสำคัญในเหตุการณ์
- ง. แสดงความคิดเห็นส่วนตัวประกอบ

14. ข้อใดเป็นหัวข้อสำคัญที่สุดของการเล่าเหตุการณ์หรือประสบการณ์
- ก. ผู้เกี่ยวข้อง หรือมีบทบาทสำคัญในเรื่อง ข. สถานที่ และเวลาเกิดเรื่อง
- ค. ผลอันเนื่องมาจากเรื่อง ง. ที่มาของเรื่อง
15. ข้อใดที่ไม่ควรนำมาใช้ในการเปรียบเทียบให้ผู้ฟังซึ่งไม่เคยเห็นกรุงเทพมหานครฟัง
- ก. ผอมเป็นกึ่งแห้ง ข. สวยเหมือนนางฟ้า
- ค. หวานเหมือนน้ำผึ้ง ง. คนแน่นราวกับพาหุรัด
16. ข้อใดจำเป็นน้อยที่สุด ในการเล่าเรื่องที่ได้ฟังหรือได้ค้นมา
- ก. แสดงทรรศนะของผู้เล่าได้ในบางกรณี ข. เล่าให้เป็นธรรมชาติ ไม่ควรท่องจำ
- ค. ใช้เสียงให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง ง. ยกตัวอย่างประกอบทุกตอน
17. ข้อใดไม่จำเป็นในการเล่าเรื่องที่ได้ค้นหรือได้ฟังมา
- ก. บอกจุดมุ่งหมายในการเล่า
- ข. บอกชื่อเรื่อง ประเภท ที่มา หรือชื่อผู้เขียน
- ค. ควรบอกประวัติผู้เขียน หรือเจ้าของเรื่องเดิมทุกครั้ง
- ง. กล่าวถึงแนวคิดสำคัญของเรื่องทุกครั้ง
18. ข้อใดจำเป็นน้อยที่สุด ที่จะต้องรู้ก่อนการเล่าเรื่อง
- ก. เล่าเพื่อจุดมุ่งหมายอะไร ข. เล่าให้ใครฟัง
- ค. มีเวลาเล่านานเท่าใด ง. จะตอบคำถามของผู้ฟังอย่างไร
19. ข้อใดไม่จำเป็น สำหรับผู้เล่าเรื่อง
- ก. เตรียมเนื้อเรื่องและศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมในเรื่องที่จะเล่า
- ข. มีความเข้าใจในลักษณะหรือประเภทของเรื่องที่จะเล่า
- ค. มีความเข้าใจในเนื้อหาสาระ ที่จะนำมาเล่า
- ง. ใช้จินตนาการส่วนตน ประกอบการเล่า
20. ข้อใดเป็นการใช้อุปกรณ์ประกอบการเล่าเรื่องที่ดี
- ก. ใช้ยิ่งมากยิ่งดี เพราะช่วยขยายความเข้าใจ
- ข. ใช้ยิ่งน้อยยิ่งดี เพราะการเล่าเรื่องเป็นกิจกรรมทางการพูด
- ค. ใช้เฉพาะตอนที่จำเป็น เพื่อสร้างความเข้าใจให้ชัดเจน
- ง. ใช้ประกอบกับการแสดงท่าทางของผู้เล่า

ข้อสอบก่อนเรียน (Pre-test) การสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด เรื่อง การพูดอธิบาย

.....

คำสั่ง จงเขียนวงกลมล้อมรอบตัวอักษร ให้ตรงกับข้อ ก ข ค และ ง ที่ท่านเห็นว่าถูกต้องที่สุด
ในกระดาษคำตอบ ห้ามขีดเขียนเครื่องหมายใด ๆ ลงในข้อสอบนี้

1. ข้อใดสำคัญที่สุด ในการพูดอธิบาย
 - ก. การใช้สื่อนวัตกรรม ประกอบการบรรยาย
 - ข. การเตรียมเนื้อเรื่องให้เป็นไปตามลำดับขั้นตอน
 - ค. การให้นิยาม สิ่งที่จะอธิบายให้เข้าใจตรงกัน
 - ง. การเตรียมสถิติ ข้อมูล ที่ใช้อ้างอิงให้พร้อม
2. ข้อใดไม่จำเป็นสำหรับการเตรียมเนื้อเรื่องอธิบาย
 - ก. การตัดและเติมข้อมูล
 - ข. การวิจารณ์ข้อมูล
 - ค. การวิเคราะห์ข้อมูล
 - ง. การเลือกข้อมูล
3. ข้อใดเป็นหลักสำคัญที่สุด ในการพัฒนาการอธิบาย
 - ก. มีความรู้เป็นอย่างดี
 - ข. ฝึกฝนการอธิบายให้ถูกวิธี
 - ค. สังเกตการอธิบายของผู้อื่น
 - ง. การรู้จักใช้ภาษาอธิบายให้มีประสิทธิภาพ
4. ข้อใดมิใช่การสรุปการอธิบายที่ดี
 - ก. สรุปโดยกล่าวแสดงอารมณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง
 - ข. สรุปเรื่องทั้งหมดให้เข้าใจง่าย
 - ค. สรุปโดยให้ข้อแนะนำที่จะปฏิบัติ
 - ง. สรุปประเด็นสำคัญที่สุด
5. ข้อใดให้ความหมายของการอธิบายได้รัดกุมถูกต้อง
 - ก. การอธิบาย คือการพูดเพื่อให้ผู้ฟังมีความเชื่อถือศรัทธา อยากปฏิบัติตาม
 - ก. การอธิบาย คือการพูดเพื่อให้เกิดความเพลิดเพลินโดยมีสาระความรู้แฝงอยู่
 - ข. การอธิบาย คือการพูดเพื่อให้ผู้ฟังได้รับความรู้ และเข้าใจเรื่องราวเรื่องใดเรื่องหนึ่ง
อย่างชัดเจนถูกต้อง
 - ค. การอธิบาย คือการพูดที่นำเขาคำกล่าวของบุคคลสำคัญต่าง มาชี้แจงแสดงเหตุผล
ให้ผู้ฟังเข้าใจเรื่องใดเรื่องหนึ่ง
6. ถ้าท่านต้องการอธิบายเรื่อง การทำแกงเขียวหวานไก่ ควรใช้กลวิธีอธิบายแบบใด
 - ก. อธิบายตามลำดับขั้น
 - ข. การใช้ตัวอย่าง
 - ค. การกล่าวซ้ำด้วยถ้อยคำแปลกออกไป
 - ง. การเปรียบเทียบความเหมือนกันและความแตกต่าง

7. ถ้าต้องการอธิบายด้วยวิธียกตัวอย่าง หัวข้อใดเหมาะสมที่สุด
- การเลี้ยงปลากัด
 - การรำไทย
 - การตัดเสื้อสตรี
 - การพูดในที่ชุมชน
8. เมื่อท่านต้องการอธิบายเรื่อง การทำขนมทองเอก ควรใช้กลวิธีอธิบายในข้อใด
- อธิบายตามลำดับขั้น และใช้ตัวอย่าง
 - การใช้ตัวอย่างและการใช้คำจำกัดความ
 - การใช้คำจำกัดความ และการชี้สาเหตุและผลลัพธ์ที่สัมพันธ์กัน
 - การชี้สาเหตุและผลลัพธ์ที่สัมพันธ์กัน และการใช้ตัวอย่าง
9. ข้อใด มิใช่จุดประสงค์ของการอธิบาย
- การทำให้ผู้อื่นเข้าใจความจริงและความสัมพันธ์
 - การทำให้ผู้อื่นเข้าใจปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ
 - การทำให้ผู้อื่นเข้าใจปรากฏการณ์ทางสังคม
 - การทำให้สิ่งเร้ารับรู้ถูกเปิดเผย
10. ข้อใดมิใช่ แนวทางพัฒนาสมรรถภาพในการอธิบาย
- เข้าใจเรื่องที่จะอธิบาย
 - ขยายความได้เกินกว่าความจริง
 - ฝึกฝนอย่างถูกวิธี
 - ฟังคำติชม และพร้อมจะปรับปรุง
11. ในการอธิบายกระบวนการหรือกรรมวิธีในการปฏิบัติหรือกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง
- การให้คำนิยาม หรือคำจำกัดความ
 - การใช้ตัวอย่าง
 - การอธิบายตามลำดับขั้น
 - การเปรียบเทียบความเหมือนกันหรือแตกต่างกัน
12. เมื่อท่านต้องการอธิบายเรื่อง นักเรียนดี ควรใช้กลวิธีอธิบายตามข้อใด
- การอธิบายตามลำดับขั้นและการให้คำจำกัดความ
 - การใช้ตัวอย่าง
 - การให้คำจำกัดความ
 - การชี้สาเหตุและผลลัพธ์สัมพันธ์กัน
13. โสตทัศนูปกรณ์ มีประโยชน์ทางข้อใดมากที่สุด
- ผู้ฟังการอธิบายสนุก
 - ผู้ฟังเข้าใจแจ่มชัด และง่ายขึ้น
 - การอธิบายชัดเจน และมีชีวิตชีวา
 - ใช้แทนการอธิบายได้
14. ในการอธิบายหลักการ วิธีการ หรือข้อความรู้ที่เข้าใจยาก ควรใช้กลวิธีในการอธิบายแบบใด
- การเปรียบเทียบความเหมือนกันหรือแตกต่างกัน
 - การชี้เหตุผล และผลลัพธ์ที่สัมพันธ์กัน
 - การอธิบายตามลำดับขั้น
 - การใช้ตัวอย่าง

15..ในการอธิบายสิ่งแปลกใหม่ หรือสิ่งที่ไม่คุ้นเคย ควรใช้กลวิธีการอธิบายแบบใด

- ก. การอธิบายตามลำดับขั้น
- ข. การชี้เหตุผล และผลลัพธ์ที่สัมพันธ์กัน
- ค. การเปรียบเทียบความเหมือนหรือแตกต่างกัน
- ง. การใช้ตัวอย่าง

16..ข้อใดสำคัญที่สุด ในการพูดอธิบาย

- ก. การเตรียมสติ ข้อมูลที่ใช้อ้างอิงให้พร้อม
- ข. การเตรียมเนื้อเรื่อง ให้เป็นไปตามลำดับขั้นตอน
- ค. การใช้ไสยทัศน์ประกอบประกอบการอธิบาย
- ง. การนิยามสิ่งที่จะอธิบาย ให้เข้าใจตรงกัน

17..การอธิบายโดยใช้กลวิธีเปรียบเทียบความเหมือนกันและแตกต่างกัน ควรนำสิ่งใดที่ต้องการอธิบายไปเปรียบเทียบกับอะไร

- ก. ของที่ผู้ฟังคุ้นเคยหรือรู้จักดีที่สุด
- ข. ของที่ผู้อธิบายเข้าใจดีที่สุด
- ค. ของที่ผู้ฟังชอบมากที่สุด
- ง. ของที่มีจำนวนมากที่สุด

18..ในการพูดอธิบาย ผู้พูดควรทราบสิ่งเกี่ยวกับผู้ฟังในด้านใดมากที่สุด

- ก. เพศ
- ข. กลุ่มทางสังคม
- ค. ระดับการศึกษา
- ง. เจตคติของผู้ฟังต่อผู้พูด

19..ข้อใดเป็นการใช้เสียงพูดอธิบายที่เหมาะสม

- ก. ควรจะพูดช้า ๆ ชัดถ้อยชัดคำ เพื่อให้ผู้ฟังจับใจความได้
- ข. ควรพูดติดต่อกันไปเรื่อย ๆ ไม่ควรพูดซ้ำประโยคเดิม
- ค. ใช้เสียงเน้นในตอนที่สำคัญ
- ง. ผู้พูดที่ดีไม่จำเป็นต้องเปลี่ยนระดับเสียงและจังหวะเสียง

20..ผู้ฟังจะเข้าใจในเรื่องที่เราพูดอธิบายขึ้นโดยวิธีใด

- ก. เรียบเรียงเรื่องดี
- ข. ให้เหตุผลดี
- ค. ขยายความชัดเจนดี
- ง. ก และ ค รวมกัน

ขอให้ทุกท่านโชคดี

แผนการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด เรื่อง การพูดอธิบาย

ประเด็น

1. องค์ประกอบของการพูดอธิบาย
2. ความสำคัญของการพูดอธิบาย
3. หน้าที่ของผู้พูดอธิบาย
4. การฝึกทักษะการพูดอธิบาย

แนวคิด

การพูดอธิบายเป็นการพูดเพื่อให้คนอื่นได้รับความรู้ความเข้าใจในข้อเท็จจริงอย่างละเอียดและถูกต้องทั้งกระบวนการอย่างเป็นระบบ ซึ่งการพูดอธิบายเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ที่ผู้พูดอธิบายจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับองค์ประกอบ ความสำคัญและหน้าที่ของผู้พูดอธิบายตลอดจนจะต้องฝึกทักษะการพูดอธิบายให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

วัตถุประสงค์

1. ผู้เรียนสามารถพูดอธิบายให้ผู้อื่นเข้าใจและนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง
2. ผู้เรียนสามารถอธิบายถ่ายทอดความรู้ ความคิด และประสบการณ์ให้ผู้อื่นทราบได้
3. ผู้เรียนสามารถอธิบายพร้อมทั้งถ่ายทอดอารมณ์และความรู้สึกได้
4. ผู้เรียนสามารถอธิบายถึงผลสำเร็จและแนวทางในการดำเนินชีวิตได้

เนื้อหา

1. ความหมายของการพูดอธิบายซึ่งการพูดอธิบาย หมายถึง การพูดเพื่อให้ผู้ฟังได้รับความรู้และความเข้าใจเรื่องราว ข้อเท็จจริง กระบวนการ หรือความเป็นมาของสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างละเอียด ชัดเจน และถูกต้อง ตรงตามที่ต้องการ

2. ลักษณะการอธิบาย การอธิบายเป็นการพูดที่ใช้ในชีวิตประจำวันทุกวงการมาก การอธิบายมีขอบเขตกว้างขวาง กล่าวคือ มีทั้งการอธิบายต่อหน้าผู้ฟังโดยตรงหรืออธิบายโดยผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น โทรทัศน์หรือวิทยุกระจายเสียงก็ได้ อย่างไรก็ตามเราอาจแยกลักษณะของการอธิบายตามวิธีการอธิบายได้ดังนี้

2.1 การอธิบายตามลำดับขั้นตอน เป็นการอธิบายที่ผู้พูดแสดงขั้นตอนในการอธิบายไปตามลำดับอย่างสมเหตุสมผล เพื่อไม่ให้ผู้ฟังเกิดการสับสน การอธิบายลักษณะนี้เป็นการกล่าวถึงกระบวนการ การบอกวิธีทำ วิธีใช้ เพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจและสามารถปฏิบัติตามได้ มักจะใช้กับการอธิบายกิจกรรมการปฏิบัติการเปลี่ยนแปลงที่มีขั้นตอนเป็นระยะๆ ไป เช่น อธิบายวิธีใช้เครื่องซักผ้า วิธีประกอบอาหาร การปฏิบัติเกี่ยวกับศาสนพิธี กระบวนการทำงานของหัวใจ ฯลฯ

2.2 การอธิบายด้วยการให้คำจำกัดความ หรือนิยามเป็นการอธิบายความหมายของสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างกระชับรัดกุมเพื่อให้เข้าใจกระจ่างชัดเจนและใช้ได้ตรงกัน การอธิบายลักษณะนี้จะต้องจัดประเภทของสิ่งนั้นๆ และพิจารณาว่าแตกต่างจากสิ่งอื่นในประเภทนั้นๆ อย่างไร เช่น การอธิบายศัพท์ หรือการอธิบายข้อความต่าง ๆ ฯลฯ

2.3 การอธิบายด้วยการเปรียบเทียบ คือ การอธิบายที่ผู้อธิบายพยายามชี้ให้เห็นถึงความเหมือนและความแตกต่างของสิ่งที่ผู้ฟังรู้จักคุ้นเคยกับสิ่งใหม่ที่กำลังอธิบายอยู่เหมาะสมที่จะใช้อธิบายสิ่งที่ผู้ฟังไม่คุ้นเคย หรือสิ่งแปลกใหม่ เช่น อธิบายลักษณะสถาปัตยกรรมของต่างชาติ ฯลฯ

2.4 การอธิบายด้วยการยกตัวอย่าง การอธิบายลักษณะนี้มักจะใช้เมื่อต้องการกล่าวถึงหลักการหรือความรู้บางอย่างที่เข้าใจยาก การใช้ตัวอย่างประกอบการอธิบายจะช่วยทำให้ผู้ฟังเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งการอธิบายมักจะเริ่มต้นด้วยการอธิบายหลักการวิธีการต่างๆ ไปก่อน แล้วจึงยกตัวอย่างประกอบ เช่น การอธิบายหลักการพูดประชาสัมพันธ์การปฏิบัติตนให้พ้นทุกข์ การอธิบายเนื้อหาในรายวิชาต่างๆ ฯลฯ

2.5 การอธิบายด้วยการใช้อุปกรณ์ การอธิบายแบบนี้เป็นวิธีที่ใช้กันแพร่หลายและสามารถใช้กับเนื้อหาได้หลายประเภทเพราะการใช้อุปกรณ์ต่างๆ เช่น แผนภูมิ รูปภาพ แผนที่ สไลด์ ฯลฯ ประกอบการอธิบายจะช่วยทำให้ผู้ฟังเข้าใจแจ่มแจ้ง มองเห็นภาพชัดเจน และช่วยประหยัดเวลาได้ด้วย แต่ต้องใช้อุปกรณ์ให้พอดี ไม่ควรใช้อุปกรณ์มากเกินไปจนความจำเริญและควรใช้ให้เหมาะสมกับเรื่องที่อธิบายระวังอย่าให้ผู้ฟังสนใจอุปกรณ์มากกว่าเนื้อหาที่อธิบาย การอธิบายที่สามารถใช้อุปกรณ์ประกอบได้ดีมีจำนวนมาก ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของเนื้อหาแต่ละประเภท

2.6 การอธิบายด้วยการชี้สาเหตุและผลลัพธ์ที่สัมพันธ์กัน การอธิบายแบบนี้ผู้อธิบายจะอธิบายจากเหตุไปสู่ผลโดยวิเคราะห์ให้เห็นว่าเรื่องที่กล่าวถึงนั้นมีอะไรเป็นสาเหตุอะไรเป็นผลหรือผลที่เกิดขึ้นนั้นมาจากสาเหตุใด เพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจเรื่องที่อธิบายได้ง่ายขึ้น เช่น อธิบายปัญหาการจราจร การศึกษาเหตุการณ์บ้านเมือง เหตุการณ์ประวัติศาสตร์ ฯลฯ

3. คุณสมบัติของผู้อธิบาย เนื่องจากการพูดอธิบายมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจเรื่องราวอย่างแจ่มแจ้งตามที่ผู้พูดต้องการอธิบายจึงมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการที่จะช่วยให้การอธิบายประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้ ไม่ว่าเรื่องที่พูดจะยากหรือไม่น่าสนใจเพียงใดก็ตาม ดังนั้นคุณสมบัติของผู้อธิบายที่จำเป็นต้องมีตามลำดับ ดังนี้

- 3.1 มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่อธิบายเป็นอย่างดี
- 3.2 มีความสามารถในการใช้ภาษาถ่ายทอดเรื่องที่ตนเองรู้ให้ผู้อื่นเข้าใจได้
- 3.3 เป็นคนช่างสังเกตและสามารถวิเคราะห์สิ่งที่พบเห็นได้อย่างแจ่มแจ้ง
- 3.4 เป็นผู้ใฝ่รู้ ค้นหาหาประสบการณ์อยู่เสมอ
- 3.5 มีบุคลิกภาพดี เชื่อมมั่นในตนเอง

4. หลักการอธิบาย

การพูดอธิบายเป็นการพูดประเภทหนึ่งซึ่งใช้หลักการพูดโดยทั่วไปเช่นเดียวกับการพูดประเภทอื่นๆ จะแตกต่างกันในรายละเอียดบางประการเนื่องจากเป็นการพูดที่มีจุดมุ่งหมายการอธิบายที่ดีมีหลักในการอธิบายดังนี้

4.1 กำหนดจุดมุ่งหมายเฉพาะเรื่องก่อนการอธิบาย

4.2 วิเคราะห์กลุ่มผู้ฟังก่อนที่จะเตรียมเนื้อเรื่องควรศึกษาผู้ฟังว่าเป็นกลุ่มใดมีวัย เพศ การศึกษาและอาชีพอะไรเพื่อจะได้เตรียมเนื้อเรื่องและใช้วิธีการอธิบายให้สอดคล้องกับกลุ่มผู้ฟัง

4.3 การเตรียมเนื้อเรื่อง ถ้าผู้อธิบายเลือกเนื้อเรื่องได้เองก็ควรเลือกเรื่องให้เหมาะสมกับผู้ฟังโดยนำผลจากการวิเคราะห์กลุ่มผู้ฟังมาเป็นแนวทางในการเลือกเรื่อง ถ้าเป็นเรื่องที่กำหนดให้ การเตรียมเรื่องก็ต้องวางโครงเรื่องว่าจะพูดเกี่ยวกับอะไรบ้างจะใช้วิธีอธิบายแบบใดจึงจะเหมาะสมกับเนื้อเรื่องและผู้ฟัง

4.4 เตรียมศึกษาค้นคว้ารายละเอียดของเนื้อเรื่องให้ชัดเจนที่สุด ผู้อธิบายควรรู้เรื่องที่จะอธิบายเป็นอย่างดีการเตรียมข้อมูลที่ดียิ่งจะช่วยให้เกิดความมั่นใจและทำให้ผู้ฟังศรัทธาในตัวผู้พูดด้วย

4.5 เตรียมอุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้อุปกรณ์ให้พร้อม เช่น รูปภาพ ภาพนิ่ง ตาราง แผนภูมิ ฯลฯ การใช้อุปกรณ์แต่ละครั้งควรมีความหมายเพื่อช่วยให้การอธิบายชัดเจนขึ้น

4.6 การเลือกกลวิธีการอธิบาย เมื่อเลือกเรื่องและเตรียมข้อมูลเรียบร้อยแล้วผู้อธิบายควรเลือกกลวิธีการอธิบายให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง เช่น ถ้าเป็นเรื่องความรู้ที่เข้าใจยากเป็นนามธรรมควรใช้วิธีอธิบายด้วยการยกตัวอย่างประกอบและบางเรื่องอาจต้องใช้วิธีอธิบายมากกว่าหนึ่งวิธีก็ได้

4.7 การใช้ภาษาในการอธิบาย ควรใช้ภาษาธรรมดาที่เข้าใจง่าย เพราะไม่ทำให้ผู้ฟังเบื่อการพูดควรเว้นจังหวะไม่พูดเร็วหรือช้าจนเกินไป การออกเสียงชัดเจน และควรคำนึงถึงการใช้ระดับเสียงอย่าให้ราบเรียบเป็นเสียงเดียวกันตลอดจะทำให้ผู้ฟังไม่สนใจการอธิบาย ตัวอย่างการอธิบายตามลำดับขั้น

“...ข้อเสนอแนะสำหรับท่านที่ไม่เคยออกกำลังกายซึ่งร่างกายจะอ่อนแอ กล้ามเนื้อไม่แข็งแรง เราก็จะต้องให้เวลาตัวเราในการปรับตัวสักหน่อยให้เริ่มไปตามลำดับขั้นตอนดังนี้คือ ขั้นเตรียมร่างกาย ด้วยการเดินธรรมดาๆ 15 นาที อาทิตยัลละ 3 ครั้ง ทำเช่นนี้สัก 2 สัปดาห์ โดยอาจจะเพิ่มเวลาในการเดินและจำนวนครั้งมากขึ้น ขั้นต้นของการออกกำลังกาย เปลี่ยนจากเดินธรรมดาเป็นการเดินเร็วท่านจะรู้สึกเหนื่อยเมื่อต้องเดินเร็ว ระยะแรกให้เดินเร็วสัก 15 – 20 นาที ทำอาทิตยัลละ 3 ครั้ง แล้วเพิ่มขึ้นเป็นเดินเร็ว 30 นาที อาทิตยัลละ 3 ครั้ง และค่อยๆ เพิ่มขึ้นให้ได้ประมาณ 1 ชั่วโมงอาทิตยัลละ 3 ครั้ง มาถึงขั้นนี้แล้ว ร่างกายของท่านจะแข็งแรงพอเพียงที่จะเปลี่ยนไปออกกำลังกายประเภทอื่นที่หนักขึ้น เช่น การวิ่งเหยาะๆ ว่ายน้ำ กระโดดเชือก เต้นแอโรบิค เป็นต้น...

ที่ดีที่สุดคือจะต้องออกกำลังกายสม่ำเสมออย่างน้อยวันละ 40 นาที อาทิตย์ละ 3 ครั้ง ลองดูสักตั้งหนึ่ง แล้วท่านจะพบความสุขของการมีสุขภาพที่แข็งแรง หัวใจแข็งแรง สดชื่น กระปรี้กระเปร่า และชะลอความชราลง...หัวใจแข็งแรง.....ตายยาก!!!!..”

หมอชาวบ้าน 18(205) 13, พฤษภาคม 2539

ตัวอย่างการอธิบายด้วยการให้คำนิยามหรือคำจำกัดความ

“...ขออธิบายคำว่า วรรณกรรม เสียก่อนคำว่า “วรรณกรรม” งานเขียน งานประพันธ์ จำนวน 3 คำนี้เรามักใช้แทนกันได้ภาษาไทยแต่ถ้าพิจารณาให้ละเอียดขึ้นจะเห็นว่างานเขียน มีความหมายแคบกว่าคำอีกสองคำคือหมายถึงงานที่ได้เขียนเป็นลายลักษณ์อักษรเท่านั้น งานประพันธ์อาจเป็นงานรจนา เป็นวาจาสำหรับว่าปากเปล่า หรือเขียนเป็นตัวอักษรก็ได้ คำว่า “วรรณกรรม” กับ “วรรณคดี” อาจารย์บางคนใช้แทนกัน ไม่แยกความหมายกัน ส่วนบางคนก็แยก ใช้คำ “วรรณคดี” หมายถึงวรรณกรรมที่ได้รับยกย่องแน่ชัดแล้ว และปัจจุบันนี้ คำว่า วรรณกรรม ให้หมายถึงงานประพันธ์ที่ใช้วาจาเล่าบอกร้องเป็นเพลง โดยยังไม่ได้เขียนลงเป็นตัวอักษรเลยก็มี ในที่นี้จะใช้คำว่า “วรรณกรรม” ในความหมายกว้างที่สุด ครอบคลุมถึงงานประพันธ์ ที่ได้รับความยกย่องไปจนถึงเรื่องเล่าและบทร้องที่ยังมิได้เขียนเป็นตัวอักษรด้วย..”

ม.ล.บุญเหลือ เทพวรรณ (2539) วรรณกรรม หน้า 155

ตัวอย่างการอธิบายด้วยการยกตัวอย่าง

“...การพูดของมนุษย์เรานั้นมีความสำคัญในการสื่อความหมายให้เข้าใจซึ่งกันและกัน สัตว์อื่นๆ ก็เช่นเดียวกัน เช่น แมลงจำพวกจิ้งหรีดหรือจิ้งจก จะใช้การเคลื่อนไหวอย่างรวดเร็ว ของปีกทั้งสองหรือปีกกับส่วนขาทำให้เกิดเสียงเป็นจังหวะมากกว่าจะเป็นเสียงสูงต่ำหรือแหลม ในสัตว์ประเภทมีปีกหรือสัตว์เลื้อยคลานด้วยนมจะมีอวัยวะสำหรับทำเสียง เช่น มีกล่องเสียงสามารถทำเสียงสูงเสียงต่ำทุ้มแหลมเพื่อใช้ในการสื่อสารได้ แม้กระทั่งสัตว์น้ำ ยังมีการติดต่อสื่อสารกันได้ด้วย เช่น ปลาโลมา ปลาวาฬ สามารถเปล่งเสียงออกได้มีสาเหตุจากหลายประการ เช่น จากอวัยวะที่อยู่ในส่วนหัว เป็นต้น อย่างไรก็ตาม สัตว์เลื้อยคลาน และสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำส่วนใหญ่ไม่ได้ใช้ การติดต่อสื่อสารด้วยเสียงแต่ก็มีข้อยกเว้น เช่น กบตัวผู้ส่งเสียงร้องหรือคางคกที่ร้องเพื่อประกาศให้รู้ถึงความเป็นเจ้าถิ่นและขนาดของมัน ตลอดจนใช้เรียกตัวเมียเพื่อเป็นสัญญาณในความพร้อม สำหรับการผสมพันธุ์ เป็นต้น...”

(คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สารานุกรมวิทยาศาสตร์ เล่ม 1 หน้า 62)

ตัวอย่างการอธิบายด้วยการชี้สาเหตุและผลลัพธ์ที่สัมพันธ์กัน

“...ในขณะนี้ที่นายกฯ บอกว่าเป็นระบะวิกฤตก็ต้องพิจารณาเสมอว่า “อะไรที่ควรจะทำ อะไร ที่ควรจะเว้น” ที่ท่านเห็นอยู่บนเวทีนี้คงจะแปลกใจ ทำไมจะมาตี “กลองยาว” หรืออย่างไร แต่ว่าข้อสำคัญที่สื่อกองยาวนี้เห็นได้ชัดว่าเขียนว่า “เมดิอินไทยแลนด์”

เมคอินไทยแลนด์นี่จะเป็นประโยชน์ ถ้าเรามาใช้ของไทย ชื้อของไทย เทียวเมืองไทย กินข้าวไทย อันนี้จะได้ประโยชน์แต่ว่าก็ไม่แก้ปัญหา ปัญหามีอยู่ว่า เมื่อผู้ที่ทำกลองนี้เขาเป็นบริษัท เป็นร้านที่นำเข้าสินค้าที่เขาขายเขาบอกแย้ เพราะเขานำเข้ามาก็ต้องเสียเงินแพงและต้องขาย ในราคาเดิมที่มีการตกลงว่าจะขายเขาบอกว่าขาดทุน แต่เขามีความคิดอยู่เขาสามารถที่จะผลิต กลองนี้และส่งออกส่งไปที่อเมริกาส่วนหนึ่ง ส่งไปที่ยุโรปส่วนหนึ่ง เขาทำงานหนัก ก็เพิ่มการส่งออกไป หมายความว่า เขาถัวกับที่เขาสั่งเข้า เขาถัวไปก็ยังพอไปได้ ถ้ากลองนี้ เป็นที่นิยมมากก็สามารถที่จะมีกำไรและประเทศชาติก็จะมีกำไรได้ด้วย หมายถึงว่าการสั่งของ จากต่างประเทศมีความจำเป็นบ้างในบางกรณี แต่ก็สามารถที่จะส่งออกนอกซึ่งผลิตผลที่ทำ ในเมืองไทย ไม้ที่ใช้ก็เป็นไม้ที่มีในเมืองไทย คือเป็นไม้ที่โดยมากก็ไม่ค่อยได้ใช้ ไม่ใช่ไม้ต้องห้าม อย่างที่เขาห้ามตัดป่าไม้ ไม่ใช่ไม้ที่เป็นป่าไม้ เป็นไม้ยางพาราที่ต้องเปลี่ยน เพื่อให้มีผลผลิตยางให้ดีขึ้น เขาก็เปลี่ยนเขาก็ตัดยางเก่าเอามาโดยมากก็ไม่ได้ใช้มากนัก มาตอนหลังเขาใช้ทำเครื่องเรือน แต่สำหรับในกรณีนี้เขาลงไปภาคใต้ไปซื้อยางพารามาด้วยตนเอง แล้วมาทำกลองนี้ มีกลองแบบ กลองยาวและมีแบบกลองเล็กๆ ใช้ไม้เมืองไทยและที่ซึ่งหนังบนกลองก็เป็นสิ่งที่ผลิตในเมืองไทย เหมือนกันเพราะฉะนั้นสามารถทำให้มีการส่งออกสิ่งของที่ทำได้ด้วยวัตถุดิบในเมืองไทยและทำด้วย แรงงานของคนไทย อันนี้เป็นการ แก้ไขสถานการณ์วิกฤตอย่างดี...”

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช

พระราชดำรัสพระราชทาน เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2540 (หน้า 7 – 8)

ตัวอย่างการอธิบายด้วยการเปรียบเทียบ

“...ความสำคัญของศาสนากับจริยธรรมนั้น อุปมาอย่างหนึ่งก็เหมือนกับเรื่องน้ำและอากาศ น้ำและอากาศนี้เป็นสิ่งที่มีอยู่ทั่วไปเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อชีวิตอันนี้เป็นความจริงที่ทุกคนยอมรับ แน่นนอนเพราะว่าถ้าขาดน้ำวันเดียวก็แทบตาย ยิ่งถ้าขาดอากาศด้วยแล้ว ประเดี๋ยวเดียว สักอึดใจ สองอึดใจก็อาจจะตาย ดีไม่ดีถ้าพื้นไม่ทันถึงจะไม่ตายก็อาจเป็นอัมพาตไปเสียก่อน เพราะฉะนั้น จึง เป็นเรื่องที่สำคัญมาก ศาสนาและจริยธรรมก็เหมือนกัน ทำนองเดียวกับน้ำและอากาศนี้แหละ เป็น สิ่งที่มีทั่วไปในสังคม หล่อเลี้ยงชีวิตมนุษย์และสังคมของเราโดยไม่รู้ตัว แต่สิ่งที่มีประโยชน์อย่างยิ่ง ที่สำคัญอย่างยิ่งนี้ บางทีมนุษย์ก็ไม่เห็นความสำคัญ น้ำและอากาศนั้นแม้จะมีความจำเป็นแก่ชีวิต เป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งในแง่ของตัวความจริงแต่ในแง่ความรู้สึกของมนุษย์แล้วไม่ค่อยเห็น ความสำคัญ...

มนุษย์จะไม่เห็นคุณค่าของอากาศบริสุทธิ์ ไม่เห็นคุณค่าของน้ำบริสุทธิ์มากเท่าไรนัก จนกว่าจะเกิดปัญหานั้นกับสิ่งเหล่านี้เมื่อไรเกิดการขาดแคลน หรือสิ่งเหล่านี้เกิดความเสียหายวิบัติขึ้น มาเป็นพิษเป็นอันตราย มนุษย์จึงจะเริ่มรู้สึกตัวและเห็นคุณค่าของมัน...”

พระเทพวาที (2533) ศาสนาและเยาวชน หน้า 4 – 8

กิจกรรมการสอน	สื่อการสอน	การประเมินผล
ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน 1. ให้ผู้เรียนที่อยู่ห้องเรียนทางไกล แบบ 2 ทาง ทำแบบทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) 2. ให้ผู้เรียนที่อยู่ห้องเรียนทางไกล แบบ 2 ทาง เล่าประสบการณ์การพูดอธิบาย ของตนเองที่เคยประสบมา หลังจากผู้สอนได้กล่าว ทักทายและเปิดประเด็นการสอนแล้ว 3. ผู้เรียนร่วมกันรวบรวมประเด็นและมี ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน	แบบทดสอบก่อน เรียน (Pre-test) บัตรคำสั่ง ใบงาน	จากแบบทดสอบ ก่อนเรียน (Pre-test) ซึ่งเป็นกิจกรรมก่อน การเรียนการสอน จากการอภิปราย และสรุปประเด็น จากการมีปฏิสัมพันธ์ ตามรูปแบบการสอน ทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด
ขั้นการสอน 1. ให้ผู้เรียนชมวีดิทัศน์ชุดทักษะการพูด เกี่ยวกับการพูดอธิบาย 2. หลังจากชมวีดิทัศน์แล้วผู้สอนนำผู้เรียน อภิปรายในประเด็น ต่อไปนี้ 2.1 องค์ประกอบของการพูดอธิบาย 2.2 ความสำคัญของการพูดอธิบาย 2.3 หน้าที่ของผู้พูดอธิบาย 3. ให้ผู้เรียนฝึกทักษะการพูดอธิบายตาม แบบฝึกทักษะการพูดอธิบายที่ผู้สอนกำหนดให้	วีดิทัศน์ชุดทักษะ การพูด ตอน การพูดอธิบาย วิทยากร / ผู้ทรงคุณวุฒิ แบบฝึกทักษะ การพูดอธิบาย	จากการสังเกต จากการตั้งโจทย์คำถาม จากการตอบคำถาม
ขั้นสรุป 1. ผู้เรียนและผู้สอนร่วมกันสรุปบทเรียน เกี่ยวกับองค์ประกอบ และความสำคัญของการพูด ตลอดจนหน้าที่ของผู้พูดอธิบาย 2. เมื่อกำหนดให้ผู้เรียนทำกิจกรรม จนครบทุกขั้นตอนแล้วจึงให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบ หลังเรียน (Posttest)	กิจกรรมกลุ่มโดยมี ปฏิสัมพันธ์ด้วย รูปแบบการสอน ทางไกล แบบ 2 ทาง	จากผลการทำ แบบทดสอบ หลังเรียน(Posttest)

ข้อสอบหลังเรียน (Posttest) การสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด เรื่อง การพูดอธิบาย

คำสั่ง จงเขียนวงกลมล้อมรอบตัวอักษร ให้ตรงกับข้อ ก ข ค และ ง ที่ท่านเห็นว่าถูกต้องที่สุด
ในกระดาษคำตอบ ห้ามขีดเขียนเครื่องหมายใด ๆ ลงในข้อสอบนี้

- 1.. ข้อใดสำคัญที่สุด ในการพูดอธิบาย
 - จ. การใช้ไสยทัศน์อุปกรณ์ ประกอบการบรรยาย
 - ฉ. การเตรียมเนื้อเรื่องให้เป็นไปตามลำดับขั้นตอน
 - ช. การให้นิยาม สิ่งที่จะอธิบายให้เข้าใจตรงกัน
 - ซ. การเตรียมสถิติ ข้อมูล ที่ใช้อย่างอิงให้พร้อม
7. ข้อใดไม่จำเป็นสำหรับการเตรียมเนื้อเรื่องอธิบาย
 - ข. การตัดและเติมข้อมูล
 - ข. การวิจารณ์ข้อมูล
 - ค. การวิเคราะห์ข้อมูล
 - ง. การเลือกข้อมูล
8. ข้อใดเป็นหลักสำคัญที่สุด ในการพัฒนาการอธิบาย
 - ข. มีความรู้เป็นอย่างดี
 - ข. ฝึกฝนการอธิบายให้ถูกวิธี
 - ค. สังเกตการอธิบายของผู้อื่น
 - ง. การรู้จักใช้ภาษาอธิบายให้มีประสิทธิภาพ
9. ข้อใดมิใช่การสรุปการอธิบายที่ดี
 - จ. สรุปโดยกล่าวแสดงอารมณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง
 - ฉ. สรุปเรื่องทั้งหมดให้เข้าใจง่าย
 - ช. สรุปโดยให้ข้อแนะนำที่จะปฏิบัติ
 - ซ. สรุปประเด็นสำคัญที่สุด
10. ข้อใดให้ความหมายของการอธิบายได้รัดกุมถูกต้อง
 - ก. การอธิบาย คือการพูดเพื่อให้ผู้ฟังมีความเชื่อถือศรัทธา อยากปฏิบัติตาม
 - ง. การอธิบาย คือการพูดเพื่อให้เกิดความเพลิดเพลินโดยมีสาระความรู้แฝงอยู่
 - จ. การอธิบาย คือการพูดเพื่อให้ผู้ฟังได้รับความรู้ และเข้าใจเรื่องราวเรื่องใดเรื่องหนึ่ง
อย่างชัดเจนถูกต้อง
 - ฉ. การอธิบาย คือการพูดที่นำเขาคำกล่าวของบุคคลสำคัญต่าง มาชี้แจงแสดงผล
ให้ผู้ฟังเข้าใจเรื่องใดเรื่องหนึ่ง
11. ถ้าท่านต้องการอธิบายเรื่อง การทำแกงเขียวหวานไก่ ควรใช้กลวิธีอธิบายแบบใด
 - ข. อธิบายตามลำดับขั้น
 - ข. การใช้ตัวอย่าง
 - ค. การกล่าวซ้ำด้วยถ้อยคำแปลกออกไป
 - ง. การเปรียบเทียบความเหมือนกันและความแตกต่าง

7. ถ้าต้องการอธิบายด้วยวิธียกตัวอย่าง หัวข้อใดเหมาะสมที่สุด

ข. การเลี้ยงปลา	ข. การรำไทย
ค. การตัดเสื้อสตรี	ง. การพูดในที่ชุมชน

8. เมื่อท่านต้องการอธิบายเรื่อง การทำขนมทองเอก ควรใช้กลวิธีอธิบายในข้อใด

- จ. อธิบายตามลำดับขั้น และใช้ตัวอย่าง
 ฉ. การใช้ตัวอย่างและการใช้คำจำกัดความ
 ช. การใช้คำจำกัดความ และการชี้สาเหตุและผลลัพธ์ที่สัมพันธ์กัน
 ซ. การชี้สาเหตุและผลลัพธ์ที่สัมพันธ์กัน และการใช้ตัวอย่าง

10. ข้อใด มิใช่จุดประสงค์ของการอธิบาย

- จ. การทำให้ผู้อื่นเข้าใจความจริงและความสัมพันธ์
 ฉ. การทำให้ผู้อื่นเข้าใจปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ
 ช. การทำให้ผู้อื่นเข้าใจปรากฏการณ์ทางสังคม
 ซ. การทำให้สิ่งเร้ารับรู้ถูกเปิดเผย

10..ข้อใดไม่ใช่ แนวทางพัฒนาสมรรถภาพในการอธิบาย

ข. เข้าใจเรื่องที่จะอธิบาย	ข. ขยายความได้เกินกว่าความจริง
ค. ฝึกฝนอย่างถูกวิธี	ง. ฟังคำติชม และพร้อมจะปรับปรุง

11..ในการอธิบายกระบวนการหรือกรรมวิธีในการปฏิบัติหรือกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

ข. การให้คำนิยาม หรือคำจำกัดความ	ข. การใช้ตัวอย่าง
ค. การอธิบายตามลำดับขั้น	
ง. การเปรียบเทียบความเหมือนกันหรือแตกต่างกัน	

12..เมื่อท่านต้องการอธิบายเรื่อง นักเรียนดี ควรใช้กลวิธีอธิบายตามข้อใด

- จ. การอธิบายตามลำดับขั้นและการให้คำจำกัดความ
 ฉ. การใช้ตัวอย่าง
 ช. การให้คำจำกัดความ
 ซ. การชี้สาเหตุและผลลัพธ์สัมพันธ์กัน

13..โสทรทัศนูปกรณ์ มีประโยชน์ทางข้อใดมากที่สุด

ข. ผู้ฟังการอธิบายสนุก	ข. ผู้ฟังเข้าใจแจ่มชัด และง่ายขึ้น
ค.การอธิบายชัดเจน และมีชีวิตชีวา	ง. ใช้แทนการอธิบายได้

14..ในการอธิบายหลักการ วิธีการ หรือข้อความรู้ที่เข้าใจยาก ควรใช้กลวิธีในการอธิบายแบบใด

- จ. การเปรียบเทียบความเหมือนหรือแตกต่างกัน
 ฉ. การชี้เหตุผล และผลลัพธ์ที่สัมพันธ์กัน
 ช. การอธิบายตามลำดับขั้น
 ซ. การใช้ตัวอย่าง

15..ในการอธิบายสิ่งแปลกใหม่ หรือสิ่งที่ไม่คุ้นเคย ควรใช้กลวิธีการอธิบายแบบใด

- จ. การอธิบายตามลำดับขั้น
- ฉ. การชี้เหตุผล และผลลัพธ์ที่สัมพันธ์กัน
- ช. การเปรียบเทียบความเหมือนหรือแตกต่างกัน
- ซ. การใช้ตัวอย่าง

16..ข้อใดสำคัญที่สุด ในการพูดอธิบาย

- จ. การเตรียมสถิติ ข้อมูลที่ใช้อ้างอิงให้พร้อม
- ฉ. การเตรียมเนื้อเรื่อง ให้เป็นไปตามลำดับขั้นตอน
- ช. การใช้ไสยทัศน์ประกอบประกอบการอธิบาย
- ซ. การนิยามสิ่งที่จะอธิบาย ให้เข้าใจตรงกัน

17..การอธิบายโดยใช้กลวิธีเปรียบเทียบความเหมือนกันและแตกต่างกัน ควรนำสิ่งใดที่ต้องการอธิบายไปเปรียบเทียบกับอะไร

- ข. ของที่ผู้ฟังคุ้นเคยหรือรู้จักดีที่สุด
- ข. ของที่ผู้อธิบายเข้าใจดีที่สุด
- ค. ของที่ผู้ฟังชอบมากที่สุด
- ง. ของที่มีจำนวนมากที่สุด

18..ในการพูดอธิบาย ผู้พูดควรทราบสิ่งเกี่ยวกับผู้ฟังในด้านใดมากที่สุด

- ข. เพศ
- ข. กลุ่มทางสังคม
- ค. ระดับการศึกษา
- ง. เจตคติของผู้ฟังต่อผู้พูด

19..ข้อใดเป็นการใช้เสียงพูดอธิบายที่เหมาะสม

- จ. ควรจะพูดช้า ๆ ชัดถ้อยชัดคำ เพื่อให้ผู้ฟังจับใจความได้
- ฉ. ควรพูดติดต่อกันไปเรื่อย ๆ ไม่ควรพูดช้าประโยคเดิม
- ช. ใช้เสียงเน้นในตอนที่สำคัญ
- ซ. ผู้พูดที่ดีไม่จำเป็นต้องเปลี่ยนระดับเสียงและจังหวะเสียง

20..ผู้ฟังจะเข้าใจในเรื่องที่เราพูดอธิบายขึ้นโดยวิธีใด

- ข. เรียบเรียงเรื่องดี
- ข. ให้เหตุผลดี
- ค. ขยายความชัดเจนดี
- ง. ก และ ค รวมกัน

ขอให้ทุกท่านโชคดี

ข้อสอบก่อนเรียน (Pre-test) การสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด เรื่อง การพูดชี้แจง

คำสั่ง จงเขียนวงกลมล้อมรอบตัวอักษร ให้ตรงกับข้อ ก ข ค และ ง ที่ท่านเห็นว่าถูกต้องที่สุด
ในกระดาษคำตอบ ห้ามขีดเขียนเครื่องหมายใด ๆ ลงในข้อสอบนี้

1. ข้อใดไม่ใช่วิธีพูดชี้แจงที่ดี
 - ก. จัดลำดับขั้นตอนที่จะพูดให้ชัดเจน
 - ข. เตรียมตอบโต้ผู้ที่ใช้คำถามอันเป็นอุปสรรคต่อการชี้แจง
 - ค. หาข้อมูลที่จะใช้สนับสนุนการพูดไว้ให้พร้อม
 - ง. ศึกษาเรื่องที่จะชี้แจงให้เข้าใจถ่องแท้ แล้วสรุปรวมประเด็นสำคัญให้ครบถ้วน
2. ข้อใดคือขั้นตอนการพูดชี้แจงที่ถูกต้อง
 - ก. กล่าวถึงสาเหตุหรือภูมิหลังของเรื่อง แสดงข้อเท็จจริง แสดงหลักฐานสนับสนุนแล้วสรุปประเด็น
 - ข. กล่าวถึงสาเหตุหรือภูมิหลังของเรื่อง แสดงหลักฐานสนับสนุน แสดงข้อเท็จจริงแล้วสรุปประเด็น
 - ค. สรุปประเด็น แสดงข้อเท็จจริง แสดงหลักฐานสนับสนุน แล้วสรุปประเด็นอีกครั้งหนึ่ง
 - ง. แสดงข้อเท็จจริง แสดงหลักฐานสนับสนุน แล้วสรุปประเด็น
3. ข้อใดไม่ควรปฏิบัติในการพูดชี้แจง
 - ก. พูดโดยไม่ใช้อารมณ์
 - ข. พูดโดยมีหลักฐานอ้างอิงประกอบ
 - ค. พูดโดยใช้ภาษาที่สุภาพ และเข้าใจง่าย
 - ง. พูดโดยสรุปเฉพาะประเด็น หรือหัวข้อสำคัญอย่างสั้น
4. ข้อใดไม่ควรปฏิบัติในการพูดชี้แจง
 - ก. ใช้ภาษาที่สุภาพ ไม่ก้าวร้าว ดูหมิ่น ข่มขู่ผู้ฟัง
 - ข. ใช้จังหวะการพูดที่ดี ไม่ช้าหรือเร็วเกินไป
 - ค. มีท่าทีที่เป็นมิตร น่าเชื่อถือ แต่เป็นกันเองกับผู้ฟัง
 - ง. แสดงออกทางอารมณ์ให้ชัดเจน เพื่อให้ผู้ฟังเห็นความจริงใจ
5. ข้อใดเป็นจุดมุ่งหมายที่สำคัญที่สุด ของการพูดชี้แจง
 - ก. เพื่อขยายความ ให้ผู้ฟังเข้าใจขึ้น
 - ข. เพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจสิ่งที่พูดอย่างชัดเจน
 - ค. เพื่อให้ผู้ฟังเกิดศรัทธาและปฏิบัติตาม
 - ง. เพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจ เพื่อป้องกันหรือแก้ความเข้าใจผิด

6. ข้อใดใช้ภาษาเพื่อชี้แจงอย่างมีเหตุผล

- ก. นักเรียนควรขยันไปโรงเรียน เพราะการขยันไปโรงเรียนทำให้สอบไล่ได้
- ข. การไปวัดของชาวไทย ก็เพียงเพื่อสืบทอดมรดกอันดีงามไว้
- ค. การอ่านหนังสือพิมพ์เป็นประจำ ทำให้เราเป็นคนสมัยใหม่
- ง. การเข้าห้องเรียนตรงเวลา แสดงว่าเราเป็นคนมีวินัย

7. ข้อความในข้อใดมีน้ำหนักของการชี้แจงมากที่สุด

- ก. การศึกษานอกโรงเรียนเป็นระบบการศึกษาที่ให้ผลดี ก็เพราะเหมาะกับสภาพสังคมไทย
- ข. ประเทศไทยจะมีผู้รู้หนังสือมากขึ้น ถ้ามีโรงเรียนอนุบาลของรัฐ
- ค. ปัญหาคนไม่รู้หนังสือจะหมดไป เพราะคนไทยส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือด้วยดี
- ง. งบประมาณเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งในการพัฒนาการศึกษา เพราะจะช่วยให้การพัฒนาที่รวดเร็วขึ้น

8. ข้อใดมีใจความสมเหตุสมผลที่สุด

- ก. ยาสิฟันไกลห่างดีที่สุด เพราะได้รับรางวัลโฆษณาดีเด่น
- ข. ฉันชอบอ่านหนังสือ เพราะทำให้ฉันเป็นคนทันสมัย
- ค. อาจารย์ป่วย จึงประกาศงดสอน
- ง. สงครามเป็นสิ่งเลวร้าย เพราะสงครามทำให้พ่อฉันค้าขายไม่ได้

9. ข้อใดชี้แจงได้สมเหตุสมผลที่สุด

- ข. ฉันสอบวิชา Sp 421 ได้เกรด A เพราะเนื้อหาวิชาง่ายเกินไป
- ข. ผู้กำกับการแสดงเข้มงวดมาก นุสรจึงแสดงละครได้ดี
- ค. เขาเป็นคนมีเมตตา เพราะชอบช่วยเหลือคนยากจน
- ง. เป๊ปซี่ดีที่สุด เพราะนางงามชอบดื่มเป๊ปซี่

10. ข้อใดเป็นการชี้แจงที่มีเหตุผลมากที่สุด

- ก. รัฐบาลต้องพิจารณาขยับเลิกหรือให้เอกชนเข้าดำเนินการรัฐวิสาหกิจนี้ ในเมื่อสภาพการณ์และสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไปและไม่มีความจำเป็นที่จะให้คงสภาพรัฐวิสาหกิจอีกต่อไปแล้ว
- ข. รัฐบาลต้องไม่ตั้งรัฐวิสาหกิจขึ้นมาใหม่ และไม่ขยายงานรัฐวิสาหกิจ ไม่แข่งขันกับภาคเอกชน นอกจากกิจการที่เกี่ยวข้องกับสาธารณประโยชน์และความปลอดภัยของชาติ
- ค. รัฐบาลต้องควบคุมการลงทุนและการขยายงานของรัฐวิสาหกิจให้เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาลตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
- ง. รัฐบาลต้องสนับสนุนรัฐวิสาหกิจประเภทสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ รวมทั้งรัฐวิสาหกิจที่ต้องใช้เงินลงทุนมาก

11. ข้อความใดชี้แจงได้สมเหตุสมผลที่สุด

- ก. การตัดไม้ทำลายป่าเพื่อสร้างเขื่อน เป็นการทำลายธรรมชาติอย่างสิ้นเชิง
- ข. นักร้องคนนั้นจะต้องมีชื่อเสียงโด่งดังตลอดไป เพราะได้รับรางวัลมาแล้ว 3 ครั้ง
- ค. สำนวน "อดเปรี้ยวไว้กินหวาน" เหมือนสำนวน "หวานเป็นลมขมเป็นยา" เพราะเป็นสำนวนเกี่ยวกับรสทั้งสองสำนวน
- ง. บ้านเมืองจะสะอาด ถ้าปราศจากคนมั่งคั่ง

12. ข้อใดไม่ใช่การใช้ภาษาเพื่อการชี้แจงอย่างมีเหตุผล

- ก. ผู้หญิงคนหนึ่งมีอาชีพขายเครื่องประดับ ถูกฆ่าตายในห้องพัก ผู้ตายอยู่คนเดียว ฆาตกรเป็นยามประจำหอพักนั้น ฆ่าเพราะต้องการชิงทรัพย์
- ข. ผู้ตายเรียนหนังสือจบแล้ว คิดค้าขายอยากตั้งตัว จึงแยกออกจากครอบครัวซึ่งมีพ่อแม่พี่น้องหลายคน ออกมาเช่าหอพักอยู่ตามลำพัง
- ค. สลดใจกับฆาตกรรมและแน่ใจว่าทำไมผู้หญิงจึงอยู่คนเดียวเป็นอิสระไม่ได้ ฟังตัวเองไม่ได้ ในเรื่องความปลอดภัยของชีวิตและทรัพย์สิน
- ง. ผู้หญิงปกครองตัวเองได้ทุกเรื่อง มาเสียก็ตรงที่พละกำลังสู้ผู้ชายไม่ได้เท่านั้น คิดว่าผู้หญิงควรเรียนรู้วิธีป้องกันตัวเพิ่มขึ้นอีกอย่างหนึ่ง

13. การพูดประเภทใดที่เหมาะสมที่สุดสำหรับรัฐบาล ที่ต้องการจะเผยแพร่ความรู้ในด้านนโยบายพรรคการเมือง และทราบความคิดเห็นพร้อมทั้งรับฟังปัญหาของประชาชน เพื่อนำไปเป็นข้อปฏิบัติในการจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ก. ประชุม	ข. ได้วาทิ
ค. ปราศจาก	ง. อภิปราย

14. ข้อใดเป็นการชี้แจงโดยแสดงทรรศนะ

- ก. ไฟทุกดวงในถนนสายนี้ดับหมด จึงมืดมากจนมองไม่เห็นอะไร
- ข. ผู้ที่ประพฤติดันดี มีความเสียสละ มีน้ำใจ ย่อมได้รับคำชมเชย
- ค. การทำงานต้องไม่มีพรรคพวกเพราะถ้ามีพวกเราก็ต้องมีพวกเขาและพวกเขามักจะมีจำนวนมากกว่าพวกเรา
- ง. ที่ดินแปลงที่เขาซื้ออยู่ในทำเลที่ค่อนข้างจะกันดาร ถึงจะขุดบ่อนบาดาลใช้ก็ยังไม่แน่ใจว่าจะมีน้ำหรือเปล่า

15. ข้อใดกล่าวถึงวิธีชี้แจงที่ไม่ถูกต้อง

- ก. ควรกล่าวถึงภูมิหลังหรือสาเหตุของเรื่อง เพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจเรื่องราวได้ต่อเนื่อง
- ข. สรุปประเด็นสำคัญให้ครบถ้วน
- ค. ศึกษาประเด็นที่จะชี้แจงให้เข้าใจชัดเจน
- ง. ปฏิเสธข้อบกพร่องของตนเองหรือหน่วยงาน โดยชี้ให้เห็นถึงความรับผิดชอบของหน่วยงานอื่นให้มาก

16. ข้อใดที่ไม่ใช่การพูดย้ำแรงโดยคำนึงถึงความต้องการของมนุษย์
- พูดย้ำแรงเพื่อให้ผู้ฟังรู้สึกมั่นคงปลอดภัย
 - พูดย้ำแรงเพื่อให้ผู้ฟังรู้สึกว่าคุณเป็นคนที่ยอมรับ
 - พูดย้ำแรงเพื่อให้ผู้ฟังรู้สึกว่าคุณจะได้รับสิ่งที่ปรารถนา
 - พูดย้ำแรงเพื่อให้ผู้ฟังระลึกถึงการดำเนินชีวิต
17. ข้อใดกล่าวถึงการพูดย้ำแรงไม่ถูกต้อง
- กำหนดจุดมุ่งหมายของการชี้แจงทุกครั้ง
 - วิเคราะห์กลุ่มผู้ฟังทุกครั้ง
 - พยายามแสดงอารมณ์ร่วมกับผู้ฟังทุกครั้ง
 - เลือกประเด็นที่จะชี้แจงทุกครั้ง
18. การชี้แจงแบบใดได้ผลน้อยที่สุด
- การที่ผู้ชี้แจงจัดลำดับจากเรื่องที่เกิดก่อน ไปสู่เรื่องที่เกิดหลัง
 - การแสดงหลักฐานที่เป็นรูปธรรม
 - การอ้างอิงบุคคล
 - การชี้แจงที่แสดงสาเหตุ ไปสู่ผลที่ได้รับ
19. ข้อใดไม่ใช่วิธีชี้แจงที่ดี
- การชี้แจงด้วยการชี้เหตุผลที่สัมพันธ์กัน
 - การชี้แจงโดยใช้อุปการณประกอบ
 - การชี้แจงโดยใช้ตัวอย่างสมมุติ
 - การชี้แจงโดยใช้ตัวอย่างจริง
20. ข้อใดเป็นวิธีการสรุป ที่เหมาะสมที่สุดในการพูดย้ำแรง
- เรื่องที่ทุกท่านสนใจ ผมก็ชี้แจงไปหมดแล้ว ขอจบเพียงเท่านี้
 - ผมจะขอชี้แจงเพียงเท่านี้ หวังว่าท่านจะเข้าใจ
 - ผมคิดว่า ได้ชี้แจงข้อข้องใจแก่ทุกท่านโดยครบถ้วนแล้ว หากยังมีข้อสงสัยก็ขอเชิญถามได้ครับ
 - การชี้แจงครั้งนี้ จบลงด้วยเวลาเพียงเท่านี้ ขอขอบคุณครับ

ขอให้ทุกท่านโชคดี

แผนการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด เรื่อง การพูดชี้แจง

ประเด็น

1. องค์ประกอบของการพูดชี้แจง
2. ความสำคัญของการพูดชี้แจง
3. หน้าที่ของผู้พูดชี้แจง
4. การฝึกทักษะการพูดชี้แจง

แนวคิด

การพูดชี้แจง เป็นการพูดเพื่อแสดงเหตุผลให้เกิดความเข้าใจถูกต้องตามความเป็นจริง ซึ่งในบางครั้งความคาดเคลื่อนในการได้รับข้อมูลข่าวสาร หรืออิทธิพลของการแพร่กระจายข้อมูลในทางที่บิดเบือนจากความเป็นจริงอาจทำให้เกิดความเข้าใจไม่ถูกต้องตรงกันได้

ด้วยเหตุผลดังกล่าว การพูดชี้แจงจึงเป็นวิธีการที่สำคัญวิธีหนึ่งที่จะสามารถสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องตรงกัน ตลอดจนการชี้แจงยังเป็นการสร้างความสัมพันธ์ภาพอันดียิ่งในมวลมนุษยชาติ

วัตถุประสงค์

1. ผู้เรียนสามารถพูดชี้แจงได้
2. ผู้เรียนสามารถพูดชี้แจงให้ผู้อื่นทราบและเข้าใจได้
3. ผู้เรียนสามารถพูดชี้แจงโดยการถ่ายทอดอารมณ์และความรู้สึกได้
4. ผู้เรียนสามารถพูดชี้แจงเพื่อเป็นคติสอนใจและแนวทางในการดำเนินชีวิตได้

เนื้อหา

การพูดชี้แจงเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของคนในสังคมแต่ต่อมาเมื่อสังคมขยายและมีความเปลี่ยนแปลงในสังคมมากขึ้น วิถีชีวิตของคนจึงเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพของสังคมด้วยดังนั้น การพูดชี้แจงจึงได้พัฒนาไปทั้งเนื้อหาสาระและโอกาสที่จะชี้แจงก็เพิ่มขึ้นมากกว่าเดิมด้วยเหตุผลดังกล่าวการพูดชี้แจงจึงกลายเป็นศาสตร์อย่างหนึ่งที่ควรศึกษา โดยเฉพาะในเรื่องของกลวิธีและศิลปะในการพูดชี้แจงซึ่งมีเนื้อหาและสาระโดยละเอียดดังนี้

1. ความหมายของการพูดชี้แจง

การพูดชี้แจง คือ การพูดที่มุ่งให้ผู้ฟังเกิดความเข้าใจตรงกันเพื่อป้องกันหรือแก้ปัญหาความเข้าใจผิด เช่น การชี้แจงเหตุผลที่ต้องเปลี่ยนแปลงวิธีปฏิบัติงาน การชี้แจงแนวปฏิบัติในการทำงานให้ตรงกันและการชี้แจงเพื่อแก้ข้อสงสัย เป็นต้น

2. ข้อควรปฏิบัติในการพูดชี้แจง

การพูดชี้แจงนั้นมีข้อควรปฏิบัติอยู่มากมายหลายประการซึ่งผู้ที่พูดชี้แจงให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ควรปฏิบัติตามลำดับดังนี้

2.1 ผู้พูดต้องคำนึงถึงความต้องการตามธรรมชาติของมนุษย์ คือความต้องการพื้นฐานทางร่างกาย ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย ความต้องการความรักเป็นกลุ่ม เป็นหมู่เป็นพวก ความต้องการชื่อเสียงเกียรติยศ และความต้องการความสำเร็จ ผู้พูดต้องพูดให้ผู้ฟังรู้สึกว่าเขาจะได้รับสิ่งที่เขาต้องการหรือสิ่งที่ผู้พูดและผู้ฟังต้องการร่วมกันผู้ฟังจึงจะสนใจ

2.2 การพูดชี้แจงควรใช้ภาษาที่สุภาพ ให้เกียรติผู้ฟัง ไม่พูดก้าวร้าว พูดดูหมิ่น และข่มขู่ผู้ฟัง

2.3 ใช้จังหวะการพูดที่ดี ไม่ช้าหรือเร็วเกินไป มีการเน้นคำ ใช้เสียง หนัก - เบา เพื่อสร้างความสนใจ

2.4 ทำหน้าที่แสดงออกต้องแสดงความจริงใจ น่าเชื่อถือ เป็นมิตร และเป็นกันเองกับผู้ฟัง

2.5 ไม่ชี้แจงด้วยอารมณ์โกรธ ฉุนเฉียว ไม่พอใจ

3. วิธีชี้แจง

วิธีการชี้แจงเป็นยุทธศาสตร์หนึ่งที่มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากระบวนการพูดชี้แจงในหัวข้ออื่นๆ ซึ่งวิธีชี้แจงนั้นมีวิธีการดังนี้

3.1 ศึกษาเรื่องที่จะชี้แจงให้เข้าใจอย่างถ่องแท้แล้วจึงสรุปรวบรวมประเด็นสำคัญๆ ให้ครบถ้วน

3.2 จัดลำดับขั้นตอนที่จะพูดชี้แจงให้ชัดเจน

3.3 จัดเตรียมหาข้อมูลที่จะใช้สนับสนุนในการพูดไว้ให้พร้อมเช่น เอกสารตัวอย่าง เหตุผล การอ้างบุคคลที่น่าเชื่อถือ ฯลฯ

3.4 ควรจะกล่าวถึงที่มา สาเหตุ หรือภูมิหลังของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เพื่อให้ผู้ฟังสามารถลำดับเรื่องราวอันจะเป็นทำให้เข้าใจเรื่องที่พูดได้อย่างแจ่มชัด

3.5 พูดไปตามลำดับขั้นตอนที่เตรียมไว้ การยกเหตุผล หรือหลักฐานมาสนับสนุนความคิดให้มีน้ำหนัก ต้องใช้ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับเนื้อเรื่อง

ตัวอย่างการพูดชี้แจง

ตัวอย่างการพูดชี้แจงที่นำมาเสนอในครั้งนี้ เป็นการพูดชี้แจงที่ท่านอธิการบดีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้ชี้แจงแก่สื่อมวลชนและผู้สนใจเกี่ยวกับนโยบายและการดำเนินงานเรื่อง “โครงการความร่วมมือกับต่างประเทศ” ณ ห้องประชุมสำนักอธิการบดีในวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2541 เวลา 9 : 45 น. ดังนี้

“...ท่านผู้มีเกียรติและคณะสื่อมวลชนทุกท่าน ทางมหาวิทยาลัยรู้สึกเป็นเกียรติอย่างยิ่งที่ทุกท่านได้ให้เกียรติ ให้ความสนใจมาร่วมประชุมเพื่อรับทราบรายละเอียดเกี่ยวกับกิจการของมหาวิทยาลัยในโครงการความร่วมมือกับต่างประเทศซึ่งเรื่องสำคัญที่อยากจะเรียนให้ทราบในวันนี้คือ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้ร่วมมือกับสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีคณะวิทยาศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหิดล และมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จัดทำหลักสูตรปริญญาเอก สาขาวิทยาศาสตร์ศึกษา และคณิตศาสตร์ศึกษา โดยจะร่วมมือกับมหาวิทยาลัยวิสคอนซิน และมหาวิทยาลัยอิลลินอยส์สเตต สหรัฐอเมริกา เพื่อสร้างนักวิจัยและนักพัฒนารุ่นใหม่ในระดับนานาชาติรวมทั้งพัฒนาการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์ของไทยในอนาคตด้วย ซึ่งนิสิตนักศึกษาในโครงการนี้จะมีโอกาสไปทำงานวิจัยร่วมกับอาจารย์ชั้นนำในต่างประเทศ 1 ปี โดยมีการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษตลอดหลักสูตร จะเริ่มจัดการเรียนการสอนตั้งแต่ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2542 สำหรับการคัดเลือกนิสิต จะเน้นผู้ที่มีความสามารถพิเศษด้านวิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์ รุ่นละ 20 คน

อีกโครงการหนึ่งมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒกำลังจัดทำหลักสูตรร่วมกับมหาวิทยาลัยออกซ์ฟอร์ดบรุกส์ แห่งอังกฤษเพื่อให้นิสิตที่เรียนหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาเอกการท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ไปเรียนต่อที่มหาวิทยาลัยออกซ์ฟอร์ด บรุกส์เป็นเวลา 1 ปี เพื่อให้ได้ปริญญาโทจากอังกฤษอีก 1 ปริญญา โดยหลักสูตรนี้จะเริ่มเปิดรับนิสิตทั้งไทยและต่างชาติในปีการศึกษา 2542 นี้เช่นเดียวกัน

นอกจากนี้ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ยังได้ลงนามความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยภาษาต่างประเทศและการค้าระหว่างประเทศแห่งมณฑลกว่างตุง ประเทศจีน เพื่อแลกเปลี่ยนนิสิตและคณาจารย์ในสาขาภาษาไทย ภาษาจีน และบริหารธุรกิจ ซึ่งทางมหาวิทยาลัยมีโครงการจะขยายการเรียนการสอนภาษาจีนให้กับเด็กและเยาวชนไทย และสอนภาษาไทยให้กับเด็กและเยาวชนของจีนรวมทั้งชาวจีนที่ทำธุรกิจในไทยด้วย และในปีงบประมาณ 2542 นี้ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จะจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้นานาชาติด้วยตนเอง ที่เรียกเป็นภาษาอังกฤษว่า “Self - Access Learning and International Center” หรือในชื่อย่อเรียกว่า “SALI CENTER” โดยใช้สื่อต่างๆ ทั้งอินเทอร์เน็ต วิทยุทัศน์ เทป และภาพยนตร์เพื่อการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ซึ่งสามารถจะศึกษาจากทั่วโลกผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์และสื่อภาษาได้ ทั้งหมดนี้คือก้าวสำคัญที่มหาวิทยาลัยมีโครงการและกำลังดำเนินการอยู่ ซึ่งคาดว่าจะเป็ประโยชน์อย่างยิ่งทั้งมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาวิทยาลัยที่เกี่ยวข้องและการพัฒนาการศึกษาของชาติในอนาคต ขอฝากสื่อมวลชนประชาสัมพันธ์เรื่องนี้ให้กว้างขวางต่อไปด้วย และขอขอบท่านผู้มีเกียรติทุกท่าน ทั้งสื่อมวลชนทุกแขนง ที่ได้เสียสละเวลามาในวันนี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ในโอกาสหน้าทางมหาวิทยาลัยคงได้รับเกียรติ และได้รับความร่วมมือด้วยดีเช่นเคย ขอขอบคุณ”

(ปรับปรุงจากข่าวหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน ฉบับประจำวันที 5 ธันวาคม 2541)

กิจกรรมการสอน	สื่อการสอน	การประเมินผล
ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน 1. ให้ผู้เรียนที่อยู่ห้องเรียนทางไกลแบบ 2 ทาง ทำแบบทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) 2. ให้ผู้เรียนที่อยู่ห้องเรียนทางไกลแบบ 2 ทาง เล่าประสบการณ์การพูดชี้แจงของตนเองที่เคยประสบมา หลังจากผู้สอนได้กล่าวทักทายและเปิดประเด็นการสอนแล้ว 3. ผู้เรียนร่วมกันรวบรวมประเด็นและมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน	แบบทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) บัตรคำสั่ง ใบงาน	จากแบบทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) ซึ่งเป็นกิจกรรมก่อนการเรียนการสอน จากการอภิปรายและสรุปประเด็นจากปฏิสัมพันธ์ในรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง
ขั้นการสอน 1. ให้ผู้เรียนชมวีดิทัศน์ชุดทักษะการพูดตอน การพูดชี้แจง 2. หลังจากชมวีดิทัศน์แล้วผู้สอนนำผู้เรียนอภิปรายในประเด็นต่อไปนี้ 2.1 องค์ประกอบของการพูดชี้แจง 2.2 ความสำคัญของการพูดชี้แจง 2.3 หน้าที่ของผู้พูดชี้แจง 3. ให้ผู้เรียนฝึกทักษะการพูดชี้แจงตามแบบฝึกที่ผู้สอนกำหนดให้	วีดิทัศน์ชุดทักษะการพูด ตอน การพูดชี้แจง วิทยากร / ผู้ทรงคุณวุฒิ	จากการสังเกต จากการตั้งโจทย์คำถามจากการตอบคำถาม
ขั้นสรุป 1. ผู้เรียนและผู้สอนร่วมกันสรุปบทเรียนเกี่ยวกับองค์ประกอบและความสำคัญของการพูดชี้แจง ตลอดจนหน้าที่ของผู้พูดชี้แจง 1. เมื่อทำกิจกรรมครบทุกขั้นตอนแล้วให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน (Posttest) ซึ่งเป็นกิจกรรมสุดท้ายในขั้นสรุปกิจกรรมและสรุปกระบวนการเรียนการสอน	กิจกรรมกลุ่ม โดยการมีปฏิสัมพันธ์ด้วยรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง	จากผลการทำแบบทดสอบหลังเรียน (Posttest)

ข้อสอบหลังเรียน (Posttest) การสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด เรื่อง การพูดชี้แจง

คำสั่ง จงเขียนวงกลมล้อมรอบตัวอักษร ให้ตรงกับข้อ ก ข ค และ ง ที่ท่านเห็นว่าถูกต้องที่สุด
ในกระดาษคำตอบ ห้ามขีดเขียนเครื่องหมายใด ๆ ลงในข้อสอบนี้

1. ข้อใดไม่ใช่วิธีพูดชี้แจงที่ดี
 - ก. จัดลำดับขั้นตอนที่จะพูดให้ชัดเจน
 - ข. เตรียมตอบโต้ผู้ที่ใช้คำถามอันเป็นอุปสรรคต่อการชี้แจง
 - ค. หาข้อมูลที่จะใช้สนับสนุนการพูดไว้ให้พร้อม
 - ง. ศึกษาเรื่องที่จะชี้แจงให้เข้าใจถ่องแท้ แล้วสรุปรวมประเด็นสำคัญให้ครบถ้วน
2. ข้อใดคือขั้นตอนการพูดชี้แจงที่ถูกต้อง
 - ก. กล่าวถึงสาเหตุหรือภูมิหลังของเรื่อง แสดงข้อเท็จจริง แสดงหลักฐานสนับสนุนแล้วสรุปประเด็น
 - ข. กล่าวถึงสาเหตุหรือภูมิหลังของเรื่อง แสดงหลักฐานสนับสนุน แสดงข้อเท็จจริงแล้วสรุปประเด็น
 - ค. สรุปประเด็น แสดงข้อเท็จจริง แสดงหลักฐานสนับสนุน แล้วสรุปประเด็นอีกครั้งหนึ่ง
 - ง. แสดงข้อเท็จจริง แสดงหลักฐานสนับสนุน แล้วสรุปประเด็น
3. ข้อใดไม่ควรปฏิบัติในการพูดชี้แจง
 - ก. พูดโดยไม่ใช้อารมณ์
 - ข. พูดโดยมีหลักฐานอ้างอิงประกอบ
 - ค. พูดโดยใช้ภาษาที่สุภาพ และเข้าใจง่าย
 - ง. พูดโดยสรุปเฉพาะประเด็น หรือหัวข้อสำคัญอย่างสั้น
4. ข้อใดไม่ควรปฏิบัติในการพูดชี้แจง
 - ก. ใช้ภาษาที่สุภาพ ไม่ก้าวร้าว ดูหมิ่น ข่มขู่ผู้ฟัง
 - ข. ใช้จังหวะการพูดที่ดี ไม่ช้าหรือเร็วเกินไป
 - ค. มีท่าทีที่เป็นมิตร น่าเชื่อถือ แต่เป็นกันเองกับผู้ฟัง
 - ง. แสดงออกทางอารมณ์ให้ชัดเจน เพื่อให้ผู้ฟังเห็นความจริงใจ
5. ข้อใดเป็นจุดมุ่งหมายที่สำคัญที่สุด ของการพูดชี้แจง
 - ก. เพื่อขยายความ ให้ผู้ฟังเข้าใจขึ้น
 - ข. เพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจสิ่งที่พูดอย่างชัดเจน
 - ค. เพื่อให้ผู้ฟังเกิดศรัทธาและปฏิบัติตาม
 - ง. เพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจ เพื่อป้องกันหรือแก้ความเข้าใจผิด

6.. ข้อใดใช้ภาษาเพื่อชี้แจงอย่างมีเหตุผล

- ก. นักเรียนควรขยันไปโรงเรียน เพราะการขยันไปโรงเรียนทำให้สอบได้
- ข. การไปวัดของชาวไทย ก็เพียงเพื่อสืบทอดมรดกอันดีงามไว้
- ค. การอ่านหนังสือพิมพ์เป็นประจำ ทำให้เราเป็นคนสมัยใหม่
- ง. การเข้าห้องเรียนตรงเวลา แสดงว่าเราเป็นคนมีวินัย

7.. ข้อใดในข้อใดมีน้ำหนักของการชี้แจงมากที่สุด

- ก. การศึกษานอกโรงเรียนเป็นระบบการศึกษาที่ให้ผลดี ก็เพราะเหมาะกับสภาพสังคมไทย
- ข. ประเทศไทยจะมีผู้รู้หนังสือมากขึ้น ถ้ามีโรงเรียนอนุบาลของรัฐ
- ค. ปัญหาคนไม่รู้หนังสือจะหมดไป เพราะคนไทยส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือด้วยดี
- ง. งบประมาณเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งในการพัฒนาการศึกษา เพราะจะช่วยให้การพัฒนาที่รวดเร็วขึ้น

8.. ข้อใดมีใจความสมเหตุสมผลที่สุด

- ก. ยาสีฟันไกลห่างดีที่สุด เพราะได้รับรางวัลโฆษณาดีเด่น
- ข. ฉันชอบอ่านหนังสือ เพราะทำให้ฉันเป็นคนทันสมัย
- ค. อาจารย์ป่วย จึงประกาศงดสอน
- ง. สงครามเป็นสิ่งเลวร้าย เพราะสงครามทำให้พ่อฉันค้าขายไม่ได้

9. ข้อใดชี้แจงได้สมเหตุสมผลที่สุด

- ก. ฉันสอบวิชา Sp 421 ได้เกรด A เพราะเนื้อหาวิชาง่ายเกินไป
- ข. ผู้กำกับการแสดงเข้มงวดมาก นุสรจึงแสดงละครได้ดี
- ค. เขาเป็นคนมีเมตตา เพราะชอบช่วยเหลือคนยากจน
- ง. เป๊ปซี่ดีที่สุด เพราะนางงามชอบดื่มเป๊ปซี่

10. ข้อใดเป็นการชี้แจงที่มีเหตุผลมากที่สุด

- ก. รัฐบาลต้องพิจารณาอุปเลิหรือให้เอกชนเข้าดำเนินการรัฐวิสาหกิจนี้ ในเมื่อสภาพการณ์และสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไปและไม่มีความจำเป็นที่จะให้คงสภาพรัฐวิสาหกิจอีกต่อไปแล้ว
- ข. รัฐบาลต้องไม่ตั้งรัฐวิสาหกิจขึ้นมาใหม่ และไม่ขยายงานรัฐวิสาหกิจ ไม่แข่งขันกับภาคเอกชน นอกจากกิจการที่เกี่ยวข้องกับสาธารณประโยชน์และความปลอดภัยของชาติ
- ค. รัฐบาลต้องควบคุมการลงทุนและการขยายงานของรัฐวิสาหกิจให้เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาลตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
- ง. รัฐบาลต้องสนับสนุนรัฐวิสาหกิจประเภทสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ รวมทั้งรัฐวิสาหกิจที่ต้องใช้เงินลงทุนมาก

11. ข้อความใดชี้แจงได้สมเหตุสมผลที่สุด

- ก. การตัดไม้ทำลายป่าเพื่อสร้างเขื่อน เป็นการทำลายธรรมชาติอย่างสิ้นเชิง
- ข. นักร้องคนนั้นจะต้องมีชื่อเสียงโด่งดังตลอดไป เพราะได้รับรางวัลมาแล้ว 3 ครั้ง
- ค. สำนวน "อดเปรี้ยวไว้กินหวาน" เหมือนสำนวน "หวานเป็นลมขมเป็นยา" เพราะเป็นสำนวนเกี่ยวกับรสทั้งสองสำนวน
- ง. บ้านเมืองจะสะอาด ถ้าปราศจากคนมั่งคั่ง

12. ข้อใดไม่ใช่การใช้ภาษาเพื่อการชี้แจงอย่างมีเหตุผล

- ก. ผู้หญิงคนหนึ่งมีอาชีพขายเครื่องประดับ ถูกฆ่าตายในห้องพัก ผู้ตายอยู่คนเดียว ฆาตกรเป็นยามประจำหอพักนั้น ฆ่าเพราะต้องการชิงทรัพย์
- ข. ผู้ตายเรียนหนังสือจบแล้ว คิดค้าขายอยากตั้งตัว จึงแยกออกจากครอบครัวซึ่งมีพ่อแม่พี่น้องหลายคน ออกมาเช่าหอพักอยู่ตามลำพัง
- ค. สลดใจกับฆาตกรรมและแน่ใจว่าทำไมผู้หญิงจึงอยู่คนเดียวเป็นอิสระไม่ได้ ฟังตัวเองไม่ได้ ในเรื่องความปลอดภัยของชีวิตและทรัพย์สิน
- ง. ผู้หญิงปกครองตัวเองได้ทุกเรื่อง มาเสียก็ตรงที่พละกำลังสู้ผู้ชายไม่ได้เท่านั้น คิดว่าผู้หญิงควรเรียนรู้วิธีป้องกันตัวเพิ่มขึ้นอีกอย่างหนึ่ง

13. การพูดประเภทใดที่เหมาะสมที่สุดสำหรับรัฐบาล ที่ต้องการจะเผยแพร่ความรู้ในด้านนโยบายพรรคการเมือง และทราบความคิดเห็นพร้อมทั้งรับฟังปัญหาของประชาชน เพื่อนำไปเป็นข้อปฏิบัติในการจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ก. ประชุม	ข. ได้วาที
ค. ปาฐกถา	ง. อภิปราย

14. ข้อใดเป็นการชี้แจงโดยแสดงทรรศนะ

- ก. ไฟทุกดวงในถนนสายนี้ดับหมด จึงมืดมากจนมองไม่เห็นอะไร
- ข. ผู้ที่ประพฤติตนดี มีความเสียสละ มีน้ำใจ ย่อมได้รับคำชมเชย
- ค. การทำงานต้องไม่มีพรรคพวกเพราะถ้ามีพวกเราก็ต้องมีพวกเขาและพวกเขามักจะมีจำนวนมากกว่าพวกเรา
- ง. ที่ดินแปลงที่เขาซื้ออยู่ในทำเลที่ค่อนข้างจะกันดาร ถึงจะขุดบ่อนบาดาลใช้ก็ยังไม่แน่ใจว่าจะมีน้ำหรือเปล่า

15. ข้อใดกล่าวถึงวิธีชี้แจงที่ไม่ถูกต้อง

- ก. ควรกล่าวถึงภูมิหลังหรือสาเหตุของเรื่อง เพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจเรื่องราวได้ต่อเนื่อง
- ข. สรุปประเด็นสำคัญให้ครบถ้วน
- ค. ศึกษาประเด็นที่จะชี้แจงให้เข้าใจชัดเจน
- ง. ปฏิเสธข้อบกพร่องของตนเองหรือหน่วยงาน โดยชี้ให้เห็นถึงความรับผิดชอบของหน่วยงานอื่นให้มาก

16. ข้อใดที่ไม่ใช่การพูดชี้แจงโดยคำนึงถึงความต้องการของมนุษย์

- ก. พูดชี้แจงเพื่อให้ผู้ฟังรู้สึกมั่นคงปลอดภัย
- ข. พูดชี้แจงเพื่อให้ผู้ฟังรู้สึกว่าคุณเป็นคนที่ยืดหยุ่น
- ค. พูดชี้แจงเพื่อให้ผู้ฟังรู้สึกว่าคุณจะได้รับสิ่งที่ปรารถนา
- ง. พูดชี้แจงให้ผู้ฟังระลึกถึงการดำเนินชีวิต

17. ข้อใดกล่าวถึงการพูดชี้แจงไม่ถูกต้อง

- ก. กำหนดจุดมุ่งหมายของการชี้แจงทุกครั้ง
- ข. วิเคราะห์กลุ่มผู้ฟังทุกครั้ง
- ค. พยายามแสดงอารมณ์ร่วมกับผู้ฟังทุกครั้ง
- ง. เลือกประเด็นที่จะชี้แจงทุกครั้ง

18. การชี้แจงแบบใดได้ผลน้อยที่สุด

- ก. การที่ผู้ชี้แจงจัดลำดับจากเรื่องที่เกิดก่อน ไปสู่เรื่องที่เกิดหลัง
- ข. การแสดงหลักฐานที่เป็นรูปธรรม
- ค. การอ้างอิงบุคคล
- ง. การชี้แจงที่แสดงสาเหตุ ไปสู่ผลที่ได้รับ

19. ข้อใดไม่ใช่วิธีชี้แจงที่ดี

- ก. การชี้แจงด้วยการชี้เหตุผลที่สัมพันธ์กัน
- ข. การชี้แจงโดยใช้อุปการณประกอบ
- ค. การชี้แจงโดยใช้ตัวอย่างสมมุติ
- ง. การชี้แจงโดยใช้ตัวอย่างจริง

20. ข้อใดเป็นวิธีการสรุป ที่เหมาะสมที่สุดในการพูดชี้แจง

- ก. เรื่องที่ทุกท่านสนใจ ผมก็ชี้แจงไปหมดแล้ว ขอจบเพียงเท่านี้
- ข. ผมจะขอชี้แจงเพียงเท่านี้ หวังว่าท่านจะเข้าใจ
- ค. ผมคิดว่า ได้ชี้แจงข้อข้องใจแก่ทุกท่านโดยครบถ้วนแล้ว หากยังมีข้อสงสัยก็ขอเชิญถามได้ครับ
- ง. การชี้แจงครั้งนี้ จบลงด้วยเวลาเพียงเท่านี้ ขอขอบคุณครับ

.....

ขอให้ทุกท่านโชคดี

ภาคผนวก ง

แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เรียน
ที่มีต่อรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด

**แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง
ในการสอนทักษะการพูด**

วัตถุประสงค์ : เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง
ในการสอนทักษะการพูด

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ชื่อ/สกุล.....เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง
คณะ.....รหัส.....วิชาเอก.....

**ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของผู้เรียนต่อรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอน
ทักษะการพูด**

คำสั่ง

โปรดแสดงความคิดเห็นของท่านโดยกาเครื่องหมาย / ลงในช่องตามระดับความคิดเห็น ดังนี้

- 5 หมายความว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายความว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก
- 3 หมายความว่า มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง
- 2 หมายความว่า มีความพึงพอใจในระดับน้อย
- 1 หมายความว่า มีความพึงพอใจในระดับน้อยที่สุด

ตัวอย่าง

ความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
ข้อ 0 การสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด ทำให้ มีอิสระในการเรียนรู้ส่งผลให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหาวิชาที่เรียน ได้มากยิ่งขึ้น.....		✓			
ข้อ 00 สื่อที่ใช้สำหรับการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะ การพูดเป็นสื่อที่แปลกใหม่ทันสมัยทำให้บทเรียนน่าสนใจ.....	✓				

ความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
ด้านวิธีการสอน					
1. การสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด ช่วยทำให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหาวิชาที่เรียน.....					
2. การสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด ช่วยให้สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน.....					
3. การสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างกว้างขวาง.....					
4. การสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด ทำให้ผู้เรียนมีความเป็นอิสระในกระบวนการเรียนการสอน.....					
5. การสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด ทำให้จดจำบทเรียนและเนื้อหาสาระที่เรียนได้ดี.....					
6. การสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด เป็นไปอย่างมีระบบตามลำดับขั้นตอนจนก่อให้เกิดประโยชน์ในการเรียนรู้.....					
7. การสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูดสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิดและติดตามเนื้อเรื่องที่เรียน.....					
ด้านสื่อการเรียนการสอน					
8. ผู้เรียนมีความพึงพอใจในการใช้สื่อประกอบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด.....					
9. ผู้เรียนมีความพึงพอใจรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูดเพราะเป็นวิธีการสอนที่แตกต่างจากการสอนปกติ.....					
10. ผู้เรียนมีความพึงพอใจในขั้นตอนการสอนของผู้สอนในการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด.....					
11. สื่อการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูดมีความเหมาะสมกับเนื้อหาวิชาที่สอน.....					
12. สื่อการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูดมีความเป็นรูปธรรมสามารถสร้างความเข้าใจในเนื้อหาที่สอนได้มากยิ่งขึ้น.....					
13. สื่อการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูดทำให้สามารถเรียนรู้ได้อย่างเป็นขั้นตอน.....					
14. สื่อการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูดทำให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาวิชาที่เรียนได้ง่ายขึ้น.....					
15. สื่อการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูดช่วยให้ผู้เรียนมองเห็นเนื้อหาวิชาที่เรียนได้อย่างเป็นรูปธรรม.....					

ความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
16. สื่อการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด สามารถส่งเสริมความคิดของผู้เรียนในเนื้อหาวิชาที่เรียน.....					
17. สื่อการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการสอน.....					
18. สื่อการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด ทำให้มีความกระตือรือร้นในกระบวนการเรียน.....					
19. เทปวีดิทัศน์ที่บันทึกการเรียนการสอนเป็นสื่อที่จำเป็นสำหรับการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด.....					
20. เอกสารประกอบการสอนมีประโยชน์สำหรับการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด.....					
21. การสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูดจำเป็นจะต้องมีสื่อที่ครบถ้วนเพียงพอ.....					
22. เอกสารประกอบการสอนช่วยในการสร้างความเข้าใจในกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน.....					
<u>ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน</u>					
23. การติดต่อสื่อสารระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนที่อยู่ในห้องเรียนทางไกล ทำให้กระบวนการเรียนการสอนน่าสนใจยิ่งขึ้น.....					
24. การสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด ทำให้ผู้เรียนมีโอกาสซักถามหรือโต้ตอบกับผู้สอนได้ทันทีตามที่ตามต้องการ.....					
25. การซักถามหรือโต้ตอบกันระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนในการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูดเป็นการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดี.....					
26. การสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด ทำให้สามารถโต้ตอบกันได้หลายห้องเรียนพร้อมกัน.....					
<u>ด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน</u>					
27. บรรยากาศในห้องเรียนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน.....					
28. การใช้เทคโนโลยีในการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด ช่วยสร้างบรรยากาศให้ผู้เรียนคุ้นเคยกับเทคโนโลยี.....					
29. ผู้เรียนมีความสนใจมากขึ้นเมื่อใช้รูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด.....					
30. รูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด ทำให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบในตนเองและมีความพร้อมอยู่เสมอ.....					

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ - สกุล นายปัญญา นาแพงหมื่น
วัน เดือน ปีเกิด วันที่ 4 กันยายน 2508 ที่ตงแม่เผด จ.กาฬสินธุ์
สถานที่เกิด บ้านเลขที่ 54 หมู่ 5 บ้านบอนเขียว ต.นาขาม อ.กุฉินารายณ์ จ.กาฬสินธุ์
ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 54 หมู่ 5 บ้านบอนเขียว ต.นาขาม อ.กุฉินารายณ์ จ.กาฬสินธุ์
ประวัติการทำงาน

- พ.ศ. 2527 ครูประจำกลุ่มการสอนทางไกลด้วยวิทยุไปรษณีย์ กรมการศึกษานอกโรงเรียน
พ.ศ. 2528 ผู้ช่วยช่างเขียนแผนที่ ฝ่ายรังวัด กรมที่ดิน กระทรวงมหาดไทย
พ.ศ. 2530 ครู อาจารย์ และสอบเป็นผู้บริหาร สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา
แห่งชาติ (สปช.) กระทรวงศึกษาธิการ
พ.ศ. 2535 โอนย้ายไปรับราชการที่ มศว และดำรงตำแหน่งผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายกิจการ
พิเศษ สถาบันวิจัยศิลปและวัฒนธรรมอีสาน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พ.ศ. 2538 ช่วยราชการโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ประจำสำนักงานที่ปรึกษา
ศอปป. สร. สกร. กอ. รมน. สว.รื่นฤติ กรุงเทพฯ (ผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์
รายการ "ถิ่นไทยดี" รายการวิทยุกระจายเสียง รายการ "พูดจาประสาช่าง"
"สยามานุสติ - บ้านเมืองของเรา" "สารบ้านทุ่ง" และผลิตบทความสารคดี)
และเป็นอาจารย์ควบคุมหอพักนิสิตโครงการเพชรในตม ซึ่งเป็นความร่วมมือ
ระหว่างกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน กับกระทรวงศึกษาธิการ
และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พ.ศ. 2542 สอบโอนย้ายไปสังกัดกองส่งเสริมวิทยฐานะครู กรมการฝึกหัดครู กระทรวง
ศึกษาธิการ (อาจารย์ประจำกลุ่มพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา
สำนักพัฒนาการฝึกหัดครู สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ กระทรวง
ศึกษาธิการ ถ.ศรีอยุธยา เขตดุสิต กรุงเทพฯ)
พ.ศ. 2545 คณบดี คณะวิทยาการวิชาชีพ สถาบันราชภัฏกาฬสินธุ์ อ.นามน จ.กาฬสินธุ์
ปัจจุบัน อธิการบดี สถาบันราชภัฏกาฬสินธุ์ (Candidate)

ประวัติการศึกษา

- พ.ศ. 2529 การศึกษามัธยมศึกษา (กศ.ม.) วิชาเอกเทคโนโลยีทางการศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขต พิษณุโลก
พ.ศ. 2534 การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) วิชาเอกเทคโนโลยีทางการศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขต มหาสารคาม
พ.ศ. 2545 การศึกษาดุษฎีบัณฑิต (กศ.ด.) วิชาเอกเทคโนโลยีทางการศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

รูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด

เสนอต่อ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาดุขปฏิบัติ
สาขาเทคโนโลยีการศึกษา
พฤษภาคม 2545

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษารูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูดที่เหมาะสมและศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด ที่สร้างขึ้น

กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สถาบันราชภัฏสวนดุสิต ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2544 จำนวน 40 คน

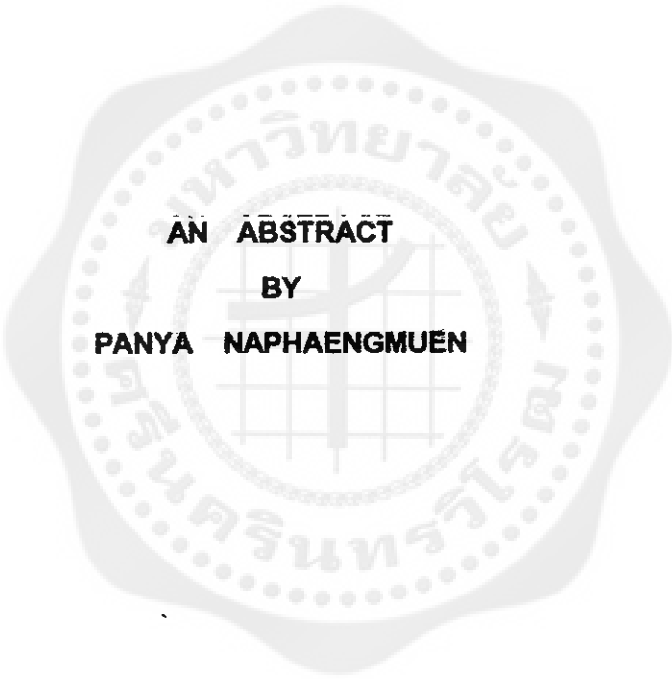
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ ชุดการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด พร้อมทั้งแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้แบบทดสอบมาตรฐานของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การดำเนินการทดลองใช้แบบแผนการวิจัยแบบสุ่มกลุ่ม เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียน (Pretest – Posttest) โดยใช้ t – test แบบ dependent test

ผลการวิจัยปรากฏผลดังนี้

1. ผลการทดสอบประสิทธิภาพของรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด มีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) 89/97
2. ประสิทธิภาพของรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด พบว่า มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อรูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทาง ในการสอนทักษะการพูด อยู่ในระดับพอใจ

A Two - Way Distance Instructional Model In Teaching Speaking Skills

AN ABSTRACT

BY

PANYA NAPHAENGMUEN

**Presented in partial fulfillment of requirements for the Doctor
of Education degree in Educational Technology**

at Srinakharinwirot University

May 2002

The purpose of this study aims to develop and find out an efficiency of an appropriate two - way distance instructional model in teaching speaking skills and survey students' satisfaction through the use of the model.

The samples were 40 first year students at Suan Dusit Rajabhat Institute in the 2001 academic year.

The research instruments were a two - way distance instructional package, a learning achievement test and questionnaires on students' attitudes towards the two - way distance instructional model in teaching speaking skills. One groups pretest - posttest design was used in the study. T - test (dependent score) was statistically used for data analysis.

Research results revealed that :

1. The efficiency of a two - way distance instructional model in teaching speaking skill (E_1/E_2) was 89/97.
2. The students' learning achievement was significant different at the .01 level between the pretest and posttest.
3. Students' opinion towards the use of two - way distance instructional model in teaching speaking skills was ranked in a satisfactory level.